

A man with curly hair, wearing a black tuxedo and a black bow tie, is shown from the chest up. He has his eyes closed and his mouth wide open in a large yawn, revealing his tongue and teeth. The background is plain white.

Σχοδιαστής

984
ΚΛΙΚ
ΝΕΑ ΜΕΤΑ-ΚΙΤΣ ΕΠΟΧΗ

**ΟΙ ΣΥΜΠΤΩΣΕΙΣ
ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΠΟΧΗΣ**

**ΕΙΡΗΝΙΣΤΕΣ
ΚΑΙ ΝΑΤΟ**

ΣΤΑ ΑΔΥΤΑ ΤΗΣ Ν.Δ.

**ΜΑΘΗΤΙΚΕΣ
ΚΑΤΑΛΗΨΕΙΣ**

2 Πολιτικά σχόλια

4 Γ. Ιωάννου: ΚΡΑ

5 **ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ - ΝΕΑ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ:** Μια καινούργια φιλόδοξη πρόταση δοκιμάζει ν' αλλάξει «τα καθιερωμένα» στην ενημέρωση. Ο «Αθήνα 984», το ΚΛΙΚ και οι 24 ΩΡΕΣ αρνούνται τα παραδοσιακά πολιτικά διλήμματα, λατρεύουν την επανάσταση της πληροφορικής, δημιουργούν ένα καινούργιο πολιτιστικό μοντέλο. Πόσο νέος, όμως, είναι ο θαυμαστός κόσμος που επαγγέλλονται οι εραστές της «νέας εποχής»;

11 Γ. Βότσης: Κύμβαλα και Σουρντίνες

12 **Ανταπόκριση από τις Βρυξέλλες:** Ο Δημήτρης Τρίμης, που βρέθηκε στη βελγική πρωτεύουσα, μας έστειλε ένα κείμενο για τη σύνοδο κορυφής του ΝΑΤΟ, μια συνέντευξη του Collin Hines, εκπροσώπου της ειρηνιστικής οργάνωσης Green Peace, και μια έκπληξη με... ούισκι και πράκτορες της ΚGB!

17 **ΦΙΛΟΞΕΝΟΥΜΕΝΟΣ:** Ο Νίκος Μανιός

18 Χ. Μαχάρας: Χθεσινή — scripta manent

20 Π. Λινάρδος-Ρυλμόν: Η κρίση και ο «παράγων Τουρκία»

22 Α. Ρουμελιώτης: Μπήκα στη Ν.Δ. και αποκαλύπτω

25 Α. Γιαννόπουλος: Ιδιωτική πρωτοβουλία και αστυνομία

26 Δ. Θεοδώρου: Διαπραγματεύσεις με την ΕΤΑ

27 Δ. Θεοδώρου: Νέα δίκη του Καρβάλιο

28 Τ. Κωστόπουλος: Απ' τον πετροπόλεμο στη διπλωματία

30 Α. Χριστοδουλόπουλος: Ο δήμαρχος της Ναμπλούς

32 Σ. Μποφιλάτος: Η ΚΝΕ και η αξιολόγηση

33 **Ο ΚΙΤΡΙΝΟΣ ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ:** Το πρόγραμμα των εκδηλώσεων που μπορείτε να παρακολουθήσετε αυτό το δεκαπενθήμερο, Κλαμπ, ελληνικοί και ξένοι Δίσκοι, Βιβλία, Έντυπα, Σινεμά, Θέατρο, Ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές επιλογές, Εκθέσεις, Παρουσιάσεις συγκροτημάτων...

45 ΜΙΚΡΕΣ ΑΓΓΕΛΙΕΣ - ΜΙΚΡΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ

49 Σχόλια των αναγνωστών

51 Γ. Χατζάκος: Τσόντες

52 Κοινωνικά Σχόλια

54 Ν. Γιαννόπουλος: Το συνέδριο της ΓΣΕΕ

55 Ρ.Β. Μπουσχότεν: «Μακεδονικό» στην Αυστραλία

57 Αρκάς: Ο Παντελής και το Λιοντάρι

58 Α. Ντάτσης: Μαθητικές καταλήψεις

60 Θ. Πλατής: GATE 60

62 Α. Ψαρρά: Συνταγολόγιο μιας αποκατάστασης

64 Ρ. Πόλε: Ο Βάλντχάιμ στην Όπερα

66 **Η ΝΕΑ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΑΡΙΣΤΕΡΑ:** Για πρώτη φορά, οι ανεξάρτητες σοβιετικές σοσιαλιστικές οργανώσεις απευθύνονται στη δυτική αριστερά με ένα μανιφέστο-ντοκουμέντο, που υπογράφει ο **Μπόρις Καγκαρλίτσκι**, συντονιστής στην οργανωτική επιτροπή της Ομοσπονδίας των Σοσιαλιστικών Λεσχών της Σοβιετικής Ένωσης.

68 Γ. Μητραλιάς: Ο αρμένικος Φλεβάρης της ΕΣΣΔ

70 Πολιτιστικά Σχόλια

72 Ι. Ραλλιδη: Άλβιν Λη

73 Ι. Ραλλιδη: Μπουκόφσκι και είδωλα

74 Γ. Μακρής: Σε μια δύσκολη «Εποχή»

76 Ο Παναίτ Ιστράτι στην Αθήνα

77 Κ. Χατζηζήση: Τρελοί παραγωγοί, απίθανα μανούλια

■ Πολλοί αναρωτήθηκαν για το παρκάτω απόσπασμα απ' την προκήρυξη της «17 Νοέμβρη»: «Πριν λοιπόν περάσει χρόνος απολύεται απ' τον εκδότη, κατά παράβαση όλων των συμφωνημένων, ένας δημοσιογράφος επειδή έγραψε πολύ αριστερά και ενοχλούσε τον Καραμανλή».

Πρόκειται, καθώς φαίνεται, για την περίπτωση του δημοσιογράφου Μακρή, για τον οποίο γράφει ο Λυκούργος Κομίνης στο βιβλίο του «Η κρίση του Ελληνικού Έθνους» και στο ειδικό κεφάλαιο για την εφημερίδα *Ελευθεροτυπία*: «Ο «Παρατηρητής» — που ήταν ο παλιός διακεκριμένος συντάκτης της ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ, Μακρής — απολύεται σύμφωνα με το νόμο περί Ανωμόνων Εταιρειών. Αιτία: Τα γραπτά του που κρίνονταν πολύ αριστερά... και ενοχλούσαν την τότε κυβέρνηση Καραμανλή...».

Πάντως, στο «καπέλο» που έβαλε η *Ελευθεροτυπία* δημοσιεύοντας την προκήρυξη σημειώνει: «Δεν υπάρχει στη δεκαετή ιστορία μας απόλυση συντάκτη με τα δικαιολογητικά που επικαλείται η 17 Ν.».

■ Ο τρόπος που χειρίστηκε η ΕΚΟΝ Ρήγας Φεραίος τη διάσπαση του Δημοκρατικού Αγώνα ναρκωθέτησε εκ των προτέρων το ενδεχόμενο μιας ευπρόσκλητης καταγραφής στις φοιτητικές εκλογές. Επιμένοντας μέχρι την τελευταία ώρα να μη διαταράξει τις σχέσεις με τους «συντρόφους της ΕΑΡ» και αδυνατώντας να πάρει μια πρωτοβουλία που να σφραγίζει το χάσμα που υπάρχει εδώ και καιρό με τις απόψεις τους, έφτασε στο παραπέντε να διεκδικεί αν ο Δ.Α. της τάδε σχολής θα καταγραφεί με την πλευρά του ΚΚΕ(εσ)-Α.Α. ή αν θα προσμετρηθεί στην επιρροή του Λ.

ΣΧΟΛΙΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Κύρκου.

■ Μέσα στη χαρτούρα των φοιτητικών εκλογών, η ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΗ του Νομικού της Αθήνας πήρε μια αξιολογήσιμη πρωτοβουλία. Κυκλοφόρησε ένα βιβλιαράκι στο οποίο περιέχονται νομικές συμβουλές για όσους αντιμετωπίζουν προβλήματα με την αστυνομική αυθαιρεσία. Όποιος θεωρεί την έκδοση χρήσιμη, μπορεί να τη βρει στα κεντρικά βιβλιοπωλεία.

■ Επειδή καμιά σχεδόν εφημερίδα δεν ανέφερε τα σωστά αποτελέσματα των εκλογών της ΕΙΝΑΠ, δημοσιεύουμε τις έδρες που πήραν οι παρατάξεις για το πανσοκομειακό συνέδριο. ΔΗΚΝΙ (Δεξιά) 23 έδρες, Συμπάρταξη (ΚΚΕ) 17, ΠΑΣΚ (ΠΑΣΟΚ) 14, ΑΣΠΙ (ΕΑΡ - ΚΚΕεσ - Α.Α. - ανένταχοι) 9, ΑΚΙΓ-Συσπειρώσεις 4, ΣΠΕ (τροτσκιστές) 1.

«Ε»ΠΙΣΤΟΛΙΔΙ

Δεν είναι η πρώτη φορά που μια ενέργεια και προκήρυξη της «17 Νοέμβρη» προκαλεί συζητήσεις και αντεγκλήσεις για το χαρακτήρα, τις επιδιώξεις και την αξιολόγηση της δράσης της. Μόνο που αυτή τη φορά τα πράγματα υπερδεύονται ακόμα περισσότερο. Γιατί τον αντίλογο στην πρακτική της 17 Ν τον διατυπώνει ο Γιώργος Βότσης με τη γνωστή κοινωνική και πολιτική ευαισθησία. Αντίθετα, οι πάντα ευφάνταστοι αστυνομικοί συντάκτες και άλλοι δημοσιογράφοι — χωρίς βέβαια να επικροτούν τις ενέργειες — εκφράζουν τον ανυπόκριτο θαυμασμό για την αποτελεσματικότητα της οργάνωσης και εξαίρουν το βαθύ στοχασμό της. «Η ανάγνωση του κειμένου αράδα την αράδα σκιαγραφούσε στα μάτια μας τη μορφή της Ρόζας Λούξεμπουργκ» μας δηλώνει ο κ. Γ. Μαύρος (*Ελευθεροτυπία* 2.3.), ενώ ο κ. Μ. Χρηστίδης οδύρεται που «μια τέλεια οργάνωση ξοδεύει άσκοπα τις εξαιρετικές ικανότητές της, τη στιγμή που ο τόπος διψάει για ικανούς». (*Έθνος* 6.3.). Ευαίσθητα βαρόμετρα του «μέσου όρου» τα έντυπα μεγάλης κυκλοφορίας, υιοθετούν λεπτές διατυπώσεις που εκφράζουν μια ιδιότυπη λαϊκή ανοχή. Η 17 Ν επισημαίνοντας αυτό το γεγονός δηλώνει ότι θα σταματήσει τη δράση της αν συγκροτηθεί «μια μαχητική διαδήλωση ενός εκατομμυρίου εργαζομένων εναντίον της». Είναι βέβαια γνωστό ότι ούτε μ' αυτόν, ούτε με κανέναν άλλο στόχο, δεν μπορεί σήμερα να συγκροτηθεί μια τέτοια διαδήλωση. Και αντιστρόφως, αν υπήρχε σήμερα μια τέτοια κινητοποίηση των μαζών, θα εξέλιπαν ίσως τα αίτια που δημιουργούν παρόμοιες οργανώσεις.

Η παρέμβαση του Γ.Β. στάθηκε «κόντρα στο ρεύμα» αυτής της άτυπης συναίνεσης και ξένισε όσους συνηθίζουν να διατυπώνουν χαμηλόφωνα τις απόψεις τους. Δεν πιστεύω όμως ότι αυτού του τύπου ο «διάλογος» μπορεί να αποδώσει τίποτα, σε κανέναν. Ούτε καν στην... Ασφάλεια που έχει πέσει με τα μούτρα στην «ανάλυση κειμένων». Δεν είναι δυνατόν να γίνει «δημόσιος διάλογος» με μια οργάνωση που δρα στην απόλυτη παρανομία. Είναι φυσικό, οποιαδήποτε τέτοια προσπάθεια να καταλήγει σε παραλογισμούς. Καταγγέλλει π.χ. ο Γ. Μασσαβέτας τη 17 Ν για την ανυπαρξία της την περίοδο της δικτατορίας, λες και είναι δυνατόν να αποσταλούν ως απάντηση αυτοβιογραφικά σημειώματα αγωνιστικής δράσης. Απ' την άλλη μεριά, η 17 Ν έχει όλη την άνεση να απαντήσει με προσωπικό λιβέλλο απ' τις φιλόξενες στήλες μιας άλλης εφημερίδας.

Η μόνη ορατή συνέπεια της πρόσφατης ανταλλαγής κειμένων ήταν η όξυνση του ανταγωνισμού στον Τύπο. Το Έθνος παίρνει την αποκλειστικότητα απ' την *Ελευθεροτυπία*, η Πρώτη παραπονείται που η 17 Ν προτιμά τα μεγάλα έντυπα, και η *Αυριανή* βρίσκει την ευκαιρία να υιοθετήσει τις εκτιμήσεις της προκήρυξης για την *Ελευθεροτυπία*, κραυγάζοντας θριαμβευτικά: «Η 17 Νοέμβρη ξεσκεπάσει τους ψευτοπαλικαράδες».

Αυτός ο ανταγωνισμός μπορεί να έχει θύμα τον ίδιο τον Τύπο. Ήδη ο κ. Δήμου επανέφερε απ' τον *Αθήνα 984* μια παλιότερη πρόταση του Α. Ελεφάντη να δεσμευτούν οι ίδιοι οι δημοσιογράφοι στη μη δημοσίευση κειμένων και προκηρύξεων παράνομων οργανώσεων. Ο *Ελεύθερος Τύπος*(!) καταγγέλλει το Έθνος και την *Ελευθεροτυπία* ότι ασκούν «δημοσιογραφία αίματος».

Είμαστε ακόμα μακριά βέβαια από το «γερμανικό μοντέλο», φοβάμαι όμως ότι μετά τα πολυσέλιδα αφιερώματα κάποιοι προετοιμάζουν την απόλυτη σιωπή.

Δ.Ψ.

Η Ολυμπιάδα της Αριστεράς

«Δεν μπορούμε να διανοηθούμε ότι μπορεί να επιλεγεί άλλος χώρος από τη λίμνη και την πόλη των Ιωαννίνων, για τη διεξαγωγή των Κινηματικών Αγώνων της Ολυμπιάδας του 1996 που διεκδικεί η χώρα μας», έλεγε την περασμένη Κυριακή σε συνέντευξή του στο ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗ ο δήμαρχος της πόλης Φίλιππος Φίλιος.

Αυτή φαίνεται να είναι και η πιο προωθημένη θέση της Αριστεράς και των δημάρχων της για το ζήτημα της «Χρυσής Ολυμπιάδας». Διεκδικήσεις κομματιών της ολυμπιακής πίτας, αντιρρήσεις δηλαδή επί της διαδικασίας, όπως γράφαμε και στο προηγούμενο τεύχος, και αποδοχή των προτεραιοτήτων που επιβάλλει το νέο εθνικό όραμα. Άλλωστε, στη συζήτηση που έγινε στη Βουλή μετά από επερώτηση βουλευτών της Ν.Δ., (4/3/88), το ΚΚΕ και η ΕΑΡ δεν σκέφτηκαν ούτε στιγμή ν' αμφισβητήσουν την αναγκαιότητα της διοργάνωσης. «Το αίτημα των Αγώνων του '96 συμβαδίζει απόλυτα με τα ι-

Η Μεγάλη Ιδέα στα ράφια. Διαφήμιση σούπερ-μάρκετ των Σερρών.

δανικά της ειρήνης, της φιλίας και της συνεργασίας», φρόντισε να επισημάνει για μια ακόμη φορά ο κ. Κάππος, ενώ ο κ. Μπριλλάκης κατήγγειλε «το δικομματικό καυγά ΠΑΣΟΚ και Ν.Δ.», που θέτει σε κίνδυνο την υπόθεση της Ολυμπιάδας.

Θα πρέπει πάντως να σημειωθεί, ότι η αμέριστη συμπάρταση που προσφέρεται στο εθνικό στόχο έχει δημιουργήσει αρκετά προβλήματα στην ΕΑΡ, μια και η αθλητική επιτροπή του κόμματος φαίνεται ότι δεν συμμερίζεται τον ενθουσιασμό που χαρακτηρίζει την κεντρική γραμμή.

Χ.Μ.

Τριξίματα

Την ώρα που γράφονται αυτές οι γραμμές, το ζήτημα που δημιουργήθηκε από τις τοποθετήσεις του υπουργού Παιδείας στη Βουλή, βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη.

Ο Αντώνης Τρίτσης κατάφερε για άλλη μια φορά να συσπειρώσει εναντίον του μια μεγάλη μερίδα του Τύπου και της κοινής γνώμης, που στο πρόσφατο του αναγνώριζε μια αντιστοιχίες περασμένων δεκαετιών και στα λεγόμενά του επιχειρηματολογίες που σχεδόν έχει εγκαταλείψει κι ο Θεοφύλακτος Παπακωνσταντίνου. Αν και η τελευταία αντικομμουνιστική έξαρση του υπουργού δεν ήταν παρά ένας κρίκος

στην αλυσίδα των ελληνορθόδοξων τοποθετήσεων, των εθνικιστικών κηρυγμάτων και του αντινεολαϊστικού ρατσισμού που κοσμεί τη θητεία του, ο κόμπος φαίνεται πως έφτασε πια στο χτένι...

Η αντίδραση των βουλευτών Χατζηνάκη, Κουλούρη, Βερυβάκη, πέρα από τις πιθανές εσωκομματικές σκοπιμότητες που εξυπηρετούσε, θα πρέπει να αντιμετωπισθεί σ' αυτό το πλαίσιο. Ακόμα και για το ΠΑΣΟΚ, ένας πολιτικός που νεκρανασταίνει τη λογική του «κομμουνιστικού δάκτυλου» δεν μπορεί να θεωρείται μόνο ιδιόρρυθμος: είναι επικίνδυνος.

Χ.Μ.

Ο ΕΟΤ στα... κατεχόμενα

Έχουμε αναφερθεί εκτεταμένα στο τεύχος 59 του ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ στις πολλαπλές προσεγγίσεις της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής με το Ισραήλ. Πέρα από τη φιλοδοξία της ελληνικής κυβέρνησης, ως προεδρεύουσα σε λίγους μήνες στην ΕΟΚ, να παίξει ένα διαμεσολαβητικό ρόλο σαν εκπρόσωπος της δυτικής άποψης στο «Μεσανατολικό», οι σχέσεις με το Ισραήλ συνεχίζουν να αναπτύσσονται παρά τα αντιθέτως λεγόμενα και στους υπόλοιπους τομείς.

Έτσι, στις 3 Μαρτίου, την ίδια μέρα δηλαδή που οι ισραηλινές δυνάμεις κατοχής απαγόρευαν την οποιαδήποτε πρόσβαση ακόμα και στους δημοσιογράφους στις εξεγερμένες περιοχές των Παλαιστινίων, ο πρόεδρος του ΕΟΤ κ. Σκούρας συνέταξε τουριστικά προγράμματα στην Αθήνα με τον Ισραηλινό ομόλογό του κ. Φαρβόρ.

Το ακραίο στην όλη υπόθεση ή-

ταν πως, σύμφωνα με πηγές του ΕΟΤ, «η συνάντηση επισκιάστηκε από τα γεγονότα στα κατεχόμενα, καθώς τα εδάφη αυτά αποτελούν τους βασικούς τουριστικούς προορισμούς του Ισραήλ, και έτσι δυσκολεύονται τα κοινά τουριστικά προγράμματα με την Ελλάδα».

Όμως, αν για λόγους δακρυόνων, οδοφραγμάτων και πολυβόλων, υπάρξει «δυσμενής εξέλιξη» σ' αυτό το τουριστικό πακέτο, μην ανησυχείτε! Στις κρουαζιέρες από το Αιγαίο στα παράλια του Ισραήλ θα τα πάμε περίφημα, αφού εκεί οι Αμερικάνοι, οι Ιάπωνες, οι Αυστραλοί και οι Καναδοί τουρίστες —που περιλαμβάνονται στην κοινή πρόταση για «εκμετάλλευση»— δεν κινδυνεύουν από κανέναν πισιρικό Παλαιστίνιο πετροβολητή, που δεν εννοεί να καταλάβει τα κοινά συμφέροντα του ελληνικού και του ισραηλινού τουρισμού...

Δ.Τ.

Το ΚΚΕ και τα κινήματα

Εντυπωσιακός, τουλάχιστον γι' αυτούς που δεν παρακολουθούν τις εξελίξεις από πολύ κοντά, ο προβληματισμός της τελευταίας Κ.Ε. του ΚΚΕ όπως παρουσιάστηκε στο ρεπορτάζ του Ριζοσπάστη (Το Μαζικό Κίνημα και οι κομμουνιστές, Κυριακή 13/3/88). Όχι μόνο από τη σκοπιά της αυτοκριτικής διάθεσης, που ωστόσο είναι σημαντική, αφού διαπιστώνεται «Αποξένωση κομματικών οργανώσεων και οργάνων από τις ζωτικές ανάγκες των εργαζομένων», αλλά και ότι «Κομματικές οργανώσεις και όργανα καταπιάνονται με όλα σχεδόν τα ζητήματα που θα πρέπει να απασχολήσουν την αντίστοιχη μαζική οργάνωση», ενώ «ορισμένοι» έχουν «μια νοοτροπία που είτε στο όνομα της πρωτοπορίας, είτε στο όνομα της πλειοψηφίας εμποδίζει το γόνιμο διάλογο».

Αλλά και για τις σημαντικές θέσεις που περιέχονται στην παράγραφο **Τι θέλουν οι κομμουνιστές**, όπως αυτή που αναφέρεται στο δικαίωμα των μαζικών οργανώσεων να οργανώνουν «αυτοτελώς και με διαφάνεια την εσωτερική τους λειτουργία», «να καταστρώνουν το πρόγραμμά τους», «να επιλέγουν τη μορφή πάλης»...

Η ιδιότητα δεν βρίσκεται βέβαια στη χρήση της πολυδιαφημισμένης γκλάσοστ, αλλά στην αποδοχή θέσεων που στο παρελθόν είχαν χαρακτηριστεί αιρετικές έως ρεφορμιστικές. Ούτε είναι εύκολο να επικαλεστεί κανείς ότι πρόκειται απλώς για φτηνή ρητορεία, όταν πρόσφατα ακόμα οι οργανώσεις του ΚΚΕ σε διάφορους χώρους (π.χ. στο φοιτητικό) υιοθέτησαν τη θέση ότι όλες οι μορφές πάλης είναι αποδεκτές όταν συνοδεύονται από μαζικότητα κ.λπ.

Τι συμβαίνει λοιπόν; Επικράτησαν, επιτέλους, στο ΚΚΕ οι ιδέες που χρόνια πρόβαλε η Ανανεωτική Αριστερά; Φαίνεται μάλλον ότι στη συγκεκριμένη Κεντρική Επιτροπή κυριάρχησαν κάποιες απόψεις που, μπροστά στην επίθεση που αντιμετωπίζει συνολικά η Αριστερά, δέχονται να υποστείουν κάπως τον «πρωτοπόρο» ρόλο του κόμματος και το συνακόλουθο ηγεμονισμό του που απωθεί τους υποψήφιους συμμάχους. Η πορεία είναι ούτως ή άλλως δύσκολη. Ας ελπίσουμε ότι η «ανανεωτική» στροφή του ΚΚΕ στα μαζικά κινήματα δεν θα συνοδεύει από την κατιούσα εκλογική πορεία, που είναι τόσο συνηθισμένη στην Ανανεωτική Αριστερά.

Κ.Β.

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΑΠΟ ΤΙΣ ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ

Με αφορμή μια παράγραφο

Η τρίτη παράγραφος του κοινού ανακοινωθέντος Παπανδρέου-Οζάλ, που εκδόθηκε στις 4 του Μάρτη, είναι ίσως το σημαντικότερο προϊόν των συναντήσεων που είχαν οι δύο ηγέτες στο Παλάι ντ' Εγκμόντ της βελγικής πρωτεύουσας.

Γράφεται, λοιπόν, σ' αυτή την παράγραφο: «για να διευκολύνουν τη διαδικασία αυτή (Σ.Σ. εννοεί τις νέες σχέσεις μετά το Νταβός) οι δύο πρωθυπουργοί αποφάσισαν ότι οι δύο χώρες θα απέχουν από οποιαδήποτε ενέργεια ή δήλωση, που θα μπορούσε να υπονομεύσει το πνεύμα του Νταβός».

Στεκόμαστε σ' αυτή τη διατύπωση, γιατί, ενώ μοιάζει αρκετά προφανές για τους συνομιλητές να «χαμηλώσουν τους μεταξύ τους τόνους», η «διαγωγή» τους να απέχουν οι δύο χώρες από κάθε ενέργεια που θα υπονόμει το Νταβός φαίνεται αυθαίρετη. Γιατί, πέρα από τις διευθετήσεις μεταξύ των πρωθυπουργών, οι δύο χώρες ανήκουν στους λαούς τους, στις πολιτικές οργανώσεις και στα κινήματά τους. Και για να μην κατηγορηθούμε για σχολαστικισμό, ας σημειώσουμε ότι στη διπλωματική γλώσσα οι λέξεις αναγράφονται μόνο σκόπιμα: η λέξη χώρα αντικαθιστά το κράτος ή την κυβέρνηση, θέλοντας να συμπεριλάβει στα συμβαλλόμενα μέρη όχι μόνο τον Τουργκούτ και τον Ανδρέα, αλλά ταυτόχρονα να υποδείξει την οφειλόμενη συμπεριφορά των λαών των δύο χωρών.

Η ανησυχία μας αφορά τόσο τους πιθανούς περιορισμούς της δράσης όσων Ελλήνων και Τούρκων αριστερών ξεφεύγουν από το «πνεύμα του Νταβός», όσο και το μέλλον που επιφυλάσσεται στους αντιπάλους της τούρκικης χούντας που βρίσκονται στην Ελλάδα.

Ο κύριος Οζάλ, μάλιστα, λίγη ώρα μετά την ανάγνωση του κοινού ανακοινωθέντος, έσπευσε να διευκρινίσει στη συνέντευξη που παραχώρησε τι εννοεί σαν «αποχή από το πνεύμα του Νταβός». Απαντώντας σε ερώτηση για τους 14.000 πολιτικούς κρατούμενους στην Τουρκία και το στραγγαλισμό των πολιτικών ελευθεριών, απάντησε ότι θεωρεί εχθρούς της χώρας του όσους της αμφισβητούν το δικαίωμά της να εκδικείται τους αριστερούς αντιπάλους της, βαφτίζοντάς τους τρομοκράτες...

Στην επόμενη φάση, τα δύο κράτη θα προσεγγίσουν το ένα το άλλο, με άξονα την κοινή τους μοίρα στην ΕΟΚ και το ΝΑΤΟ. Η εξομάλυνση, όμως, αυτή, ελάχιστη σχέση θα έχει με την πολιτική εκμετάλλευση που υφίστανται οι καταπιεζόμενες τάξεις των δύο γειτονικών χωρών. Η Αριστερά οφείλει να διαπιστώσει αν οι «χαμηλοί τόνοι» που συσκοτίζουν την πραγματικότητα στις δύο κοινωνίες και στην Κύπρο, το εργαλείο, δηλαδή, για να ασκηθεί η νέα εθνική στρατηγική, είναι ταυτόχρονα και οι όροι που θα υποβιβάζουν το δυναμισμό των λαϊκών κινήματων.

Εξάλλου —αντίστροφα βέβαια— οι υψηλοί πολεμικοί τόνοι της προηγούμενης περιόδου πάλι αποτέλεσαν την αναγκαία συνθήκη για να περιοριστούν τα λαϊκά αιτήματα και να δυσφημιστούν οι αριστερές ιδέες. Ή όχι:

Δημήτρης ΤΡΙΜΗΣ

ΣΙΑΝΗ ΛΑΝΟΥ ΚΡΑ

ΚΥΡΙΕ ΠΡΟΕΔΡΕ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΜΑΘΩ ΤΙ ΑΚΡΙΒΩΣ ΔΕΞΑΤΕ ΕΤΟΝ ΟΖΑΛ.

...ΔΙΑΘΛΕ! ΟΥΤΕ ΞΕΙΣ ΞΕΡΕΤΕ ΚΥΡΙΕ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ;

ΕΛΠΙΖΟ ΝΑ ΞΕΡΕΙ Ο ΟΖΑΛ ΤΟΥΛΑΧΙΣΤΟ, ΝΑ ΜΑΣ ΠΕΙ

ΚΑΡΑ Ο ΓΕΛΗΜΑΤΑΣ ΚΑΤΑΡΓΗΣΕ ΤΟ ΑΝΤΕΡΓΑΤΙΚΟ ΑΡΘΡΟ 4, ΔΙΟΤΙ...

ΔΕ ΣΟΥ ΤΩΛΕΓΑ ΕΓΩ; ΚΑΤΑ ΒΑΘΟΣ ΕΙΝΑΙ ΔΙΚΟΣ ΜΑΣ!

...ΔΙΟΤΙ ΛΕΕΙ ΕΚΠΛΗΡΩΣΕ ΤΟ ΣΚΟΠΟ ΤΟΥ ΣΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

ΦΡΗΝΤΡΙΧ... ΜΟΥ ΦΑΙΝΕΤΑΙ ΟΤΙ ΚΕΡΔΙΣΑΜΕ ΕΝΑ ΓΕΛΗΜΑΤΑ, ΑΛΛΑ ΧΑΣΑΜΕ ΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ.

ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΥΡΕΣΕΩΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΕΣ ΤΩΛΕΓΑ ΕΓΩ ΤΑΞΙΑΡΧΕ ΚΟΥΜΤΟΥΡΑ, ΑΥΤΟ ΤΟ ΝΤΑΒΟΣ ΔΕΝ ΘΑ ΜΑΣ ΕΒΓΑΙΝΕ ΞΕ ΚΑΛΟ.

ΟΙ ΘΕΞΕΙΣ ΔΙΕΛΘΟΥΝΤΩΝ ΣΕ ΟΤ.Ε, ΔΕΗ, ΟΣΕ ΤΕΡΜΑ. ΜΟΝΟ ΔΙΕΛΘΟΥΝΤΕΣ ΣΕ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑ ΕΜΕΙΝΑΝ.

ΑΠΟ ΤΟ ΚΑΚΟ ΣΤΟ ΧΕΙΡΟΤΕΡΟ ΣΤΡΑΤΗΓΕ ΜΟΥ.

ΠΕΣ ΜΟΥ ΒΡΕ ΣΟΦΙΑ... ΕΓΩ ΤΟΥΣ ΨΗΦΙΣΑ ΑΥΤΟΥΣ ΕΔΩ ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ;

ΜΗΝ ΤΑ ΡΙΧΝΕΙΣ ΟΑ ΕΠΑΝΩ ΣΟΥ ΜΑΚΗ ... ΔΕΝ ΕΙΧΕ ΑΛΛΟΥΣ

ΦΡΗΝΤΡΙΧ... ΕΧΩ ΑΠΕΛΠΙΣΤΕΙ ΤΕΛΕΙΩΣ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΜΒΟΛΗ ΜΑΣ ΣΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ.

Ω ΚΑΡΑ... ΣΤΑΜΑΤΑ ΝΑ ΖΗΛΕΥΕΙΣ ΤΩΝ ΤΡΙΤΩΝ ΕΠΕΙΔΗ ΠΡΩΤΟΣΤΑΤΕΙ ΣΤΟ ΦΟΙΤΗΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ.

ΕΞΟ ΤΡΙΤΩΝ ΠΑΡΑΤΑ ΜΑΣ ΤΡΙΤΕΝΔΕΣ

16.3.88
ΛΑΝΟΥ

ΟΙ ΣΥΜΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΠΟΧΗΣ

Ποιες είναι οι ανάγκες τις οποίες προσπαθεί να ικανοποιήσει ο Ρ/Σ ΑΘΗΝΑ 984; Πρωτίστως την ανάγκη για πολυφωνική ενημέρωση, με επιδίωξη την αντικειμενικότητα και με τήρηση της δημοσιογραφικής δεοντολογίας, σε όλο το εύρος του προγράμματος.

Γιάννης ΤΖΑΝΕΤΑΚΟΣ

Διευθ. Ρ/Σ Αθήνα 984 FM STEREO
(από δέλωσή του στις 24 ΩΡΕΣ)

Ζούμε σ' έναν καινούργιο κόσμο. Έναν κόσμο τρομακτικό και σαγηνευτικό. Αυτόν τον καινούργιο κόσμο θέλει να «συζητήσει» το ΚΛΙΚ. Σιγά σιγά και μεθοδικά, μέσα από τις σελίδες του ΚΛΙΚ, θα επιδιώξουμε να σας παρουσιάσουμε τη σημερινή ζωή πραγματικότητα. Μια πραγματικότητα που περιλαμβάνει την ατέλειωτη πάλη του παλιού με το καινούργιο, του θετικού με το αρνητικό.

Άρης ΤΕΡΖΟΠΟΥΛΟΣ

Εκδότης του περιοδικού ΚΛΙΚ
(αυτοπαρουσίαση στο πρώτο τεύχος)

Η αλήθεια είναι ότι φέρνουμε στην Ελλάδα το σύγχρονο σχήμα και τη σύγχρονη άποψη για τη δημοσιογραφία και την επικοινωνία που ξεκίνησε πρώτα στην Αμερική και απλώνεται στην Ευρώπη.

Θοδωρής ΚΑΛΟΥΔΗΣ

Εκδότης-Διευθυντής της εφημερίδας 24 ΩΡΕΣ
(Από συνέντευξή του στον 984)

Στις αρχές της δεκαετίας του '80 άρχισε ανάμεσα στους διανοομένους μια συζήτηση για το ελληνικό ΚΙΤΣ, που βρήκε την έκφρασή της στους αθηναϊκούς τοίχους με το σύνθημα «Έξω οι βλάχοι απ' την Αθήνα». Ο απλός πολίτης αδυνατούσε να ερμηνεύσει το όψιμο ενδιαφέρον της αριστερής, κυρίως, διανοήσης της ευρύτερης περιοχής δακτυλίου, περί το αμπαλάζ που χρησιμοποίησε η Δεξιά για να σερβίρει το μετεμφυλιακό αναπτυξιακό όραμα· ένα αμπαλάζ που επί χούντας βρήκε την ολοκλήρωσή του.

Σήμερα πια, μπορεί να ει-
ναι κανείς βέβαιος ότι ο
περίεργος αυτός προ-
βληματισμός δεν οδήγησε μόνο
σε «ΚΑΤΙ ΤΟ ΩΡΑΙΟΝ», αλλά σή-
μανε και την απαρχή μιας «ΝΕΑΣ
ΕΠΟΧΗΣ», οι εκφραστές της ο-
ποίας υιοθετούν σιγά σιγά το
μετα-μοντέρνο ευρω-αμερικανικό
ένδυμα με το οποίο αρμόζει να
ντύσουν τα νέα οράματα των Πα-
νελλήνων: 1992, 1996, 2000.

Το σχεδιασμό του καινούργιου
αυτού ενδύματος ανέλαβε για μια
ακόμη φορά η Δεξιά, που όμως αυ-
τή τη φορά δεν θέλησε να μείνει
μόνη. Πριν ακόμη από το 1981
φρόντισε να μας προϊδεάσει μετα-
τρέποντας έναν ούτως ή άλλως α-
νώδυνο φορέα, το Τρίτο Πρόγραμ-
μα του ραδιοφώνου, σε πειραματι-
κό εργαστήριο. Η αρτηριοσκλη-
ρωση της Δεξιάς είχε καταντήσει
αυτοκαταστροφική και οι μόνοι
διαθέσιμοι να παίξουν αγγειοδια-
σταλτικό ρόλο ήταν οι διανοούμε-
νοι και καλλιτέχνες της Αριστε-
ράς. Ο Μάνος Χατζιδάκις, ανοί-
γοντας το δεξιό κρατικό ραδιόφω-
νο, δεν απάλλαξε μόνο τους αρι-
στερούς διανοούμενους από τα
ταμπού τους, αλλά έκανε δουλειά
υποδομής προς όφελος της παρά-
ταξης του.

Η άνοδος του ΠΑΣΟΚ στην ε-
ξουσία έδωσε μια παραπάνω δυ-
νατότητα στη συντηρητική παρά-
ταξη να εκσυγχρονίσει όχι μόνο
τον πολιτικό της λόγο, αλλά και να
οικειοποιηθεί απόψεις και αιτήμα-
τα του αριστερού χώρου. Η πολυ-
φωνία και ο πλουραλισμός εξόπλι-
σαν, ως διά μαγείας, την επιχειρη-
ματολογία των ιδίων ανθρώπων,
που πριν από μερικά χρόνια θεω-
ρούσαν σκόπιμο να στραγγαλι-
ζουν οποιαδήποτε διαφορετικό-
τητα στο όνομα της αναπαραγω-
γής της εξουσίας τους. Η επαγγελ-
μία της αδύνατης αντικειμενικό-
τητας έγινε ο κοινός τόπος που
πάνω του συγκροτήθηκε η ιστορι-
κή σύγκλιση της νέας Δεξιάς και
της πάντα ευαίσθητης και καινο-
τόμου ανανεωτικής Αριστεράς.
Με τη συνδρομή του ΠΑΣΟΚ, που
εμπλούτισε, όσο μπορούσε, την α-
σφυζία των μέσων ενημέρωσης,
διάφοροι ανήσυχοι δεξιοί και αρι-
στεροί διανοούμενοι άρχισαν να
διαλαλούν τη νέα γραμμή: την υ-
πέρβαση, δηλαδή, των ξεπερα-
σμένων διλημάτων και την ανάγ-
κη προσαρμογής στα κελεύσματα
της «νέας εποχής».

Τρία παραδείγματα από το χώ-
ρο των μέσων μαζικής επικοινων-
ίας είναι, ίσως, τα χαρακτηριστι-
κότερα για να δει κανείς πώς ε-
φαρμόζεται η παραπάνω λογική.
Και τα τρία εκφράζουν και εξειδι-

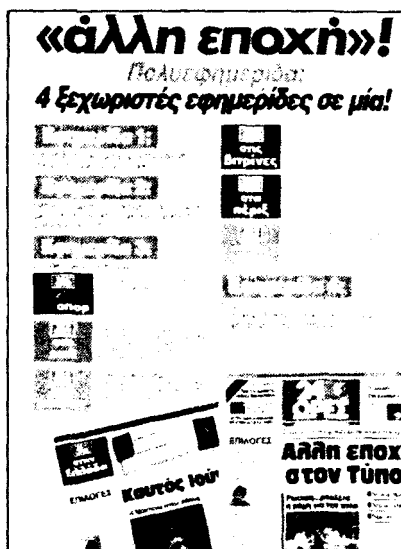

ΕΠΟΧΕΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΤΩΣΕΙΣ

1. Από την προεκλογική εκστρατεία της δημοτικής παράταξης του κ. Έβερτ: ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ.
2. Διαφημιστικό σλόγκαν του ΚΛΙΚ: Το περιοδικό μιας ΝΕΑΣ ΕΠΟ-
ΧΗΣ.
3. Από τη διαφημιστική καμπάνια των 24 ΩΡΩΝ: ...ΑΛΛΗ ΕΠΟΧΗ.

2

3

κεύουν σε τρεις διαφορετικές κλί-
μακες τη νέα ΜΕΤΑ-ΚΙΤΣ εποχή:

24 ΩΡΕΣ: ΕΛΛΑΔΑ Η ΕΦΗΜΕ-
ΡΙΔΑ ΣΟΥ.

984 FM STEREO: ΑΘΗΝΑ Ο
ΣΤΑΘΜΟΣ ΣΟΥ.

ΚΛΙΚ: ΠΛΑΤΕΙΑ, ΤΟ ΕΝΤΥΠΟ
ΣΟΥ.

ΕΝΑ ΚΛΙΚ ΔΕΞΙΑ: ACTUEL ΤΗΣ ΠΛΑΚΑΣ

Το μηνιαίο περιοδικό ΚΛΙΚ άρχισε
να εκδίδεται τον Απρίλιο του 1987.
Ο εκδότης του κ. Άρης Τερζόπου-
λος, συνεχιστής μιας πετυχημέ-
νης εκδοτικής επιχείρησης (ΓΥ-
ΝΑΙΚΑ, ΜΙΚΥ ΜΑΟΥΣ), στο πρώτο
τεύχος του περιοδικού δήλωνε ότι
«το ΚΛΙΚ ανήκει σ' αυτό που διε-
θνώς ονομάζεται Νέα Δημοσιο-
γραφία, το λεγόμενο NEW JOUR-
NALISM».

Στην πραγματικότητα, μοντέ-
λο της φιλόδοξης αυτής προσπά-
θειας ήταν ένα δοκιμασμένο σύγ-
χρονο γαλλικό περιοδικό, το AC-
TUEL. Δηλαδή ένα περιοδικό που
είχε ήδη μολιάσει τη γαλλική α-
ριστερή αντίληψη για τον Τύπο
(βλ. LIBERATION της πρώτης πε-
ρίόδου) με το νεοϋορκέζικο πνεύ-
μα της τρέχουσας δεκαετίας.

Εκτός από τη μεταφορά στις
σελίδες του ΚΛΙΚ της εμπειρίας α-
πό το σύγχρονο computerised κό-
σμο των media, της μουσικής και
γενικότερα της διεθνούς IN (ή ΠΑ-
ΝΩ για να χρησιμοποιήσουμε την
ορολογία που προτιμά το ίδιο)
κουλτούρας, ιδιαίτερο ενδιαφέ-
ρον παρουσιάζουν η σελιδοποίη-
ση και η προσπάθεια ελληνοποίη-
σης κάποιων θεμάτων.

Η συνταγή της «μεταμοντέρ-
νας» σελιδοποίησης, που εφαρμό-
ζει, απαιτεί μικρά κείμενα, μεγά-
λες φωτογραφίες, τεράστιους τί-
τλους, τετραχρωμία σε όλες τις
σελίδες. Το αποτέλεσμα είναι ένα
περιοδικό που μοιάζει με VIDEO-
CLIP, ξεφυλλίζεται ευχάριστα,
διαβάζεται γρήγορα και θολώνει
το μάτι του «γιάπυ της οδού Σκου-
φά», όπως τον περιγράφει ο αρχι-
συντάκτης του ΚΛΙΚ από τις στή-
λες του Ταχυδρόμου (τεύχος 3-3-
88). Και όσο οι σελίδες του περιο-
δικού γεμίζουν με αφιερώματα
στο Μιλάνο, το Χόλιγουντ ή το α-
μερικανικό ντιζάιν της δεκαετίας
του '50, το πράγμα πάει καλά. Η
φόμα που επιλέχτηκε λειτουργεί
περίφημα. Τι γίνεται όμως όταν οι
συντάκτες προσπαθούν να εφεύ-
ρουν ελληνικά θέματα; Μπορεί ά-
ραγε η Πάτρα να παρουσιαστεί
σαν η μαγική πόλη των ονείρων
του νέου Κολωνακιώτη επιχειρη-
ματία; Μπορεί κανείς διαβάζον-
τας ένα άρθρο για τον Ιππόδρομο

του Φαλήρου να νιώσει ότι βρίσκεται στο Λονδίνο; Μπορεί ο Χάρρυ Κλυνν ή, έστω, ο κ. Κώστας Σγόντζος να εμφανιστούν σαν ελληνική εκδοχή του Max Headroom;

Οι πολιτικές παρεμβάσεις του περιοδικού δεν φιλοδοξούν να προτείνουν, να καταγγείλουν ή να επικροτήσουν. Καθορίζονται κι αυτές από τη συνολική συνταγή που διαπερνά τις σελίδες της έκδοσης: ασπένες, νιάτα, εκπλήξεις και... οπτικοποίηση. Στο σύντομο πολιτικό λεζαντοκείμενο που συνοδεύει την ολοσέλιδη συνοφρυωμένη πόζα του Κωνσταντίνου Μητσοτάκη λίγο μετά την «γκάφα» του Λονδίνου, διαβάζουμε: «...αφού αυτός δεν μπορεί, γιατί δεν παραδίδει σ' εκείνον τον παχουλό κύριο που παίζει με τις κεραίες του, μήπως και αποκτήσει λίγο ασπένες το εκλογικό παιχνίδι;»

Βέβαια, το ΚΛΙΚ δεν είναι όργανο κόμματος: ανήκει σε μια επιχείρηση, που φιλοδοξεί να επεκτείνει τις δραστηριότητές της. Ζει, λοιπόν, κι αυτό τις αντιφάσεις του, μια και δεν μπορεί να ποντάρει μόνιμα στο προφίλ του «παχουλού κυρίου», ειδικά μάλιστα όταν αυτός είναι ανταγωνιστής του. Βλέπετε, το ΚΛΙΚ θέλει να κάνει κι αυτό σταθμό, παρ' όλο που ο 984 του Έβερτ είναι μια πραγματικότητα. Τη λύση αναλαμβάνει να δώσει ο διευθυντής του περιοδικού κ. Πέτρος Κωστόπουλος, που στο editorial του τεύχους Φεβρουαρίου μας μιλάει για το χαμένο παιχνίδι του εκσυγχρονισμού και δηλώνει αυτάρεσκα ότι αυτός από τα ερτζιανά δεν προτίθεται να κάνει τίποτε άλλο πέρα από «πλάκα». Το μόνο, βέβαια, που δεν διευκρινίζει είναι γιατί αυτή η περιφημη «πλάκα» δεν γίνεται και στον 984, αφού οι περισσότεροι συνεργάτες του ΚΛΙΚ δουλεύουν παράλληλα και στο σταθμό του δημάρχου της Αθήνας...

984 FM STEREO: Ο ΔΙΚΟΣ ΤΟΥ ΣΤΑΘΜΟΣ

Αντίθετα, ο κ. Έβερτ δεν κάνει καθόλου πλάκα. Καθαρόαιμος δεξιός πολιτικός, τη στιγμή που το κόμμα του τέθηκε υπό την ηγεσία του πιο αμφιλεγόμενου, ίσως, προσώπου της πρόσφατης ιστορίας μας, αποφάσισε να μη χρεωθεί ούτε στο ελάχιστο τα αντιπολιτευτικά ολισθήματα της Νέας Δημοκρατίας. Επικεφαλής, λοιπόν, της παράταξης που πήρε τον ευρηματικό τίτλο Νέα Εποχή, έφτασε στο Δήμο Αθηναίων.

Ο κύριος Έβερτ ήταν απόλυτα ειλικρινής όταν δήλωνε προεκλο-

984 ΚΛΙΚ

ΝΕΑ ΜΕΤΑ-ΚΙΤΣ ΕΠΟΧΗ

ΠΑΝΩ - ΚΑΤΩ

«Το ντουέτο Κ. Λαλιώτη - Γ. Παπανδρέου είναι ΠΑΝΩ. Τα δυο πιο νέα και μοντέρνα παιδιά του ΠΑΣΟΚ που προσπαθούν απεγνωσμένα να εκμοντερνίσουν και να ξεαραχνιάσουν κράτος και κόμμα».

«Ο Έβερτ είναι ΠΑΝΩ γιατί εκσυγχρόνωσε την εικόνα του πολιτικού που έχει γεράσει επικίνδυνα».

Οι λεζάντες είναι από τα ΠΑΝΩ - ΚΑΤΩ (βλ. ΙΝ - ΟΥΤ) του ΚΛΙΚ. Οι φωτογραφίες είναι από τις 24 ΩΡΕΣ που θαυμάζουν το computer του κ. Γ. Παπανδρέου και με ανάλογη επιχειρηματολογία απονέμουν στον κ. Έβερτ 2 άσπρους γατούληδες.

Οι γατούληδες της εβδομάδας

Τι είναι οι γατούληδες

Όλοι είμαστε γάτες. Μαύρες, αν κάνουμε «ζαβολιές» και όσπρες αν ξεχωρίζουμε με την εξυπνάδα και ευστοχία μας. Αν το παρακάνουμε, μας τρώει το μούρο μπουλντόγκ. Οι «γάτες» δίνονται από 1-3 Σκύλο βάζουμε μόνον έναν. Όσοι «βαθμολογιστείτε», δείτε το με χιούμορ.

ΜΙΛΗΤΙΑΔΗΣ ΕΒΕΡΤ:

Μίσα σε μια Αθήνα που γλιτώνει από καθημερινά προβλήματα. ο δημαρχός της καταφέρνει κάθε τόσο να κάνει τη σωστή κίνηση. Τη μια με τις... αγριοσκυλαριές του για την Ολυμπιάδα, την άλλη με την προτομή του Κάρολου Κονν.

γικά ότι σκοπεύει να κάνει δουλειά υποδομής και ότι δεν πρόκειται να χρησιμοποιήσει (αμέσως) το δήμο σαν εφελτήριο των πολιτικών του φιλοδοξιών. Γνώριζε και ο ίδιος ότι για το ηγετικό προφίλ ενός νέου ελπιδοφόρου πολιτικού δεν αρκεί η επιτυχία των δημοτικών εκλογών ή η κατάθεση των νεοτεριστικών απόψεών του, αλλά απαιτείται μια πιο επίπονη και υπομονετική διαδικασία. Αφ' η, λοιπόν, τον κύριο Μπέη να διαμαρτύρεται για τη μάχη των σκουπιδιών και να προσθαφαιρεί αθηναϊκούς πεζοδρόμους και αποφάσεις να επενδύσει σ' ένα ραδιοφωνικό σταθμό, προσδοκώντας έτσι να πολλαπλασιάσει τις μεταχές του. Χρησιμοποιώντας σαν μοντέλο τους αμερικανικούς σταθμούς, φιλτραρισμένους μέσα από τη γαλλική εμπειρία της «ελεύθερης ραδιοφωνίας», και σαν ανθρωπινό δυναμικό δεκάδες αριστέρους δημοσιογράφους, κατόρθωσε όχι μόνο να βρίσκεται τακτικότερα στην επικαιρότητα, αλλά κέρδισε ένα υπολογίσιμο πολιτικό όπλο.

Δεν θα σταθούμε αυτή τη φορά στο ίδιο το πρόγραμμα του 984, μια και ήδη απασχόλησε τις στήλες προηγούμενων τευχών του Σχολιαστή (βλέπε τεύχη 57, 58, 61). Θα κάνουμε όμως μια διαπίστωση. Σε μια εποχή που ο Μάικλ Ντουκάκης θεωρείται ο επικρατέστερος για το χρίσμα του Δημοκρατικού Κόμματος των ΗΠΑ, επειδή έχει κατορθώσει να συγκεντρώσει περισσότερα χρήματα από τους αντιπάλους του και άρα μπορεί να αγοράσει περισσότερες ώρες στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, ο κ. Έβερτ ανταποκρίνεται στο υπερατλαντικό μήνυμα. Εξασφάλισε πολύ νωρίς, χωρίς να πληρώσει δεκάρα, την αποκλειστικότητα ενός ολόκληρου ραδιοφωνικού σταθμού κοινής αποδοχής, ώστε να είναι έτοιμος την κατάλληλη στιγμή, που θα πρέπει να δώσει τη δική του μάχη.

Κύριο συστατικό του Δημοτικού Ραδιοφώνου της Αθήνας είναι η συνεχής έμμεση παρουσία του εμπνευστή του, σαν του μόνου αδιαφιλονίκητου ηγέτη που είναι ικανός να υλοποιήσει το γρήγορο εκσυγχρονισμό που επιβάλλουν οι νέοι φιλόδοξοι στόχοι του έθνους. Μάλιστα αυτό γίνεται πολύ έξυπνα, αφού ο 984 φροντίζει να παρουσιάζει συχνά τους νέους, «δυναμικούς», «σύγχρονους» πολιτικούς και άλλων κομμάτων, ώστε να χιτίζεται σιγά σιγά το φόντο μπρος από το οποίο ο σημερινός δήμαρχος θα κληθεί να παίξει έναν πιο σημαντικό ρόλο.

Στον αέρα, λοιπόν, ο 984 FM

STEREO, που με τη δήθεν συμμετοχή των ακροατών στο φτιάξιμο του προγράμματος και με τα πεντάλεπτα των κομμάτων, δημιούργησε τις προϋποθέσεις για να γιναντωθεί Ο ΔΙΚΟΣ ΤΟΥ ΣΤΑΘΜΟΣ.

24 ΩΡΕΣ: Η ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΦΑΣΜΑΤΟΣΚΟΠΙΟ

Ο κ. Κοσκωτάς αναγγέλλοντάς μας μια ΑΛΛΗ ΕΠΟΧΗ είναι σαφέστερος. Άλλωστε απευθύνεται σ' όλη τη χώρα. Όταν πριν λίγα χρόνια επέστρεφε από τις ΗΠΑ, δεν αισθάνθηκε την ανάγκη να σταθμεύσει σε κάποια ευρωπαϊκή πρωτεύουσα. Ήρθε κατευθείαν στην Αθήνα και δεν κουβάλησε μόνο δολάρια. Σε μια από τις μυστικές θήκες των αποσκευών του είχε φροντίσει να κρύψει επιμελώς ένα φύλλο της πετυχημένης αμερικανικής εφημερίδας, της USA TODAY.

Μπορεί ο κ. Θωδωρής Καλούδης, στον οποίο ανέθεσε ο κ. Κοσκωτάς τη διεύθυνση των 24 ΩΡΩΝ, να δήλωσε στον «Αθήνα 984» (6/3/88) ότι «πήραμε από την USA TODAY την ιδέα της σύντομης - πολλαπλής ενημέρωσης», η αλήθεια είναι όμως διαφορετική. Το επιτελείο της Παλλήνης δεν χρησιμοποίησε απλώς την αμερικανική εφημερίδα σαν μοντέλο: την αντέγραψε πλήρως.

Δημιουργική παρέμβαση υπήρξε μόνο σε τρία σημεία. Πρώτον, στον τρόπο παρουσίασης του καιρού, μια και δεν είχε υπολογιστεί ότι θα τον αντέγραφε πρώτη η ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ (βλ. ΧΘΕΣΙΝΗ, ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ, τ. 62). Δεύτερον, στην επιλογή τοποθέτησης κύριου τίτλου, μια και η πρωτοσέλιδη εικόνα της USA TODAY δεν έπαιρνε υπόψη της τις ελληνικές ιδιομορφίες. Τρίτον, στην προμετωπίδα. Ενώ το αμερικανικό φύλλο στη θέση αυτή μας πληροφορεί ότι πρόκειται για την «ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ» (THE NATION'S NEWSPAPER), οι 24 ΩΡΕΣ προτιμούν να δηλώσουν «ΜΕ ΤΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ». Οι δικαστικές περιπέτειες του ιδιοκτήτη της ΓΡΑΜΜΗΣ δεν επέτρεπαν να ανοιχτεί καινούργιο μέτωπο προς την ίδια κατεύθυνση...

Ας δούμε, όμως, μέσα από τις σελίδες των 24 ΩΡΩΝ τι ακριβώς σημαίνει «πολλαπλή-σύντομη πληροφόρηση». Με τη μέθοδο της οπτικοποίησης των πάντων, από το βασικό πολιτικό άρθρο μέχρι το ωροσκόπιο, κατασκευάζεται μια εφημερίδα που «διαβάζεται» γρή-

ΤΑΞΙΔΕΥΟΝΤΑΣ... ΠΑΤΡΑ!

Μια μεγάλη δημοσιογραφική επιτυχία του ΚΛΙΚ. Στα βάθη μιας μακρινής και ξεχασμένης χώρας ανακάλυψε την ξωτική παραδεισένια πόλη των ονείρων μας, κάποια Πάτρα. Απολαύστε το εισαγωγικό του οδοιπορικού:

«Στην Πάτρα δεν είχα πάει ποτέ μου. Μια μακρινή αίσθηση καρναβαλιού στριφογύριζε στο μυαλό μου, μια γλυκιά εικόνα παχύρρευστης ηδονής, άσφονης ρυμοτο-

ΠΑΤΡΑ
Η ΠΥΛΗ ΤΗΣ ΔΥΣΕΩΣ
H TICKETS TO ITALY

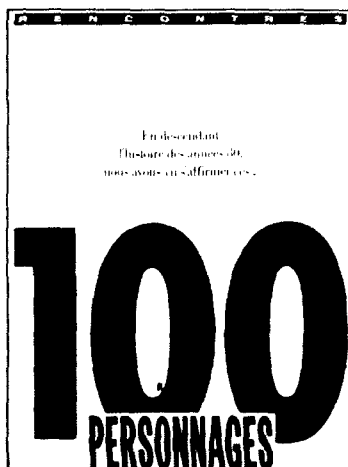
μίας, χρωματιστών νέων και επανάστασης του 1821. Είχα ξεχάσει τους τουρίστες...»

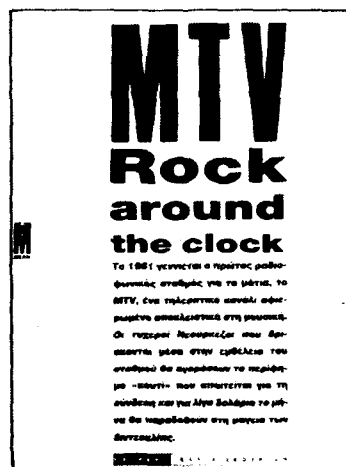
VIDEO - ΚΛΙΚ

Ο Max Headroom, τηλεοπτικό αντικείμενο του πόθου με διεθνή επιτυχία, και η διπλή προσπάθεια του ΚΛΙΚ να βρει το ελληνικό του αντίστοιχο. Ο Χάρρυ Κλυνν, που, κατά

τα λεγόμενα του διευθυντή του περιοδικού, «ανοίγει τρύπες στην απόλυτα ρυθμισμένη ροή του επιπεδίου προγράμματος της Τ.Β.». Ακουμπά ο κ. Κώστας Σγόντζος, τη μεταμφίεση του οποίου εξασφάλισε σε παγκόσμια αποκλειστικότητα το ΚΛΙΚ.

Τυπικός σχεδιασμός ολοσέλιδου τίτλου σε άρθρα δυο περιοδικών. Αριστερά από το γαλλικό ACTUEL και δεξιά από το ελληνικό ΚΛΙΚ. Βρείτε 5 διαφορές και κερδίζετε κασέτα με ηχογραφημένη την εισήγηση του κ. Γ. Βέλτσου στο Συμπόσιο για το Μεταμοντερνισμό.

γορα, αφού απλουστεύει όλα τα θέματά της σε ύποπτης εγκυρότητας αριθμούς ή σχήματα. Και όχι μόνο αυτό. Η εφημερίδα περηφανεύεται ότι δεν παίρνει θέση. Παραθέτει απλώς τις απόψεις «όλων» ή, τουλάχιστον, εκείνων που θεωρεί ότι είναι «όλοι». Παρουσιάζει το φορητό computer του κ. Γ. Παπανδρέου αλλά απονέμει άσπρους γατούληδες και στον κ. Έμπερτ. Ευέλικτη και δυναμική, ενδιαφέρεται για τις απόψεις του κ. Στ. Δήμα, αλλά την επομένη παραχωρεί την ίδια στήλη στον κ. Ακριτίδη και τη μεθεπομένη στον κ. Μπριλλάκη.

Αποτέλεσμα αυτής της συνταγής ήταν να δημιουργηθεί η πιο πολύχρωμη ελληνική εφημερίδα, που όμως προβάλλει ένα άχρωμο πολιτικό προφίλ. Παίζει στα όριά του το παιχνίδι της δήθεν αντικειμενικής πληροφόρησης, μέχρι του σημείου να αισθάνεται την ανάγκη ο κ. Καλούδης (μέσα από έναν άλλο δήθεν αντικειμενικό φορέα πληροφόρησης, τον 984) να κάνει την αυτοκριτική του για την, όχι πολύ μακρινή φάση της καριέρας του, κατά την οποία διέκρινε στο πολιτικό φάσμα την ύπαρξη δημοκρατικών και μη δυνάμεων.

Στην ίδια συνέντευξη ο διευθυντής των 24 ΩΡΩΝ δήλωσε ότι σε θέματα marketing (και μόνο σε τέτοια) την τελική ευθύνη έχει ο κ. Κοσκωτάς. Η ΓΡΑΜΜΗ Α.Ε. στο ξεκίνημα της νέας εφημερίδας της επέβαλλε την πολιτική αχρωμία. Το φασματοσκόπιο του προέδρου της εταιρείας γυρνάει με μεγάλη ταχύτητα και το ερώτημα που μπαίνει είναι τι χρώμα θα δείχνει όταν το marketing απαιτήσει να ακινητοποιηθεί ο χρωματικός δίσκος.

24ΩΡΕΣ984ΚΛΙΚ

Τι γίνεται λοιπόν; Έχουμε να κάνουμε με κάποιου είδους σατανική συμπαιγνία; Σίγουρα όχι! Έχουμε όμως να κάνουμε με μια αξιοπρόσεκτη τάση εκμοντερνισμού των μέσων επικοινωνίας, που η Δεξιά όχι μόνο δεν αφήνει να περάσει ανεκμετάλλευτη, αλλά αντίθετα καλλιεργεί και ενισχύει, όσο περνάει ο καιρός περισσότερο. Πρόκειται για μια τάση που τη βολεύει επειδή, προβάλλοντας σαν άλλοθι την αντικειμενικότητα και την πολυφωνία, έχει την ικανότητα να αφομοιώνει ισοπεδωτικά τα πάντα και να μετατρέπει ένα θεμελιώδες δίλημμα του πολιτικού παιχνιδιού, εκείνο της επιλογής ανάμεσα στην Αριστερά και τη Δεξιά, σε σερί άσπρων γατούληδων.

Σπύρος ΠΑΝΤΕΛΑΚΗΣ

Νέα Εποχή Νέα Δημοσιογραφία

Τα πάθη του παρελθόντος

Η εμμονή στα διλήμματα και τα πάθη του παρελθόντος είναι μια χαμένη υπόθεση. Ας ξεχάσουμε όσα ξεπερασμένα μας χωρίζουν κι ας πορευτούμε προς το 2000, ανακαλύπτοντας ό,τι καινούργιο μας ενώνει.

Σ' αυτές τις φράσεις-κλειδιά συμπυκνώνεται το πολιτικο-ιδεολογικό υπόβαθρο της «νέας εποχής». Η Δεξιά δεν έχει πια σχεδόν καμιά σχέση με το παρελθόν της· η Αριστερά σταμάτησε προ πολλού να ασχολείται με την κοινωνική ανατροπή. Κέντρο, λοιπόν, είναι ο άνθρωπος, ο τεχνοκράτης, ο ειδικός, ο ικανός. Και επειδή μόνο αυτός και οι ικανότητές του μπορούν να εγγυηθούν τον καινούριο κόσμο, σ' αυτόν η προσοχή και οι ελπίδες...

Ως εκ τούτου, συνεπώς, ο φόβος για τη διαιώνιση της μιζέριας του παρόντος δεν πηγάζει από την πολιτική τοποθέτηση· στο κάτω κάτω της γραφής ένα κόμμα πέφτει στον καθένα μας. Το πρόβλημα είναι οι παλιομοδίτικες φιγούρες που δεν εμπνέουν και δεν καθοδηγούν, αδιάφορο αν ανήκουν στον Μητσοτάκη ή στον Φλωράκη.

Καλύτερα όμως να μη μακρυγορούμε άλλο. Ας αφήσουμε το δημοσιογράφο Πάνο Λουκάκο, μέλος της επιτροπής δεοντολογίας του «Αθήνα 984», να μας δώσει το πολιτικό στίγμα της προσπάθειας: «...η κομμουνιστική αριστερά κινείται πάντα στο μονολιθικό και ξεπερασμένο πλέον από την εξέλιξη σχήμα των εκμεταλλευτών και των υφισταμένων την εκμετάλλευση, των καταπιεστών και των καταπιεζομένων... Τα σχήματα αυτά, ίσως υπαρκτά πριν από μια δεκαετία, τα έχει ανατρέψει πια η ίδια η πραγματικότητα».

Προφανώς για το σταθμό του κυρίου Έβερετ δεν χρειάζεται κά-

Υπάρχει μια λεπτή γραμμή, σχεδόν αδιόρατη, που διαπερνά τις δυο νεοτερστικές εκδοτικές προσπάθειες και τον «ελεύθερο» αθηναϊκό ραδιοσταθμό. Μια γραμμή, που έστω κι αν σύρεται για διαφορετικούς λόγους από τους επιτελείς του δημάρχου και τους υπευθύνους των 24 ΩΡΩΝ και του ΚΛΙΚ, χρωματίζει μ' έναν παρόμοιο τρόπο το τελικό αποτέλεσμα των τριών προσπαθειών.

Όσο κι αν οι τρεις εκπρόσωποι του μοντερνισμού στην ενημέρωση δεν απευθύνονται πάντοτε στο ίδιο κοινό, η φιλοσοφία «του νέου — πιθανώς θαυμαστού — κόσμου» τους εφοδιάζει μ' έναν παραπλήσιο εξοπλισμό.

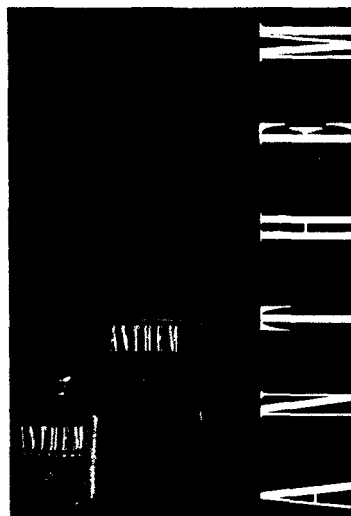
Οι παρακάτω τέσσερις συμπτώσεις μόνο... συμπτωματικές δεν είναι. Άλλωστε, μία είναι η Μαντόνα!

Ο κ. Έβερετ στα στούντιο του ΑΘΗΝΑ 984 FM STEREO, ΤΟΥ ΔΙΚΟΥ ΤΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ.

Δυο σελίδες από το περιοδικό ΚΛΙΚ. Αριστερά δεν βλέπετε διαφήμιση σαμπάνιας αλλά πρωτοσέλιδο αφιερώματος. Δεξιά δεν βλέπετε πρωτοσέλιδο αφιερώματος αλλά διαφήμιση αρώματος.

ποια ιδιαίτερη μνεία που να αποδεικνύει αυτή την κατεύθυνση. Το εκσυγχρονισμένο πολιτικό προφίλ του δημιουργού του αποτελεί εγγύηση στις «νέες δυνάμεις». Αλλά και το ΚΛΙΚ με τις 24 ΩΡΕΣ επισημαίνουν τακτικότερα την προσήλωσή τους στο νέο μοντέλο πολιτικού. «Το ντουέτο Κ. Λαλιώτη - Γ. Παπανδρέου είναι ΠΑΝΩ», γράφει το ΚΛΙΚ, μια και «προσπαθεί απεγνωσμένα να εκμοντερνίσει το κράτος και το κόμμα», όπως άλλωστε ΠΑΝΩ είναι και ο Έβερετ που «εκσυγχρόνισε την εικόνα του πολιτικού που έχει γεράσει». Η εφημερίδα του Κοσκωτά, πάλι, βραβεύει με δυο «άσπρους γατούληδες» το δήμαρχο της Αθήνας, ενώ ταυτόχρονα αλλοιθωρίζει επικίνδυνα από τα πρώτα της φύλλα με το κομπιούτερ του υιού Παπανδρέου.

Συμμετοχή του ενός λεπτού

Όταν κάποιοι πριν από μια εικοσαετία έγραφαν στις αφίσες τους «συμμετέχω, συμμετέχεις... αποφασίζουν», προφανώς δεν είχαν υπόψη τους τον κύριο Έβερετ και τις 24 ΩΡΕΣ. Οι υπεύθυνοι όμως των τριών προσπαθειών μπόρεσαν να αποδείξουν πόσο δίκιο έχουν όσοι πιστεύουν ότι το μεγαλύτερο άλλοθι της μονόδρομης πληροφόρησης είναι... η συμμετοχή.

Σχηματίζοντας απλώς στο τηλέφωνο το νούμερο 5240104 και 5240467, οποιοσδήποτε μπορεί να νιώσει πως συνδιαμορφώνει το πρόγραμμα του «Αθήνα 984». Ένας ραδιοφωνικός σταθμός με (σχεδόν ομολογημένες) πολιτικές προτεραιότητες βαφτίζεται συμμετοχικός, αφού δίνει την πολυτέλεια στους ακροατές του να υποβάλουν ερωτήσεις στους καλεσμένους, να κάνουν αφιερώσεις και να πάρουν μέρος σε διαγωνισμούς...

ΤΟΥ ΠΩΡΓΟΥ ΒΟΤΣΗ

Οσοι θυμούνται εκείνα τα, κάθε τόσο επαναλαμβανόμενα, στησιματα μπροστά στις τηλεοπτικές κάμερες του πρωθυπουργού Αν. Παπανδρέου με τον τότε Πρόεδρο της Κύπρου Σπ. Κυπριανού και τις ρουτινιέρες, άχρωμες και μονότονες διαβεβαιώσεις για «ταύτιση απόψεων», «κοινή στρατηγική», «συμπάραταξη» και «κοινό αγώνα», ξαφνιάστηκαν το μεσημέρι της περασμένης Δευτέρας:

Αμέσως μετά την πρώτη συνομιλία τους στο Μέγαρο Μαξίμου, ο νέος Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας Γ. Βασιλείου και ο πρωθυπουργός εμφανίστηκαν στους δημοσιογράφους, με κάτι χαμόγελα ως τ' αυτά, για να τους διαβεβαιώσουν — σε άλλη πια γλώσσα: «Μαζί θα φέρουμε την άνοιξη στην Κύπρο».

Το αιφνιδιαστικό αυτό ειδύλλιο των δύο ηγετών, που ήταν φανερό σε όλες τις —εξαιρετικά θερμές— εκδηλώσεις, κατά την πενήντημερη επίσημη επίσκεψη του νέου Προέδρου της Κύπρου στην Αθήνα, δεν είναι ανεξήγητο: Ο Γ. Βασιλείου ερχόταν επιφυλακτικός και κουμπωμένος στην Αθήνα. Δεν μπορούσε να ξεχάσει ότι ο Αν. Παπανδρέου αρνήθηκε επίμονα να τον δει σε όλη την πολύμηνη προεκλογική περίοδο και ότι, δέκα μέρες πριν τις προεδρικές εκλογές, ειδικός απεσταλμένος του από τη Λευκωσία στάθηκε αδύνατο να πετύχει μια συνάντηση με κάποιο μέλος, έστω, του Εκτελεστικού Γραφείου του ΠΑΣΟΚ. Οι ειδικές τιμές, που του επεφύλαξε στην Αθήνα η κυβέρνηση, τον έκαναν να νιώσει ότι πατάει γερά. Και να θυμηθεί πόσο συμβολική μπορεί να αποδειχθεί η πρώτη γνωριμία του με τον Αν. Παπανδρέου — πέρσι στο Νταβός. Πρώτο του μέλημα ήταν να πείσει (και το πέτυχε) την πολιτική ηγεσία στην Αθήνα και πρωτίστως τον πρωθυπουργό ότι δεν έχουν να κάνουν με έναν ακόμη Κύπριο πολιτικό της σειράς. Ότι έχει και συλλήψεις και προγραμματικές θέσεις και συγκεκριμένες προτάσεις για να ταρακουνηθεί το τέλμα που περιβάλλει, χρόνια τώρα, το Κυπριακό. Ότι ακόμη, ως σπεσιαλίστας στις δημόσιες σχέσεις, έχει ιδέες, που μπορούν να αποδειχθούν χρήσιμες, πέρα από τον Κύπρο. Και για την Ελλάδα (δεν είναι τυχαίο ότι στην πρώτη κουβέντα του με τον Αν. Παπανδρέου έσπευσε να του αναπτύξει κάποιες σκέψεις του, που έγιναν ασμένως δεκτές, για το πώς η Ελλάδα θα πετύχει τελικά να διοργανώσει τη «Χρυσή Ολυμπιάδα» του 1996). Και, τέλος, πάτησε το ευαίσθητο κουμπί του Παπανδρέου, όταν του είπε πόσο αναγκαίο είναι να παρακάμψουν τις χρονοβόρες γραφειοκρατικές διαδικασίες και να επικοινωνούν απευθείας (με την «ανοιχτή γραμμή») για άμεσες αποφάσεις — αφήνοντας να εννοηθεί ότι τον πρώτο ρόλο θα τον έχει πάντοτε η Αθήνα.

Από την πλευρά του ο Αν. Παπανδρέου, που βγήκε μάλλον αποδυναμωμένος από το θεατρικό νταβαντούρι της Βουλής (παρά την εκδήλωση εθνικής ομοψυχίας στον ελληνοτουρκικό διάλογο), βρήκε την κατάλληλη στιγμή τον ιδεώδη σύμμαχο για να προχωρήσει στο δρόμο του Νταβός. Δημόσια ο Γ. Βασιλείου εξέφρασε την ελπίδα ότι «οι νέες προοπτικές στις ελληνοτουρκικές σχέσεις, μετά το Νταβός και τις Βρυξέλλες, θα έχουν θετική επίδραση στο Κυπριακό». Διαφωνώντας, μάλιστα, με την εκτίμηση του Σπ. Κυπριανού ότι ο χρόνος δουλεύει για την ελληνοκυπριακή πλευρά και ότι είναι προτιμότερο να παρατείνεται η σημερινή κατάσταση στην Κύπρο παρά να νομιμοποιηθούν τα τετελεσμένα, με κάποια συμφωνία, ο Βασιλείου επιμένει ότι η «δικαιική και βιώσιμη» λύση θα πρέπει να βρεθεί το συντομότερο δυνατόν. Έτσι, με αυτή την αίσθηση του επείγοντος, αν δεν γίνει δεκτή η πρότασή του για μια δική του συνάντηση με τον Τούρκο πρωθυπουργό, να διασφαλιστεί τουλάχιστον από τώρα ότι κατά τις συνομιλίες του Οζάλ στην Αθήνα πρώτο θέμα στην ημερήσια διάταξη θα είναι το Κυπριακό — ώστε να έχουμε άμεσα και από πρώτο χέρι τις «νέες» τουρκικές διαθέσεις. Κάτι που ασφαλώς βολεύει και τον Παπανδρέου: στο πρώτο από τα μεγάλα θέματα του ελληνοτουρκικού διαλόγου, που θα βγουν από το ράφι, να εμφανίζεται περισσότερο ως μεσολαβητής παρά ως άμεσος διαπραγματευτής.

Από εκεί και πέρα, με κοινή αφετηρία το Νταβός, οι δύο ηγέτες δεν ήταν δύσκολο να συμφωνήσουν σε επιμέρους θέματα — στο πνεύμα που τα εισήγησε ο Πρόεδρος της Κύπρου. Μερικά απ' αυτά:

- Με τη σθεναρή επικούρηση της Αθήνας, η κυπριακή κυβέρνηση, με μια «ευφάνταση, ευέλικτη, ρεαλιστική αλλά και δυναμική πολιτική», να ξεπεράσει τα πλαίσια της παθητικής αναμονής και των σπασμωδικών αντιδράσεων και να αναλάβει πρωτοβουλίες διεθνώς, αλλά και προς την πλευρά της Τουρκίας και ειδικότερα των Τουρκοκυπρίων.

- Στις αναγκαίες προϋποθέσεις για τη λύση του Κυπριακού, μαζί με την αποχώρηση όλων των ξένων στρατευμάτων, να προβάλλεται με την ίδια έμφαση και η αποχώρηση των Τούρκων εποίκων. Έχουν ήδη ξεπεράσει τις 65.000 και πολλαπλασιάζονται με τόσο ταχύ ρυθμό, ώστε να προβάλλει άμεσα ο κίν-

Δύο κούκοι θα φέρουν την άνοιξη;

δυνος για αλλοίωση στην εθνολογική σύνθεση του κυπριακού πληθυσμού.

- Μια ειλικρινής προσέγγιση με τους Τουρκοκυπρίους θα υποβοηθούσε «αυτονόμο» τον αγώνα για την αποχώρηση των στρατευμάτων κατοχής και ταυτόχρονα, που έχουν δημιουργήσει σοβαρά προβλήματα και προκαλούν «επείγοντα» και μαζικές αντιδράσεις και των Τουρκοκυπρίων. Για μια τέτοια προσέγγιση, πέραν των αναγκών, αλλά όχι επαρκεί, οι διακηρύξεις ότι επιζητείται η λύση του Κυπριακού θα περιλαμβάνει και τη (με διεθνείς εγγυήσεις) κατοχύρωση των δικαιωμάτων και ελευθεριών όλων ανεξαιρέτως των πολιτών, χωρίς εθνικές, θρησκευτικές ή άλλες διακρίσεις. Χρειάζεται ακόμη να εξαγγελθούν από τώρα και συγκεκριμένα μέτρα οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής, ώστε να πεισθούν οι Τουρκοκύπριοι ότι δεν θα είναι οι παρίες της αυριανής Κυπριακής Δημοκρατίας.

- Η τελωνειακή σύνδεση της Κύπρου με την ΕΟΚ και το χρηματοδοτικό πρωτόκολλο παρέχουν απτά παραδείγματα και τα κοινά συμφέροντα Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων. Αλλά και δίνουν την ευκαιρία, σε συνδυασμό με τον προσανατολισμό προς την ΕΟΚ της κυβέρνησης Οζάλ, να εκδηλωθεί εντονότερα το ευρωπαϊκό ενδιαφέρον για τη λύση του Κυπριακού. Προς την κατεύθυνση αυτή η ελληνική προεδρία στην ΕΟΚ, το δεύτερο εξάμηνο του 1988, μπορεί να συμβάλει αποφασιστικά.

- Επιβάλλεται, τέλος, να αξιοποιηθεί στο έπακρο το νέο κλίμα στις διεθνείς σχέσεις, που διαμορφώνουν η προσέγγιση και οι συμφωνίες των δύο υπερδυνάμεων. Κλίμα, που δίνει τη δυνατότητα να εκτεθεί διεθνώς, ως μόνιμη απειλή για την ειρήνη, ο τουρκικός επεκτατισμός και η στρατιωτική κατοχή του 37% του κυπριακού εδάφους, αλλά και δημιουργεί τις προϋποθέσεις για διεθνείς πρωτοβουλίες και πιέσεις για ειρηνική διευθέτηση του προβλήματος.

Το αιφνιδιαστικό ειδύλλιο των δύο ηγετών δεν είναι ανεξήγητο

Χωρίς να ομολογείται από καμιά πλευρά, η ανάπτυξη αυτών των θέσεων διαπνέεται από μια αισιοδοξία ότι η «κινήτικότητα», που άρχισε πάλι να εκδηλώνεται διεθνώς περί το Κυπριακό, μπορεί αυτή τη φορά να αποδώσει καρπούς χάρη και στις πιο «ρεαλιστικές» διαθέσεις στην Αθήνα και τη Λευκωσία. Αισιοδοξία, που εκφράζεται με την εκτίμηση ότι το άνοιγμα του Νταβός θα βρει την πρώτη εφαρμογή του στο Κυπριακό και ότι δεν είναι δυνατόν τον Ιούνιο να έλθει ο Οζάλ στην Αθήνα με άδεια χέρια. Και ότι, ως πλέον πρόσφορο, το πρώτο τουρκικό βήμα «καλής θελήσεως» θα αφορά την Κύπρο: Είτε με την τμηματική αποχώρηση των στρατευμάτων κατοχής, είτε με προτάσεις για την Αμμόχωστο, είτε (για τους αισιόδοξους) και με τα δύο.

Μια αισιοδοξία, που μπορεί να λειτουργεί ενθαρρυντικά για τη νέα ελληνοκυπριακή ηγεσία και τονωτικά για τη νεότευκτη εξωτερική πολιτική της Αθήνας απέναντι στην Άγκυρα, αλλά που δύσκολα βρίσκει λογικά ερείσματα:

Η Τουρκία δεν πιέζεται από κανέναν ιδιαίτερο λόγο (εκτός από το ότι ο —μακρύς— δρόμος της για την ΕΟΚ περνάει από την Αθήνα) για να περάσει ξαφνικά από την αδιαλλαξία στην υποχωρητικότητα. Και δεν υπάρχει στην ιστορία παράδειγμα στρατευμάτων κατοχής, που να αποσύρονται οικειοθελώς. Εκτός αν ο κατακτητής, με την κίνησή του, εξασφαλίζει ανταλλάγματα μείζονος σημασίας.

Γ.Β.

Υ.Γ.: Στο προηγούμενο σημείωμα, για την Κ.Ε. του ΠΑΣΟΚ, μιλούσα για άχρωμη και όχι για... άχρηστη, όπως δημοσιεύτηκε, κομματική και κρατική νομενκλατούρα. Ο δαίμων υπερθεμάτων.

Ο φόβος μπροστά... στο κοινό

Ο Δημήτρης Τρίμης παρακολούθησε για λογαριασμό του Σχολιαστή την πρόσφατη Σύνοδο Κορυφής του NATO στις Βρυξέλλες και τη νέα συνάντηση Παπανδρέου - Οζάλ. Στο κείμενο που ακολουθεί καταγράφονται οι πρώτες εντυπώσεις και εκτιμήσεις.

■ Σημαντικό βάρος στις τοποθετήσεις των ηγετών των κρατών μελών του NATO στην πρόσφατη σύνοδο κορυφής στις Βρυξέλλες (2, 3 Μαρτίου), δόθηκε στις «δημόσιες σχέσεις» της συμμαχίας. Με έμφαση, πρώτος ο Πρόεδρος των ΗΠΑ άνοιξε τη συζήτηση — μετά την εισήγηση του απερχόμενου Γενικού Γραμματέα λόρδου Κάρινγκτον — υπενθυμίζοντας πως για την ομαλή και απρόσκοπτη λειτουργία του милитаристικού και ιδεολογικού μηχανισμού της δυτικής συνοχής, του NATO, χρειάζεται η λαϊκή συναίνεση. Διαπιστώνοντας λοιπόν πως το «κοινό» της συμμαχίας όλο και περισσότερο βρίσκει αρκετά ειλικρινείς τις ειρηνιστικές «προκλήσεις» των Σοβιετικών, αλλά και πειθεται απ' τα επιχειρήματα και τις ιδέες των ευρωπαϊκών ειρηνιστικών και εναλλακτικών κινημάτων, έσπευσε να καταστήσει σαφές πως «Το NATO είναι το ίδιο αναγκαίο όσο και πριν από 40 χρόνια, αυτό πρέπει να το καταλάβουν και οι γενιές που ήρθαν μετά τον πόλεμο...»

Όσοι λοιπόν πίστεψαν προς στιγμήν ότι, μέσα στο αισιόδοξο κλίμα αμέσως μετά τη συνθήκη για τον κατ' ελάχιστο περιορισμό των INF (μέσου βεληνεκούς πυρηνικά όπλα), υπήρχε περιθώριο να μειωθεί η πολεμική μηχανή του NATO, η παρουσία των αμερικανικών βάσεων και δυνάμεων στην Ευρώπη (περί τις 350.000) και να αρχίσει μια αποτελεσματική συζήτηση για τον ουσιαστικό περιορισμό των στρατηγικών και των SRNF (μικρών βεληνεκούς πυρηνικά), διαψεύδονται.

Στις δύο μέρες της συνεδρίασης αλλά και στο τελικό ανακοινωθέν, τα ψυχροπολεμικά δόγματα «Flexible Response» και

«Forward Defense», διαμέσου του εκσυγχρονισμού και των νέων «αμυντικών» συστημάτων του NATO, δίνουν το ιδεολογικό υπόβαθρο και παραμένει η φιλοσοφία πως «η ΕΣΣΔ είναι μια δικτατορική αυτοκρατορία που διαθέτει συμβατικές δυνάμεις επέλασης στην Ευρώπη», σύμφωνα με τη διατύπωση του κ. Ρήγκαν στη σύνοδο.

Μέσα σ' αυτό το «αντιφατικό» κλίμα, όπου απ' τη μια κρίνεται θετική η πορεία προς μείωση των στρατηγικών αλλά απ' την άλλη παραμένουν η NATOϊκή αρχή της «πυρηνικής αποτροπής», η λογική του Montebello (1983) για το σταδιακό εκσυγχρονισμό των «μικρών» πυρηνικών και η αυτόνομη ανάπτυξη των αμιγώς ευρωπαϊκών πυρηνικών ο Έλληνας πρωθυπουργός εμφανίζεται ως ο πλέον συνεπής έναντι των αιτημάτων και του ειρηνιστικού αισθήματος της κοινής γνώμης.

Η τοποθέτησή του στη σύνοδο όντως κινείται σε μια εν πολλοίς προσοδευτική - φιλειρηνική κατεύθυνση, που στόχο της έχει κυρίως την εσωτερική πολιτική αλλά και τη διεθνή απήχηση.

Όμως η επανάληψη — και στα δυο ντοκουμέντα της συνόδου — της ελληνικής επιφύλαξης στα θέματα των πυρηνικών στο τέλος των κειμένων δεν αρκεί ώστε να αποδειχθεί το ακριβές μέγεθος και η σθεναρότητα της ελληνικής αντι-πυρηνικής σκοπιάς έναντι των NATOϊκών επιλογών.

Διότι, για το μηχανισμό του NATO (στρατιωτικοί εμπειρογνώμονες, ερευνητές κ.λπ.) όπως και για τους ιδεολογικούς καθοδηγητές του — τους πολιτικούς ηγέτες σαν τον Ρήγκαν και τη Θάτσερ αλλά και τον Οζάλ και άλλους μικρούς ηγέτες — η ελληνική υποσημείωση και ο συνδικαλισμός

του κ. Παπανδρέου ελάχιστα θίγουν τις λειτουργικές τους ανάγκες.

Και πράγματι οφείλει η ελληνική κυβέρνηση να διατυπώσει με σαφήνεια τις διαφορές της σε κάθε σημείο των δύο ντοκουμέντων και όχι απλώς να επαναφέρει μια καλών προθέσεων μεν, αλλά αρκετά αόριστη διαφωνία της στα πυρηνικά.

Όμως ο κ. Παπανδρέου και οι επιτελείς του κράτους που διαμορφώνουν τις θέσεις στο NATO προτιμούν το «άλλα προς τα μπρος», παρά τις κάποιες συνέπειες απ' την ενδεχόμενη έκφραση των αντιθέσεων τους.

Το NATO, όπως φάνηκε και απ' την τελική δήλωση της 3ης Μαρτίου, μπορεί να συγκροτεί πλατιφόρμες «συμβιβαστικές» και ταυτόχρονα «αξιόπιστες» προς όλες τις πλευρές. Στα 19 σημεία της δήλωσης γίνεται μια εμφανής προσπάθεια να ικανοποιηθούν όλοι, παρά τις επιμέρους διαφορές τους. Κάθε παράγραφος, αν απομονωθεί απ' το υπόλοιπο κείμενο, μπορεί να υπηρετεί τις πολιτικές ανάγκες μιας εθνικής ηγεσίας στο εσωτερικό της. Και αυτή ήταν η «επιτυχία» της διάσκεψης.

Η πολλαπλότητα των ερμηνειών και το συμβιβαστικό πνεύμα έρχεται να καλύψει την επιβίωση των ουσιαστικών ιδεολογικών αρχών που συγκροτούν την ιμπεριαλιστική φουσιογνωμία του μηχανισμού. Στη δήλωση κρίθηκε απαραίτητο να πέσουν οι τόνοι της ψυχροπολεμικής περιόδου και να τεθούν χωρίς ιδιαίτερη ιεράρχηση σημεία που να αφήνουν αρκετά ενδεχόμενα για την «ανάπτυξη της αποτρεπτικής ισχύος της συμμαχίας». Πράγμα που σημαίνει πως τίποτε δεν μειώνεται, τίποτα δεν εγκαταλείπεται απ' το παρελθόν αφού, όπως η κ. Θάτσερ τονισε, «Πρέπει να κάνουμε τον επιτιθέμενο να καταλάβει ότι δεν μπορεί να κερδίσει αυτός τον πόλεμο και άρα πρέπει εμείς να παραμείνουμε ισχυροί στρατηγικά».

Απ' αυτή την άποψη έχουν δικιο οι μη κυβερνητικές οργανώσεις ειρήνης και άλλοι αντι-NATOϊκοί οργανισμοί που τον ίδιο

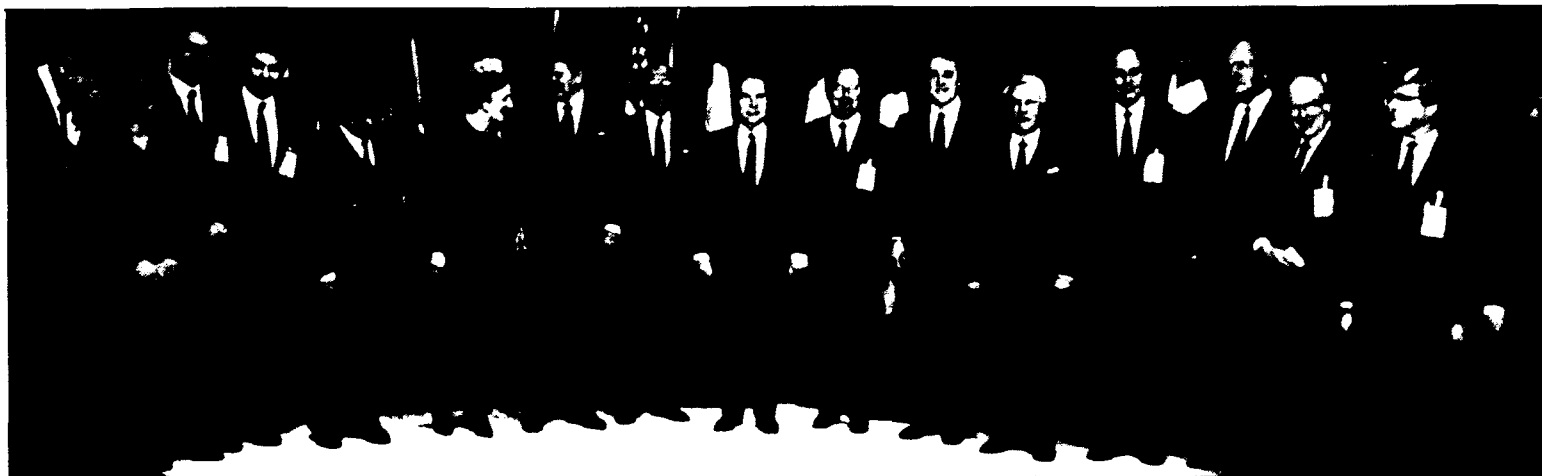
καιρό σε άλλο σημείο των Βρυξελλών δημοσιοποιούσαν τις θεμελιώδεις αντιρρήσεις τους, πως «η σύνοδος κορυφής του NATO επαναφέρει με άλλους όρους έναν καινούργιο εξοπλιστικό ανταγωνισμό στο πλαίσιο της αντικατάστασης και του εκσυγχρονισμού των πυρηνικών μικρού βεληνεκούς».

Ταυτόχρονα με τη λήξη των εργασιών της συνόδου στις 3 Μαρτίου, το CND στην Αγγλία αποκάλυψε τη διασπορά νέων πυραύλων CRUISE απ' την αμερικανική βάση 50 μίλια απ' το Λονδίνο, στο δάσος του Stonehenge κοντά στο Salisbury, ώστε να κατανοηθεί έτσι καλύτερα το πνεύμα «του εκσυγχρονισμού και της ανάπτυξης των πυρηνικών και των συμβατικών όπλων όπου κριθεί αναγκαίο», όπως διατυπώνεται στην 4η παράγραφο της τελικής δήλωσης των 16 του NATO.

Ελλάδα και ασφάλεια της Νοτιοανατολικής Πτέρυγας

Αν διακρίναμε παραπάνω ένα πρόβλημα με τη «συνδικαλιστική» τακτική της Ελλάδας στο NATO αναφορικά με το όραμα του αφοπλισμού και της ειρήνης, από την άποψη της αποτελεσματικότητας ή όχι της παραμονής της σ' αυτό ή ακόμα αν υπάρχει κάποιο ζήτημα στο ότι η ελληνική κυβέρνηση αποφεύγει να συγκρούεται ή έστω να οξύνει «τις αντιφάσεις και τις ανακολουθίες» που η ίδια διαπιστώνει στο NATO, υπάρχει και κάτι ακόμα πιο προβληματικό, ίσως επειδή είναι πρακτικό...

Πρόκειται για την τύχη που επιφυλάσσει το NATO στη νοτιοανατολική του πτέρυγα. Και εδώ η φιλοσοφία της «ισορροπίας ανάπτυξης της αποτρεπτικής ισχύος σε όλα τα γεωγραφικά σημεία της συμμαχίας», όπως υιοθετήθηκε στο ντοκουμέντο, έχει σοβαρό ενδιαφέρον. Ο κ. Οζάλ, που υπήρξε σαφώς NATOϊκός και πιο «ρεαλιστής» απ' τον Έλληνα πρωθυπουργό, αφού έσπευσε να τεθεί α-

νεπιφύλακτα υπέρ της ενότητας και της παραπέρα σταθερότητας της «ειρήνης» όπως το ΝΑΤΟ χρόνια τώρα τη διατηρεί, τοποθετήθηκε επιγραμματικά ότι «είναι αναγκαίο να διατηρηθεί η πυρηνική αποτροπή και τα συμβατικά όπλα». Και αμέσως μετά, αφού τόνισε πως «ο αφοπλισμός δεν είναι αυτοσκοπός» στάθηκε ιδιαίτερα στα οικονομικά και τα τεχνικά ζητήματα.

Δηλαδή στη λογική της ενίσχυσης της ασθενούς αλλά τόσο σημαντικής γεωστρατηγικά θέσης της χώρας του, ζήτησε αύξηση των πόρων για έργα του ΝΑΤΟ και βελτίωση του οπλοστασίου στη Ν.Α. πτέρυγα.

Επειδή είναι γνωστό πως στο κοντινό παρελθόν η ελληνοτουρκική διένεξη είχε «παγώσει» τα κονδύλια για τους εκσυγχρονισμούς και λοιπές «επενδύσεις» στην περιοχή, τώρα μετά το Νταβός και το «μη-πόλεμο» μπαίνουμε σε τροχιά νέων «διεκδικήσεων» απ' το ΝΑΤΟ.

Κι επειδή δεν φαίνεται κανείς (απ' τους δύο συμμάχους Ελλάδα - Τουρκία) να αισθάνεται πως οι ΝΑΤΟικές επενδύσεις θίγουν στο ελάχιστο την εθνική τους άμυνα ή την ανεξαρτησία τους, ο ρεαλιστικός δρόμος των επενδύσεων διά του εκσυγχρονισμού εγκαταστάσεων και όπλων είναι ανοιχτός...

Και ο μεν κ. Οζάλ το έθεσε καθαρά στα αφεντικά της συμμαχίας και στο μηχανισμό, ο δε κ. Παπανδρέου το απέφυγε επιμελώς.

Όμως ο ελληνικός στρατός και τα υπόλοιπα παρεμφερή επιτελεία έχουν αποδείξει πως ποτέ δεν αρνήθηκαν μια «επένδυση» του ΝΑΤΟ στο ελληνικό έδαφος... το αντίθετο μάλιστα...

Στην περίοδο που έρχεται, πολλά θα κριθούν από τις ειδικές επιτροπές σχεδιασμού του ΝΑΤΟ για τη συντήρηση και τον εκσυγχρονισμό των εγκαταστάσεων και των στρατών στη Ν.Α. πτέρυγα. Και ανεξάρτητα απ' το αν η ελληνική θέση για ένα «μη-πυρηνικό αύριο στην ανθρωπότητα» κερδίζει ή όχι έδαφος στη συμμαχία, το ΝΑΤΟ πρέπει να κάνει τη δουλειά του και να υποχρεώσει το μέλος του — την Ελλάδα — να εκπληρώσει τα εκ της συμμετοχής της απορρέοντα καθήκοντα... Να εγκαταστήσει δηλαδή ως το 1990 νέα οπλικά, επικοινωνιακά και αεροναυτικά συστήματα, με το αζημίωτο βεβαίως.

Αυτή η εξέλιξη έχει σχέση και με το μέλλον των αμερικανικών στρατιωτικών εγκαταστάσεων και προσωπικού στην Ελλάδα, που το ανακοινωθέν των 16 στις Βρυξέλλες όχι μόνο δεν αμφισβήτησε, αλλά αντίθετα ζητά επιμόνως να μη χαλαρώσει. Και βεβαίως ούτε σ' αυτό το σημείο του ντοκουμέντου δεν υπάρχει μια σαφής θέση της ελληνικής πλευράς.

Έτσι την επομένη της συνόδου των Βρυξελλών και μετά την αντιπυρηνική ελληνική τοποθέτηση, ο ανώτατος διοικητής των συμμαχικών δυνάμεων στην Ευρώπη στρατηγός J. Galvin επισκέφθηκε

τη χώρα μας ως εκπρόσωπος του ΝΑΤΟικού μηχανισμού και ως γνήσιος εκφραστής της θέσης, πως «Μέσα στο στρατιωτικό ανταγωνισμό με την ΕΣΣΔ που υφίσταται, ο εκσυγχρονισμός είναι σήμερα περισσότερο από ποτέ σημαντικός και από την άποψη των κατακτήσεων της τεχνολογικής πρόόδου» (απ' το ΝΑΤΟ REVIEW 1/2/88).

Το τι ακριβώς συζήτησε με την ηγεσία του ΥΠΕΘΑ δεν είναι απολύτως καθαρό, όμως κάποιες εξελίξεις για τον «εκσυγχρονισμό» στο ελληνικό έδαφος θεωρούνται βέβαιες.

Ίσως απ' το αποτέλεσμα της συνάντησης των υπουργών Άμυνας του ΝΑΤΟ της Ομάδας Πυρηνικού Σχεδιασμού τον ερχόμενο μήνα (26-27 Απριλίου) στη Δανία, να εξαχθούν κάποια σοβαρά συμπεράσματα τόσο για την ταχύτητα «απορρόφησης» ΝΑΤΟικών κονδυλίων (και όχι μόνο) απ' τη χώρα μας, όσο και για την εφαρμογή των πιο κάτω νέων σχεδίων:

α) Εγκατάσταση 380 νέων πυραύλων CRUIZE στα αμερικάνικα υποβρύχια που περιπολούν στις ευρωπαϊκές ακτές και τη Μεσόγειο.

β) Ανάπτυξη των νέων αεροπορικών πυρηνικών όπλων «Fire and forget» και «stand-off».

γ) Εγκατάσταση 600 νέων βάσεων πυραύλων εδάφους μικρού βεληνεκούς κοντά στα σύνορα με τις χώρες του Συμφώνου της Βαρσοβίας.

δ) Εγκατάσταση στην Ευρώπη

περισσότερων από 400 βομβών νετρονίου.

Επίλογος

Αν για ολόκληρο τον ευρωπαϊκό χώρο, και στις ΗΠΑ ακόμη, το πρόβλημα του μηχανισμού του ΝΑΤΟ και των κυβερνήσεων των χωρών μελών του είναι να επανακτήσουν την κλονισμένη τους αξιοπιστία έναντι των αισθημάτων των λαών τους, ώστε να συντηρήσουν και να εκσυγχρονίσουν την πυρηνική και συμβατική τους παρουσία απ' άκρη σ' άκρη, στην Ευρώπη, στη χώρα μας συμβαίνει το εξής παράδοξο:

Ένας αστερίσκος, μια ανώδυνη επιφύλαξη, μια κίνηση «προς τα μπρος» ένα όραμα ενός άλλου κόσμου αρκεί για να νομιμοποιήσει όχι τη σαφή καταγγελία του ΝΑΤΟ και την έξοδο της χώρας απ' αυτό, αλλά, αντίθετα, να δικαιολογήσει την ανάγκη να παραμείνουμε ώστε να παλεύουμε από μέσα και ταυτόχρονα να εκπληρώνουμε τις όποιες... συμβατικές μας υποχρεώσεις έναντι της συμμαχίας. Και αυτές οι «υποχρεώσεις» είναι υπαρκτές.

Η μάχη λοιπόν πρέπει να δοθεί ακριβώς πάνω σ' αυτό το πλαίσιο, πάνω στο υπαρκτό ΝΑΤΟ, τον υπαρκτό εξοπλισμό, τον υπαρκτό ελλειμνισμό των πυρηνικών πλοίων, το υπαρκτό κοινωνικό και οικονομικό κόστος, εναντίον του υπαρκτού милитарισμού και της υπαρκτής εξάρτησης.

Δημήτρης ΤΡΙΜΗΣ

COLIN HINES

ΟΙ ΕΙΡΗΝΙΣΤΕΣ ΣΤΗ ΣΥΝΟΔΟ ΤΟΥ ΝΑΤΟ

ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ: Πώς κρίνετε την τελική δήλωση των 16 ηγετών του ΝΑΤΟ που μόλις τώρα διαβάσατε; **Colin HINES:** Η τελική δήλωση αυτής της διάσκεψης κορυφής του ΝΑΤΟ είναι ουσιαστικά πολύ απογοητευτική. Κατά τη γνώμη του Greenpeace και άλλων ειρηνιστικών οργανώσεων, μοιάζει πολύ με τις παλιές ψυχροπολεμικές ιδέες και συζητήσεις. Υπάρχουν βέβαια ορισμένες παράγραφοι που καλωσορίζουν τις πρωτοβουλίες Γκορμπατσόφ, αλλά βασικά παραμένει το παλιό επιχείρημα του ΝΑΤΟ περί μαζικού σοβιετικού υπερεξοπλισμού· άρα αυτό πρέπει ν' αντισταθμιστεί μ' έναν εκσυγχρονισμό των οπλικών συστημάτων απ' την πλευρά του ΝΑΤΟ.

Κατά τη γνώμη μας αυτό δεν συμβαδίζει με το πνεύμα της συνάντησης κορυφής Ρήγκαν-Γκορμπατσόφ, στην οποία για πρώτη φορά στην ιστορία άρχισε η ανθρωπότητα να απαλλάσσεται απ' τα πυρηνικά όπλα.

■ **Τι σημαίνει πρακτικά αυτή η υπαναχώρηση;**

— Φοβούμαστε ότι θα έχουμε έναν καινούργιο ανταγωνισμό των εξοπλισμών μέσω του «εκσυγχρονισμού». Αυτό βέβαια το επιδιώκουν πολλοί αρχηγοί εκεί μέσα και ιδιαίτερα η κ. Θάτσερ. Υπήρξαν όμως κάποιες διαφοροποιήσεις πάνω στο θέμα. Ο κ. Κολ της Ο.Δ.Γ., ο οποίος δεν θέλει τον εκσυγχρονισμό των όπλων που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν στα γερμανικά πεδία μάχης. Απ' την άλλη, η κ. Θάτσερ θέλει εκσυγχρονισμό των πάντων το γρηγορότερο δυνατό. Συνεπώς υπάρχει μια διαφωνία στους κόλπους του ΝΑΤΟ. Όμως στα βασικά της σημεία η τελική δήλωση δεν εκφράζει τον αισιόδοχο μήνυμα της συνάντησης ΗΠΑ-ΕΣΣΔ. Δεν υπάρχει δηλαδή μια σαφής διατύπωση για τη μείωση των εξοπλισμών και από τις δύο πλευρές (ΝΑΤΟ - ΒΑΡΣΟΒΙΑ).

Αντίθετα, λοιπόν, σ' αυτή τη σύνοδο ακούσαμε τα παλιά γνωστά τροπάρια, που τόσες φορές ε-

Λίγο μετά την επιστροφή μας απ' την έδρα του ΝΑΤΟ, συναντήσαμε στο Διεθνές Κέντρο Τύπου (I.P.C.) στο κέντρο των Βρυξελλών, τον Colin Hines, έναν απ' τους επιτελείς του «GREENPEACE» και του «NATO SUMMIT WATCH», της διεθνούς ομάδας δηλαδή αντιπληροφόρησης και ανάλυσης: ομάδας που συγκροτήθηκε από ειρηνιστές και άλλους αντιπυρηνικούς και αντινατοϊκούς εμπειρογνώμονες ειδικά για να ερμηνευτούν οι τάσεις και τα σχέδια του ΝΑΤΟ αυτή την περίοδο. Την περίοδο της «αισιοδοξίας» μετά τη συμφωνία κορυφής των Ρήγκαν - Γκορμπατσόφ πέρσι.

Ο Colin Hines, στέλεχος της Greenpeace, μιλά στον Σχολιαστή. (φωτ. Δ.Τ.).

παναλαμβάνονται, περί νομιμοποίησης των νέων εξοπλισμών, ώστε τελικά να εξανεμιστεί η όποια μείωση θα προέλθει από τη συμφωνία των δύο ηγετών.

■ **Τι νόημα έχει κατά τη γνώμη σας η ελληνική επιφύλαξη στον αστερικό - υποσημείωση;**

— Προσέξαμε φυσικά ότι στο τέλος της κοινής δήλωσης των 16 ηγετών του ΝΑΤΟ η Ελλάδα διατηρεί τις γνωστές της διαφωνίες για τα πυρηνικά όπλα. Αυτό κάνει ορισμένους να διερωτώνται γιατί η Ελλάδα μ' αυτές τις θέσεις παραμένει μέλος του ΝΑΤΟ. Εγώ, αντίθετα, θεωρώ ότι είναι σημαντικό, έστω και ένα μόνο κράτος-μέλος — μια χώρα σαν την Ελλάδα — να προωθεί την άποψη ότι μια ενδεχόμενη στρατηγική του ΝΑΤΟ θα

έπρεπε να είναι η κατάργηση των πυρηνικών όπλων. Γι' αυτό καλωσορίζουμε τη θέση της ελληνικής κυβέρνησης που υποστηρίζει την ιδέα της απαλλαγής του κόσμου απ' τα πυρηνικά όπλα.

■ **Γιατί νομίζετε ότι μένει η Ελλάδα στο ΝΑΤΟ μ' αυτές τις απόψεις;**

— Αυτό είναι θέμα του ελληνικού λαού και της κυβέρνησής του. Αν έχουν αποφασίσει να μείνουν στο ΝΑΤΟ, τότε νομίζω ότι είναι σημαντικό να συγκεντρώνουν τις δυνάμεις τους συνεχώς προς την κατεύθυνση της όλο και περισσότερης μείωσης των πυρηνικών όπλων.

Αν πάλι αποφασίσουν να φύγουν, τότε πρέπει να υποστηρίξουν την ίδια άποψη και εκτός.

Ελπίζω να συνεχίσουν να υποστηρίζουν σε κάθε περίπτωση, πως η συμφωνία Ρήγκαν-Γκορμπατσόφ είναι ένα πρώτο μικρό αλλά πολύτιμο βήμα και ότι είναι ζωτικής σημασίας η ανάγκη να συνεχίσουν προς αυτή την κατεύθυνση και οι δύο πλευρές. Και όχι προς την αντίθετη, όπως η σημερινή κοινή δήλωση των 16.

■ **Τι κάνει αυτή την εποχή το GREENPEACE;**

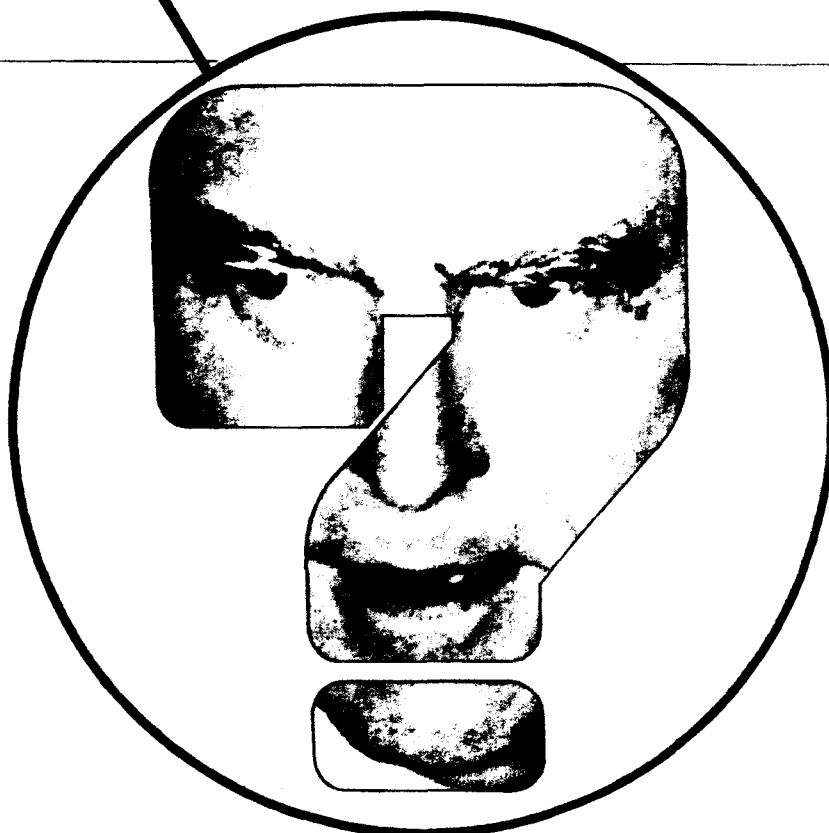
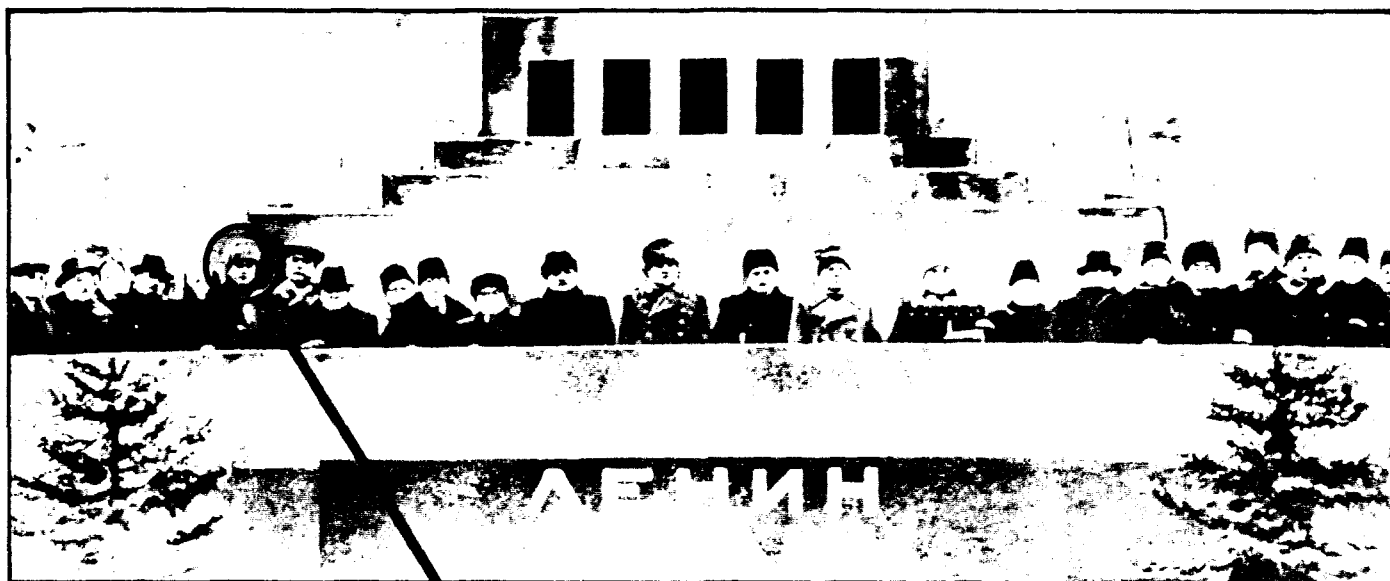
— Το GREENPEACE άρχισε τον τελευταίο καιρό μια νέα καμπάνια: «Ελεύθερες Θάλασσες από πυρηνικά» (Nuclear Free Seas Campaign). Εναντίον δηλαδή της ανάπτυξης των πυρηνικών εξοπλισμών στις θάλασσες. Το πρώτο στάδιο αυτής της καμπάνιας είναι η κυκλοφορία πληροφοριών και η ενημέρωση για την ύπαρξη των 2.500 νέων πυρηνικών κεφαλών που προστέθηκαν στους στόλους. Και όχι μόνο αυτό, αλλά και για την ανάπτυξη σχεδίων νέων επιθετικών στρατηγικών πολέμου απ' το ΝΑΤΟ. Έτσι έχουμε στα Βόρεια της Νορβηγίας, στη Μεσόγειο και στον Ειρηνικό τους πυρηνικούς στόλους των δύο μερών, να εμπλέκονται όλο και περισσότερο μεταξύ τους. Αυτό είναι που κάνει το GREENPEACE ν' ανησυχεί ιδιαίτερα.

■ **Τι πρακτικά μέτρα παίρνετε εκτός από την ενημέρωση;**

— Ο αγώνας μας, όπως είπα, γίνεται για την απαλλαγή των θαλασσών από αυτά τα όπλα αλλά και απ' την πυρηνική ενέργεια σ' οποιαδήποτε άλλη μορφή. Προχωρούμε, λοιπόν, σε μια διεθνή προβολή αυτών των θέσεων στις χώρες π.χ. Καναδάς, Αυστραλία, Ν. Ζηλανδία, ΗΠΑ. Σε πολλές περιπτώσεις καταφέρνουμε να εμποδίσουμε την είσοδο αμερικάνικων πυρηνικών πολεμικών σε διάφορα λιμάνια. Αυτό είναι αποτέλεσμα ακριβώς του συντονισμού των κινημάτων και των πληροφοριών που διακινούμε γύρω απ' αυτά τα ζητήματα.

Δημήτρης ΤΡΙΜΗΣ

Ο κ. Παπανδρέου και ο σοβιετικός δάκτυλος!

Το μεσημέρι της 4ης Μαρτίου και αμέσως μετά την κοινή εμφάνιση και την ανάγνωση του ανακοινωθέντος Παπανδρέου-Οζάλ, επακολούθησε συζήτηση του Έλληνα πρωθυπουργού με τους δημοσιο-

γράφους. Το ίδιο έκανε σχεδόν ταυτόχρονα και ο Οζάλ σε διπλανό κτίριο. Μεταξύ των ερωτήσεων που δέχτηκε ο κ. Παπανδρέου υπήρξε και μια ιδιαίτερα ψυχαγωγική αλλά και ενδεικτική για τον πολιτικό προβληματισμό στη σύμμα-

χο Αμερική.

Κάποιος κ. **Νικόλας ΜΠΕΝΤΟΝ** του ψυχροπολεμικού εβδομαδιαίου περιοδικού EIR (Executive Intelligence Review) έθεσε στο δεύτερο σκέλος της ερώτησής του το εξής: «Μέχρι ποιο βαθμό ο Μιχάλης Ρά-

πτης, επίσης γνωστός σαν Μισέλ Πάμπλο, συνεχίζει να παίζει κάποιο ρόλο στη διαμόρφωση της πολιτικής σας σαν ο τροτσικιστής που ήταν στο παρελθόν ηγέτης του ΚΚΕ για τους αλλοδαπούς;» Πολύ ορθά ο κ. Παπανδρέου έ-

σπευσε να χαρακτηρίσει την εργασία «κακόγουστη» και λυπηθήκε για το περιοδικό και τον ίδιο τον Μπέντον*.

Ποιος όμως είναι αυτός ο ανόητος «δημοσιογράφος» και ποιο το περιοδικό που εκπροσωπούσε; Μετά από σχετική έρευνα, διαπιστώσαμε πως το EIR είναι μια ακραιφνής αντικομμουνιστική έκδοση, ασχολούμενη με την προώθηση των ιδεών του ΝΑΤΟϊκού μηχανισμού. Ο δε κ. Μπέντον είναι ο Bureau chief του περιοδικού στην Ουάσινγκτον και διαπιστευμένος στο Λευκό Οίκο. Το περιοδικό υποστηρίζει (και υποστηρίζεται) από μια γραφική «προσωπικότητα» της αμερικάνικης πολιτικής σκηνής, τον κ. **Λίντον ΛΑΡΟΥΣ**, που τυγχάνει και ένας απ' τους υποψηφίους για το προεδρικό χρίσμα, απ' την πλευρά του Δημοκρατικού Κόμματος!

Στο τεύχος του EIR της 14 Αυγούστου 1987, ο Λαρούς «παραχωρεί» εκτεταμένη συνέντευξη αμέσως μετά από μια πολυήμερη επίσκεψή του στην Τουρκία και μετά από επανειλημμένες ιδιωτικές και επίσημες συναντήσεις του με τον Οζάλ και άλλους ηγέτες. Απ' αυτή την άποψη είναι ενδιαφέρον να προσέξετε μια μόνο παράγραφο —που παραθέτουμε— απ' αυτή την «εμβριθή ανάλυση» του Λαρούς για τη Νοτιοανατολική Πτέρυγα της συμμαχίας...

«Έχω στην κατοχή μου ένα ντοσιέ στο οποίο περιλαμβάνονται υλικά για τον Ανδρέα Παπανδρέου μιας περιόδου 50 ετών. Ο τίτλος του ντοσιέ είναι R-A-P-T-I-S, το όνομα του Michel Pablo. Ο RAPTIS ήταν στο παρελθόν, και ακόμα υποθέτω, ηγέτης των διεθνιστών-τροτσκιστών. Συνάντησε τον ίδιο τον Τρότσκι στο καράβι, όταν ο Τρότσκι έφευγε απ' τη Ρωσία το 1930. Ο RAPTIS ήλεγχε τον Παπανδρέου απόλυτα μέχρι τη δεκαετία του '30. Και οι δυο τους ήρθαν απ' την Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου, στην οποία ο πατέρας του Ανδρέα, Γεώργιος Παπανδρέου, υπήρξε πράκτορας των Βρετανών. Ο Ανδρέας ήταν διαφορετική φύση.

...Στα 1967 υπήρξε όξυνση στο Κυπριακό, όπως πάντα στα μεταπολεμικά χρόνια. Στην Ελλάδα ο τρόπος για να αλλάξεις κυβέρνηση είναι να δημιουργείς κυπριακή κρίση. Έτσι οδηγηθήκαμε στη Χούντα. Ο Ανδρέας ήταν στον Καναδά, αριστερός, πίνοντας κάσες ολόκληρες ουίσκι. Το ουίσκι του το προμήθευε ο Μ. Ράπτης και η οργάνωσή του. Η οργάνωση του Ράπτη τότε ήταν το ΚΚΕ (εξωτερικού). Αυτό περιλάμβανε ανθρώ-

πους σαν τον Γ. ΒΟΤΣΗ, τους αδελφούς ΑΡΣΕΝΗ, τον ΘΕΟΔΩΡΑΚΗ, την ηθοποιό Μ. ΜΕΡΚΟΥΡΗ και άλλους που τώρα βρίσκονται στην ελληνική κυβέρνηση.

Σήμερα η οργάνωση αυτή έχει μετεξελιχθεί, ηγεμονεύεται απ' τον Ανδρέα και ελέγχεται απ' την ΚΓΒ, όπως και η ελληνική κυβέρνηση...

Αυτά απ' τον κ. Λαρούς.

Για περισσότερη κατανόηση του πώς δουλεύουν οι μηχανισμοί παραπληροφόρησης και αποβλάκωσης, ζητήσαμε απ' τον ίδιο το «δημοσιογράφο» κ. Μπέντον να μας εξηγήσει τη θέση του περιοδικού του για τον Μ. Ράπτη και για το «αποκαλυπτικό» ενδιαφέρον της ερώτησής του προς τον Έλληνα πρωθυπουργό. Μας είπε λοιπόν ο στομφώδης κ. Μπέντον:

«Η έννοια της ερώτησής μου ήταν —όπως με στοιχεία έχουμε δείξει στο περιοδικό μας— ότι ο κ. Παπανδρέου έχει από παλιά σχέ-

σεις με το εν λόγω άτομο. Και τα άτομα με τα οποία συναναστρεφόταν, που ανήκαν στο ΚΚΕ, βρίσκονται σήμερα μέσα στο κράτος και τη διοίκηση του κ. Παπανδρέου. Σε άρθρο μας αναφερόμαστε ονομαστικά σε τέτοια άτομα. (Σ.Σ.: εννοεί το απόσπασμα του Λαρούς που παραθέτουμε πιο πριν). Η ερώτησή μου λοιπόν αναφερόταν επακριβώς, στο αν ο κ. Ράπτης —ή αλλιώς Πάμπλο— εξακολουθεί να επηρεάζει την ελληνική πολιτική. Επειδή δε αυτή η σχέση του με τον Ράπτη είναι πολύ γνωστή, γι' αυτό ο κ. Παπανδρέου σοκαρίστηκε απ' την ερώτησή μου και απέφυγε να απαντήσει. Εμείς εννοούμε πως ο κ. Παπανδρέου —χρόνια τώρα— επηρεάζεται απευθείας από φιλοσοβιετικές απόψεις. Αν λοιπόν έλεγε καθαρά —όταν τον ρώτησα λίγο πριν— πως δεν έχει καμιά σχέση μ' αυτό το άτομο, θα αείρονταν όλες οι υποψίες. Μπορούσε δηλαδή να δηλώσει πως αυτός ο

άνθρωπος δεν έχει καμιά επιρροή πάνω μου, στις ιδέες μου ή στην κυβέρνηση μου. Μετά όμως την αποφηνή του συμπεριφορά, η αμφιβολία προφανώς παραμένει για μένα και για τους δημοσιογράφους που ήταν παρόντες εκεί.

Συνεπώς ο κ. Παπανδρέου συνεχίζει να δέχεται κατευθείαν επιρροές από φιλοσοβιετικές απόψεις περισσότερο απ' ό,τι δέχεται απ' τις αρχές και την ιδεολογία του ΝΑΤΟ. Πράγμα που αντικατοπτρίζεται και στην πολιτική του γενικά και που όμως ταυτόχρονα δημιουργεί πολλά προβλήματα στην ασφάλεια της Νότιας Πτέρυγας του ΝΑΤΟ.

Και αυτό συνδέεται με τη θέση του κ. Παπανδρέου —που επανέλαβε και σήμερα— ότι θεωρεί την Τουρκία σαν μεγαλύτερη απειλή για τη χώρα του απ' ό,τι τις χώρες μέλη του Συμφώνου της Βαρσοβίας. Αυτή κατά τη γνώμη μου είναι μια πολύ προβληματική στάση και θεωρία για μια χώρα μέλος του ΝΑΤΟ».

Δεν είναι δυνατό σ' αυτές τις γραμμές να προχωρήσουμε πέρα απ' αυτή την ψυχαγωγική πλευρά της ιστορίας. Δηλαδή το αν αυτοί οι «δημοσιογράφοι» και οι «πολιτικοί άνδρες» κινούνται σαν «αποσταθεροποιητικοί» παράγοντες για την ελληνική κυβέρνηση ή αντίθετα, στο πλαίσιο της βλακείας και της αποπληροφόρησης που προωθούν, αναβαπτίζουν και συντηρούν το «αριστερό» προφίλ του Έλληνα πρωθυπουργού. Αυτό παραμένει ζήτημα σοβαρότερης παρατήρησης και ανάλυσης.

Υπάρχει βέβαια και μια άλλη, ίσως πιο σοβαρή πλευρά. Όλα αυτά, που στη χώρα μας διαβάζονται σαν κακόγουστες φαντασιοπληξίες, ενσωματώνονται στην προπαγάνδα δυτικών κύκλων σαν πραγματικά γεγονότα. Και οι συνέπειες δεν αφορούν μόνο μια γενική εικόνα της ελληνικής πολιτικής ζωής στη Δύση, αλλά και το ρόλο συγκεκριμένων προσώπων. Και εδώ οι σκοπιμότητες είναι σκοτεινές.

Δημήτρης ΤΡΙΜΗΣ

Ποιος είναι ο Λίντον Λαρούς

■ Η τελευταία φορά που αναφέρθηκε στον ελληνικό Τύπο το όνομα Λίντον Λαρούς ήταν το περασμένο καλοκαίρι, με αφορμή την επίσκεψή του στην Τουρκία και τη συνάντησή του με τον κ. Οζάλ. Σε τηλεγράφημα του Α.Π.Ε. με ημερομηνία 30.7.87 επισημαίνεται ότι ο πρωθυπουργός της Τουρκίας επέπληξε τους συμβούλους του επειδή δεν τον προφύλαξαν απ' τη συνάντησή αυτή. Πράγματι, την ίδια μέρα που η ελληνική κυβέρνηση υποδεχόταν τον κ. Άρμακοστ, η τουρκική κυβέρνηση επεφύλασσε στον Λίντον Λαρούς υποδοχή μελλοντικού Προέδρου των ΗΠΑ! Οι «πληροφορίες» του κ. Οζάλ έφερναν τον Λαρούς ως επικρατέστερο υποψήφιο για το χρίσμα του Δημοκρατικού Κόμματος στις προσεχείς εκλογές. Στη συνάντηση παραβρέθηκαν και ο υπουργός Εξωτερικών Χαλέφονλου, καθώς και ο υπουργός Άμυνας Γιαβουζτούρκ. Το γεγονός καταγράφηκε σαν διπλωματική γκάφα πρώτου μεγέθους, είναι όμως μάλλον απίθανο να αγνοούσαν οι συνομιλητές του Λαρούς ότι:

- Πρόκειται για γνωστό ακροδεξιό Αμερικάνο πολιτικό με «ποικίλες» δραστηριότητες στις ΗΠΑ και την Ευρώπη.
- Είναι θιασώτης μιας «πρωτότυπης» εκδοχής για τη διεθνή πολιτική. Υποστηρίζει π.χ. ότι η βασίλισσα Ελισάβετ ηγείται δικτύου ναρκωτικών και ο Κίσινγκερ είναι Σοβιετικός πράκτορας, καθώς και ο πρώην αρχηγός του F.B.I. Γουίλιαμ Γουέμπστερ και άλλοι Αμερικανοί παράγοντες.
- Είχε κατέβει υποψήφιος Πρόεδρος το '86 με το «Εργατικό Κόμμα» των ΗΠΑ. Συμμετείχε στις προκριματικές εκλογές για το χρίσμα του Δημοκρατικού Κόμματος το '80 και το '84.
- Στις γερμανικές εκλογές, τον Ιανουάριο του '87, είχε προωθήσει μια ακροδεξιά μετωπική οργάνωση, τους «Πατριώτες για τη Γερμανία».
- Οι απόψεις του στις ΗΠΑ εκφράστηκαν μέσα απ' το National Democratic Policy Comittee και μ' αυτό το σχήμα προσπάθησε να προσκολληθεί στο Δημοκρατικό Κόμμα, σε διάφορες πολιτείες. Το κόμμα έχει διασυνδέσεις στην Ισπανία, την Ιταλία, τη Γαλλία, τη Δυτ. Γερμανία και τη Σουηδία.
- Τελευταία, προσπαθεί να εκμεταλλευτεί το φόβο του AIDS και έχει ιδρύσει μια επιτροπή στην Καλιφόρνια με αρχικά P.A.N.I.C.!

(*) Στον Ελληνικό τύπο το επεισόδιο αυτό αναφέρθηκε μόνο στην ανταπόκριση της Κατερίνας Δασκαλάκη, στη Μεσημβρινή (5.3): «...Ήταν κι ένας απίθανος Αμερικανός που κόντευε να δημιουργήσει επεισόδιο ρωτώντας τον κ. Παπανδρέου "αν έχει σχέσεις με τον τροτσκιστή Μιχάλη Ράπτη, άλλως Πάμπλο" και γέλασαν όλοι με την υποβλητική αυτή αναφορά του ονόματος ενός θαλερού —πλην σε βαθύ γήρας— αιώνιου "επαναστάτη". Δεν είχε άδικο ο κ. Παπανδρέου που χαρακτηρίσε την ερώτηση "πολύ κακού γούστου", ούτε που εξέφρασε "λύπη για το έντυπο". Ένα περιοδικό στην Ουάσινγκτον. Σκέψου τι τους μάρανε!»

ΝΙΚΟΣ ΜΑΝΙΟΣ

(Πρόεδρος της ΕΙΝΑΠ)

Η κρίση του υγειονομικού συστήματος

■ Πηχάιοι πρωτοσέλιδοι τίτλοι, πολλές φορές σκόπιμα κραυγαλέοι, τραγικών συμβάντων, καθώς και οι κινητοποιήσεις των νοσοκομειακών γιατρών (ν.γ.), έφεραν με έναν ιδιαίτερα δραματικό τρόπο στο προσκήνιο την κρίση του υγειονομικού μας συστήματος (Υ.Σ.), δηλ. του «ΕΣΥ», σύμφωνα με τον όρο που η κυβερνητική προπαγάνδα έχει καθιερώσει.

Και οι μεν «τίτλοι» είναι αποτέλεσμα πολλών κοινωνικών και πολιτικών παραγόντων που η ανάλυσή τους δεν είναι της στιγμής αυτής. Ανεξάρτητα από τις προθέσεις και τις επιδιώξεις των εφημερίδων που τους φιλοξενούν, επιτυγχάνουν θαύματα να αμφισβητήσουν ή και να κλονίσουν και την ελάχιστη εμπιστοσύνη του πολίτη προς το Υ.Σ. και το γιατρό που το προσωποποιεί.

Έτσι όμως καταργείται και η θεραπευτική σχέση ανάμεσα στον ασθενή και το γιατρό, γεγονός με ανυπολόγιστες συνέπειες και για τις δύο πλευρές. Ας σημειωθεί εδώ ότι δεν μπορεί να υπάρξει σύστημα περιθαλψής χωρίς τη θεμελιώδη αυτή αρχή, δηλ. της εμπιστοσύνης μεταξύ των υπηρεσιών και των «υπηρετών» της περιθαλψής και των «χρηστών» της.

Οι δε κινητοποιήσεις των ν.γ. φέρνουν στην επιφάνεια, με έμφαση, τόσο την αποτυχία της κυβερνητικής πολιτικής στον τομέα της «Υγείας», που οδήγησε σε επικίνδυνα αδιέξοδα τις υπηρεσίες νοσοκομειακής περιθαλψής, δηλ. της μόντης υπαρκτής οργανωμένης δομής του Υ.Σ., όσο και τα προβλήματα του κλάδου των ν.γ.

Ας δούμε πρώτα με συντομία την κυβερνητική πολιτική στον τομέα της «Υγείας».

Το ΠΑΣΟΚ, με τη γνωστή ιδεολογική και πολιτική του ασάφεια, επιχείρησε μια «ριζοσπαστική» αλλαγή στην Υγεία, στην οποία επένδυσε εκλογικές μετοχές που αποδείχθηκαν πράγματι ψηφοφόρες.

Ο «ριζοσπαστισμός» του όμως, που εκφράστηκε με το γνωστό νόμο 1397/83 για το ΕΣΥ, περιορίστηκε στο να ρυθμίσει τις εργασιακές σχέσεις των γιατρών και μόνο. Αυτό το μέτρο, δηλ. ο γιατρός χωρίς ιατρείο, έτσι από μόνο του και κουτσουρεμένο (οι πανεπιστημιακοί γιατροί, που ελέγχουν ένα σημαντικό μέρος της νοσοκομειακής περιθαλψής, μένουν στο απυρόβλητο των σοσιαλιστικών πυρών του ΠΑΣΟΚ), όχι μόνο δεν έλυσε προβλήματα, αλλά πρόσθεσε και καινούργια.

Η αλλαγή του ΠΑΣΟΚ στην υγεία δεν ενδιαιφέρθηκε ούτε για τη δημιουργία πρωτοβάθμιας περιθαλψής ούτε, πολύ περισσότερο, για την πρόληψη και διαφώτιση του λαού και, φυσικά, ούτε για την κατάδειξη του κοινωνικού χαρακτήρα της αρρώστιας. Έτσι λοιπόν, πάνω στις παλιές δομές οργάνωσης και αντίληψης, έντυσε αυτό που ονομάζει ΕΣΥ, το οποίο βέβαια δεν είναι «Εθνικό», γιατί δεν αφορά το «έθνος» ούτε γεωγραφικά ούτε πληθυσμιακά, δεν είναι «Σύστημα», γιατί εξαντλείται μόνο σ' έναν τομέα, δηλαδή στη νοσοκομειακή περίθαλψη και όχι σ' όλη και, τέλος, ούτε «Υγείας», γιατί ασχολείται μόνο με τη θεραπεία και την αποκατάσταση των ανθρώπων από τη νόσο.

Αυτό που έχουμε σήμερα στο δημόσιο τομέα της υγείας είναι ένα πλέγμα υπηρεσιών νοσοκομειακής περιθαλψής, έντονα κατακερματισμένο,

που διακρίνεται για την ανισομερή και ανισότιμη γεωγραφική του κατανομή με πολλά κενά και αλληλοεπικαλύψεις. Στην πρωτοβάθμια περίθαλψη υπάρχει το γνωστό κομφούζιο των ασφαλιστικών ταμείων, ευγενών και μη, που ο μεγάλος τους αριθμός είναι αντιστρόφως ανάλογος με την προσφορά τους.

Οι διαπιστώσεις αυτές, αντί όπως θα περίμενε κάθε λογικός άνθρωπος να ανησυχήσουν την κυβέρνηση και τα κόμματα και ν' αναζητήσουν επεγόντως λύσεις, δίνουν τροφή τόσο στο λαϊκισμό της κυβέρνησης, που βαυκαλίζεται ότι οικοδομεί ΕΣΥ και το «περιφρουρεί» από τους εχθρούς του, όσο και στην ανεύθυνη δημαγωγική αντιπολίτευση κύρια της Δεξιάς, που ετοιμάζεται να παραδώσει τα πάντα στη σωτήρια ιδιωτική πρωτοβουλία. Και ενώ βρισκόμαστε σ' ανοιχτά και η βάρκα μας κάνει νερά, λαός και φορείς κοιτούν και περιμένουν να δουν το ναυάγιο, οι νοσοκομειακοί γιατροί ξεκινούν αγωνιστικές κινητοποιήσεις διεκδικώντας τη λύση των προβλημάτων τους.

Πριν έρθουμε σ' αυτά καθεαυτά τα αιτήματα των νοσοκομειακών γιατρών, πρέπει να πούμε δυο πράγματα:

1) Οι νοσοκομειακοί γιατροί έκαναν γνωστές τις θέσεις τους και τις εκτιμήσεις τους και στους τρεις τελευταίους υπουργούς (Γεννηματάς, Μαγκάκης, Φλώρος). Εκτιμήσεις που αναδεικνύουν τα αίτια και τα αποτελέσματα των προβλημάτων του Υγειονομικού Συστήματος και, μάλ.στα. μετά την έναρξη της εφαρμογής του θεσμού του νοσοκομειακού γιατρού πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης, και θέσεις που στόχευαν στη δημιουργία ενός πραγματικού συστήματος υγείας.

2) Τα αιτήματα των νοσοκομειακών γιατρών είναι συνυφασμένα με την καλύτερη λειτουργία του υπάρχοντος Υγειονομικού Συστήματος.

Ποια είναι αυτά τα αιτήματα:

1) Οικονομικά.

Τα οικονομικά αιτήματα των νοσοκομειακών γιατρών στοχεύουν στην αποκατάσταση του «περίφημου» ειδικού ιατρικού μισθολογίου που, ουσιαστικά, είναι καθηλωμένο στις εξαγγελίες του Απριλίου του '82, με αποτέλεσμα σήμερα ο ειδικευόμενος γιατρός (τα μισά και πλέον μέλη της ΕΙΝΑΠ) που διεκπεραιώνει την καθημερινή δουλειά στα νοσοκομεία, να έχει μικρότερο εισαγωγικό βαθμό και αποδοχές από τους πτυχιούχους του δημοσίου. Επίσης διεκδικούν ειδική φορολογική ρύθμιση, έτσι ώστε να μην εξανεμίζονται οι αποδοχές από τις εφημερίες που είναι υποχρεωμένοι να κάνουν.

Αξίζει να σημειωθεί εδώ ότι οι νοσοκομειακοί γιατροί, ευθύς εξαρχής που καθιερώθηκαν από τον κ. Γεννηματά οι λεγόμενες πλασματικές εφημερίες, κατήγγειλαν την τακτική αυτή και ζήτησαν να ενσωματωθούν αυτά τα χρήματα, τα οποία είχε υποσχεθεί ο υπουργός με τη γνωστή του επιστολή, στις νόμιμες αποδοχές των νοσοκομειακών γιατρών.

Η κυβέρνηση προτίμησε όμως αυτό τον τρόπο για να μπορεί να εκμαυλίζει και να εκβιάζει τους νοσοκομειακούς γιατρούς.

2) Συνταξιοδοτικό.

Πέντε χρόνια μετά την ψήφιση του 1397/83 και

δυόμισι περίπου από την έναρξη της εφαρμογής του και ακόμα δεν έχει κατατεθεί το ν/σ στη βουλή που θα ρυθμίζει τους κανόνες συνταξιοδότησης των ν.γ.

3) Εκπαίδευση.

Χρειάζεται αγωνιστική κινητοποίηση για να εξαναγκαστεί η κυβέρνηση να παραδεχτεί την ανυπαρξία κάθε οργανωμένης και θεσμοθετημένης εκπαιδευτικής διαδικασίας. Για την κυβέρνηση αρκεί φαίνεται η φιλοπατρία και η φιλοτιμία των ν.γ., για τους ίδιους όμως όχι. Απαιτούν ενιαία προγράμματα εκπαίδευσης και διασφάλιση πραγματικών δυνατοτήτων μετεκπαίδευσης.

4) Ρεπό.

Μέσα σ' αυτό το απλό και κατοχυρωμένο για όλους τους εργαζομένους δικαίωμα, συγκρούονται η φιλοσοφία των ν.γ. και του Υ.Υ.Π. Από τη μια η άποψη που θέλει το γιατρό εργαζόμενο που προσφέρει τις υπηρεσίες του χωρίς να γίνεται κίνδυνος για τη δημόσια υγεία, και από την άλλη αυτή που τον θέλει άσπρη μπλούζα περιφερόμενη στους διαδρόμους και τους θαλάμους των νοσοκομείων.

Γνωρίζε άραγε ο Έλληνας πολίτης ότι η κυβέρνηση επιβάλλει στους θεράποντές του να εργάζονται πάνω από 310 ώρες το μήνα από τις οποίες οι 100 περίπου είναι νύχτα; Το μάλ. λοιπόν και ζητά ο ν.γ., που εργάζεται Κυριακές, Σάββατα κι αργίες, το ρεπό του, αντί να σκύβει το κεφάλι στο βούρδουλα του Υ.Υ.Π. Σ' αυτά τα βασικά αιτήματα των ν.γ. ήρθαν να προστεθούν και οι γνωστές τροπολογίες της Τσικνοπέμπτης, όπου πέντε βουλευτές αποφάσισαν να επιβάλουν στους γιατρούς μια δεύτερη υπηρεσία υπαίθρου, αδιαφορώντας για το κοινωνικό και επιστημονικό τους μέλλον, ελπίζοντας οι «αφελείς» ότι έτσι θα γεμίσουν προσεκλογικά τα άδεια επαρχιακά νοσοκομεία και Κέντρα Υγείας.

Τι πρέπει και τι μπορεί να γίνει σήμερα; Η κρίση του Υγειονομικού Συστήματος συμπυκνώνεται στο ότι δεν υπάρχει ούτε η πολιτική βούληση από την κυβέρνηση ούτε η πρόταση για τη δημιουργία ενός ΕΣΥ. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με την οξυτή των συσσωρευμένων προβλημάτων, μας υποχρεώνει ν' αναζητήσουμε τώρα μια συνολική αντιμετώπιση του ζητήματος βασισμένοι στις εξής παραδοχές:

1. Η διασφάλιση της υγείας είναι υποχρέωση της πολιτείας και δικαίωμα του πολίτη.

2. Οι επιλογές για τη δημιουργία ενός ΕΣΥ πρέπει να είναι της ευρύτερης δυνατής κοινωνικής και πολιτικής αποδοχής, και

3. Το όποιο σύστημα υγείας πρέπει να αντιμετωπίζει την υγεία σαν κοινωνικό αγαθό και όχι σαν εμπορικό προϊόν που υπακούει μόνο στη λογική της ελεύθερης αγοράς.

Με αυτές τις βασικές αρχές οι λύσεις πρέπει να δίνουν προτεραιότητα στην πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας τόσο στα αστικά κέντρα όσο και στην επαρχία, καθώς και την άμεση αναβάθμιση και αποκέντρωση της νοσοκομειακής περιθαλψής.

Σ' ένα άλλο σημείωμα, ελπίζω να δοθεί η ευκαιρία να ειπωθούν περισσότερα.

N.M.

■ Αν και ο διευθυντής των **24 ΩΡΩΝ** κύριος Θ. Καλούδης επιμένει ότι το μόνο στοιχείο που αξιοποίησε από την **USA TODAY** είναι «η ιδέα των μικρών και εύληπτων κειμένων», πολλές εφημερίδες συνεχίζουν να αντιπαραθέτουν τις φωτογραφίες των πρωτοσέλιδων των δύο εκδόσεων για να αντιμετωπίσουν τους ισχυρισμούς του. Στην Παλλήνη, όμως, μια και όπως φαίνεται τα νέα μέτωπα θεωρούνται πολυτέλεια, αποφάσισαν να αγνοήσουν τις κακεντρέχειες και να ευχαριστήσουν «τις καλές εφημερίδες ΠΟΝΤΙΚΙ και ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΠΙΑ που παρουσίασαν — η πρώτη κριτικά, η δεύτερη περισσότερο ειδησεογραφικά — την έκδοση των 24 ΩΡΩΝ». Τώρα, αν η «κριτική» και η «ειδησεογραφική» κάλυψη συνέκλιναν στο συμπέρασμα ότι η κύρια διαφορά της **USA TODAY** και των **24 ΩΡΩΝ** είναι η διαφορετική γλώσσα που χρησιμοποιούν, δεν έχει και πολύ σημασία. Άλλωστε, πόσοι διπλοαναγνώστες να υπάρχουν;

■ Μπορεί οι **24 ΩΡΕΣ** να μην ανταποκρίθηκαν στις προσδοκίες όσων περίμεναν ενταγμένως την έκδοσή τους, κέρδισαν όμως αναμφισβήτητα τις προτιμήσεις των διαφημιστών. Ακόμη και αν αφαιρέσει κανείς την αυτοδιαφήμιση στα έξι περιοδικά και στην άλλη μια εφημερίδα του Κοσκωτά, η **διαφημιστική καμπάνια** που υποστήριξε την έκδοση ήταν ιδιαίτερα σημαντική. Μέσα σ' ένα δεκαπενθήμερο (μέχρι 29/2) η **ΓΡΑΜΜΗ** δαπάνησε 70 περίπου εκατομμύρια για να προωθήσει την καινούργια εφημερίδα της. 33 εκατομμύρια από αυτά δόθηκαν στις αφίσες, 8 στο ραδιόφωνο, 6 στην τηλεόραση και τα υπόλοιπα σε εφημερίδες, τρόλεϊ κ.λπ.

■ Στην ίδια κατεύθυνση και ο **ΧΡΟΝΟΣ**, που ξόδεψε τον περασμένο Φλεβάρη μόλις πέντε εκατομμύρια λιγότερα από τις **24 ΩΡΕΣ**.

ΡΕΣ. Να σημειώσουμε ότι το νέο εκδοτικό εγχείρημα του Μπόμπολα κέρδισε και τις επιδοκίμασις της **ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ**, που χάθηκε ιδιαίτερα επειδή «το περιοδικό που διευθύνει ο Νίκος Κυριαζίδης αποκαλεί "δημοκρατική αντιπολίτευση" τους Κόντρας και δεν ακολουθεί τη φιλοσοφική γραμμή του **ΕΘΝΟΥΣ**».

■ Επειδή η ραδιοφωνική στήλη της **ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΠΙΑΣ** φιλοξένησε μερικά από τα συμπεράσματα του άρθρου του Άρη Ντάτση «Αθήνα 1984» (Σχολιαστής, τ. 60), ο διευθυντής του σταθμού **κ. Γιάννης Τζανετάκος** έσπευσε να τα ανασκευάσει. Διαμαρτυρήθηκε, λοιπόν, με επιστολή που έστειλε στην εφημερίδα για το χαρακτηρισμό «δεξιό ραδιόφωνο» και αποφάνθηκε, ότι «αν η αιρετική, αντικομφορμιστική και αντισταλινική Αριστερά αρέσκεται — κι επαναπαύεται — στους κάθτους διαχωρισμούς, τότε δεν έχουν άδικο όσοι ισχυρίζονται ότι εξακολουθεί

να βρίσκεται σε κρίση». Στην απάντηση του συνεργάτη του **ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ**, που δημοσιεύτηκε στην ίδια στήλη την επόμενη μέρα (2/3), αναφερόταν ότι ο **κ. Τζανετάκος** δεν είναι ασφαλώς ο πρώτος που καταγγέλλει την εμμονή στα ξεπερασμένα δίπολα και μας καλεί να ξεχάσουμε «όσα παρωχημένα μας χωρίζουν και να προχωρήσουμε ενωμένοι προς το 2000». Σημείωνε, μάλιστα, ότι ο διευθυντής του «Αθήνα 984» ουσιαστικά σιωπά στην κριτική που ασκούσε το κείμενό του, το οποίο, μέσα από την καταγραφή συγκεκριμένων περιπτώσεων, δοκίμαζε να αποδείξει πως «αν ένα νήμα διαπερνά τον 984, αυτό είναι η υιοθέτηση αμερικάνικων προτύπων για το ραδιόφωνο, η προβολή της αντιπολιτευτικής πρότασης της **Ν.Δ.** και η αναπαραγωγή των πρακτικών της κρατικής ραδιοτηλεόρασης».

■ Μια όμως και ο διευθυντής του «Αθήνα 984» έκλεινε την επιστολή του λέγοντας ότι «εμείς προ-

σπαθούμε να κάνουμε **Ραδιόφωνο** — με το **Ρ** κεφαλαίο — χωρίς επιθετικούς προσδιορισμούς», ως του αφιερώσουμε άλλη μια συγκεκριμένη περίπτωση που καταγράψαμε, μήπως και μπορέσει να αποδώσει αυτός το χαρακτηρισμό που πιστεύει ότι της αντιστοιχεί.

Σάββατο 27/2/88. Λίγο μετά το μεσημέρι, εκπομπή σε απευθείας σύνδεση με την Αμερική. Θέμα: η συνέντευξη δημοσιογράφου γνωστού περιοδικού με το σκηνοθέτη Όλιβερ Στόουν. Αφού διαφημίστηκε επαρκώς — πριν από τη συνέντευξη — το εν λόγω περιοδικό, αναμεταδόθηκε σε άπταιστα αγγλικά για ένα δίλεπτο περίπου η συνέντευξη. Μόλις τέλειωσε, ακούστηκε ο δημοσιογράφος να ρωτάει τον υπεύθυνο της εκπομπής, «μήπως χρειάζεται να μεταφράσω;» Και η απάντηση: «Δεν χρειάζεται. Οι ακροατές μας θα διαβάσουν τη συνέντευξη στο περιοδικό σου την ερχόμενη εβδομάδα»...

■ Το αφιέρωμα του προηγούμενου τεύχους του **ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ** στην **Ολυμπιάδα του 1996** απασχόλησε αρκετές εφημερίδες. Τα **ΝΕΑ** και η **ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΠΙΑ**, μάλιστα, αναφέρθηκαν ιδιαίτερα στο άρθρο του κυρίου Τρίτση που δημοσιεύαμε, στο οποίο ο σημερινός υπουργός Παιδείας αντιμετώπιζε το 1980 τους Ολυμπιακούς σαν εθνική απειλή. Αλλά και το **ΑΝΤΙ** ασχολήθηκε με το θέμα της «Χρυσής Ολυμπιάδας», υιοθετώντας τον τίτλο μας «η νέα μεγάλη ιδέα».

Μετά τον αρχικό ενθουσιασμό που προκάλεσε το νέο εθνικό όραμα, φαίνεται ότι πολλοί έχουν αρχίσει, τουλάχιστον, να προβληματίζονται για την ενδεχόμενη υλοποίησή του.

■ Είπαμε, συγκρότημα η **ΓΡΑΜΜΗ**, αλλά όχι ό,τι διαβάζουμε το βράδυ στο ένα έντυπο να το ξαναβλέπουμε το επόμενο πρωί στο άλλο. Ρεπορτάζ για τους «ελληνικούς φάβρους» στο **TETAPTO**, ειδή-

Αριστερά εθνικών προδιαγραφών

Η υποδοχή που επιφύλαξε η πλειοψηφία του συμπολιτευόμενου Τύπου στο «πνεύμα του Νταβός» εξακολουθεί να αποτελεί μυστήριο. Η αρχική αμηχανία έδωσε τη θέση της στην ανεπιφύλακτη καταδίκη, που εκφράστηκε με το χαρακτηρισμό «Βατερλώ της εξωτερικής πολιτικής».

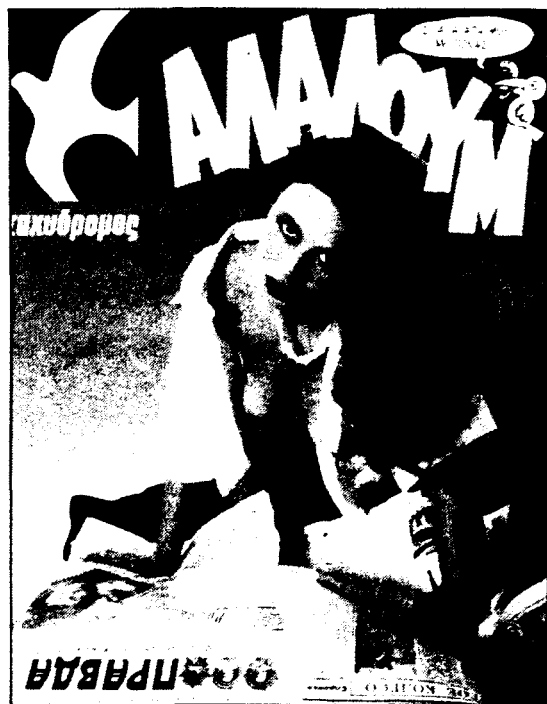
Στο ερώτημα, όμως, γιατί ο **Α. Παπανδρέου** σκηνοθέτησε «το Βατερλώ του», οι απαντήσεις διίστανται.

Οι παραδοσιακοί αμύντορες της «τεχνολογίας» του εθνικισμού έσπευσαν να απομυθοποιήσουν τον «Μεγάλο». Άλλωστε, όπως τους «τόνισε στέλεχος της κυβερνήσεως που ανησυχεί σοβαρά από τις εξελίξεις, η **Άγκυρα** δεν είναι **Μητσότακης**» (**ΑΝΤΙ**, τ. 368). Κάποιοι άλλοι, πάλι, δυσκολεύτηκαν να αποδώσουν την κατηγορία του «ενδοτισμού» και της «υποτέλειας» στον «εθνικά υπερήφανο» ηγέτη. Και επειδή το άθλημα είναι συλλογικό, διέγνωναν πως φταίει όλη η ομάδα που κατέβηκε απροπόνητη στο ντέρμπι: «Αποδείχτηκε καθαρά ότι μπροστά σ' έναν καλά οργανωμένο αντίπαλο δεν είναι δυνατό να αρκέσουν η υψηλή επίδοση, οι εμπνεύσεις και το ταλέντο ενός προσώπου... Στο Νταβός ο ευφυής **κ. Οζάλ** παρέταξε

μιας πρώτης επιλογής διπλωματική ομάδα που προετοίμαζε επί χρόνια μια τέτοια συνάντηση» (**Κ. Αγγελόπουλος**, **ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΠΙΑ**, 10.3.88). Πάντως, οι περισσότερες αναλύσεις φαίνονται να συγκλίνουν στην εκτίμηση του «αυτογκόλ». Γιατί, αν ανατρέξει κανείς σε αντίστοιχα γραπτά της κρίσης του Μάρτη, θα εκπλαγεί από το θαυμασμό που είχαν αποσπάσει τότε οι ελιγμοί του πρωθυπουργού. Πού πήγε άραγε εκείνη η περηφάνια για τη σθεναρή στάση μας; «Ο **Ανδρέας** κέρδισε τη μάχη (γι' αυτό φωνάζουν οι **Τούρκοι**, οι **Αμερικάνοι** κι ο **Μητσότακης**). Τα πράγματα, όμως, δεν ήταν απλά — και δεν θα είναι από δω και πέρα», έγραφε στις 3 Απριλίου του '87 το **ΠΟΝΤΙΚΙ**, συμπληρώνοντας ότι, «σε μια νέα κρίση όλοι ξέρουν πώς θ' αντιδράσουμε». Αλλά και το **ΑΝΤΙ** (τ. 343) θεωρούσε τον Παπανδρέου «μεγάλο νικητή της πρόσφατης κρίσης», αφού για «πρώτη φορά από την εποχή του **Τζόνσον**, η **Ουάσιγκτον** ενεργοποιήθηκε τόσο αποφασιστικά... και η παρέμβασή της στράφηκε προς την κατεύθυνση της **Άγκυρας**» (**ΑΝΤΗΝΩΡ**). Πώς φτάσαμε, λοιπόν, μετά από όλα αυτά στο «Βατερλώ του Νταβός»; Ίσως, γιατί, όπως έγραφε το **ΑΝΤΙ**, «για πρώτη φορά από το 1981 και εντεύθεν, προβάλλει ως κύριο θέμα η ανεπάρκεια του κυρίου Παπανδρέου στο χειρισμό σημαντικών κρατικών θεμάτων». Τελικά φαίνεται ότι και ο πρωθυπουργός δεν μπορεί

SCRIPTA

ΓΚΛΑΣΕΝΟΣΤ

Μια ιδέα του Διονύση Φωτόπουλου, με την οποία χαιρέτιζε ο ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ πέρσι το Γενάρη την ελληνική έκδοση της ΠΡΑΒΔΑ, έγινε εξώφυλλο στο ένθετο «Αλαλούμ» του ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΥ της περασμένης βδομάδας. Δεν πειράζει. Άλλωστε, όπως λέει γνωστός μουσικοσυνθέτης, «οι μετρίότητες κλέβουν, αλλά οι άξιοι αντιγράφουν».

κή μνεία στον «πιο μοναχικό» της κατηγορίας στο ΕΝΑ. Λάσκαρη στις 24 ΩΡΕΣ. Λάσκαρη και στο ΚΑΙ...

Αλλά το έργο το έχουν με ξαναδεί. Όπως τότε που ο Γκέιτς περιφερόταν στις σελίδες των περιοδικών της επιχείρησής και την ίδια συνέντευξη που του είχε πάρει ο Μάνος Χατζιδάκις στο ΤΕΤΑΡΤΟ τη διαβάσαμε με άλλη υπογραφή... ΕΝΑ

■ Το ΒΗΜΑ, που αρχικά του εκδοτικού ομίλου Λαμπράκη δόθηκε η ευκαιρία να φιλοκυβερνητική εφημερίδα. Εκείνο που κέρωσε τη χαρά... «Το ΒΗΜΑ» λείπει από τον χώρο της εφημερίδας. Μάρτη, όταν ο Νέλο-Ανδρέας της Μπέρσεϊ να ασκούσε κακώς και σκληρή κριτική στους υπουργούς και τα στελέχη του ΠΑΣΟΚ, ο πρωθυπουργός, όμως, ήταν πάντοτε στο απυρόβλητο...

Ξαφνικά, αυτό το οριακό σημείο-συμφωνία του Συγκροτήματος διαρρηχτήκε. Την προπερασμένη Κυριακή η εφημερίδα δημοσίευσε το γνωστό εγκάλο, όπου ο Αντρέας εμφανιζόταν τρίτος σε δημοτικότητα, μετά τον Καραμανλή και τον Γεννηματά! Βέβαια, να του ξέφυγε του κυρίου Ψυχάρη μάλλον αποκλείεται. Τι συμβαίνει λοιπόν; Παζάρι για καινούργιο δάνειο; Δυσαρέσκεια για τη στάση που τηρεί η κυβέρνηση προς τον Κοσκωτά; Ή μήπως η εφημερίδα οσμίζεται εκλογική αποτυχία και σπεύδει να πάρει τις κατάλληλες αποστάσεις;

Ας σημειωθεί, επίσης, η επάνοδος του κ. Αθ. Κανελλόπουλου, κοινοβουλευτικού εκπροσώπου της Ν.Δ., ο οποίος αρθρογραφεί εδώ και καιρό σαν «Εύβουλος». Επάνοδος που, κατά τη γνώμη μας, δεν μπορεί να ερμηνευτεί στο πλαίσιο της σύγκρουσης Λαμπράκη-Κοσκωτά, με την έννοια της συσπείρωσης δυνάμεων στο πεδίο της εκδοτικής αναμέτρησης...

MANENT

να αποφύγει τη μοίρα των ιδώλων: από το Ζενίθ στο Ναδίρ. Ο μεγάλος στρατηγός του Μάρτη σήμερα ρίπτεται στον Καιάδα της εθνικής υποτέλειας... Μήπως, όμως, δεν αξίζει να παρακολουθούμε τις ανακολουθίες των κυανόλευκων τουρκοφάγων, αλλά να δοκιμάσουμε να ερμηνεύσουμε τις σημερινές αγωνίες τους; Μήπως ο σημερινός συνολικός αρνητισμός για το Νταβός είναι «εύκολη λεία» για τους αυριανούς ελιγμούς, καθώς αυτό το κλίμα που δημιουργείται θα υποβοηθήσει τον Ανδρέα Παπανδρέου και θα μεγεθύνει την αξία του, όταν θα βγάξει απ' το καπέλο του τα δώρα του Νταβός; Όπως έλεγε παλιότερα ένας ταχυδακτυλουργός, η δουλειά του στηρίζεται στο ότι «το κοινό, ενώ δεν πιστεύει ότι θα γίνει τίποτα, περιμένει από αγωνία να το δει να γίνεται».

Κεντρώος ο Χίτλερ

Μετά τον περιβόητο Βιντέλα που δήλωνε «κεντρώος», μια θέση στη φιλελεύθερη παράταξη διεκδικούν και οι Χίτλερ και Μουσολίνι. Αυτό τουλάχιστον υποστηρίζει ο «Οικονομικός Ταχυδρόμος» σε εισαγωγικό σημείωμα της «Αποστολής στην Καμπότζη» του κ. Σ. Κούλογλου: «Μπροστά στα εγκλήματα που έχουν διαπραχθεί στην Καμπότζη από τους κάθε απόχρωσης αριστερούς, ο Χίτλερ και ο Μουσολίνι

συγκριτικά θα μπορούσαν να περάσουν στην ιστορία ως μετριοπαθείς Κεντρώοι».

Η πρόθεση του εισαγωγικού είναι σαφής: να χρεώσει στους «αριστερούς κάθε απόχρωσης» την «αφόρητη φτώχεια και δυστυχία, την πιο ανελέητη τρομοκρατία και την πιο χυδαία εκμετάλλευση». Και, βέβαια, ο κ. Κούλογλου καλά έκανε και κατέγραψε, όπως μπορούσε, σε περιοδικά και εφημερίδες τις διαπιστώσεις του. Πώς δέχεται όμως το κείμενό του να συνοδεύεται απ' αυτό το εισαγωγικό που θυμίζει αμερικανικά επίκαιρα της δεκαετίας του '50: «Μετά το ανελέητο στρηπ-τηζ σε βάρος του κομμουνιστικού καθεστώτος του Βιετνάμ, που έδωσε τον καπιταλισμό και τους Αμερικανούς για να βυθίσει τη χώρα στην αφόρητη φτώχεια και δυστυχία, την πιο ανελέητη τρομοκρατία και την πιο χυδαία εκμετάλλευση των διοικούντων σε βάρος του λαού, ο Στέλιος Κούλογλου, ένας αριστερός Έλληνας δημοσιογράφος που δεν διστάζει να βλέπει κατάματα την αλήθεια, έστω κι αν του καίει τα μάτια μεταφέρει τώρα στη στήλη του "Οικονομικού" την ακόμα πιο ανελέητη εμπειρία από την κόλαση, στην οποία κατάντησαν οι αλληπάλληλες αριστερές διακυβερνήσεις μίαν άλλοτε πανέμορφη ευημερούσα χώρα, την Καμπότζη».

Ανελέητο στρηπ-τηζ, ανελέητη τρομοκρατία, ανελέητη εμπειρία... Έλεος, κ. Μαρίνο.

Δ.Ψ.

Η στρατηγική της κρίσης και ο «παράγων Τουρκία»

■ Είναι εύκολο να διαπιστώσουμε ότι οι σχέσεις Ελλάδας και Τουρκίας δεν βελτιώνονται μόνο χάρη στις κυβερνητικές πρωτοβουλίες και συμφωνίες των δύο χωρών. Στο σύντομο χρονικό διάστημα που μας χωρίζει από τη συνάντηση του Νταβός, οι επιχειρηματικοί φορείς —ιδιωτικοί και δημόσιοι— και των δύο πλευρών έχουν δραστηριοποιηθεί με εντυπωσιακή ταχύτητα, οργανώνοντας συναντήσεις και διατυπώνοντας στόχους άμεσους και συγκεκριμένους. Η συμμετοχή σ' αυτή τη διαδικασία της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ, αλλά και στελεχών της Νέας Δημοκρατίας, είναι φυσικά καθοριστική.

Οι εξελίξεις αυτές φαίνεται να επιβεβαιώνουν ότι η «απότομη» στροφή στις σχέσεις των δύο χωρών εντάσσεται σε μια διαδικασία μεταμόρφωσης των πολιτικών και οικονομικών σχέσεων στην περιοχή, που δεν είναι βέβαια άσχετη με την επιλογή και των δύο χωρών να συνδεθούν με την αγορά και τους θεσμούς της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Ακόμα σημαντικότερο όμως είναι να διαπιστωθεί ότι απέναντι σ' αυτό το νέο στάδιο διεθνοποίησης του ελληνικού καπιταλισμού, το συνδικαλιστικό κίνημα είναι ακόμα λιγότερο προετοιμασμένο απ' ό,τι ήταν με μόνη την προοπτική του 1992.

Δεν μπορεί κανείς να ισχυριστεί ότι η πορεία προς την ενιαία ευρωπαϊκή αγορά, και πόσο μάλλον η διαδικασία ενσωμάτωσης σ' αυτήν της Ελλάδας και ενδεχομένως της Τουρκίας, είναι γραμμικές εξελίξεις, που θα ολοκληρωθούν χωρίς κρίσεις και χωρίς συγκρούσεις. Αλλά η πρόσθεση του «τουρκικού παράγοντα» στη στρα-

τηγική της κρίσης που ακολουθεί στην Ελλάδα η άρχουσα τάξη θα αποτελέσει ένα νέο βήμα της προσπάθειας απομόνωσης των Ελλήνων εργαζομένων σε σχέση με τις πιέσεις και τις επιταγές της διεθνούς ανταγωνιστικότητας.

Ποιες όμως μπορεί να είναι οι αντιδράσεις και οι επιλογές των συνδικαλιστικών οργανώσεων στην Ελλάδα σε σχέση με αυτή τη διαδικασία στην οποία ενσωματώνεται η ελληνική οικονομία; Η «αριστερή» δυσπιστία σε σχέση με τα εθνικά βήματα και η κριτική των αντιφατικών χειρισμών της κυβέρνησης δεν εγγυώνται ούτε καν την προσπάθεια χάραξης μιας πολιτικής για το εργατικό κίνημα, που να ανταποκρίνεται στις νέες συνθήκες.

Πάρε δώσε και πήγαινε έλα

«Μεγάλες προσδοκίες για μια στενή ελληνοτουρκική συνεργασία τρέφουν οι Τούρκοι επιχειρηματίες και ιδιαίτερα οι βιομήχανοι και εξαγωγείς. Είναι ανυπόμονοι και δεν το κρύβουν». Αυτή είναι η εκτίμηση από την Ιστανμπούλ του καθηγητή Αδαμάντιου Πεπελάση, ο οποίος βρέθηκε εκεί ως ειδικός απεσταλμένος της ελληνικής κυ-

βέρνησης. Μερικές μέρες πριν, είχε έρθει στην Αθήνα ο Τούρκος τραπεζίτης Μπουλέντ Σεμιλέρ, ο οποίος είχε ήδη συναντηθεί στην Τουρκία με το δήμαρχο Αθηναίων Μιλτιάδη Έβερτ, και συζήτησε στην Ελλάδα με τον πρόεδρο της Ιονικής Παναγιώτη Κορλύρα —τον επικεφαλής της ελληνικής αντιπροσωπείας— και, φυσικά, με το διοικητή της Εθνικής Στέλιο Παναγόπουλο, καθώς και με τον πρόεδρο της Ελληνικής Αεροπορικής Βιομηχανίας Π. Φωτήλα: η τελευταία αυτή επαφή έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, διότι η ΕΑΒ ανήκει στην «αμυντική» βιομηχανία.

Για τις 18 Απριλίου έχει προγραμματιστεί επίσημη συνάντηση Ελλήνων και Τούρκων επιχειρηματιών, η οποία συμφωνήθηκε στο Νταβός. Γίνονται όμως προσπάθειες να υπάρξει τουριστική παρουσία στο «συνέδριο επενδύσεων» που οργανώνουν στην Αθήνα στις 28 και 29 Μαρτίου το Ελληνοαμερικανικό Εμπορικό Επιμελητήριο και η εφημερίδα «INTERNATIONAL HERALD TRIBUNE», σε συνεργασία με την ελληνική κυβέρνηση. Το Ελληνοαμερικανικό Επιμελητήριο αναπτύσσει σε συνεργασία με το ΕΣΙΠ, του οποίου πρόεδρος είναι ο γνωστός κ. Α.-Φ. Κόσκος, μια έντονη δραστηριότη-

τα για τη δημιουργία ενός Ελληνοτουρκικού Επιμελητηρίου. Οι δύο αυτοί φορείς δηλώνουν ότι εργάζονται για τη δημιουργία μικτών επιχειρήσεων στον εμπορικό, τουριστικό, βιομηχανικό και εξαγωγικό τομέα.

Αυτή η κινητικότητα κι αυτός ο ενθουσιασμός δεν ανταποκρίνονται σε άμεσες δυνατότητες συνεργασίας σε όλους αυτούς τους τομείς. Έχουμε αναμφισβήτητα να κάνουμε με πολιτικές πρωτοβουλίες που εντάσσονται όμως σε μια μακροπρόθεσμη οικονομική λογική. Για να γίνει αυτό κατανοητό, πρέπει να αξιολογηθεί η πορεία της τουρκικής οικονομίας και η σημασία των σχέσεών της με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

Η στροφή στην ΕΟΚ

Οι αναλύσεις της τουρκικής οικονομίας και της γεωγραφικής σημασίας της χώρας αυτής δεν έχουν αναδείξει επαρκώς έναν καθοριστικό παράγοντα: την ταχύτατη μεταστροφή του προσανατολισμού της Τουρκίας προς την Ευρωπαϊκή Κοινότητα και προς τις αναπτυσσόμενες χώρες γενικότερα. Μέσα σε λίγα χρόνια έχει μετατραπεί σε περιφερειακή οικονομία της ΕΟΚ, που από πολλές απόψεις μοιάζει με την ελληνική: ελλειμματικό εμπορικό ισοζύγιο με τις ευρωπαϊκές και αναπτυσσόμενες χώρες, αύξηση του εξωτερικού χρέους και εξάρτηση του ισοζυγίου από άδηλους πόρους (μετανάστευση, τουρισμός) και από τις εισροές ιδιωτικών κεφαλαίων.

Το 1982 οι εισαγωγές της Τουρκίας από τις χώρες της ΕΟΚ αντιπροσώπευαν το 25,6% του συνόλου, από τις χώρες του ΟΟΣΑ το 50,1% και οι εισαγωγές από τη Μέση Ανατολή και Β. Αφρική έφταναν το 41,9%. Το 1986 η εικόνα έχει αλλάξει ριζικά: από την ΕΟΚ προέρχεται πλέον το 40,8%, από τις χώρες του ΟΟΣΑ το 65,2% και από τη Μέση Ανατολή και Β. Αφρική μόνο το 18,2%. Παρόμοια εξέλιξη ακολουθεί και η πορεία των εξαγωγών: το ποσοστό που κατευθύνεται στην ΕΟΚ, από 30,5% το 1982, έφτασε το 43,8% το 1986, το ποσοστό του ΟΟΣΑ, από 44,5%, έφτασε το 57,6% και της Μέσης Ανατολής και Β. Αφρικής μειώθηκε, από 45% το 1982, σε 34,6% το 1986.

Επίσης μέσα σε μερικά χρόνια αυξήθηκε ταχύτατα η συμμετοχή των προϊόντων της μεταποίησης στις εξαγωγές (36% το 1980, 71,4% το 1986), αλλά το ίδιο συνέβη και για τη συμμετοχή των βιο-

**ΤΙ ΚΡΥΒΕΤΑΙ ΠΙΣΩ
ΑΠ' ΤΟΥΣ ΥΜΝΟΥΣ
ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΓΙΑ
ΤΟ ΔΥΝΑΜΙΣΜΟ
ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΚΗΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ**

μηχανικών προϊόντων στις εισαγωγές (48,7% το 1980, 74,1% το 1986): η Τουρκία έχει αποδείξει ότι αποτελεί μια ήδη διευρυνόμενη αγορά για τα ευρωπαϊκά βιομηχανικά προϊόντα. Συγχρόνως, αφού το εμπορικό έλλειμμα επιμένει να είναι «διαρθρωτικό» και αφού τα μεταναστευτικά εμβάσματα παρουσιάζουν κάποια στασιμότητα, η αύξηση των άδηλων πόρων μέσω του τουρισμού αποτελεί μια φυσική και απ' ό,τι φαίνεται πολύ σοβαρή επιλογή. Από μια άλλη άποψη, το τουρκικό ισοζύγιο είναι διαφωτιστικό για την εξέλιξη του ελληνικού: οι άμεσες επενδύσεις αποτελούν μια αμελητέα ποσότητα σε σχέση με τις εισροές μακροπρόθεσμων κεφαλαίων, που οφείλονται κατά 50% περίπου σε πιστώσεις που συνδέονται με μεγάλα έργα.

Από μια άποψη θα μπορούσε να πει κανείς ότι η πολιτική των στενότερων οικονομικών και πολιτικών σχέσεων με την ΕΟΚ είναι συνάρτηση της αδυναμίας του τουρκικού καπιταλισμού να αναδειχθεί σε σχετικά ανεξάρτητη οικονομική δύναμη, παρά τις δραματικές ανακατατάξεις εισοδήματος που έγιναν μετά το στρατιωτικό πραξικόπημα. Σύμφωνα με τα στοιχεία της τελευταίας ετήσιας έκθεσης του ΟΟΣΑ για την Τουρκία, κατά την περίοδο 1979-1985 το πραγματικό κόστος εργασίας μειώθηκε με ετήσιο ρυθμό 10,2%(!) και η διαφορά ανάμεσα στην αύξηση του κόστους εργασίας και στην αύξηση της παραγωγικότητας μειώθηκε με ετήσιο ρυθμό 14,6%!

Πίσω από τους ύμνους των διεθνών οργανισμών και του διεθνούς Τύπου για το δυναμισμό της τουρκικής οικονομίας, κρύβεται μια πολιτική ισοπέδωσης του κόσμου της εργασίας και κρύβονται επίσης τα πενιχρά αποτελέσματα του αναπτυξιακού προγράμματος του κ. Οζάλ.

Η πρόκληση της Τουρκίας μετά την πρόκληση του 1992;

Η αποδοχή της «τουρκικής πρόκλησης» από τον ελληνικό επιχειρηματικό κόσμο είναι μια από τις αποκαλύψεις των τελευταίων εξελίξεων και ένα από τα υπό συζήτηση θέματα. Μια τέτοια επιλογή, όπως εξάλλου και η επιλογή της ενσωμάτωσης στην ενιαία ευρωπαϊκή αγορά, φαίνεται παράλογη αν δεν δεχτούμε ότι η αναδιάρθρωση μέσα από την κρίση αποτελεί τη

στρατηγική που εφαρμόζει πραγματικά η άρχουσα τάξη στην Ελλάδα.

Από τη στιγμή που η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ έχει κατορθώσει να επιβάλει σε μεγάλο βαθμό στους εργαζομένους τις επιπτώσεις ενός εξοντωτικού ευρωπαϊκού ανταγωνισμού, το επόμενο στάδιο ενός ανταγωνισμού που στηρίζεται σε μια εργατική τάξη με τριτοκοσμικά δικαιώματα και μισθούς εγγράφεται στον ίδιο προσανατολισμό. Έναν προσανατολισμό, εξάλλου, που επηρεάζει και το ευρωπαϊκό ενδιαφέρον για φτηνά προϊόντα περιφερειακών χωρών.

Για τον κλάδο π.χ. της κλωστοϋφαντουργίας, είναι ήδη αισθητός ο ανταγωνισμός της τουρκικής βιομηχανίας που λειτουργεί με μισθούς οι οποίοι αντιπροσωπεύουν το 1/3 ως 1/4 των αντίστοιχων ελληνικών και με ωράρια εργασίας του ξεπερνούν τις 50 ώρες

την εβδομάδα. Το να βρεθεί η ελληνική βιομηχανία αντιμέτωπη με αυτή την πραγματικότητα είναι μια ρεαλιστική προοπτική, που αναμένεται να συνενώσει όσους δεν καταλαβαίνουν τη λογική του διεθνούς ανταγωνισμού. Ο βασικός λόγος είναι ότι η ανταγωνιστικότητα της τουρκικής βιομηχανίας, και όχι της γερμανικής ή της βελγικής, αποτελεί τον ορίζοντα που είναι ορατός από την ελληνική πλευρά.

Μετά τον εθνικισμό τι;

Η αμνηχανία που έχει εκδηλωθεί από την αριστερή πλευρά της ελληνικής πολιτικής σκηνής σε σχέση με τη συμφωνία του Νταβός και η συγκέντρωση των ερωτημάτων στα «εθνικά» ζητήματα, ή και στους λόγους των μεταστροφών της κυβερνητικής πολιτικής, δεν ευνοούν την ανάπτυξη μιας συζήτησης για τις επιπτώσεις που έχει

η νέα συγκυρία στον οικονομικό και κοινωνικό τομέα. Αντίθετα μάλιστα, η εκδήλωση μιας «αριστερής δυσπιστίας» απέναντι στον αναπάντεχο «διεθνισμό» της άρχουσας τάξης και του κράτους της συμβάλλει στο να παραμένει αδρανής η ερνατική τάξη της Ελλάδας απέναντι στην ελληνική ευρωπαϊκή στρατηγική και απέναντι στη στρατηγική της Ευρώπης στην περιοχή μας.

Ως τώρα οι εκδηλώσεις αλληλεγγύης με τους εργαζομένους της Τουρκίας συνδέονταν με την εθνικιστική στάση της ελληνικής Αριστεράς στο ζήτημα της ελληνο-τουρκικής διένεξης και τροφοδοτούσαν αυτή τη στάση. Η εθνική λογική από την άλλη μεριά περιόριζε την ανάπτυξη ενός μαζικού κινήματος αλληλεγγύης. Το αποτέλεσμα είναι ότι η αμνηχανία του αριστερού εθνικισμού συμπεραίνει και την ευαισθησία απέναντι στα δικαιώματα των Τούρκων εργαζομένων.

Στις νέες όμως συνθήκες που διαμορφώνονται, το ζήτημα μιας τέτοιας ευαισθησίας παύει να αφορά γενικώς τη διεθνιστική αλληλεγγύη, για να μετατραπεί σε στρατηγικό πρόβλημα: η ελληνική κοινωνία θα συμμετέχει σε έναν ευρύτερο ευρωπαϊκό χώρο, όπου οι ανισότητες μεταξύ των εθνικών εργατικών τάξεων θα αποτελούν μια τρέχουσα — και καθώς φαίνεται επιθυμητή — πραγματικότητα. Ακόμα και η διαχείριση κρίσεων των εθνικών οικονομιών ευνοείται από αυτές τις ανισότητες.

Σε σχέση με την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ, φάνηκε καθαρά πόσο ανέφικτη ήταν η προσπάθεια επεξεργασίας μιας αυτόνομης στρατηγικής του ελληνικού καπιταλισμού και φάνηκε επίσης πως ο εγκλωβισμός του εργατικού κινήματος σε μια τέτοια «προοπτική» το εμπόδισε να αναπτύξει τη δική του αυτόνομη στρατηγική, που είναι εξάλλου και η μόνη οδός για την ένταξή του στην «Ευρώπη των εργαζομένων».

Το ίδιο ισχύει και για το νέο φαινόμενο της σύσφιξης των σχέσεων ελληνικής και τουρκικής οικονομίας στα πλαίσια της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Μπροστά στην ανυπαρξία μιας αστικής εθνικής αντίδρασης, η αριστερή εθνικιστική μωρμούρα χάνει κάθε λόγο ύπαρξης. Ο ρεαλισμός για το εργατικό κίνημα δεν βρίσκεται παρά στην αναζήτηση της ταξικής αυτονομίας και στη διεθνοποίηση των συμμαχιών του.

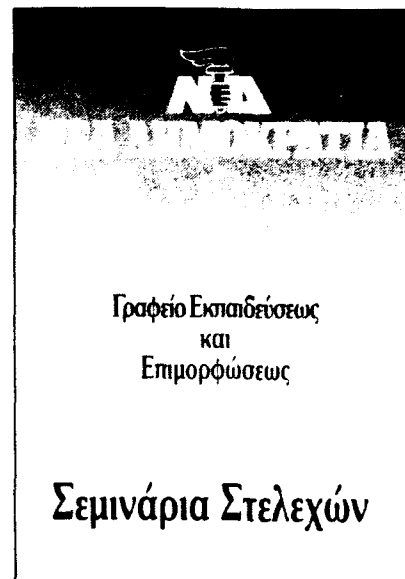
Πέτρος ΑΙΝΑΡΔΟΣ-ΡΥΛΜΟΝ

Η ΑΜΗΧΑΝΙΑ ΤΟΥ
ΑΡΙΣΤΕΡΟΥ
ΕΘΝΙΚΙΣΜΟΥ
ΣΥΜΠΑΡΑΣΕΡΝΕΙ
ΚΑΙ ΤΗΝ
ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑ ΓΙΑ ΤΑ
ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

**Μπήκα στα άδυτα της Νέας Δημοκρατίας
και αποκαλύπτω:**

Έτσι θα κερδίσουμε τις εκλογές

**Συνεργάτης μας
μεταμφιεσμένος σε νεοδημοκράτη
παρακολούθησε τα σεμινάρια
στελεχών που διοργάνωσε
το «Γραφείο Εκπαιδεύσεως
και Επιμορφώσεως»
της Νέας Δημοκρατίας**

■ Φέρνουμε σήμερα στο φως της δημοσιότητας τα υλικά του σεμιναρίου στελεχών της Νέας Δημοκρατίας. Και σας ενδιαφέρει, είτε ανήκετε στο κόμμα του κ. Μητσοτάκη είτε όχι. Στην πρώτη περίπτωση μπορείτε να μάθετε όλα αυτά που «σπουδάζουν» στην κομματική σχολή της Ν.Δ. μόνο τα επίλεκτα στελέχη και τα κρύβουν από σας. Στη δεύτερη περίπτωση, για να είστε πανέτοιμοι να αντιμετωπίσετε τις «εθελόντριες»: αν σας σταματήσουν στο δρόμο ή έρθουν σπίτι σας κάτι καλοντυμένες κυρίες και... «στην αρχή είναι διαλλακτικές, μετά κάνουν πως εκνευρίζονται και ύστερα σας βάζουν με τις ερωτήσεις τους ν' απολογηθείτε, και αν επιμένετε να διαφωνείτε, σας βγάζουν δογματικούς»... μην τοιμπάτε κι εκνευρίζεστε. Αυτή είναι η γραμμή διαφώτισης και «ενημέρωσης» που διδάσκονται στα σεμινάρια τους, με ένα κεντρικό σύνθημα: «Η Ν.Δ. θα κερδίσει τις επόμενες βουλευτικές εκλογές». Κι αυτό πάση θυσία!

Όσο η Δεξιά ήταν στην εξουσία, είχε τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και τη διοίκηση αποκλειστικά στη διάθεσή της για την προπαγάνδα των θέσεών της κυρίως στις προεκλογικές περιόδους. Σήμερα που άλλοι έχουν αυτή τη δυνατότητα, η Ν.Δ. προσφεύ-

γει σε μεθόδους και πρακτικές προπαγάνδας άγνωστες σ' αυτή μέχρι σήμερα. Ήδη απ' τις εκλογές του '85 υπήρξε μια σημαντική τροποποίηση στο χαρακτήρα του προεκλογικού της αγώνα. Από τότε αντέγραψε εμπειρικά μεθόδους που μέχρι τότε χρησιμοποιούσε κυρίως η Αριστερά (πέρα από τη χρησιμοποίηση διαφημιστικών εταιρειών). Σήμερα, για την καλύτερη οργάνωση του αγώνα της για τις επόμενες εκλογές, δημιούργησε το «γραφείο εκπαίδευσης και επιμορφώσεως», με στόχο την κινητοποίηση μελών και οπαδών της σε πιο «επιστημονική» βάση. Έτσι δεν διστάζει να χρησιμοποιήσει ακόμα και τον Λένιν (μαζί με σύγχρονους θεωρητικούς του μαρκετινγκ) είτε για να σημειώσει τη «σημασία της κοινωνικοπολιτικής επικοινωνίας της λενινιστικής θεωρίας», είτε για να αντιπαραβάλει την «πολιτική επικοινωνία που χαρακτηρίζει τον φιλελεύθερο χώρο» από τη «σταλινική παρέκκλιση της κατευθυνόμενης χειραγώγησης των μαζών, την προπαγάνδα και την αγκιτάτσια» που χαρακτηρίζει «τα ολοκληρωτικά καθεστώτα (κομμουνιστικά και φασιστικά)».

Στα σεμινάρια του γραφείου αυτού διδάσκουν «πολιτική επικοινωνία» οι κ.κ. Βουκελάτος και Μουζακίτης και στα στελέχη που συμμετέχουν διανέμονται δύο κεί-

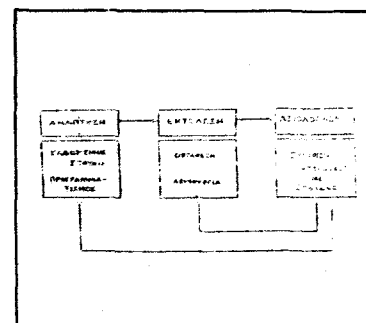
μενα με τίτλο: Α: «Ειδικό θέμα: Αρχές και τεχνικές της Πολιτικής Επικοινωνίας, α) τι είναι πολιτική επικοινωνία, β) ειδικές μορφές πολιτικής επικοινωνίας, γ) τακτική, επιλογές και προτεραιότητες» του κ. Βουκελάτου και Β: «Πολιτική επικοινωνία - Συνεργάτες Ενημερώσεως. Προγραμματισμός - Επιλογή αντικειμένων (περιστάσια - σταθερά). Πλαίσια και έκταση αναπτύξεως» του κ. Μουζακίτη.

Το πρώτο κείμενο δίνει το γενικό θεωρητικό περίγραμμα της επικοινωνίας και φτάνει μέχρι τα καθήκοντα των μελών, δίνοντας πρακτικές οδηγίες. Το δεύτερο αφορά την οργάνωση της δουλειάς και τον προγραμματισμό των στελεχών μέσα κυρίως από σχεδιαγράμματα (βλέπε ενδεικτικά σχέδια) και καταλήγει: «Όλα αυτά που έχουν εκτεθεί προηγουμένως δεν είναι παρά τα χαρακτηριστικά ψυχρά στοιχεία που συνθέτουν το θεωρητικό πλαίσιο. Αυτό που χρειάζεται για να υλοποιηθεί ο σχεδιασμός είναι η ψυχή του συνεργάτη. Η διάθεσή του, η καλή προαίρεση, η προσωπικότητά του».

Τα μέρη των κειμένων-ντοκουμέντων που ακολουθούν είναι χαρακτηριστικά. Καλή λοιπόν ενημέρωση ή, μάλλον, καλή επιμόρφωση.

Ανδρέας ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΗΣ

Το Δελτίο παρουσίας του συνεργάτη μας στη σχολή στελεχών της Νέας Δημοκρατίας.

Η διαδικασία από τον προγραμματισμό ως την εκτέλεση διέρχεται από τρεις φάσεις.

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

(αποσπάσματα)

Η σημασία της πολιτικής επικοινωνίας στα ηλίσσια της κομματικής δραστηριότητας

Οι ιδεολογικές αρχές και κυρίως οι θέσεις μας για όλα τα επίκαιρα και συγκεκριμένα θέματα της χώρας πρέπει να προβάλλονται καθημερινά και να κοινολογούνται σ' ολόκληρο το εκλογικό σώμα της περιοχής μας.

Η άμεση προσωπική και συχνή επαφή των στελεχών μας με τους ΔΗΜΟΤΕΣ της περιοχής μας, είναι μια *επιτακτική ανάγκη της εποχής μας*.

Έρευνες που έχουν γίνει στον δυτικοευρωπαϊκό χώρο απέδειξαν ότι με σωστή και τακτική πολιτική επικοινωνία μπορεί ένα κόμμα να κερδίσει ένα επιπλέον ποσοστό που κυμαίνεται από 2 έως 5 στα εκατό.

Ειδικότερα κάτω από τις συνθήκες που εδημιούργησε το κομματικό κράτος του ΠΑΣΟΚ στον τομέα των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας, η εφαρμογή των κανόνων πολιτικής επικοινωνίας —σε καθημερινή βάση— αποτελεί ζωτικής σημασίας ανάγκη για το φιλελεύθερο πολιτικό χώρο.

Σε τι διαφέρει η προπαγάνδα από την πολιτική επικοινωνία

Η λενινιστική θεωρία για την κοινωνικοπολιτική επικοινωνία εξελίχθηκε και ως προς τα δύο σκέλη: προπαγάνδα και αγκιτάτσι. επί Στάλιν και ολοκληρώθηκε σε ένα ενιαίο σύστημα κατευθυνόμενης χειραγώγησης των μαζών, που αποτέλεσε και το κυριότερο εξαγωγίμο προϊόν της Σοβιετικής Ένωσης, κυρίως λόγω της μεγάλης προσαρμοστικότητάς του σε οποιοδήποτε κλειστό (ολοκληρωτικό) κοινωνικοπολιτικό καθεστώς, ή σε οποιαδήποτε ιδεολογία με ολοκληρωτική κατεύθυνση.

Έτσι δεν είναι παράδοξο, ότι υπάρχει απόλυτη σύμπτωση ως προς τους κανόνες, τους μηχανισμούς και τον τελικό στόχο στα συστήματα προπαγάνδας και αγκιτάτσι, που χρησιμοποιούνται σε μαρξιστικά και φασιστικά καθεστώτα και κόμματα.

Κύρια χαρακτηριστικά της προπαγάνδας:

— Δεν απευθύνεται στον άνθρωπο ως σκεπτόμενο ον.

— Στοιχεύει στην αποπληροφόρηση και παραπλάνηση.

— Τροχοδρομεί τη σκέψη προς μια κατεύθυνση.

— Καλλιεργεί συναισθηματικές ψυχώσεις και σύνδρομα.

— Αποβλέπει στη δημιουργία μιας κοινωνίας ΜΑΖΑΝΘΡΩΠΩΝ.

— Χρησιμοποιεί ως μέσα:

- εθνικιστικό φανατισμό
- χυδαίο λαϊκισμό
- δημαγωγία
- ασάφεια
- ψεύδη και διαστροφές
- μισοαλήθειες και διαστρεβλώσεις
- συκοφαντίες

• εξευτελισμό αντιπάλου.

Όχι στέρμονες συζητήσεις

Όταν κάποιος αντίπαλος προσπαθεί να οδηγήσει τη συζήτηση σε παρελθοντολογία και απεραντολογία, τότε *πρέπει να τον διακόψουμε και να του θέσουμε εμείς ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ* πάνω σε συγκεκριμένα και *επίκαιρα* θέματα. Πρέπει δηλαδή να εξαναγκάσουμε τον αντίπαλο να πάρει *απολογητική* θέση και να κατευθύνουμε τη συζήτηση γύρω από τη σημερινή πραγματικότητα και τις δικές μας θέσεις.

Βασικοί κανόνες λειτουργικότητας

Είναι εντελώς άχρηστη η εμπλοκή σε μια συζήτηση με άτομα κάποιας αντίθετης πολιτικής τοποθέτησης, εφόσον δεν υπάρχει ακροατήριο που θα μπορούσε να επηρεασθεί. Συνεπώς σε συζήτηση εμπλεκόμεθα μόνο εφόσον υπάρχει η προοπτική να επηρεάσουμε κάποιον τρίτο.

Τεχνικές της πολιτικής επικοινωνίας

Η δημόσια συζήτηση. Πού: παντού όπου είναι δυνατό, όπου υπάρχει εκδήλωση (κοινωνική, πολιτιστική, πολιτική).

Πώς: Ζητείστε με θάρρος και αυτοπεποίθηση το λόγο. Μην κρύβεστε από τα μάτια των ακροατών. Να σας βλέπουν όσο το δυνατό καλύτερα. Μην έχετε οργισμένο ύφος. Μην χρησιμοποιείτε περιφρονητικές ή υβριστικές εκφράσεις. Το χιούμορ έχει αποτελεσματικότητα, μόνο αν μπορεί κάποιος να κάνει *σωστή* χρήση. Εκφράστε ήρεμα και πειστικά τις δικές σας θέσεις.

Συγκεντρώστε τις ερωτήσεις, απαντήσεις, επικρίσεις, ή παρατηρήσεις σε *συγκεκριμένα* θέματα. Μην πελαγοδρομείτε σε γενικό-τητες που επιτρέπουν στον αντίπαλο να στρέψει την προσοχή του ακροατηρίου σε άλλο άσχετο και ακίνδυνο γι' αυτόν θέμα.

Περιοδείες - Πεζοπορία

Στελέχη ή ομάδες στελεχών διέρχονται (βάσει πλάνου) διαφόρους δρόμους και πλατείες, χαιρετούν όσους συναντούν, *συστήνονται* και μοιράζουν ενημερωτικό υλικό και προσκαλούν για μια καλύτερη γνώριμία και διάλογο στα γραφεία της Ν.Δ., σε συγκεκριμένες ώρες, όπου θα βρίσκεται ΟΠΩΣΔΗΠΟΤΕ και κάποιος γνωστός εκπρόσωπος της Ν.Δ.

Όταν κάποιος βουλευτής περιοδεύει στην περιοχή μας, είναι χρήσιμο να συνοδεύεται από τοπικά στελέχη. Τα στελέχη που τον συνοδεύουν δεν πρέπει να «στριμώχνονται» δίπλα του, αλλά να είναι σκορπισμένα σε μικρές αποστάσεις, ώστε να μην περνάει κανένα πρόσωπο χωρίς κάποιος να του μιλήσει.

Πώς θα φτιάξουμε μια εφημερίδα τοίχου

Για να κολληθεί μια εφημερίδα τοίχου, χρειάζονται τρία συνεργεία. Ένα για να τη γράψει. Ένα για να την τοποθετήσει και το τρίτο για να την περιφρουρήσει, χω-

ρίς προκλήσεις επεισοδίων, και να αντικαταστήσει τις πιθανές φθορές της.

Όσοι συμμετέχουν στα συνεργεία επιλέγονται με τα εξής κριτήρια. Πρέπει

- να διαθέτουν κάποιες ελεύθερες απογευματινές ώρες,
- να γνωρίζουν γραμματική,
- να ξέρουν σωστά ελληνικά (ούτε καθαρεύουσα ούτε δημοτική του ΠΑΣΟΚ).

Η εφημερίδα πρέπει να τραβάει την προσοχή των διερχομένων, να είναι δίπλα σε σούπερ-μάρκετ και το μάτι να πέφτει αμέσως στη φράση «κλειδί». Πρέπει, επίσης, να τοποθετείται πάντα τις πρώτες πρωινές ώρες (6-7).

Τι πρέπει να σκεφτόμαστε, όταν γράφουμε ένα ενημερωτικό δελτίο

Θα πρέπει να πάρουμε υπόψη μας

- σε ποιους απευθυνόμαστε
- τι σκοπό θέλουμε να πετύχουμε

- τι θα γράψουμε για να πετύχουμε το σκοπό μας
- πώς θα το γράψουμε

Το δελτίο πρέπει να εμπνέει εμπιστοσύνη, γι' αυτό να αποφεύγονται τα ψέμματα, τα διφορούμενα και τα αναπόδεικτα στοιχεία.

Η τεχνική «πόρτα-πόρτα» (DOOR TO DOOR)

Το δελτίο μοιράζεται με τη γνωστή τεχνική door to door και με τη βοήθεια ενός πολεοδομικού χάρτη. Αν η πρόσβαση στην είσοδο του σπιτιού είναι αδύνατη, τότε το ρίχνουμε στο γραμματοκιβώτιο.

Πρέπει να κρατάμε ονόματα και διευθύνσεις των αποδεκτών, μια και πίσω απ' όσους θα εφαρμόσουν το door to door, υπάρχει ένας ολόκληρος μηχανισμός υποστήριξης με κομπιούτερς, αναλυτές δημοσκοπήσεων, ειδικούς επιστήμονες κ.λπ.

Για το σύστημα «πόρτα-πόρτα» χρειάζονται οπωσδήποτε

- ένας γενικός συντονιστής με 2-3 τηλέφωνα, ικανός να εκπαιδεύσει στην παραπάνω τεχνική τις εθελόντριες
- οι εθελόντριες.

Τι χρειάζεται να διαθέτει ο Γενικός Συντονιστής

Εκτός από τα 2-3 τηλέφωνα απαιτούνται

- 2-3 τηλεφωνήτριες και 1-2 βοηθοί
- γενικός χάρτης της περιοχής
- χάρτες για κάθε ενορία και φυσικά
- κύρος, μια και θα πρέπει να εμπνέει σεβασμό στο σώμα των εθελοντριών που θα δημιουργήσει.

Τι πρέπει να κάνουμε όταν αναλάβουμε το ρόλο των εθελοντριών

Δεν πρέπει να ξεχάσουμε ποτέ ότι πρέπει

- να αυτοσυστηνόμαστε (π.χ. «είμαστε συντοπίτισες» κ.λπ.)

- να αναφερόμαστε στην προσωπικότητα του προέδρου της Ν.Δ. με λίγες και συγκεκριμένες φράσεις
- να εντοπίζουμε την προδιάθεση του ψηφοφόρου που «ψήνουμε», κάνοντάς του μια έμμεση ερώτηση (π.χ. «μπορούμε να υπολογίζουμε στην υποστήριξή σας» ή «θα θέλατε να επισκεφθείτε τα γραφεία μας»)
- να μην χάνουμε χρόνο με πολλές ερωτήσεις.

Ο χρυσός κανόνας των εθελοντριών

Προσοχή! Η αποστολή μας είναι να φέρουμε σε πέρας την εκστρατεία του «πόρτα-πόρτα», μέσα στα χρονικά πλαίσια που έχουν τεθεί και με την τακτική που διδαχτήκαμε.

Δεν χρειάζονται αυτοσχέδιασμοί και πρωτοβουλίες. Αυτό είναι το μυστικό της επιτυχίας!

Προσέχουμε, λοιπόν

- να μην πάρουμε σβάρνα τα σπία. Δεν μας ενδιαφέρουν οι αμετάπειστοι. Ο σκοπός μας είναι να μαζέψουμε ψήφους
- η αρχή πρέπει να γίνεται από τους αναποφάσιστους.

Πώς γίνεται μια δημόσια συζήτηση («πηγαδάκι»)

Η εμπλοκή σε μια συζήτηση με άτομα αντίθετης πολιτικής τοποθέτησης, δεν έχει κανένα νόημα, αν δεν υπάρχει ακροατήριο για να επηρεασθεί.

Διατηρούμε την ψυχραιμία μας, «το παίζουμε» καλόπιστοι, αφήνουμε το συνομιλητή μας να μιλάει για ν' ανάψει η κουβέντα. Δεν εκφραζόμαστε αυθόρμητα. Κάνουμε ότι νευριάσαμε, μια και ο συνομιλητής μας είναι τόσο δογματικός και φανατικός.

Δεν παρελθοντολογούμε, θέτουμε ερωτήσεις για επίκαιρα ζητήματα, αναγκάζοντας έτσι το συνομιλητή να απαντάει από θέση απολογούμενου. Πρέπει να δίνουμε στο ακροατήριο να καταλαβαίνει γιατί προτιμούμε εμείς τη Ν.Δ. και συμφωνούμε με το πρόγραμμά της.

Πού στήνουμε τα τραπεζάκια και τους πάγκους

Όταν κατεβαίνουμε στο πεζοδρόμιο, προσέχουμε

- να στήνουμε τα τραπεζάκια σε χώρους που υπάρχει δυνατότητα συνάθροισης
- να είμαστε διασκορπισμένοι γύρω από το τραπεζάκι με πλάνο και σε συγκεκριμένες ώρες.

Αποκατάσταση και αποκαθήλωση

■ Δεν είμαι καθόλου βέβαιος αν οι εξελίξεις στη ΓΣΕΕ ενδιαφέρουν άλλους εκτός από τα στελέχη των συνδικαλιστικών παρατάξεων και τα αρμόδια κομματικά επιτελεία. Ανεξάρτητα πάντως από την ακρίβεια της προηγούμενης διαπίστωσης, το είδος του ενδιαφέροντος που προκαλεί η προοπτική «αποκατάστασης της νομιμότητας» στην τρίτοβάθμια οργάνωση των εργατοϋπαλλήλων όπως και η αδιαφορία, με την οποία η συντριπτική πλειοψηφία τους αντιμετωπίζει αυτή την προοπτική, αποτελούν δείκτη της κρίσης του συνδικαλιστικού κινήματος.

Υπό «κανονικές καιρικές συνθήκες» στις 22, 23 και 24 Απριλίου θα γίνει το 24ο Συνέδριο της ΓΣΕΕ. Ήδη στη διαπαραταξιακή επιτροπή (δ.ε.) έχουν νομιμοποιηθεί περίπου 200 οργανώσεις και απομένουν λιγότερες από 100. Ορισμένες, όπως η ΠΟΥΠΑ του κ. Μαράβελια και η Ομοσπονδία Φρούτων και Λαχανικών, που είχαν λάβει μέρος στο «ραυτοπουλικό» 23ο Συνέδριο, δεν νομιμοποιήθηκαν, γιατί παρουσίασαν εξαιρετικά προβλήματα στα μητρώα και στη γνησιότητα των αντιπροσώπων τους. Αν και το ζήτημα δεν έχει κριθεί οριστικά, απ' ό,τι φάνηκε στη δ.ε., καθώς εχόντων των πραγμάτων οι 20 περίπου συνέδριοι που εκλέγονται απ' αυτές τις οργανώσεις δεν θα συμμετέχουν στο 24ο Συνέδριο. Βέβαια ορισμένες άλλες «επίμαχες» ομοσπονδίες, όπως αυτή των κλωστοϋφαντουργών (που η ΕΣΑΚ είχε καταγγελλθεί από την ΠΑΣΚΕ για σωρεία διπλοψηφιών...), δεν έχουν ακόμα παρουσιαστεί στη δ.ε. και γι' αυτό είναι ίσως ωρής ακόμα να καταλήξουμε ότι οι συνέδριοι του κ. Μαράβελια θα μείνουν τελικά «εκτός νυμφώνος»...

Το μοναδικό ζήτημα που συνεχίζει να αποτελεί σημείο διαμάχης των παρατάξεων είναι αυτό της συμμετοχής των συνταξιούχων στο συνέδριο. Μετά την άρνηση της ΠΑΣΚΕ να δεχτεί να γίνουν εκλογές αντιπροσώπων στις συνταξιοδικές οργανώσεις με την ε-

ποπτεία της δ.ε. και την έκκληση όλων των παρατάξεων στους υπουργούς να στείλουν δικαστικούς αντιπροσώπους στις εκλογές των συνταξιοδικών οργανώσεων, αναμένεται η απάντηση Κουτσόγιωργα. Σε περίπτωση που είναι θετική, μάλλον το ζήτημα των συνταξιούχων θα έχει αίσιο τέλος με τη συμμετοχή τους —για τελευταία φορά— και σ' αυτό το συνέδριο. Αν όμως ο κ. Κουτσόγιωργας δεν ανταποκριθεί στο αίτημα της δ.ε. (ίσως, απ' ό,τι λέγεται, για να πιέσει την ΕΣΑΚ να κάνει κοινό προεδρείο με την ΠΑΣΚΕ στη διοίκηση που θα εκλεγεί από το 24ο Συνέδριο...) τότε η κατάσταση δυσκολεύει, γιατί η ΠΑΣΚΕ έχει ήδη δηλώσει ότι δεν δέχεται καμιά άλλη διαδικασία νομιμοποίησης των συνεδρίων των συνταξιοδικών οργανώσεων.

Απ' ό,τι φαίνεται πάντως, ορισμένα ζητήματα θα μείνουν «ανοιχτά» ως την έναρξη του συνεδρίου, ακριβώς για να διευκολύνουν τις «συμφωνίες αρχών» και τους «ταξικούς προσανατολισμούς» που ασφαλώς θα προκύψουν και απ' αυτό το συνέδριο...

Εξάλλου, με μάλλον βέβαιη πλέον τη συμμετοχή της ΔΑΚΕ στο συνέδριο, η ΠΑΣΚΕ υποχρεώνεται να εξασκήσει κάθε πίεση για να επαναληφθεί ο «ιστορικός συμβιβασμός» του 22ου Συνεδρίου που εκφράστηκε με το «σοσιαλιστή πρόεδρο» και τον «κομμουνιστή γενικό γραμματέα» της ομοσπονδίας και που οδήγησε στο «θρίαμβο» της ΕΓΣΣΕ του 1984 με τις 20 δρχ. αύξηση στο ημερομίσθιο! Μια τέτοια κατάληξη ασφαλώς θα αποτελέσει το Βατερλώ της ΕΣΑΚ, η οποία όμως με την όλη πολιτική της την τελευταία περίοδο δεν αποκλείεται να αποδείξει και πάλι ότι «το προλεταριάτο έχει μεγάλη καρδιά» και συγχωρεί τους εχθρούς του...

Και επειδή αυτή η πιθανότητα για να είναι ρεαλιστική απαιτεί έναν πρόεδρο που να θυμίζει έστω «σοσιαλισμό», ο σημερινός πρόεδρος δεν θέλει να βλέπει στα μάτια του τον κ. Σπυρόπουλο ή τον κ. Ράλλη που είχαν πρωτοστατή-

σει στην αποχώρηση από την ΠΑΣΚΕ το 1985 και εδώ και λίγο καιρό έχουν θέσει τον εαυτό τους και πάλι στην υπηρεσία της αλλαγής...

Ανεξάρτητα πάντως από την κατάληξη όλων αυτών των σεναρίων «για την ενότητα της εργατικής τάξης», μέχρι στιγμής τουλάχιστον η δ.ε. δεν έχει βρει χρόνο να ελέγξει ποιες οργανώσεις εισπράττουν το «αμαρτωλό 8%» της Εργατικής Εστίας ούτε να απαιτήσει την κατάργηση του «ταμείου συνταξιοδότησης συνδικαλιστικών στελεχών», αν και έχουν προταθεί σαν θέματα από την πρώτη κιόλας συνεδρίασή της.

Οδηγούμαστε λοιπόν σ' ένα συνέδριο «αποκατάστασης της νομιμότητας και της ενότητας της εργατικής τάξης». Ακόμα κι αν η πορεία αυτή «σκαλώσει» κάπου, το γενικό πολιτικό κλίμα και ο νικητής έχουν ήδη διαμορφωθεί και κριθεί. Ο κυβερνητικός συνδικαλισμός είναι ο νικητής, έστω κι αν λόγω της συμμετοχής της ΔΑΚΕ στο συνέδριο δεν εξασφαλίσει την αυτοδυναμία. Αν το συνέδριο αναβληθεί, τώρα πλέον το κόστος της «διαίωνισης της διάσπασης» θα το εισπράξει σχεδόν αποκλειστικά η αριστερή συνδικαλιστική αντιπολίτευση, και ειδικά η ΕΣΑΚ που πρωτοστάτησε στην «εξομάλυνση των συνδικαλιστικών πραγμάτων». Γι' αυτό και είναι διατεθειμένη να κάνει πλείστες υποχωρήσεις προκειμένου να γίνει το συνέδριο. Δική της ήταν η σημαία της «αποκατάστασης της νομιμότητας» κυρίως όμως με δική της πρωτοβουλία έκλεισε ο κύκλος που άνοιξε με το σχίσμα του 1985. Η «αποκατάσταση της ενότητας» ακολουθεί τη διάλυση της ΣΕΑ, την εγκατάλειψη της μετωπικής αντιπαράθεσης μαζικών ομοσπονδιών με τη «ΓΣΕΕ των απεργοσπαστών» και γενικά το κλείσιμο όλων εκείνων των ζητημάτων που φάνηκαν ότι ανοίγουν το «θερμό» χειμώνα '85-'86.

Η αριστερή συνδικαλιστική αντιπολίτευση και κυρίως η ΕΣΑΚ οδηγείται στην επανάληψη (ως φάρσα βεβαίως αυτή τη φορά...)

της τραγωδίας του «δημοκρατικού» 22ου Συνεδρίου. Ποιος μπορεί να αυταπατάται τόσο, ώστε να πιστεύει ότι στο 24ο συνέδριο μπορεί να εξασφαλιστεί η στοιχειώδης έστω «ταξικότητα» του προγράμματος της ΣΕΑ (αυξήσεις, 35ωρο, επίδομα ανεργίας σ' όλους τους ανέργους κ.λπ.), όταν οι πολιτικοί συσχετισμοί που θα υπάρξουν σ' αυτό το συνέδριο μόνο το ψήφισμα-«σούπα» του 22ου Συνεδρίου μπορούν να επαναλάβουν;

Έτσι, ενώ η ΠΑΣΚΕ προς το —και μέσα από το— συνέδριο αποπεριθωριοποιείται πολιτικά και εναρμονίζεται με την επιθετική τακτική πρωτοβουλιών που ακολουθεί η κυβέρνηση, η ΕΣΑΚ «καλείται» να εκφράσει οργανωτικά την πολιτική κατάσταση που διαμόρφωσε στο συνδικαλιστικό κίνημα με το σύρσιμο πίσω από τις «απεργίες» Ραυτόπουλου, τη διάλυση της ΣΕΑ, τις «παράξενες απεργίες» και τον εκφυλισμό της δυναμικής που απελευθερώθηκε από τη ρήξη του 1985 σε καμπάνιες για την «ανακούφιση των εργαζομένων»...

Αν λοιπόν το 24ο Συνέδριο, που γίνεται κυριολεκτικά ερήμην των εργαζομένων, το μόνο ενδιαφέρον που προκαλεί προκύπτει από τη «διακεκομμένη συνουσία» των κυρίαρχων παρατάξεων ή, ακόμα χειρότερα, από την επιμονή κάποιων για την «ομαλή λειτουργία των θεσμών», όντως είναι εξαιρετικά δύσκολο να αποτελέσει χώρο προβολής μιας πολιτικής ταξικού προσανατολισμού του εργατικού κινήματος. Ασφαλώς οι παρατάξεις και συσπειρώσεις που αναφέρονται στον αυτόνομο και ανεξάρτητο ταξικό συνδικαλισμό θα επιχειρήσουν και στο συνέδριο να προβάλλουν μια άλλη οπτική για την αποτελεσματική διεκδίκηση των αιτημάτων των μισθωτών μέσα από την κλιμάκωση και το συντονισμό των αγώνων τους, με μια αντικυβερνητική και αντικαπιταλιστική επιχειρηματολογία. Θα προσπαθήσουν να εδραιώσουν ίσως και ένα συσχετισμό, που να επιτρέπει την προβολή αυτής της πολιτικής σ' όσο το δυνατόν ευρύτερα τμήματα εργαζομένων.

Ευτυχώς πάντως, απ' ό,τι δειχνουν οι αγώνες αυτής της περιόδου στην Ιταλία ή της προηγούμενης στη Γαλλία αλλά και, με διαφορετικά ασφαλώς χαρακτηριστικά και ρυθμούς, οι κινητοποιήσεις «αιχμής» στην Ελλάδα, το «κέντρο βάρους» του κινήματος μετατοπίζεται προς τα κάτω...

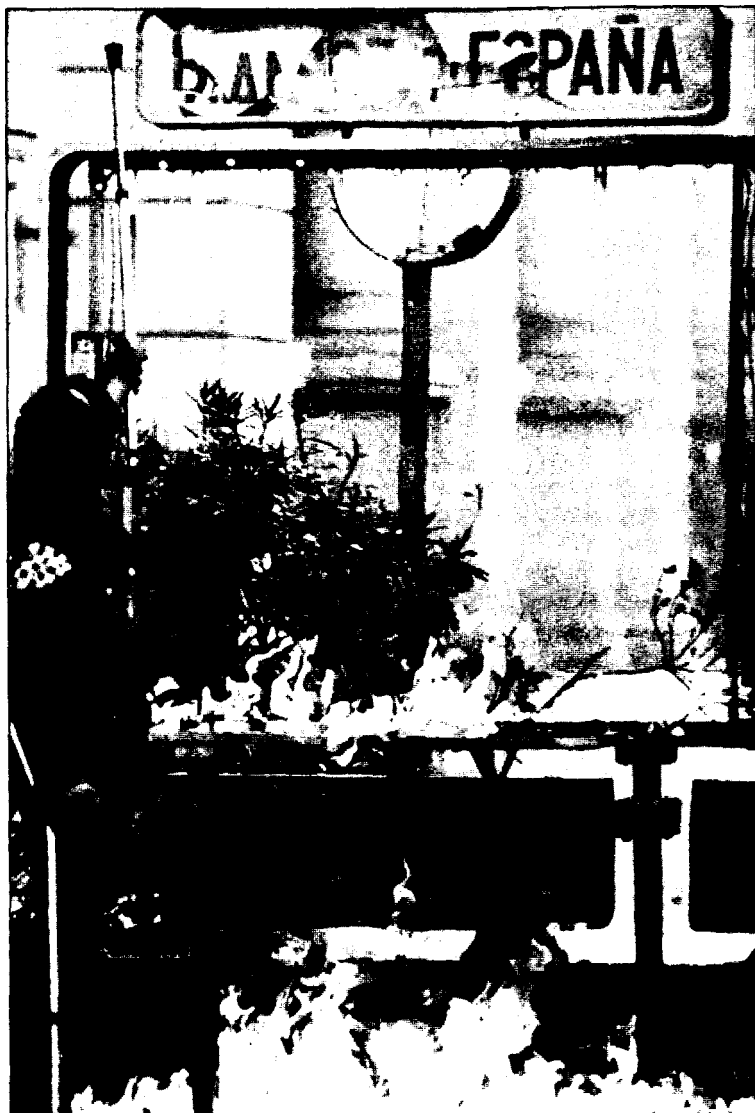
Νίκος ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΙΣΠΑΝΙΑ

Διαπραγματεύσεις με την ΕΤΑ

■ Προετοιμάζεται για κοινωνικές αναταραχές, φαίνεται ο Φελίππο, όπως αποκαλούν ειρωνικά ή χαϊδευτικά το Φελίπε Γκονθάλεθ εχθροί και φίλοι. Αφορμή των αναταραχών θα 'ναι προφανώς το στραπάτσο που αναμένει την ισπανική οικονομία του «θαύματος» των 3,5 εκ. ανέργων (σε 35 εκ. πληθυσμό) με την ολοκληρωτική της ενσωμάτωση στις κοινοτικές δομές. Μετά την απογοήτευση που προκάλεσε το κραχ του περασμένου φθινοπώρου, που εξανέμισε τις αποταμιεύσεις των μικρομεσαίων στα τέσσερα χρηματιστήρια της χώρας (Μαδρίτη, Βαρκελώνη, Μπιλμπάο, Βαλένθια), φαίνεται πως το «μοντελάκι» του λαϊκού καπιταλισμού με την εγγύηση σοσιαλιστικής κυβέρνησης δεν θα φορεθεί και φέτος... Αντίθετα, και παρά τη στρόφη της οικονομίας σε είδη πολυτελείας —τελευταία εφεύρεση η ισπανική μόδα κι οι παραλλαγές της (ανδολουσιάνικη, γαλικιανή και... δε συμμαζεύεται) που φιλοδοξούν να εξαγουν στην Ευρώπη μαζί με τα μουσικοχορευτικά φίλμ του Σάουρα —ο Τύπος αρχίζει να κατακεραυνώνει τον καταναλωτισμό των Ισπανών που θέλησαν να γίνουν από βλάχοι Ευρωπαίοι σε μια νύχτα. Τον καταναλωτισμό που η πρώτη πενταετία του Γκονθάλεθ τροφοδότησε... Έτσι, το ενδιαφέρον των καπιταλιστών της χώρας στρέφεται προς τα φτηνά εργατικά χέρια της «μικρής γειτονικής χώρας», διάβαζε Πορτογαλία, τώρα που θα εξαλειφθούν κι οι τελωνειακοί περιορισμοί λόγω της ευρωπαϊκής ενοποίησης. Ο οικονομικός προστατευτισμός του Φράνκο, που επέτρεψε την ανάπτυξη της βαριάς βιομηχανίας (ναυπηγεία, πετροχημικά, MONTESA, PEGASO, SEAT, αεροσκάφη κ.λπ.), πνέει τα λοίσθια κι η βαριά βιομηχανία «προβληματικοποιείται», «εξυγιαίνεται» και πουλιέται στους Γερμανούς (π.χ. αγορά της SEAT από τη Φολκσβάγκεν).

Ο Γκονθάλεθ, αφού πανηγύρισε τη συμφωνία αποχώρησης των αμερικανικών αεροσκαφών από

το Τορεχόν Μαδρίτης, ανακάλυψε την υπερήφανη κι αδέσμευτη εξωτερική πολιτική. Έτσι δηλώνει ότι δεν θα ενταχθεί στη στρατιωτική δομή του ΝΑΤΟ, αλλά προσφέρεται να συνεισφέρει σε από κοινού ευρωπαϊκές αερομεταφερόμενες μονάδες άμεσης επέμβασης που θα σταθμεύουν στη Γερμανία.

Ο δεξιός εθνικιστής ηγέτης της αυτόνομης κυβέρνησης Καταλωνίας (η μόνη περιοχή με υγιή ευρωπαϊκού τύπου οικονομική ανάπτυξη) Ζόρντι Πουζόλ του λέει να «συμμαζευτεί» κι ότι όποιος μπαίνει στο ΝΑΤΟ θα πρέπει να ευθυγραμμιστεί και με τους κανόνες του...

«Δρυός πεσούσης πας ανήρ ξυλεύεται» λέει η παροιμία και στην προκειμένη περίπτωση προβλέπεται φούντωμα των εθνικισμών και αυτονομιστικά σκιρτήματα των αυτόνομων κοινοβουλίων. Κι ο Γκονθάλεθ παίρνει τα μέτρα του. Η κυβέρνηση λοιπόν της Μαδρίτης έπαψε πια να διαψεύδει το κοινό μυστικό που εδώ κι ένα χρόνο είχαν φέρι στο φως «καλά πληροφορημένοι» δημοσιογράφοι: Διαπραγματεύσεις με την ΕΤΑ. Η κυβέρνηση διέψευδε αλλά οι ημειπίσμητες πηγές οργιάζαν, πληροφορώντας και προετοιμάζοντας την κοινή γνώμη για το θέμα-ταμπού. Ταμπού για δυο λό-

γους: Ο πρώτος είναι ότι άπτεται του λεπτού ζητήματος της αναγνώρισης — ντε φάκτο, κι αν όλα πάνε καλά, ντε γιούρε στη συνέχεια — της «τρομοκρατικής» ΕΤΑ που θα αναγνωριστεί έτσι σαν εθνικοαπελευθερωτικό κίνημα... Ο δεύτερος κι ίσως σημαντικότερος είναι ότι θέτει σε κίνδυνο την εθνική ακεραιότητα της χώρας, ένα ακανθώδες πρόβλημα που χρονολογείται από την εποχή των καθολικών βασιλέων και στο οποίο οι σοσιαλιστές θέλησαν ν' απαντήσουν κατασταλτικά όπως κι ο Φράνκο αλλά πιο... «μάγκικα»: προσπάθησαν να πετύχουν τη φυσική εξόντωση των ιστορικών ηγετών της ΕΤΑ στη Νότια Γαλλία στρατολογώντας Μαρσεγιέζους υποκοσμιακούς που σχημάτισαν την υποτιθέμενη οργάνωση Ισπανών πατριωτών GAL. Σκότωσαν όμως αυτοί οι πιστολάδες και αθώους Γάλλους υπηκόους και το λόγο έχει τώρα η γαλλική δικαιοσύνη καθώς κι η ισπανική. Στις 4/3 ο αστυνομικός διοικητής Αμέδο κλήθηκε να καταθέσει στο δικαστήριο του Μπιλμπάο σχετικά με τη συμμετοχή του στη δολοφονία του Τσέμα Μπρόουαρντ, στελέχους του Έρι Μπατασσούν (πολιτικό σκέλος της ΕΤΑ με 18% εκπροσώπηση στο Βάσκι Κοινοβούλιο) που είχε αναλάβει η GAL. Αρνήθηκε. Το γεγονός είναι ότι η πολιτική αυτή της Μαδρίτης έχει αποτύχει και δεν τη διασώζει ούτε η γαλλική ενίσχυση, που για ψύλλου πήδημα της στέλνει πεσκέσι τους εξόριστους Βάσκους. Μένει λοιπόν ο διάλογος. Σκηνικό των διαπραγματεύσεων που άρχισαν τ' Αλγέρι κι εγγυητής η αλγερινή κυβέρνηση. Συνομιλητές ο κυβερνητικός εκπρόσωπος για τη Χώρα των Βάσκων Χούλεν Ελγοριάγα κι ο ιστορικός ηγέτης της ΕΤΑ Εουχένιο Ετοεβεστε, γνωστός με το ψευδώνυμο «Άντσον». Παρά την εκατέρωθεν μυστικότητα που τυλίγει τις συζητήσεις, η ΕΤΑ με ανακοινωθέν της 28/1 δήλωσε ότι δεν δρα εδώ κι ένα μήνα, πιστή στην ανακωχή που είχε δώσει σ' ένδειξη καλής θέλησης στην κυβέρνηση. Η Μαδρίτη πάλι δήλωσε διακριτικά μέσω του κυβερνητικού της εκπροσώπου ότι αναγνωρίζει την «καλή πίστη» του αντιπάλου και ότι το υπ. συμβούλιο «βλέπει ευνοϊκά την επανέναρξη των διαπραγματεύσεων». Ημειπίσμητες πηγές από την πλευρά της τονίζουν ότι, σε περίπτωση επιτυχίας στο προκαταρκτικό στάδιο, ο πολιτικός διάλογος θα συνεχιστεί μόνο με το Έρι Μπατασσούν, προσπάθεια (αφελής, αφού η ίδια η κυ-

βέρνηση καταγγέλλει το Έρι Μπατασούνα σαν «μαριονέτα» της ΕΤΑ) να διχαστεί ο αντίπαλος. Οι εφημερίδες πάντως γράφουν ότι οι κρατούμενοι της ΕΤΑ είναι υπέρ του διαλόγου, «μπουχτισμένοι» πια, αλλά θα ήθελαν κι η ΕΤΑ να δείξει διακριτικά πυγμή (με απαγωγές, όχι δολοφονίες δηλαδή).

Το Έρι Μπατασούνα κι η ΕΤΑ κεντράρουν την πρότασή τους στην εναλλακτική πρόταση ΚΑΣ που διατυπώθηκε το 1978: Πλήρης αμνηστία για όλους τους καταζητούμενους ή κρατούμενους — τους πριν ή μετά το Φρανκισμό, δηλαδή και τους βαρυνόμενους ή μη μ' εγκλήματα αίματος — κι επανένταξή τους στην κοινωνική ζωή. Απόσυρση της Εθνικής Αστυνομίας από τη Βασκική κι αντικατά-

στασή της απ' την Τοπική (Ερτσάιντα). Έλεγχος του εκεί σταθμεύοντος στρατού απ' την τοπική βουλή. Κοινωνικά μέτρα. Αναγνώριση της εθνικής κυριαρχίας της Χώρας των Βάσκων κι αναγόρευση των βασικών σ' επίσημη γλώσσα στην περιοχή. Το τελευταίο σημείο είναι και το πιο επίμαχο (μαζί με το πρώτο ίσως). Σημαίνει ουσιαστικά δημοψήφισμα που θα καθορίσει το βαθμό της εθνικής κυριαρχίας.

Κι αν ακόμα υποτεθεί ότι, στο απώτερο μέλλον κι αν όλα πάνε καλά, ο βασκικός λαός φανεί «νουνεχώς μετριοπαθής» στο θέμα της εθνικής κυριαρχίας που κάνει να σηκώνονται οι τρίχες των Ισπανών στρατοκρατών, ένα άλλο οξύ πρόβλημα για τον κύριο Γκονθά-

λεθ αρχίζει να αποκτά περίγραμμα στο βάθος του ιστορικού ορίζοντα. Πρόκειται για τον απεγκλωβισμό των ριζοσπαστικοποιημένων μελών του Έρι Μπατασούνα από τα εθνικιστικά οράματα και τη στρόφη τους προς τον κοινωνικό πόλεμο. Η περίφημη «ήρεμη μετάβαση» στη δημοκρατία μετά το θάνατο του Φράνκο βασίστηκε, όπως τονίζουν πολλοί επαίοντες, στον ακροαριστερό και αναρχικό χώρο της Ισπανίας σε ένα καναλιζάρισμα του ριζοσπαστισμού των μαζών προς τα χρόνια εθνικιστικά ζητήματα των περιοχών με άλλη γλώσσα (Βασκική, Γαλικία, Καταλωνία) και την Ανδαλουσία εν μέρει. Αυτή η έμμεση ενίσχυση του εθνικισμού σε συνδυασμό με μερική (κι όχι ανεξάρτητη οικονομικά)

αυτονομία διάφορων περιοχών σε ένα ημιμοσπονδιακό σχήμα «λειτούργησε» καλά παντού σαν «πυροσβεστήρας» των κοινωνικών διεκδικήσεων. Στη Βασκική κάτι στράβωσε. Ίσως γιατί ο αστικής αρχικά έμπνευσης και συμφερόντων εθνικισμός «παντρεύτηκε» με τα οξυμμένα κοινωνικά προβλήματα της αποβιομηχανοποίησης που άρχισε το 1970. Διόλου απίθανο λοιπόν μελλοντικά ν' αρχίσει εκεί η πληρωμή λογαριασμών για την «ειρηνική μετάβαση» του '75 και τη λήθη στο παρελθόν του Φρανκισμού, που όλα τα «επίσημα» κόμματα — για διαφορετικούς λόγους το καθένα — ζητούν, από την «πολιτισμένη» μερίδα της Δεξιάς μέχρι το Κ.Κ.

Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

ΜΑΔΗΜΕΝΑ ΓΑΡΙΦΑΛΑ

ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ Κι άλλη δική για τον Καρβάλιο

■ Ο Οτέλιο Σαράιβα ντε Καρβάλιο κι άλλοι 55 συγκατηγορούμενοί του θα πρέπει σύντομα ν' απολογηθούν για «εσκεμμένη δολοφονία χαρακτηριζόμενη ως τρομοκρατία». Πρόκειται για την εκτέλεση έξω απ' το σπίτι του του Γκασπάρ Καστέλου Μπράνκου, γενικού διευθυντή των Σωφρονιστικών Υπηρεσιών (15/2/86) που τη διεκδίκησε η οργάνωση όπου υποτίθεται ότι ανήκε ο Καρβάλιο, οι FP-25.

Στο μεταξύ, την 1/2 απορρίφθηκε αίτηση αποφυλάκισης του Καρβάλιο κι άλλων συγκατηγορουμέ-

νων του, που τη ζήτησαν με το αίτημα ότι είχαν περάσει τα 3 χρόνια που προβλέπει ο νόμος σαν όριο προφυλάκισης κι η δική δεν είχε ολοκληρωθεί, είχαν δικαστεί ορισμένα μόνο εγκλήματα. Η απόρριψη στηρίχθηκε στο ότι, όντας πια οι κατηγορούμενοι στη φυλακή με καταδίκες για κάποια αδικήματα, δεν έχει νόημα η έννοια «χρόνος προφυλάκισης». Συνταγματολόγοι με τη φήμη των ανεξάρτητων και αμερόληπτων συμφωνούν ότι πρόκειται για ένα τυπικό νομικό κενό που βέβαια αφήνει παραθυράκια. Σε σφυγμομέτρηση της εβδομαδιαίας πορτογαλικής αριστερής επιθεώρησης SEMANARIO, 56,4% των ερωτηθέντων για το αν έπρεπε να αφεθεί ελεύθερος ο Καρβάλιο δεν είχαν γνώμη... και 30,4% απάντησαν καταφατικά. Οι νέοι, 25-34 χρόνων, ήταν αυτοί που απάντησαν αρνητικά σε μεγαλύτερο ποσοστό (24,3% κατά και 17% υπέρ). Η σφυγμομέτρηση έγινε πριν την 1/2.

Ο Καρβάλιο, σε πρόσφατη συνέντευξή του στη δημοσιογράφο Ρίτα Τσιότα της ιταλικής εφημερίδας «Ιλ Μανιφέστο», δήλωσε μεταξύ άλλων: «Πρώτα απ' όλα να βγούμε από εδώ, να γυρίσουμε στη λευτεριά, θέλουμε όμως, εγώ

κι οι σύντροφοί μου, να βγούμε με το κεφάλι ψηλά, όχι συγχωρεμένοι. Το λέω αυτό με τη συνείδηση ότι δυστυχώς κάτι τέτοιο θα γίνει. Αργά ή γρήγορα θα υπάρξει μια αμνηστία κι όλοι θα προσπαθήσουν να λησμονήσουν αυτή την ιστορία». Ρωτήθηκε για την έννοια της λέξης «επανάσταση» κι απάντησε: «... ακόμη εξακολουθούν να 'ναι έγκυρες οι μαρξιστικές αντιλήψεις για την πάλη των τάξεων... αλλά η επαναστατική φάση είναι τώρα αδύνατη... Θεωρώ την παρούσα φάση μεταβατική, που μπορεί να διαρκέσει 10, 20, 100 χρόνια, αλλά οπωσδήποτε δεν είναι παρά μεταβατική φάση. Δεν μπορούμε να ξεχάσουμε ότι η δημοκρατία στη χώρα μας έγινε δυνατή μόνο μέσω της ένοπλης σύγκρουσης». Είπε ακόμη ότι είχε δύναμη στα χέρια του κάποτε αλλά, έχοντας νοοτροπία στρατιωτικού, δεν τη χρησιμοποίησε. Στρατιωτικού βέβαια «με ιδιαιτερότητες», όπως υπογράμμισε, έτσι που, σε πολλές περιπτώσεις, έσφαλλε εμπιστευόμενος πολύ τους ανθρώπους. Σχετικά με την παρούσα κατάσταση, δήλωσε ότι η Πορτογαλία κινδυνεύει να γίνει «κακέκτυπο» του κοινοτικού προτύπου.

«Η Πορτογαλία είναι χώρα χωρίς μνήμη», δήλωσε αναφερόμε-

νος στην έλλειψη συμπάραστασης στη χώρα του. Για να συνεχίσει: «...ο πορτογαλικός λαός είναι μοιρολάτρης... Αυτό είναι το μεγαλύτερο μας πρόβλημα, αυτός ο ωχαδερφισμός, αυτή η παθητικότητα. Το ενδιαφέρον όμως είναι ότι αμέσως μετά την επανάσταση, αυτή η παθητικότητα είχε εξαφανιστεί: ποτέ δεν είδα τόσο ενθουσιασμό, τόση φαντασία στους ανθρώπους».

Δήλωσε ακόμη ότι θα κάνει έφεση στο δικαστήριο του Στρασβούργου και θα αρχίσει καμπάνια ενημέρωσης κι ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης. Το αποκορύφωμα όμως, που συνεγείρει πια την πορτογαλική κοινή γνώμη και τον Τύπο, ήταν η καταδίκη 4 δημοσιογράφων της τηλεόρασης που διέπραξαν το αδίκημα να παρουσιάσουν στην Τηλεφημερίδα της 12/12/85 συνέντευξη-βίντεο με παράνομα μέλη των FP-25 κουλουφορεμένα. Κατηγορήθηκαν για απόπειρα επηρεασμού του δικαστηρίου και πρόκληση σε στάση...

Όπως φαίνεται, η ΕΟΚική Πορτογαλία πασχίζει να ατιμώσει πρώτα και μετά να λησμονήσει, ότι θυμίζει την «τρίτοκοσμιζουσα» επανάσταση των γαριφάλων...

Δ.Θ.

Από τον πετροπόλεμο στη διπλωματία

■ Πριν από ένα χρόνο, αν κάποιος έριχνε μια ματιά στους γεωπολιτικούς συσχετισμούς στο χώρο της Μ. Ανατολής, εύκολα θα κατέληγε στο συμπέρασμα ότι τα πράγματα πηγαιναν όσο ποτέ άλλοτε άσχημα για την παλαιστινιακή επανάσταση. Στρατιωτικά πανίσχυρο κι ιδεολογικά ενισχυμένο απ' τη διεθνή «αντιτρομοκρατική» υστερία, το Ισραήλ διέυρνε σταθερά τη νομιμοποίησή του στην παγκόσμια σκηνή καθώς μια σειρά χώρες, που στο παρελθόν είχαν δείξει κάποια ευαισθησία για το παλαιστινιακό, έσπευδαν να υποταχθούν στις σκληρές επιταγές του «ρεαλισμού», είτε αναγνωρίζοντας το σιωνιστικό κράτος (Ισπανία και κάποιες χώρες της Αφρικής) είτε δρομολογώντας διαδικασίες βελτίωσης των σχέσεων τους μ' αυτό (Ελλάδα, ΕΣΣΔ κι άλλες χώρες του ανατολικού μπλοκ). Απ' την πλευρά τους, οι αραβικές χώρες στο σύνολό τους έμπαιναν κι αυτές σε μια ανάλογη διαδικασία, με σημείο εκκίνησης την επίσημη επίσκεψη του Σιμόν Πέρες στο Μαρόκο (Ιούλιος 1986) και τη συνάντησή Πέρες-Μουμπάρακ στην Αλεξάνδρεια (Σεπτ. 1986).

Την ίδια εποχή η PLO, συντριμμένη στρατιωτικά στο Λίβανο και φθαρμένη πολιτικά απ' τις εμφύλιες διαμάχες του 1983 και την πολιτική διάσταση που ακολούθησε τη σύναψη της συμφωνίας Αραφάτ-Χουσεΐν, φαινόταν, για πρώτη φορά μετά το 1967, να βρίσκεται ολοκληρωτικά στο περιθώριο των εξελίξεων.¹

Την αιχμή του δόρατος στην επίθεση που αποσκοπούσε να «αποτελειώσει» πολιτικά την PLO αποτέλεσε το σχέδιο για τη χρηματοδότηση «αναπτυξιακών» προγραμμάτων στα κατεχόμενα εδάφη που, με τις ευλογίες της Ουάσιγκτον και τη διακριτική ενθάρρυνση της κυβέρνησης συνασπισμού του Ισραήλ, εξήγγειλε στα τέλη του 1986 ο βασιλιάς Χουσεΐν. Στόχος του σχεδίου —που πρόβλεπε τη διανομή ενός δισεκατομμυρίου δολαρίων μέσα σε 5 χρόνια— ήταν η ενίσχυση, μέσα απ' τη διαχείριση της διανομής

αυτών των κονδυλίων, του πολιτικού βάρους της παραδοσιακής κάστας των φιλοϊορδανών προεστών εις βάρος της επιρροής της PLO. Τόσο για το Ισραήλ, όσο και για την Ιορδανία, η ανασυγκρότηση μιας μετριοπαθούς «ηγεσίας» των Παλαιστινίων στα κατεχόμενα, διακριτής κι αντιτιθέμενης στην PLO, αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για οποιαδήποτε (από κοινού ή μη) «επίλυση» του προβλήματος της 20χρονης στρατιωτικής κατοχής. Κάτω απ' αυτό το πρίσμα, η τακτική συνεργασία των δύο χωρών γύρω απ' το «σχέδιο Χουσεΐν» — συνεργασία που επεκτάθηκε και στο χώρο της καταστολής, με το κλείσιμο των γραφείων της PLO στην Ιορδανία και των περισσότερων μη φιλοϊορδανικών εφημερίδων στα κατεχόμενα — ήταν κάτι παραπάνω από φυσιολογική: την ίδια περίοδο, δημοσιεύονται στο διεθνή Τύπο πληροφορίες για την επεξεργασία σχεδίων για μια φόρμουλα ιορδανο-ισραηλινής συνδιοίκησης πάνω στα κατεχόμενα.²

Όταν η σκακιέρα ανατρέπεται...

Ένα χρόνο μετά, το σκηνικό έχει ανατραπεί εντελώς. Η εξέγερση του πληθυσμού της Δυτικής Όχθης του Ιορδάνη και της Γάζας, εξέγερση που διανύει ήδη τον τέταρτο μήνα της, αχρήστεψε ολοκληρωτικά το «σχέδιο Χουσεΐν», έφερε το Ισραήλ στη δυσχερέστερη θέση που αυτό έχει βρεθεί ποτέ μέχρι σήμερα σε διεθνές επίπεδο και επέβαλε για μια ακόμα φορά την PLO σαν απαραίτητο παράγοντα για την «επίλυση» του μεσανατολικού.

Η πορεία προς την εξέγερση σηματοδοτήθηκε απ' τη ραγδαία ανάπτυξη ενός μαχητικού εθνικιστικού φοιτητικού κινήματος, που ήδη απ' το Δεκέμβριο του 1986 πρόσφερε τους πρώτους νεκρούς σε συγκρούσεις με τα στρατεύματα κατοχής: στη συνέχεια, καταλυτικός ήταν ο ρόλος που η επανανοποίηση της PLO στο 13ο Εθνικό Παλαιστινιακό Συνέδριο (Αλγέρι,

Απρίλης 1987) έπαιξε τόσο με την ανύψωση του ηθικού των παλαιστινιακών μαζών στα κατεχόμενα όσο και με τη βελτίωση του επιπέδου συντονισμού της δράσης των διάφορων οργανώσεων. Αυτό, ωστόσο, που πυροδότησε την — αρχικά, ολότελα αυθόρμητη — έκρηξη ήταν η στάση των αραβικών χωρών στη διάσκεψη κορυφής του Αμμάν (Νοέμβρης 1987), όταν η αραβοϊσραηλινή διένεξη τέθηκε για πρώτη φορά σε δεύτερη μοίρα σε σχέση με τον πόλεμο του Κόλπου: η αίσθηση της εγκατάλειψης απ' τους Άραβες «αδερφούς» έγινε πια για τον παλαιστινιακό πληθυσμό ολοκληρωτική. Η επίθεση μιας μονάδας της PLO ενάντια σε στρατιωτικούς στόχους στο Βόρειο Ισραήλ ήρθε, λίγες μέρες αργότερα, να φωτίσει έναν άλλο δρόμο. Στις 9 του Δεκεμβρίου, οι φτωχογειτονιές της Γάζας φλέγονταν, πνιγμένες στους καπνούς και τα δακρυγόνα...

Με την περιγραφή των βασικών χαρακτηριστικών της εξέγερσης έχουμε ασχοληθεί σε προηγούμενο άρθρο μας.³ Εδώ, θ' ασχοληθούμε με τις επιπτώσεις της στην πολιτική σκακιέρα του μεσανατολικού, αφού πρώτα επισημάσουμε ότι:

- αρχικά η έκρηξη υπήρξε ολοκληρωτικά αυθόρμητη, αλλά στη συνέχεια δημιούργησε τις δικές της οργανωτικές δομές και σήμερα καθοδηγείται από μια σκιώδη «Ενωμένη Εθνική Επιτροπή της Εξέγερσης» στην οποία, σύμφωνα με πληροφορίες, μετέχουν οι 4 βασικές οργανώσεις της PLO (Φατάχ, FPLP, FDLP, ΚΚΠ) κι οι εθνικιστές ισλαμιστές (Djihad-Islami).

- κατά τις τελευταίες εβδομάδες σημειώνεται μια κλιμάκωση των μορφών πάλης του παλαιστινιακού πληθυσμού, με τις πρώτες ένοπλες ενέργειες να προστίθενται στις μαζικές διαδηλώσεις και τις, παραδοσιακές πια, οδομαχίες⁴. Ταυτόχρονα, παρατηρούνται οι πρώτες δολοφονίες Παλαιστινίων από Παλαιστίνιους, καθώς οι κάθε λογής δοσίλογοι και συνεργάτες των κατοχικών αρχών μπαίνουν πια καθαρά στο στόχαστρο της εξέγερσης.⁵

- ο έλεγχος της εξέγερσης βρίσκεται πια ολοκληρωτικά στα χέρια της νέας γενιάς ηγετών του «εσωτερικού», η αδιάλλακτη στάση των οποίων εμπόδιζε οποιαδήποτε επαφή εκπροσώπων της παλαιστινιακής αστικής τάξης με τον αμερικανό υπουργό Εξωτερικών Τζωρτζ Σουλτς κατά την επίσκεψή του τελευταίου στο Ισραήλ, εφόσον οι ΗΠΑ δεν δέχονται να συνομιλήσουν με την PLO ως τέτοια.⁶

...η σειρά των πονιών δεν είναι πια η ίδια

Καθώς διανύουμε τον τέταρτο μήνα της εξέγερσης, ποιοι είναι οι νέοι συσχετισμοί που διαμορφώνονται στο χώρο της Μέσης Ανατολής; Για να δοθεί μια — αναπόφευκτα πρόσκαιρη — απάντηση, θα χρειαστεί να αναφερθεί κανείς στον καθέναν απ' τους πρωταγωνιστές του δράματος ξεχωριστά.

- Όσο αφορά το παλαιστινιακό κίνημα, η εθνική ενότητα που έχει επιτευχθεί γύρω απ' την PLO είναι κάτι παραπάνω από προφανές. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι οι διαφορές στη στρατηγική των διάφορων οργανώσεων — και πολύ περισσότερο στη στρατηγική των διαφορετικών τάξεων που απαρτίζουν την παλαιστινιακή κοινωνία — έχουν πάψει να υφίστανται. Απλούστατα, όλες οι δυνάμεις της παλαιστινιακής πλευράς φαίνεται να έχουν συνειδητοποιήσει την αναγκαιότητα μιας ενιαίας στάσης απέναντι στο Ισραήλ και τη διεθνή κοινότητα.

Τα βασικά σημεία στα οποία εστιάζεται αυτή η ενότητα αφορούν (1) την εμμονή σε μια διεθνή συνδιάσκεψη υπό την αιγίδα του ΟΗΕ και με ισότιμη συμμετοχή της PLO, ως μέσο για την επίλυση του ζητήματος, και (2) την απαίτηση της δημιουργίας ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους, ως κοινή διεκδίκηση. Φυσικά, όσο αφορά το τελευταίο, οι στρατηγικές διαφορές ανάμεσα στα διαφορετικά υποκείμενα του παλαιστινιακού κινήματος παραμένουν. Ετσι, λ.χ.

ο Χάνα Σινιόρα, εκδότης της εφημερίδας al-Fajr κι ένας από τους σημαντικότερους εκπροσώπους της παλαιστινιακής αστικής τάξης, σε συζήτηση που είχαμε μαζί του, μας δήλωσε ότι ο ίδιος δεν θα έβλεπε με κακό μάτι τη χορήγηση αυτονομίας στα κατεχόμενα εδάφη σ' ένα πρώτο στάδιο, αρκεί ο στρατηγικός στόχος της ίδρυσης ανεξάρτητου κράτους να παραμείνει ως μεσοπρόθεσμη προοπτική. Απ' την πλευρά τους, οι αγωνιστές του Λαϊκού και του Δημοκρατικού Μετώπου, που συναντήσαμε, καθώς και αρκετοί εκπρόσωποι της ριζοσπαστικής πτέρυγας της Φατάχ, τόνισαν ότι τυχόν αποδοχή της δημιουργίας ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους στα κατεχόμενα εδάφη δεν έχει νόημα παρά μονάχα ως ένα πρώτο βήμα για την επίτευξη του στρατηγικού στόχου, που θα είναι ένα ενιαίο, μη-βρθευτικό κράτος σε ολόκληρη την Παλαιστίνη.

• Στο ίδιο το Ισραήλ, παρά την επανεμφάνιση του ειρηνιστικού κινήματος (αν και σε επίπεδα πολύ κατώτερα απ' ό,τι κατά τη διάρκεια του πολέμου στο Λίβανο), το φαινόμενο της διπλής πόλωσης λειτουργεί σαφώς υπέρ των πιο σκληροπυρηνικών λογικών. Τα αίτια αυτής της ριζικής στρόφης της κοινής γνώμης προς τα δεξιά μπορούν να αναζητηθούν σε μεγάλο βαθμό στην κοινωνική κρίση που συγκλονίζει το ίδιο το Ισραήλ: σύμφωνα με πρόσφατες έρευνες το χάσμα ανάμεσα σε πλούσιους και φτωχούς αυξάνει διαρκώς στη «Γη της Επαγγελίας». Το 1985, στο 10% του πληθυσμού αντιστοιχούσε το 40% του εθνικού εισοδήματος, ενώ στο 30% μόλις το 4%.⁷ Η τρομαχτική οικονομική κρίση (το 1984 ο πληθωρισμός έφτασε το 445%, πριν πέσει στο 185% τον επόμενο χρόνο χάρη σ' ένα δραστικό πρόγραμμα λιτότητας),⁸ προϊόν σε μεγάλο βαθμό των υπεργικών στρατιωτικών δαπανών και της υπερχρέωσης της χώρας στο εξωτερικό, ενισχύει διαρκώς αυτή την ανισότητα. Το αποτέλεσμα, ωστόσο, δεν είναι η όξυνση της ταξικής πάλης στο ίδιο το Ισραήλ, αλλά η σταδιακή μετατόπιση των κατώτερων στρωμάτων προς τα δεξιά, η πρόοδος που σημειώνουν οι ρατσιστικές αντιλήψεις στο εσωτερικό μιας εβραϊκής εργατικής τάξης που αγωνιά μήπως χάσει αυτή την έστω και λίγο προνομιακή θέση που της εξασφαλίζει η κυριαρχία του σιωνιστικού κράτους πάνω στους Άραβες.⁹ Ο ρόλος της ιδεολογίας του «μαχόμενου σιωνισμού» στη δια-

σφάλιση της συνοχής του ισραηλινού κοινωνικού σχηματισμού γίνεται έτσι όλο και περισσότερο σαφής.

Τις τελευταίες βδομάδες, αυτή η στρόφη της ισραηλινής κοινής γνώμης προς τα δεξιά (για «εκφασισμό» μιλά η ισραηλινή Αριστερά) σημειώνει μια ποιοτική στρόφη, καθώς το πιο μαχητικό κομμάτι αυτού του πληθυσμού, οι έποικοι των καταυλισμών, που το ίδιο το κράτος του Ισραήλ έχει εγκαταστήσει στα κατεχόμενα εδάφη σε μια προσπάθειά του ν' αλλοιώσει τη δημογραφική σύνθεση της περιοχής, μπαίνουν ανοιχτά στη σύγκρουση αναλαμβάνοντας να κάνουν ό,τι ακόμα κι αυτά τα στρατεύματα κατοχής δεν μπορούν: να τρομοκρατήσουν τον άμαχο παλαιστινιακό πληθυσμό με «επιδρομές αντιποίνων» σε πόλεις και χωριά ή να σακατέψουν ενοχλητικούς ξένους δημοσιογράφους.¹⁰

Αυτή η στήριξη απ' τα κάτω επιτρέπει στην κυβέρνηση του Γιτζάκ Σαμίρ να κρατά μια αδιάλλακτη στάση όχι μόνο απέναντι στην εξέγερση αλλά κι απέναντι στις ΗΠΑ που, φοβούμενες το χειρότερο — δηλαδή μια παραπέρα ριζοσπαστικοποίηση των παλαιστινιακών μαζών ή ανάλογα ξεσπάσματα στις γειτονικές αραβικές χώρες (ιδίως την Ιορδανία, όπου η κατάσταση μισού εκατομμυρίου Παλαιστινίων προσφύγων κάθε άλλο παρά είναι αξιοζήλευτη¹¹) — προσπαθούν να θέσουν σε κίνηση μια διπλωματική διαδικασία για τη σταδιακή εξεύρεση μιας λύσης που θα εκτονώσει τις τωρινές εντάσεις.

• Στα πλαίσια αυτών των προσπαθειών της Ουάσιγκτον εντάσσονται οι πρόσφατες περιοδείες που πραγματοποιήσαν στην περιοχή ο υφυπουργός κι ο υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ, Ρίτσαρντ Μέρφι και Τζωρτζ Σουλτς. Περιοδείες που κατέληξαν στη διατύπωση ενός σχεδίου το οποίο προβλέπει (1) τη σύγκλιση μιας συμβουλευτικής (χωρίς αποφασιστικές αρμοδιότητες) διεθνούς συνδιάσκεψης μέσα στον Απρίλη, στην οποία οι Παλαιστίνιοι θα μπορούσαν να μετέσχουν σε μια κοινή αντιπροσωπεία με την Ιορδανία, (2) την έναρξη διμερών ειρηνευτικών συνομιλιών ανάμεσα στο Ισραήλ και τις γειτονικές προς αυτό αραβικές χώρες, αφού πρώτα αυτές αναγνωρίσουν το δικαίωμα υπάρξεώς του και «αποκηρύξουν τη βία και την τρομοκρατία», (3) παραχώρηση, μέσα σε 6 μήνες, διοικητικής αυτονομίας στη Δυτ. Όχθη και τη Γάζα και, (4) έναρξη, το Δεκέμβριο,

νών συνομιλιών για το διακανονισμό του τελικού καθεστώτος των κατεχόμενων εδαφών.¹²

Και μόνο απ' την παράθεση των προτάσεων του «σχεδίου Σουλτς» γίνεται φανερό ότι ο κύριος στόχος της αμερικανικής διπλωματίας είναι η άμεση εξασφάλιση της ειρήνευσης κι η εξεύρεση μιας συμβιβαστικής λύσης ανάμεσα στα κράτη της περιοχής στη συνέχεια, μιας λύσης ωστόσο που για να είναι αποδεκτή απ' το Ισραήλ (βασικό σύμμαχο των ΗΠΑ στην περιοχή) βγάζει έξω απ' το παιχνίδι την PLO. Συγκεκριμένα, όσο αφορά το ζήτημα της παλαιστινιακής εκπροσώπησης, η πρόταση για κοινή ιορδανοπαλαιστινιακή αντιπροσωπεία, αντιγράφοντας την προ πολλού νεκρή συμφωνία Αραφάτ-Χουσεϊν του 1985, επιχειρεί να «πετάξει το μπαλάκι» στα χέρια της μετριοπαθούς πτέρυγας της PLO, με την ελπίδα ότι η τελευταία θα ρισκάρει να δεχτεί την έμμεση εκπροσώπησης της στη διάσκεψη από προσωπικότητες όπως ο Χάνα Σινιόρα, οι οποίες έχουν καταγραφεί επίσημα όχι ως άνθρωποι της PLO αλλά ως μεσολαβητές με αυτή.

• Η Ιορδανία, ο μεγάλος χαμένος της εξέγερσης (μια και η τελευταία όχι μόνο «έθαψε» κυριολεκτικά το «αναπτυξιακό» σχέδιο Χουσεϊν, αλλά κυριαρχήθηκε κι από μια κατεχόμενη αντι-ιορδανική συνθηματολογία), βλέπει τη θέση της να αναβαθμίζεται στην περίπτωση που το «σχέδιο Σουλτς» έχει την παραμικρή πιθανότητα υλοποίησης: ταυτόχρονα, ωστόσο, αντιμετωπίζει το φάσμα μιας ενδεχόμενης αναταραχής στα προσφυγικά παλαιστινιακά στρατόπεδα που βρίσκονται στο εδάφός της.

• Η Συρία εξακολουθεί να κρατά μια αδιάλλακτη στάση, σε χαμηλούς όμως τόνους. Βασικό μέλημά της, να μη μείνει έξω από έναν ενδεχόμενο διακανονισμό: στρατηγικός της στόχος, να χρησιμοποιήσει το παλαιστινιακό χαρτί για να ανακτήσει τα υψώματα του Γκολάν, που το Ισραήλ κατέλαβε το 1967 και προσάρτησε επίσημα στα τέλη του 1981.¹³ Μέχρι τότε, μπορεί να αναμνηστεί απ' την πλευρά της κάθε δυνατή προσπάθεια για το μπλοκάρισμα μιας ειρηνευτικής διαδικασίας που δε θα της εξασφάλιζε έστω και τη μίνιμουμ ικανοποίηση αυτών των διεκδικήσεων.

• Η ΕΣΣΔ, βασικός αρχιτέκτονας της επανανοποίησης της PLO στο συνέδριο του Αλγερίου, κινείται επίσης πολύ προσεκτικά, προσέ-

χοντας να μη βρεθεί κάποια στιγμή έξω απ' το παιχνίδι. Προσέχοντας να μη χαλάσει τις βελτιωμένες σχέσεις της με το Ισραήλ, ξαναρχίνει στο τραπέζι την ιδέα της διεθνούς διάσκεψης. Γενικά, φαίνεται να προτιμά να μην πολυεμφανίζεται στο προσκήνιο, προσδοκώντας σε μεταγενέστερα οφέλη: εξάλλου, το παρελθόν φαίνεται να έχει διδάξει στη Μόσχα ότι, στη γεμάτη λακούβες έρμη της Μέσης Ανατολής, όποιος ποντάρει τα πάντα στον ίδιο παίχτη κινδυνεύει να τα χάσει όλα στο τέλος.

Φυσικά, καμιά ισορροπία δεν είναι εξασφαλισμένη — πολύ περισσότερο τη στιγμή που στα σοκάκια της Παλαιστίνης η εξέγερση συνεχίζεται. Οι πιο άμεσοι πρωταγωνιστές της, εξάλλου, «αυτά τα θηρία των 14 με 15 χρόνων», που είναι και οι πιο άμεσα ενδιαφερόμενοι για την έκβαση της, έχουν ήδη μια φορά αποδείξει πως είναι σε θέση να αποφασίζουν για τη μοίρα τους...

Τάσος ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

1. Βλ. «Μια έρμητος με πολλές λακούβες» Σχολιαστής τχ. 42 (Σεπτ. 1986).
2. Για το σχέδιο Χουσεϊν βλ. το εξαιρετικό άρθρο του Dominique Vidal «Entente ambiguë contre l'OLP» Le monde diplomatique 1/1987.
3. Σχολιαστής, τχ. 5.
4. Η πρώτη χρήση όπλων ενάντια στον ισραηλινό στρατό σημειώθηκε στα τέλη του Φλεβάρη στη Γάζα. Ακολούθησαν ένοπλες επιθέσεις εναντίον περιπόλων στη Νάμπλους και τη Χεβρώνα κι η κατάληψη ενός λεωφορείου στην έρμη Νεγκέβ.
5. Ήδη απ' το Γενάρη, το παράνομο «Ράδιο-Εξέγερση» μετέδιδε λίστες με ονόματα «συνεργατών» που απειλούνταν με αντίποινα. Το πρώτο λινοτάρισμα «συνεργατή» σημειώθηκε στις 24 του Φλεβάρη στην Καμπάτιγια, στη Δ. Όχθη. Έκτοτε, ακολουθήσαν κι άλλα, με αποτέλεσμα την ομαδική υποβολή παρατήρησης από πολλούς συνεργάτες των αρχών, όπως οι φοροσυσλλεκτές της Γάζας (Le monde 8/3/1988).
6. AFP.
7. Le monde 20/9/1985.
8. The Europa Yearbook 1987.
9. Στις εκλογές του 1981 και του 1984, οι «μεσογειακοί Εβραίοι» (shfardim), που αποτελούν τα χαμηλότερα στρώματα του εβραϊκού πληθυσμού του Ισραήλ και κατά τη δεκαετία 1967-1977 είχαν στηρίξει το αριστερό «Κίνημα των Μαύρων Πανθήρων», ψήφισαν μαζικά υπέρ της δεξιάς (Λικούντ) και της ακροδεξιάς (Γεχίγια, Καχ, Γκουκς Εμουνίμ).
10. «Ο στρατός πρέπει να τους χτυπά, να τους τσακίζει στο έδαφος, να τους σκοτώνει. Είναι η γλώσσα που οι Άραβες καταλαβαίνουν» — από παράσταση εκπροσώπων των εποίκων προς τον ισραηλινό υφυπουργό άμυνας Μάικλ Ντέκελ (Le monde 4/3/88). Στις 3/3, ομάδα εποίκων τραυμάτισε στη Χεβρώνα τους φωτογράφους του Reuter και του Time.
11. Veronique Maurus «La colère et l'impuissance» Le monde 17/2/88.
12. Le monde 8/3/88.
13. Michael Field «The power to say "no"» Financial Times 3/3/88.

Με το δήμαρχο του Παλαιστινιακού Σοβέτο

Ο δήμαρχος της Ναμπλούς Μπαράμ Σακάα είναι ο μόνος από τους τρεις δημάρχους που διασώθηκε, ακρωτηριασμένος, όταν το Γενάρη του 1980 σε μια ταυτόχρονη βομβιστική ενέργεια οργανωμένη από την Ισραηλινή ΜΟΣΑΝΤ τινάχτηκαν στον αέρα τα αυτοκίνητά τους. Οι άλλοι δύο δήμαρχοι της Ραμάλα και της Ελ Μπίρα έγιναν κομμάτια. Το γεγονός αυτό είχε ξεσηκώσει την αγανάκτηση της κοινής γνώμης και είχε πυροδοτήσει τεράστιες διαδηλώσεις στη Δυτική Όχθη, που αντιμετώπιστηκαν

με ανοιχτή βία από μέρους των Ισραηλινών στρατιωτικών αρχών.

Η Ναμπλούς, με πληθυσμό 100.000 κατοίκους, είναι η μεγαλύτερη πόλη των κατεχομένων και το κέντρο της παλαιστινιακής εξέγερσης.

Έχει μεγάλη ιστορία αντίστασης στους κατακτητές, που χρονολογείται από την εποχή του Μεγάλου Ναπολέοντα, γι' αυτό και αποκαλείται το «βουνό της φωτιάς» ή «το Σοβέτο της Παλαιστίνης».

■ Δύο πόδια κομμένα πάνω από το γόνατο, καθισμένος σε αναπηρική πολυθρόνα με μόνιμο χαμόγελο στα χείλη, είναι το ζωντανό σύμβολο του παλαιστινιακού αγώνα. Χαίρει της ομόφωνης αποδοχής του πλη-

θυσμού της Ναμπλούς, ενώ στο πρόσωπό του το Ισραήλ βλέπει τον ηγέτη των κατεχομένων παλαιστινιακών εδαφών.

Η επαφή είναι κάτι παραπάνω από εγκάρδια. Μας υποδέχεται στο κεφαλόσκαλο του σπιτιού του

Σάββατο μεσημέρι, 19 του Φλεβάρη, λίγες ώρες μετά τη μεγάλη διαδήλωση και ενώ η πόλη μοιάζει με νεκρή. Τα πάντα κλειστά, έρημοι οι δρόμοι, στρατιωτικά αυτοκίνητα και εκατοντάδες φαντάροι περιπολούν πάνω-πλο.

Ο δήμαρχος αναλύει την κατάσταση, μιλάει για την κατοχή, μιλάει για την εξέγερση.

Με απλά και σταράτα λόγια μας εξηγεί ότι η εξέγερση δεν θα σταματήσει αν δεν φύγουν οι κατακτητές από τη Δυτική Όχθη και

ΑΝΑΠΤΑ:

«Εμείς υψφίζουμε με πέτρες, με νεκρούς, με τραυματίες...»

■ Πόλη 12 χιλ. κατοίκων, 20 χιλ. λιόμετρα από τη Ναμπλούς. Γνωστή για τη μάχη που έγινε ανάμεσα στη νεολαία της πόλης και τους εποίκους και τους στρατιώτες την 1η Φλεβάρη του 1988. Πηγαίνουμε στο σπίτι του αντιδημάρχου της πόλης, καθαιρεμένου το 1982 και έκτοτε, όπως δηλώνει χαρακτηριστικά, «φυλακισμένου - ελεύθερου στην πόλη μου». Μας εξηγεί ότι πριν από λίγες μέρες σταμάτησε ο αποκλεισμός της 'Αναπτα που κράτησε 10 μέρες. Η παρουσία του ισραηλινού στρατού εντυπωσιακή. Σε κάθε γωνία, σε κάθε δρομάκι της πόλης πάνοπλοι στρατιώτες με το δάχτυλο στη σκανδάλη.

«Τα πάντα σήμερα βρίσκονται σε εξέγερση», μας λέει ο αντιδήμαρχος. «Η πόλη μας μπήκε στην

εξέγερση με διαδηλώσεις των μαθητών και γενική απεργία.

Εκατοντάδες στρατιώτες εισέβαλαν ξαφνικά στα σχολεία και άρχισαν να πυροβολούν αδιάκριτα τους μαθητές που προσπαθούσαν να διαφύγουν πηδώντας από τα παράθυρα. Ένας σκοτώθηκε, πολλοί τραυματίστηκαν και 32 καταζητούνται.

Εκεί όμως που η αντίσταση του λαού μας ξεπέρασε κάθε προηγούμενο ήταν στα γεγονότα της 1ης του Φλεβάρη. 10 το βράδυ, τριάντα αυτοκίνητα Ισραηλινών εποίκων περικύκλωσαν την πόλη. Με τη βοήθεια των στρατιωτών άρχισαν να προκαλούν, να τρομοκρατούν και να κακοποιούν τους κατοίκους.

Έβαλαν φωτιά σε σπίτια, έσπα-

σαν αυτοκίνητα, ανατίναξαν, λεηλάτησαν, κι όλα αυτά με την προστασία του ισραηλινού στρατού.

Οι βανδαλισμοί και οι αγριότητες κράτησαν 3 μέρες και τότε τα αγόρια μας ξεσηκώθηκαν. Με πέτρες, ξύλα, μολότοφ, σιδεροσωλήνες επιτέθηκαν στους εποίκους και στο στρατό και κατάφεραν να τους βγάλουν από την πόλη!!!

Είχαμε 3 νεκρούς, 3 ήρωες του αγώνα. Τους νεκρούς οι ισραηλινές δυνάμεις δεν τους παραδίδουν στις οικογένειές τους για ταφή, προσπαθώντας να τους θάψουν κρυφά.

Καταφέραμε να πάρουμε τα 2 πτώματα από το νοσοκομείο και ήρθαν να τα ξαναπάρουν.

Δεν τα κατάφεραν.

Οι νεκροί θάβονται με όλες τις τιμές από ολόκληρη την πόλη.

Σκύβουμε πάνω από τους τάφους τους κουβεντιάζουμε και τραγουδάμε τραγούδια της πατρίδας!!!

Φεύγουμε συγκινημένοι απ την 'Αναπτα την ώρα που έχει αρχίσει να νυχτώνει.

Κόσμος μας ξεπροβοδίζει μέσα στα στενά δρομάκια της πυκνής κατοικημένης πόλης, ενώ στα αιτιά μας ακόμη κουδουνίζουν ενι χλητικά και αναπάντητα τα λόγια του υπέργηρου Παλαιστίνιου που μας αποχαιρέτησε λέγοντας:

«Σε όλες τις πολιτισμένες χώρες γίνονται εκλογές και ο λαός εκφράζει τη γνώμη του. Εμείς μινες και χρόνια τώρα ψηφίζουμε με πέτρες, με νεκρούς, με τραυματίες!! Δεν είναι αυτές εκλογές! Δεν έχουμε εκφράσει επιτέλους τη γνώμη μας;»

Η Αντιπροσωπεία Ελλήνων και ξένων εκπαιδευτικών με το δήμαρχο της Ναμπλούς.

τη λωρίδα της Γάζας. Αν δεν δημιουργηθεί παλαιστινιακό κράτος υπό την αιγίδα της PLO.

«Μας υποθηκεύουν τη ζωή και το μέλλον μας. Το σιδερένιο χέρι του σιωνισμού δεν κατάλαβε ποτέ ότι δεν μπορεί να καθυποτάξει ένα λαό που παλεύει για να αποκτήσει πατρίδα. Με την κατοχή του 1967 οι ισραηλινές αρχές κατέστρεψαν ό,τι είχαμε καταφέρει να φτιάξουμε (ηλεκτρικό δίκτυο, αποχέτευση, αρδευτικά έργα). Ο στόχος τους ήταν να ελέγξουν και να εξαρτήσουν τον πληθυσμό από το Ισραήλ. Το παράδειγμα του ηλεκτρικού σταθμού είναι αποκαλυπτικό. Αφού κατέστρεψαν το ηλεκτρικό δίκτυο που είχαμε, έφτιαξαν ένα ισραηλινό εργοστάσιο ηλεκτροπαραγωγής και υποχρέωσαν τους κατοίκους να αγοράζουν ρεύμα από αυτό. Εμείς αγωνιζόμαστε χρόνια τώρα να ξαναφτιάξουμε το δικό μας δίκτυο και δεν μας το επιτρέπουν.

Υπάρχουν σε διάστημα 20 ετών 1.300 οδηγίες για τον έλεγχο της κοινωνικής ζωής. Δεν μας επιτρέπουν να ποτίσουμε παρά μόνο από φυσικές πηγές και για ορισμένες ώρες, ενώ την ίδια στιγμή οι Ισραηλινοί έποικοι χρησιμοποιούν σύγχρονο αρδευτικό δίκτυο.

Μας παίρνουν τη γη είτε με τη βία είτε με νομικά τεχνάσματα και φτιάχνουν εποίκισμούς.

Προσπαθούν μανιασμένα να καταστρέψουν την Τοπική Αυτοδιοίκηση, η οποία λειτουργεί μέσα στα κατεχόμενα σαν πρόπλασμα του παλαιστινιακού κράτους. Το 1982 κατήγγησαν τις τοπικές αρχές και διόρισαν δημάρχους ελεγχόμενους από το Ισραήλ, ο πληθυσμός όμως αρνήθηκε να συνεργαστεί με τους προδότες και έτσι το σχέδιο εγκαταλείφθηκε.

Όλη η παραγωγική δραστηριότητα στη Ναμπλούς γίνεται κάτω από τον έλεγχο του δήμου. Εμείς μοιράζουμε τις δουλειές, όμως δεν έχουμε τη δυνατότητα να πληρώνουμε πάνω από 150\$ το μήνα. Αυτοί προσπαθούν να εξαγορά-

σουν τους κατοίκους προσφέροντας 500-600\$ το μήνα, αλλά δεν βρίσκουν εργάτες!!

Έτσι φτάσαμε στην εξέγερση, μια εξέγερση που θα τελειώσει με τη νίκη της PLO.

Θα μπορούσαμε να μιλάμε ώρες για τις αγριότητες του στρατού, για τους Παλαιστίνιους που θάβονται ζωντανοί, για τους 4 ερ-

γάτες στο πετροχημικό της Κελκίλκα που τους περιέχυσαν με πετρέλαιο και τους έβαλαν φωτιά, για τα σπασμένα χέρια και πόδια, για τους 90 νεκρούς του αγώνα μας μέχρι τώρα.

Είκοσι χρόνια μας σκοτώνουν, μας τρομοκρατούν, μας εξευτελίζουν, δεν αναγνωρίζουν την ύπαρξή μας, δεν είμαστε γι' αυτούς

πολίτες, είμαστε ένα τίποτα!!

Ο υπουργός Άμυνας το 1979, λίγο πριν την απόπειρα, με κάλεσε στο γραφείο του και μου είπε, "Αν δεν σταματήσεις τις πολιτικές σου δραστηριότητες, θα σου μιλήσω στη γλώσσα της Χεβρών. Θα σε εξοντώσω".

Του απάντησα ότι δεν πρόκειται να σταματήσω γιατί διαδηλώνω μαζί με το λαό μου.

Το 1979 με εκτόπισαν, το 1980 προσπάθησαν να με σκοτώσουν, το 1982 με απέλυσαν από τη θέση του δημάρχου και από κει και πέρα προσπαθούν να καταστρέψουν τις κοινωνικές μου σχέσεις και να με απομονώσουν από το λαό της Ναμπλούς.

Με παρακολουθούν 24 ώρες συνέχεια, ελέγχουν και απειλούν αυτούς που με επισκέπτονται, αυτούς που με χαιρετούν. Δεν μου επιτρέπουν να αγοράσω τίποτα, πυροβολούν συνεχώς μέσα στον κήπο του σπιτιού μου. Δεν μου επιτρέπουν να πάω στο δημοτικό συμβούλιο, να μετακινηθώ σε άλλη πόλη, να επισκεφθώ άλλο κράτος. Τρεις μήνες τώρα είμαι εγκλειστος στο σπίτι μου με διαταγή των στρατιωτικών αρχών. Ελέγχουν, παρακολουθούν, συλλαμβάνουν το γιο μου. Δεν τον αφήνουν να παρακολουθεί τα μαθήματά του ή να συναναστρέφεται τους συμμαθητές του. Πριν την εξέγερση τον φυλάκισαν για 2 μήνες χωρίς καμία κατηγορία.

Αγαπώ το παιδί μου και φοβάμαι γι' αυτό. Τον συμβουλεύω να μην κυκλοφορεί, γιατί θα τον σκοτώσουν. Όμως τι μπορώ να κάνω όταν μου λέει, "άσε με να παίξω με τους φίλους μου"; Τότε του λέω "πήγαινε και προσπάθησε να σώσεις τον εαυτό σου".

Ξέρω ότι δεν έχουν εγκαταλείψει το σχέδιό τους να με σκοτώσουν, αλλά δεν υποχωρώ. Οι Παλαιστίνιοι δεν θα παραδοθούν, ό,τι μέτρα και αν χρησιμοποιήσει ο σιωνισμός. Η εξέγερση θα νικήσει!!!»

Αγης. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΠΟΥΛΟΣ

Προσφυγικός καταυλισμός. Φαίνονται οι τρύπες από τις σφαίρες στην τζαμιά.

Κάτω απ' τη βάση;

■ Τις παραμονές των φοιτητικών εκλογών διάλεξε η ΚΝΕ για να δώσει στη δημοσιότητα ένα κείμενο θέσεων για τα προβλήματα της ελληνικής εκπαίδευσης, «**μήνυμα**» — όπως η ίδια το ονομάζει — «**καινούργιου αγωνιστικού συναγερμού, για μια άλλη ποιότητα στην ενότητα στη δράση**». Ποιες δυνάμεις, όμως, μπορεί να συνεγείρει το «**μήνυμα**», όταν η ΚΝΕ αναδεικνύεται μέσα απ' αυτό σε πρόμαχο και υπερασπιστή αναχρονιστικών, αντιπαιδαγωγικών θεσμών, όπως η βαθμολογία;

Για τη νεολαία του ΚΚΕ, «**η βαθμιαία προώθηση της κατάργησης της αξιολόγησης των μαθητών στα Γυμνάσια με πρώτο βήμα την αλλαγή της βαθμολογικής κλίμακας, όπως έγινε και στα Δημοτικά σχολεία**», αποτελεί αρνητική εξέλιξη. Αναλαμβάνει, λοιπόν, να προσφέρει ιδεολογική κάλυψη σε όσους αντέδρασαν και αντιδρούν στην κατάργηση της βαθμολογίας στο Δημοτικό. Κινδυνολογεί, χωρίς πειστική επιχειρηματολογία, πως θα μείνουν τα παιδιά που φοιτούν σε δημοτικά σχολεία «**λειτούργικα αναλφάβητα**», «**ενώ τα παιδιά των ακριβών ιδιωτικών σχολείων του εξωτερικού και της Ελλάδας δεν έχουν τέτοιο πρόβλημα, καθώς συνέχεια περνούν από διάφορα συστήματα αξιολόγησης, που τους δείχνουν τι να διορθώσουν, πού να επιμείνουν**».

Με τέτοιου είδους επιχειρήματα θα δικαιολογηθούν συντηρητικές θέσεις και θα επιχειρηθεί να αποδειχθεί πως η κατάργηση της βαθμολογίας στο Γυμνάσιο υπηρετεί την προσπάθεια της κυβέρνησης και της ΕΟΚ για τη διαμόρφωση της εκπαίδευσης των δύο ταχυτήτων. Εκείνο που εντυπωσιάζει δεν είναι βέβαια η αριστερή φρασεολογία που χρησιμοποιείται για να υποστηριχθούν συντηρητικότερες θέσεις, αλλά η ταύτιση της βαθμολογίας με την αξιολόγηση, που οδηγεί στην κινδυνολογούσα άποψη πως, αν καταργηθούν οι βαθμοί, θα καταργηθεί κάθε μορφή αξιολόγησης. Άραγε, η άποψη της ΚΝΕ πρέπει να αποδοθεί σε άγνοια βασικών πορισμάτων της κοινωνιολογίας της εκπαίδευσης ή στην υιοθέτηση ιστορικά ξεπερασμένων, αυταρχικών αντιλήψεων που διαιωνίζουν την αθλιότητα του σημερινού σχολείου;...

Τα βασικά επιχειρήματα των υ-

πέρμαχων της βαθμολογίας και των εξετάσεων είναι πως «**απεμπολείται το τελευταίο ίσως κίνητρο που έμεινε για μελέτη — ιδιαίτερα για παιδιά που δεν έχουν την ευκαιρία να τα αποκτήσουν**»,¹ πως το αποτέλεσμα θα είναι να μείνουν στην ουσία αναλφάβητα και πως αδυνατούν να χρησιμοποιήσουν το σχολείο ως μέσο κοινωνικής ανόδου. Αφού, λοιπόν, το ξύλο, οι επιπλήξεις, η απειλή της τιμωρίας και η ίδια η τιμωρία δεν αναγνωρίζονται πια ως κίνητρα για μελέτη, το κίνητρο που απέμεινε για εκπαιδευτικούς και γονείς είναι οι βαθμοί. Οι συνήγοροι της βαθμολογίας, όμως, αποσιωπούν το γεγονός ότι οι γνώσεις που αποκτήθηκαν με την πίεση των βαθμών ή των εξετάσεων είναι προϊόντα εξαναγκασμού και σαν τέτοια είναι επιφανειακά και πρόσκαιρα.

Όλες οι αντιρρήσεις θα καμφθούν με το ψευδο-επιστημονικό επιχειρήμα πως τα παιδιά που προέρχονται από λαϊκά στρώματα θα μείνουν «**λειτούργικα αναλφάβητα**» και θα οδηγηθούν πρόωρα στην αγορά εργασίας. Ακόμη κι αν αγνοήσει κανείς ότι αυτή η θέση έρχεται σε σύγκρουση με παρατηρήσεις ειδικών μελετητών, όσο αφορά την ελληνική εκπαίδευση δεν είναι προϊόν καμιάς εμπειρι-

κής ή στατιστικής έρευνας.

Εν ονόματι λοιπόν της δυνατότητας χρησιμοποίησης του σχολείου ως μέσου κοινωνικής ανόδου, για έναν ελάχιστο εκ των πραγμάτων αριθμό παιδιών που προέρχονται από μη μορφωσιγόνο περιβάλλον, η ΚΝΕ αγωνίζεται για τη διαιώνιση και αναπαραγωγή του επιλεκτικού σχολείου, αφού η αξιολόγηση, η κάθε αξιολόγηση, είναι το κύριο συστατικό στοιχείο του. Άλλωστε, είναι παραδεκτό από το μεγαλύτερο μέρος των κοινωνιολόγων της εκπαίδευσης πως οι εξετάσεις και οι βαθμοί αποτελούν μέσα κοινωνικής επιλογής² και αποτύπωσης της κυρίαρχης ιδεολογίας, δεν είναι «**ουδέτερες**», «**αντικειμενικές**» τεχνικές μέτρησης, αλλά αποτελούν μέσα επιβολής της εξουσίας των εκπαιδευτικών στους μαθητές.

Η προβληματική της ΚΝΕ γύρω από την αξιολόγηση δεν είναι μόνο ιδεολογικά διάτρητη, αλλά δρα αποπροσανατολιστικά για τον εκπαιδευτικό προβληματισμό, αφού μεταθέτει τη συζήτηση και προσπαθεί να επιλέξει το καλύτερο σύστημα αξιολόγησης που θα αποτελέσει «**κίνητρο για μάθηση**», αγνοώντας επιδεικτικά πως οποιοδήποτε σύστημα επιλογής βασίζεται σε κριτήρια επίδοσης

σε μεγάλο βαθμό ταξικά.³ Δίνε λοιπόν «**προοδευτικά**» εύσημα σε ένα σύστημα, που η κύρια επιδίωξη του είναι η «**αντικειμενικοποίηση**» και η συναισθηματική αποφόρτιση της βαθμολογίας και των εξετάσεων.

Ξεχνάει έτσι η ΚΝΕ ότι το ζήτημα για την Αριστερά δε μπορεί να είναι μόνο η ανεύρεση ενός συστήματος βαθμολογίας και εξετάσεων που θα υποβοηθή απλώς κάποιες μαθησιακές διαδικασίες. Το εκπαιδευτικό κίνημα φείλει να επεκτείνει την κριτική του συνολικά στο θεσμό της αξιολόγησης, ενός θεσμού όχι μόνον αντιπαιδαγωγικού, αλλά και εκρογωνιαίου λίθου της εμπέδωσης και αναπαραγωγής του κοινωνικού καταμερισμού της εργασίας. Τότε ίσως να λυθούν πραγματικά τα χέρια αυτών των δασκάλων που επιδιώκουν να βοηθήσουν τους μαθητές τους όχι μόνο να μάθουν, αλλά να αισθανθούν, να σκεφτούν και να αξιοποιήσουν τις καθημερινές τους εμπειρίες.

Αυτή την αμφισβήτηση όχι μόνο δεν την ενισχύουν οι σχετικές με την κατάργηση του ισχύοντος ως σήμερα συστήματος βαθμολογίας στο Γυμνάσιο θέσεις της νεολαίας του ΚΚΕ, αλλά αντίθετα προμοδοτούν τον κοινωνικό συντηρητισμό και προτείνουν την υποταγή στα ήδη υπάρχοντα πρότυπα.

Και μια τελευταία επισημάνση: Η ΚΝΕ δεν αστοχεί μόνο στην κριτική της για την αξιολόγηση. Εννοεί τη φωνή της «**αντικειμενική**» όπως θα 'λεγε και η ίδια, με όσους προμοδοτούν τον τελευταίο και πιο εκπαιδευτική οπισθοδρόμηση. Η ανάγκη επιστροφής σε βαθμών βρίσκεται στην ίδια κτεύθυνση με τη διδασκαλία των Αρχαίων που υπόσχεται ότι θα εραπεύσει τη «**λεξιπενία**» και την κατάργηση του μονοτονικού που υποτίθεται ότι προκάλεσε μαθητική αγραμματοσύνη...

Σταύρος ΜΠΟΦΙΛΑΤΙ

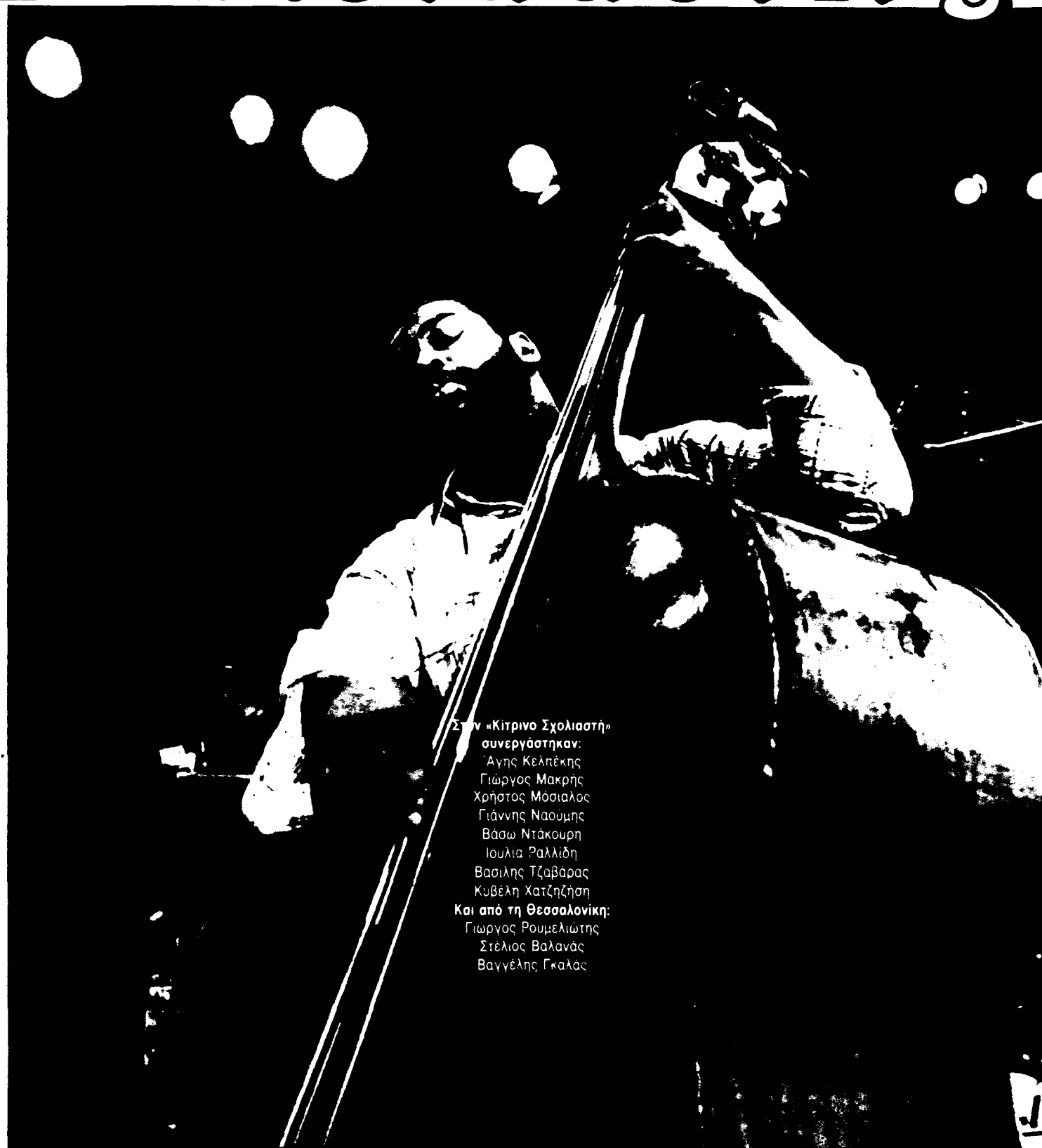
1. Στ. Χιωτάκη, «Ποιον θα ωφελούσε η κατάργηση των εξετάσεων και των βαθμών στο Γυμνάσιο», *Δεκαπενθήμερος Πολίτης*, τ. 73.

2. Θ. Μυλωνά, «Η αναπαραγωγή των κοινωνικών τάξεων μέσα από τους σχολικούς μηχάνισμους», εκδόσεις Γρηγόρη, Γ. Κοντογιάννη, Π. Πολυδωρίδη, «Επιλογή και αξιολόγηση στην εκπαίδευση», *Σύγχρονα Θέματα*, τ. 18, σελ. 52.

3. Α. Φραγκουδάκη, «Κοινωνιολογία της εκπαίδευσης, Θεωρίες για την κοινωνική ανισότητα στο σχολείο», εκδ. Παπαζήση, Ο. Βαγ. «Κοινωνιολογία της εκπαίδευσης», εκδόσεις Παπαζήτης.

ΚΙΤΡΙΝΟΣ

Σχολιαστής

Στον «Κίτρινο Σχολιαστή»

συνεργάστηκαν:

Άγης Κελεπής
Γιώργος Μακρής
Χρήστος Μόσιαλος
Γιάννης Ναούμης
Βάσω Ντάκουρη
Ιουλία Ραλλίδη
Βασίλης Τζαβάρας
Κυβέλη Χατζηζήση

Και από τη Θεσσαλονίκη:

Γιώργος Ρουμελιώτης
Στέλιος Βαλανός
Βαγγέλης Γκαλας

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

18
ΜΑΡΤΙΟΥ

ΖΩΝΤΑΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

- ΡΟΔΟΝ
Gan Club
- 127 db
Rovespier Kills Dandon
- CLUB VITRAUX
Εκών Άκων

ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

ΗΡΑΚΛΕΙΟ

- «ΒΟΣΠΟΡΟΣ» 10μελές τουρκικό συγκρότημα. Παίζουν με παραδοσιακά όργανα. Α' μέρος: μουσική Ελλήνων συνθετών της Πόλης. Β' μέρος: τελετουργική μουσική των δερβίσηδων (Βασιλική Αγίου Μάρκου - Οργάνωση: Κέντρο Έκφρασης ΟΜ).

ΣΙΝΕΜΑ

Μεταμεσονύχτιες προβολές:
ΑΛΦΑΒΙΑ (6460521), 01.15'
INTEAL (3626720), 01.00',
δύο ταινίες.
ΡΙΑΛΤΟ (8827000), 01.10'

ΚΟΚΚΙΝΙΑ

- «Η Ιστορία του στρατιώτη» του Ν. Τζούσον (Κινική Λέσχη - Δημοτικό θέατρο Νίκαιας 20.30').

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

- «Ψυμ, Έρωτας, Φαντασία», του Λουίτζι Κομεντοίνι, 1953, με τον Λίνο Βεντούρα (Γαλλικό Ινστιτούτο - αίθουσα προβολών 21.00')

Μεταμεσονύχτιες προβολές:
• ΡΙΒΟΛΙ 01.00-05.00 δύο ταινίες και εκπλήξεις.

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

- ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΣΥΝ (Τοσίτσα 17). Έκθεση ζωγραφικής του Αχιλλέα Νικολαΐδη (Διάρκεια μέχρι τις 31 Μαρτίου).
- ΓΚΑΛΕΡΙ ΑΡΓΩ (Μέρλιν 8). Έκθεση ζωγραφικής της Ειρήνης Κεράνη (Διάρκεια μέχρι 6 Απριλίου).
- ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΕΧΝΗΣ ΥΑΚΙΝΘΟΣ (Ζηρίτη 23, Κηφισιά). Έκθεση συλλογής χαρακτικών με τίτλο «Το 21 από Έλληνες χαράκτες». Εκτίθενται έργα των Χρηστίδη, Λοβέρδου, Γρύσου κ.λπ., αλλά και σύγχρονων χαρακτών όπως του Τάσου, Κατράκη, Κορογιαννάκη, Γραμματόπουλου, της Μαγγιώρου και άλλων. (Διάρκεια μέχρι 31 Μαρτίου).

• ΓΚΑΛΕΡΙ «F» και ΝΕΟ ΚΑΤΟΙΚΕΙΝ. (Φωκυλίδου 12-14 και Βουκουρεστίου). Έκθεση επιπέδων - σειρά πρωτότυπων, αυτόνομα έπιπλα και σύνθετες κατασκευές από μάρμαρο, σίδερο, κρύσταλλο, καθρέπτη, MDF, ξύλο - του αρχιτέκτονα Γιώργου Χαϊδόπουλου. (Διάρκεια μέχρι τις 28 Μαρτίου).

ΘΕΑΤΡΟ

- Στρίντμπεργκ - Στρίντμπεργκ, μεταμεσονύχτια παράσταση από τον θίασο «Διπλούς Έρωτες» (Ιλίσια - Στούντιο, Παπαδιαμαντοπούλου 4 - 00.00').

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

- «Η λογοτεχνική κριτική σήμερα» Συμμετέχουν και συζητούν Δ. Κούρτοβικ, Κ. Καναβούρης και Β. Κάσσο (Πολιτιστική Λέσχη της ΚΝΕ Πατησίων 63B - 20.00').

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

- Γυναικείες λογοτεχνικές συζητήσεις με την Άλκη Ζέη στα πλαίσια των μαθημάτων που οργανώνει η Ομάδα Γυναικείων Σπουδών του Α.Π.Θ. (Νομική Σχολή Θεσπών 19.00'-21.00').

T.V.

- «Η Κοινωνική Ζωή στην Αρχαία Αίγυπτο», έτσι, για να δούμε τα προνόμια των γυναικών και τις σχέσεις τους με τους άνδρες στη χώρα αυτή πριν μια χιλιετιρίδα. (ΕΤ-2, 18.15').

- «Ταξίδια μέσα στο φάβο» του Νόρμαν Φόστερ με τον Όρσον Ουέλς στο ρόλο ενός μουστακοφόρου Τούρκου αξιωματικού. Έργο που εμπνεύστηκε ο Ο. Ουέλς μετά την αποτυχία της ταινίας ο «Πολίτης Κайν». Έτσι διασκεύασε το μυθιστόρημα του Έρικ Άμπλερ, έστησε το έργο και βοήθησε και σκηνοθετικά. (ΕΤ-1, 22.50').

ΓΕΝΙΑ ΤΟΥ ΧΑΟΥΣ

Από το Πάσχα του '82, όταν ξεκίνησαν σαν Αντικουλτούρα με τον Θοδωρή να παίζει ντραμς σε ένα πανκ new-wave σχήμα μέχρι τις αρχές του '88 και την ολοκληρωμένη τους μορφή που είδαμε στη συναυλία με τους Ex, η Γενιά του Χάους έχει διαγράψει μια σταθερή ως προς τους στόχους αλλά συνέχεια εξελισσόμενη ως προς τις ιδέες πορεία. Έχει γράψει μερικούς μύθους, τραγούδια της έχουν γίνει συνθήματα και ο Θοδωρής είναι η μοναδική ίσως φιγούρα που θα βγει και θα πει από το μικρόφωνο τα πράγματα με το όνομά τους. Από τότε μέχρι τώρα γύρω στα 15 άτομα έχουν περάσει σαν μέλη από το γκρουπ. Και η ιστορία ξετυλίγεται από τις «ηρωικές» μέρες των punk συγκροτημάτων της Σοφίτας (Stress, Panx Romana, Ex Humans), την αλητεία στους δρόμους, την πρώτη τους κασέτα στην Art Nouweu μαζί με το Αδιέξοδο, τη συλλογή της Enigma Records. Διατάραξη κοινής ησυχίας (θυμάστε) από το Δικαίωμα Διάβασης και το δίσκο τους, όπως και τον καινούργιο τους «Ρέκβιεμ».

Η Γενιά του Χάους κατόρθωσε κάτι που ελάχιστοι έχουν καταφέρει: Να αποκτήσει πολλούς φίλους αλλά και αρκετούς εχθρούς. Μιλάμε με το Θοδωρή Ηλιακόπουλο για όλα αυτά και για ακόμη περισσότερα, ή καλύτερα τους αφήνουμε να τα πουν οι ίδιοι.

«Τα εμπόδια που συναντήσαμε και που συναντάμε ακόμα είναι πάρα πολλά. Επειδή τύχαινε να μιλάω στο μικρόφωνο και να κριτικάρω, αυτό το πράγμα ενοχλούσε διάφορες συνειδήσεις. Κάναμε κάποια αίσθηση όπου παίζαμε αλλά σαν αποτέλεσμα μάς αγνοούσαν όλοι. Ανοίχτηκε και δήλωσα τη θέση μου στις συναυλίες γιατί δεν μου άρεσαν αυτά που έβλεπα γύρω μου. Δεν πιστεύω ότι κάποια στιγμή στη ζωή σου μπορείς να πάρεις την ταυτότητα του punk και να μπεις στο ίδιο τσουβάλι με χιλιάδες άλλους που στο κάτω κάτω δεν έχεις τίποτα κοινό μαζί τους. Τι έχεις κοινό; Μια εξωτερική εμφάνιση; Μια ιδεολογία που έχει χιλιάδες πτυχές για το ποιος είσαι και πού πας; Για παράδειγμα μπορεί να είμαι με κάποιον πανκ που ο πατέρας του έχει εργοστάσιο και αυτός είναι που θα το βρει μπροστά του. Πού είμαστε όμοιοι; Γι' αυτό δεν πίστεψα ποτέ μου σε ομάδες, που ναι σε προστατεύουν μέσα από τη μάζα, ή την ανωνυμία τους, αλλά αυτό είναι βολικό. Αν θέλεις να πεις τα δικά σου πράγματα, πρέπει να πεις είμαι εγώ. Αυτός είναι και ο λόγος που ποτέ δεν μπόρεσα να γράψω αγγλικούς στίχους. Ήθελα πάντα να εκφράζομαι στα ελληνικά. Όταν θέλεις να προσφέρεις κάποιο μήνυμα στον άλλο, πρέπει να του μιλήσεις στη γλώσσα του. Το μήνυμά είναι άποψη ζωής, δεν είναι ούτε αντιδραστικό, ούτε επαναστατικό, ούτε τίποτα τέτοιο. Και το να κάνεις τον άλλο να πεθαίνει από τα γέλια είναι ένα μήνυμά.

«Τα ελληνικά συγκροτήματα δεν έχουν να πουν τίποτα στους ξένους, μουσικά ή στιχογραφικά παρά μόνο στους Έλληνες. Έχεις ακούσει πανκ από Γαλιανέζους ή Αργεντινούς; Πολύ χάλι, και μιλάνε στη γλώσσα τους...

«Το πανκ ποτέ δεν μπόρεσε να λειτουργήσει στην Ελλάδα. Μόνο στις περιόδους 82-84 όπου υπήρχε μαζική δίωξη, καταστολή κ.λπ. Τα πράγματα έσπρωχναν τους συμπαθούντες να συσπειρωθούν, να γίνουν ένα, να εκ-

φραστούν, μέχρι τότε, μέχρι να πέσει ο βούρδουλας, όλοι ήταν για την πάρτη τους. Παραδείγματα για το πώς κατάντησαν τα πανκιά άπειρα. Μόνο σε προσωπικό επίπεδο υπάρχει κέρδος. Τι σου πήρε και τι σου άφησε.

«Ο κάθε άνθρωπος έχει δικαίωμα στην εξέλιξη. Αν περάσεις ένα στάδιο στη ζωή σου, δεν το απορρίπτεις, το αποδεχτείς και κάνεις ένα βήμα μπροστά, είναι σημαντικό. Αν το απαρνηθείς και πεις τι έκανα, η κατάσταση θα γίνει μπουμερανγκ για σένα.

«Στην Ελλάδα πάσχουμε από υπερπληροφόρηση. Ο Έλληνας δεν ξέρει τι να ακούσει και τι να πιστέψει και γι' αυτό δεν μπορεί να δώσει προσωπικότητα στη μουσική του, βομβαρδίζεται συνέχεια.

«Είναι κρίμα να υπάρχει στον κόσμο η εικόνα ότι το ελληνικό ροκ είναι αυτοί οι Μπουλάδες και οι Παπακωνσταντίνοι, και τίποτα άλλο. Αυτοί προβάλλονται οίγουρα και μάλιστα στις πλατέες άλλων που έχουν φτύσει αίμα αλλά και μεις τους αφήνουμε. Γιατί αφήνουμε τους απολιθωμένους και τους ακινδυνούς να κυριαρχούν χωρίς αντίλογο; Και όλοι όσοι βγάλανε μια προσωπικότητα στη μουσική τους δεν κατάφεραν τίποτα. Γιατί; Γιατί είναι η εποχή τέτοια. Πάντα ό,τι έχει την τάση να πηγαίνει στο αυθεντικό είναι καταδικασμένο στο περιθώριο. Δεν θέλουν το αυθεντικό, θέλουν αυτό με ημερομηνία λήξης.

«Όταν βγαίνεις για μια συναυλία και το εισιτήριο έχει 1000 δραχμές δεν είσαι πια underground, είσαι show business. Αλλά αν παραμείνεις πιστός στις ιδέες σου, θέλεις να εξελιχθείς, θέλεις να δώσεις, θα πάρεις το κομμάτι της πίτας που σου ανήκει, την αναγνώριση.

«Το να έχεις ελληνικό πολιτικοκοινωνικό στίχο και να αναγνωρίσεις για μένα σημαίνει πρώτα απ' όλα ηθική ικανοποίηση. Και όχι μόνο για σένα αλλά και για όλους που σε στηρίξαν όλα αυτά τα χρόνια, που πάλεψες και αναλώθηκες άσχημα. Η αναγνώριση δεν είναι να χοροπηδάνε οι άλλοι από κάτω αλλά να σκεφτούν αυτά που τους λέω.

«Το πανκ σαν και οτιδήποτε που βγαίνει από κατώτερα κοινωνικά στρώματα είναι αρκετά αυθεντικό. Όποιος το αγνόησε θα πρέπει να ήταν πολύ κρετινός. Αναμφισβήτητα το πανκ πλασαρίστηκε αργότερα για να μαθευτεί και καλύτερα που πέθανε. Η αλλαγή που έφερε μέσα στη μουσική μπορεί να είναι μακροπρόθεσμη, αλλά τίποτα δεν πάει χαμένο.

«Η Γενιά του Χάους είμαστε ακόμα πανκς στην ιδεολογία αλλά όχι και στη μουσική. Είναι σημείο εξέλιξης να εκφράζομαι προσωπικά. Τώρα πια υπάρχει μια ήρεμη στάση ζωής χωρίς το μαύρο και το άσπρο. Και τα παιδιά στο γκρουπ εξίσου συνεισφέρουν μουσικά σ' αυτή την κατεύθυνση.

«Το '88 θα είναι η τελευταία μας χρονιά, βάζουμε έναν καινούργιο δίσκο και έχουμε σκοπό να τα δώσουμε όλα. Ξέρεις, δεν έχουμε να χάσουμε τίποτα. Γιατί αυτό που θα έχουμε κερδίσει θα είναι η εμπειρία και η γνώση. Η δόξα είναι πάντα φαινομενική, εφήμερη. Και όταν τα βάλουμε στο τέλος όλα μαζί θα πούμε πως ήμασταν αυθεντικοί, πως ήμασταν οι εαυτοί μας».

Βασίλης ΤΖΑΒΑΡΑΣ

ΘΕΑΤΡΟ

ΜΑΓΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

(Εταιρεία θεάτρου και εικαστικών τεχνών)
Μητροπόλεως 72 και Χριστοδούλου 6
Τηλ. 3220615
Αριστοφάνη
ΒΑΤΡΑΧΟΙ

Οι «Βάτραχοι» παρουσιάστηκαν για πρώτη φορά στα Λήνια του 405 π.Χ., όπου και κέρδισαν το πρώτο βραβείο στους δραματικούς αγώνες. Το έργο γράφτηκε σε μια από τις πιο κρίσιμες περιόδους της Αθηναϊκής Δημοκρατίας. Αυτό που κυριαρχεί στο έργο είναι η πίστη του ποιητή στις παλιές αξίες της Αθήνας των Μαραθωνομάχων.

Ο θεός Διόνυσος με το δούλο του Ξανθία κατεβαίνουν στον Άδη με στόχο να ξαναφέρουν τον Ευριπίδη ανάμεσα στους ανθρώπους. Η απουσία των μεγάλων δραματικών δασκάλων από την κοινωνία είναι έκδηλη. Ο Διόνυσος μεταμφιέζεται σε Ηρακλή για να αντιμετωπίσει καλύτερα τους κινδύνους ενός τέτοιου ταξιδιού. Φτάνοντας στον Άδη, μετά από μια σειρά κωμικών επεισοδίων, διαπιστώνουν πως ο Ηρακλής δεν έχει δημιουργήσει και τόσο καλή φήμη, εξαιτίας της κλοπής του Κέρβερου αλλά και απλήρωτων χρεών. Ο Διόνυσος, μπροστά στον κίνδυνο ξυλοφορτώματος, πείθει τον Ξανθία ν' αλλάξουν ρόλους. Φύλακες του Άδη τους συλλαμβάνουν και καθώς κι οι δυο ισχυρίζονται πως είναι θεοί, τους ξυλοφορτώνουν για να δουν ποιος θα πονέσει. Μετά την παράβαση ο Διόνυσος αναλαμβάνει να λύσει τις διαφορές Ευριπίδη και Αισχύλου, που διεκδικούν ο καθένας για λογαριασμό του τον τίτλο και τη θέση του κορυφαίου ποιητή. Κερδισμένος από την κωμική αυτή διαδικασία βγαίνει ο Αισχύλος και το έργο τελειώνει με τη θριαμβευτική επιστροφή του στον Πάνω Κόσμο.

Η παράσταση του «Μαγικού Θεάτρου» αποσκοπεί στην έκφραση ενός άλλου τρόπου προσέγγισης του Αριστοφάνειου έργου, μακριά από επικαιρικά στοιχεία, στοχεύοντας στην ουσία της κωμωδίας.

Βάση του εγχειρήματος αυτού η τελετουργία καθώς, κατά το σκηνοθέτη της παράστασης Νίκο Χατζηπαπά, οι «Βάτραχοι» είναι έργο με άμεσες αναφορές στη Διονυσιακή λατρεία.

Κεντρικό πρόσωπο του έργου ο Διόνυσος, εμφανίζεται στη σκηνή του «Μ.Θ.» σαν φορέας της οργιαστικής τελετής παίζοντας ο ίδιος τύμπανα, γκάντα και τζουρά. Οι αισθητικές επιλογές στηρίζονται στην αισθητική του ανατολικού θεάτρου. Ψάθες και μεγάλα πιθάρια συνθέτουν την όψη του σκηνικού χώρου. Τα χρώματα έντονα με βάση το κόκκινο και οι χορογραφίες στηριγμένες στο οργιαστικό στοιχείο. Η μουσική είναι ζωντανή, μέρος της δράσης. Κατεύθυνση των συντελεστών της παράστασης είναι οι αναφορές στην ανατολική αισθητική να μην ανακαλούν στη μνήμη του θεατή συγκεκριμένα είδη ανατολικού θεάτρου (καμπούκι, Νο, μπαλινέζικο θέατρο), αλλά να ενσω-

ματώνονται σε ένα νέο αποτέλεσμα. Στόχος δεν είναι μια πολύπλοκη φόρμα, αλλά η δημιουργία μιας θεατρικής γλώσσας άμεσα κατανοήσιμης από το κοινό.

Μετάφραση: Θρασύβουλος Σταύρου
Σκηνοθεσία: Ν. Χατζηπαπάς
Εικαστική σύνθεση: Τίτινα Χαλματζή
Μουσική: Σπύρος Ηλιάδης
Χορογραφίες: Άντα Αραβσοιτά
Φωτισμοί: Δημήτρης Βάρλας, Ρένος Στρίγγος
Παίζουν οι ηθοποιοί: Σταύρος Μαυρίδης, Κώστας Μάνος, Στάθης Σύρος, Χριστίνα Αρμάνη, Μανώλης Τζιμπράκος, Ν. Χατζηπαπάς, Μαίρη Σταυρακέλη, Βάσω Πολυχρόνη, Στάθης Βούτος, Αρτό Απαρτιάν.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΘΕΑΤΡΟ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ

«Η Ιστορία του ζωολογικού κήπου»
Έντουαρντ Άλμπυ.

Μετά από μια σειρά αναβολές λόγω αναπάντεχων δυσκολιών, ανεβαίνει απ' το θέατρο Αναζήτησης η «Ιστορία του ζωολογικού κήπου» του Έντουαρντ Άλμπυ.

Η παράσταση ανεβαίνει μ' έναν ανορθόδοξο τρόπο παρουσίασης και συνοδεύεται από διαρκείς προβολές βίντεο, μουσική μινιμαλιστική και αβανγκάρντ και παρεμβολές κειμένων από την «Ευθραυστή Ισορροπία» του Άλμπυ, το «Κομμάτι μονολόγου» του Μπέκετ, και το «Οι Ρώσοι ποιητές προτιμούν τους μεγάλους Νέγκρους» του Έντουαρντ Λιμόνφ. Ηθικός αυτουργός του εγχειρήματος ο Αχιλλέας Ψαλτόπουλος που έκανε τη σκηνοθεσία, τη μετάφραση και ετοίμασε τα κείμενα που παρεμβάλλονται.

Το κεντρικό θέμα του έργου είναι η σύγκρουση ενός περιθωριακού διανοούμενου μ' ένα μικροαστό. Τα σκηνικά είναι του Θανάση Γωγάδη, τα κοστούμια της Ζαφείρας Λαζαρίδη, η κινησιολογία της Βίκης Σιάνου, η μουσική επιμέλεια του Μπάμπη Τίγκα, το βίντεο του Ηλία Ηλιού, τα ειδικά εφέ του Μιχάλη Σαμιώτη.

Γ.Ρ.

ΚΘΒΕ στο «Υπερώο» (τηλ. 223785)

το έργο της Χαράς Κανδρεβιώτου
«Το πλευρό του Αδάμ»

Στο «Υπερώο» του ΚΘΒΕ παρουσιάζεται από ομάδα του ΚΘΒΕ το έργο της Χ. Κανδριώτου «Το πλευρό του Αδάμ».

Το έργο πραγματεύεται μ' έναν πολύ πρωτότυπο τρόπο το ρόλο της γυναίκας στην κοινωνία. Διαδραματίζεται όλο σε μια παραλία μπροστά στη θάλασσα που είναι αλλά και συμβολίζει την κοιτίδα της ζωής πάνω στη γη. Είναι ο πλάστης όλου του ζωικού βασιλείου αλλά και του ανθρώπου.

Το έργο δεν έχει το χαρακτήρα του «παράλογου θεάτρου». Όλα γίνονται σε μια ρεαλιστική τάξη πραγμάτων όπως ακριβώς συμβαίνει καθημερινά. Όμως και σ' αυτό όπως και στη ζωή υπάρχουν στιγμές που πετάνε από μόνες τους στην υπέρβαση και τον υπερρεαλισμό. Αυτές τις στιγμές μαζεύει το έργο και τις παρουσιάζει με τρόπο αντικομφορμιστικό και συχνά φεμινιστικό.

Σκηνοθεσία: Πάνος Παπαϊωάννου.
Σκηνικά και κοστούμια: Μιχ. Σδούγκος.
Μουσική: Ηρακλής Πασχαλίδης.
Παίζουν: Κώστας Σαντάς, Άκης Δρακουλινάκος, Γιάννης Βρανάς, Θανάσης Κεραμιδής, Χρύσα Καψούλη.

Σ.Β.

• «Φόρουμ», στη, συνήθως άσχετη, μουσική σειρά, αυτή τη φορά ο μαύρος Booker T. Jones, αρχηγός του γνωστού ινστρουμένταλ συγκροτήματος BOOKER T. END THE MG'S από τη δεκαετία του '70 (ET-2, 23.00').

Μπρόνσον, για ευχάριστο μεσημέρι (ET-1, 14.10').

• «Αθλητικοί παλμοί», για όσους ενδιαφέρονται για τον αθλητισμό. Μόλις τελειώσουν από εδώ σε άλλον κανάλι (ET-2, 14.15') και ας δουν τις

• «Αθλητικές συναντήσεις» (ET-1, 16.20)

• «Προς το φέρε», αγγλική παραγωγή που απεικονίζεται στο ομώνυμο μινιατούρημα της Βιρτζίνια Γουόλφ. Τηλεταινία και με βραβείο (ET-1, 21.50').

• «Μια τρελή παρανιόρα», με τη Ρενέ Βαγιόνι, Λουί, Ανδρέα, Γκιζελ, Γιάννη Μιχαήλ, Νικόλα Κλη. Θα διαπιστώσουμε πως ένας εφοπλιστής ζητάει «την χείρα» μιας χήρας ερωτευμένης όμως με κάποιον άλλον. (ET-2, 22.15)

• «Η ερωμένη του σούτη», ταινία γαλλικής παραγωγής, γεμάτη εντάσεις και εναλλαγές εικόνων, με τον Μ. Πικολί, Μπρόνσον Ντέκερ και Ντομινίκ Σαντά, για όσους έμειναν σπίτι και δεν έχουν ύπνο. (ET-2, 00.15').

ΣΑΒΒΑΤΟ

19

ΜΑΡΤΙΟΥ

ΖΩΝΤΑΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

• ΡΟΔΟΝ
Gan Club

• CLUB VITRAUX
Silent age

ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

• ΚΡΑΤΙΚΟ ΩΔΕΙΟ (Λέοντος Σοφού 16) Σεμινάρια τζαζ με τον Daniel Kientzy (Διάρκεια μέχρι τις 24 Μάρτη).

ΣΙΝΕΜΑ

• «Ριφιφι», του Ζυλ Ντασέν, 1955, με τους Ζ. Σερβαί, Ζυλ Ντασέν, Μαγκαλί Νοέλ, Ρομπέρ Οσέν (Ταινιοθήκη, 29.00-21.00).

• «Σταβίτσκι», του Αλαιν Ρενέ, 1974 με τους Ζ.Π. Μπελμοντό, Σαρλ. Μπουαγιέ, Κλωντ Ρις, Φρανσουά Περιέ (Ταινιοθήκη 21.00 - 23.00).

Μεταμεσονύχτιες προβολές:

ΑΛΦΑΒΙΑ (6460521), 01.15'
ΑΝΤΖΕΛΑ (2282121), 01.00'
ΙΝΤΕΑΛ (3626720), 01.00'
ΡΙΑΛΤΟ (8827000), 01.10'
ΠΛΑΖΑ (6917722), 01.10'

ΘΕΑΤΡΟ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

• Τρωάδες. Πρεμιέρα στην Κεντρική σκηνή του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος. Σκηνοθεσία Ανδρέας Βουτσινάς.

T.V.

• «Βαλντέζ, ο σκληρός καβαλάρης», ιταλοισπανικό γαλλική συμπαραγωγή γουέστερν με τον Τσαρλς

ΚΥΡΙΑΚΗ

20

ΜΑΡΤΙΟΥ

ΖΩΝΤΑΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

• 127 db
Next to Nothing

• ΡΟΔΟΝ
Mingus Dynasty

• CLUB VITRAUX
Brief Candles

ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

• Συναυλία μουσικής δωματίου με τους Λουρέλ Πικουλιάντα (βιολί), Άντα Μπάτκο (όμποε) και Φιλίππινα Φιλίπποβα (πιάνο). (Βαφοπούλειο Πνευματικό Κέντρο 20.30).

ΣΚΙΕΣ

Η σύνθεση του γκρουπ είναι η εξής:
Θόδωρος Μποτίνης - Μπάσσο
Σταύρος Μουφλουζέλης - Κιθάρα, Φωνή
Νίκος Παπαϊωάννου - Ξύμπανα
Κώστας Σουλιάτης - Τύμπανα

Στη συνέχεια, για τις Σκιές μας μιλά ο Θόδωρος Μποτίνης: «Ξεκινήσαμε σαν γκρουπ με δικές μας συνθέσεις, από το '85. Παλιότερα, δεν είχαμε σταθερό σχήμα και παίζαμε πιο πολύ διασκευές (από Clash, Cure και άλλους). Χρησιμοποιούμε ελληνικούς στίχους, που τους γράφω εγώ. Στη μουσική των τραγουδιών συμμετέχουμε όλοι. Είμαστε, βλέπεις, περισσότερο μια παρέα, με κοινά βιώματα, που αντανακλώνται στη μουσική. Έτσι όταν κάποιος φέρει μια ιδέα, οι υπόλοιποι παίζουν λίγο πολύ ό,τι περιμένει. Στον ήχο μας, προσπαθούμε να μιξάρουμε τις επιρροές μας από τη δυτική και την ελληνική μουσική. Θέλουμε τα τραγούδια μας να έχουν δικό τους χαρακτήρα και να μη μμπούνται ξένα πρότυπα. Απ' τους ξένους πάντως μας έχει επηρεάσει η σκηνή Dark, χωρίς να έχουμε μείνει όμως στο παρελθόν.

«Δυστυχώς, ο κόσμος, όσον αφορά τα νέα ακούσματα, είναι κρύος. Παίρνει έτοιμο ό,τι έρχεται κατευθυνόμενο απέξω και νομοπάρει το ελληνικό ροκ. Το κοινό δουλεύει σαν κύκλωμα. Κάθε γκρουπ έχει το κύκλωμά του. Αν αυτό είναι μεγάλο και γεμίζει τα μαγαζιά τότε όλα "πάνε καλά!" Πάντως, η σκηνή είναι στο τέλος μιας καμπής και τώρα κάτι καινούργιο πάει να γίνει. Πέρσι και φέτος μπορεί να βγαίνουν δίσκοι, αλλά τα πράγματα ήταν κάτω. Τώρα εμφανίζονται πολλά νέα γκρουπ και το σκηνικό φαίνεται ν' αλλάζει!

«Αυτό τον καιρό συζητάμε για να φτιάξουμε το δίσκο μας με διάφορες εταιρείες. Δυστυχώς στις ανεξάρτητες εταιρείες, αν και υπάρχουν άνθρωποι με ιδέες και καλές προθέσεις, τα πράγματα δεν προχωράνε εύκολα. Εμείς προχωράμε και βλέπουμε!»

X.M.

BLUES WIRE 0:31

Οι BLUES WIRE 0:31 αποτελούνται από τον Ηλία Ζαίκο (κιθάρα, τραγούδι), τον Νίκο Ντουνούση (κιθάρα, φωνητικά), τον Σωτήρη Ζήση (μπάσσο) και τον Γιώργο Δημητριάδη (τύμπανα).

Παίζουν κυρίως μπλουζ όπως θα καταλάβατε κι απ' το όνομά τους, ενώ θα μπορούσαμε να πούμε ότι αποτελούν μια μετεξέλιξη των παλιών BLUES GANG, αφού σχεδόν όλα τα μέλη τους συμμετείχαν κατά καιρούς στους BLUES GANG.

Μετά από ένα χρονικό διάστημα συναυλιών και εμφανίσεων — άλλωστε οι BLUES WIRE είναι ένα από τα ελάχιστα «τυχερά» γκρουπ που εμφανίζονται σε μαγαζιά καθημερινά και μάλιστα με ιδιαίτερη επιτυχία — ετοίμασαν τον πρώτο τους δίσκο με τίτλο Who's calling? όπου περιέχονται δικά τους τραγούδια αλλά και διασκευές. Άλλωστε είναι και το μόνο γκρουπ στην Ελλάδα που κινείται με τόση ένταση και διάρκεια στο συγκεκριμένο μουσικό χώρο.

Σε μια σύντομη κουβέντα που είχαμε μαζί του, ο Ηλίας Ζαίκος μας είπε γι' αυτές τις προσπάθειες, για τους BLUES WIRE, αλλά και τους BLUES GANG:

«Κατ' αρχάς θέλω να πω ότι οι BLUES GANG ήταν ένα σχολείο για όλους μας. Μια πολύτιμη εμπειρία. Ωστόσο καθώς περνούσε ο καιρός νιώθαμε ότι η πρώτη προσπάθεια κάπου ολοκληρώθηκε κάνοντάς μας όμως πλουσιότερους σε εμπειρίες. Έτσι θελήσαμε να φτιάξουμε ένα νέο γκρουπ δίνοντάς του ένα όνομα με νόημα. Αυτό ήταν οι BLUES WIRE 0:31. Νομίζω ότι το όνομα του γκρουπ δίνει και το στίγμα του. Τι παίζει, από πού είναι (0:31 είναι ο κωδικός της Θεσσαλονίκης), ενώ δηλώνει και τη θέληση στο να υπάρχει πάντα ένας πυρήνας μουσικών που να συνεχίζει αυτό που κάνουμε, αυτό που αγαπάμε, το μπλουζ. Άλλωστε καθώς υπάρχουν ήδη αρκετές εμπειρίες από τις προηγούμενες προσπάθειές μας, είναι πιο εύκολο να εξελιχούμε μουσικά κι αυτό νομίζω ότι ήδη φαίνεται. Όσο για τη συνέχεια... nothing but the blues...».

Στέλιος Βαλανός

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ ΤΟΥ «ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ»

Το ντοκιμαντέρ κατάντησε άγνωστο στο πλατύ κοινό αφού σπανίζει και στην τηλεόραση, ενώ έχει εξαφανιστεί στις αίθουσες του σινεμά.

Μένουν τα φεστιβάλ όπως το «cinema du reel» στο μουσείο Πομπιντού στο Παρίσι ή το ανεξάρτητο φεστιβάλ μικρού μήκους στη Δράμα.

Στο Γαλλικό Ινστιτούτο θα προβληθεί μια επιλογή από ελληνικές ταινίες των δέκα τελευταίων ετών και μαζί μια συμπληρωματική επιλογή πρόσφατων γαλλικών που βραβεύτηκαν στο φεστιβάλ του «κινηματογράφου του πραγματικού».

Δευτέρα 21/3.

- 18.00' «Πετροχημικά / Καθεδρικές της Ερήμου» (Ελλάδα)
- 19.30' «Ήταν μια φορά η τηλεόραση» (Γαλλία)
- 20.30' «Θεσσαλονίκη 6,5 Ρίχτερ» (Ελλάδα)
- «Πρώτα μέτρα» (Γαλλία)
- 21.30' «Γεφύρια του Ιονίου» (Ελλάδα)
- «Τραγούδια της φωτιάς» (Ελλάδα)

Τρίτη 22/3

- 18.00' «Στα Τουρκοβούνια» (Ελλάδα)
- «Ονειροπολήσεις ενός μοναχικού περιπατητή» (Γαλλία)
- 19.00' «Εγκώμιο στην κοίμηση της Θεοτόκου» (Ελλάδα)
- «Σαντορίνη» (Ελλάδα)
- 20.00' «Μνήμες μεταναστών» (Γαλλία)
- «Καλκάτζα» (Ελλάδα)
- 21.0' «Οδυσσέας» (Γαλλία)
- «Σεμνών Θεών» (Ελλάδα)
- «Το στρώμα της καταστροφής» (Ελλάδα)

Τετάρτη 23/3

- 18.00' «Αφιέρωμα» (Γαλλία)
- «Εντός των τειχών» (Ελλάδα)
- 19.00' «Berlin 26» (Ελλάδα)
- «Φαντάσματα των περασμένων μας πράξεων» (Γαλλία)
- «Ένα ντοκιμαντέρ» (Ελλάδα)
- 20.00' ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ · ΣΥΖΗΤΗΣΗ
- 20.30' «Λεπτομέρεια στην Κύπρο» (Ελλάδα)
- 21.30' «Μαρτυρίες» (Ελλάδα)

ΓΙΝΕ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΗΣ

Η ΚΑΝΕ ΔΩΡΟ ΜΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ του ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ

Ο ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ, με την ευκαιρία της δεκαπενθήμερης κυκλοφορίας του, προσφέρει στους αναγνώστες του ειδική τιμή-προσφορά συνδρομής για το πρώτο τρίμηνο (μέχρι τέλη Μάρτη). Σπεύσατε.

		κανονική	προσφορά
Εσωτερικό:	ετήσια	4.800	3.800
	εξαμηνιαία	2.400	1.900
Ευρώπη:	ετήσια	6.000	5.000
	εξαμηνιαία	3.000	2.500
Αμερική-Αυστραλία-Ασία-Αφρική:	ετήσια	6.800	5.800
	εξαμηνιαία	3.400	2.900

Η τιμή-προσφορά ισχύει και για την ανανέωση των υπαρχουσών συνδρομών μόλις λήξουν.

GUN CLUB

Οι Gun Club ξεκίνησαν το 1980 μέσα από την πανκ σκηνή του Λος Άντζελες. Ο Jeffrey Lee Pierce, δημοσιογράφος με έντονο ενδιαφέρον για όλες τις προγενέστερες μορφές του ροκ και ιδιαίτερα το χίλυ-μπίλυ και ροκ α μπίλυ, συναντά τον κιθαρίστα Kid Congo Powers και αποφασίζουν τη δημιουργία του συγκροτήματος.

Η συνεργασία τους διακόπτεται πριν από την κυκλοφορία του παρθενικού τους LP. «Fire of love», το οποίο μένει κλασικό μέχρι σήμερα.

Είναι η πρώτη φορά μετά το '80 που στο βινύλιο αποτυπώνεται όλη η σκοτεινή πλευρά της «μυθολογίας της Δύσης».

Το '82 κυκλοφορεί ο επόμενος δίσκος «Miami», όπου ο J.L. Pierce σε χαμηλότερους τόνους αλλά με την ίδια εσωτερική ένταση δίνει το αριστούργημά του. Από τότε κυκλοφορούν οι δίσκοι «Death Party» και «Las Vegas Story», ο οποίος είναι και ο τελευταίος εκείνης της φάσης του συγκροτήματος. Οι Gun Club διαλύονται το '84 γιατί, σύμφωνα με την επίσημη δικαιολογία, δεν υπάρχει ανταπόκριση του κοινού, και ο J.L. Pierce ακολουθεί προσωπική καριέρα, στην Αγγλία και στη Γερμανία.

Το '87 γίνεται νέα συνάντηση των Pierce και Congo και η επανασύνδεση του συγκροτήματος. Αποτέλεσμα ο δίσκος τους «Mother June», που αποσπεί ενθουσιώδεις κριτικές. Σ' αυτό το άλμπουμ συμμετέχει και ο Blixie Bargeld (κιθάρα - φωνητικά).

Στην Αθήνα ο J.L. Pierce θα συνοδεύεται από τη Lomi Mori στο μπάσο και τον Slick Nick στα ντραμς. 18, 19 Μάρτη, Κλαμπ Ρόδον.

MANU DIBANGO

Είναι γνωστός από το '73 με το «Soul Makossa» ή την άλλη (τροπική) άποψη της soul — επιτυχία που του χαρίζει και τις πρώτες μεγάλες συναυλίες...

Ο γεννημένος στο Καμερούν Manu Dibango, σαξοφωνίστας, πιανίστας, βιμπροφωνίστας και συνθέτης, δεν σταμάτησε μέχρι σήμερα να ενθουσιάζεται όταν εμφανίζεται και να γκρεμίζει τα «στεγανά των στυλ» μέσα από τη νέα αφρικάνικη μουσική. Στη δεκαετία του '60 ήδη ταξίδευσε σαν τζαζίστας σε πολλές χώρες της Αφρικής, εξερευνώντας τον τεράστιο ηχητικό της πλούτο στις πηγές του. Από τότε μέχρι σήμερα ο Dibango καταφέρνει και περνά το ρεύμα των αφρικάνικων ρυθμών μέσα στην τζαζ, στη σάλσα, στο ροκ, ανοιχτός σ' όλους τους συνδυασμούς και στις συνεργασίες με πλήθος μουσικών της Αφρικής, της Ευρώπης και της Αμερικής.

Στη δεκαετία του '70 ηχογραφεί τα άλμπουμ «Super Kumba», «Africadelic», «Manu 76» και παράλληλα συνθέτει μουσική για ταινίες από την Ακτή του Ελεφαντοστό, τη Σενεγάλη, το Καμερούν.

Το '79 βρίσκεται στην Τζαμάικα όπου, με συμμετοχή Τζαμαϊκανών και Αμερικανών μουσικών, δημιουργεί το άλμπουμ «Gone clear», μουσική που περιέχει τις τρεις μεγάλες τάσεις της μαύρης κουλτούρας. Αφρική, Αμερική, Καραϊβική.

Στις αρχές του '80, που απλώνονται παντού οι νέοι αφρικάνικοι ρυθμοί, ακολουθεί το πανέμορφο «Waka Juju». Τα πέντε τελευταία χρόνια ο Dibango περνάει από την κλασική τζαζ μέχρι το ηλεκτρο-φάνκ με τα δίσκα «Supertension», «Electric Africa», «Afrijazzy»... Η πορεία του ατελείωτου αυτού μουσικού περνάει αυτόν το μήνα και από την Ελλάδα.

Ελπίζουμε οι συναυλίες του να φέρουν μεγάλες δόσεις θερμού ανέμου και ενέργειας από την απέναντί μας Μαύρη Ήπειρο.

ΡΟΔΟΝ 25, 26 Μάρτη
Ρόδιο Σίτυ (Θεσ/κη) 28 Μάρτη

B.T.

A.K.

Σ.Σ.: Στο προηγούμενο τεύχος από τεχνικό λάθος οι φωτογραφίες του TITO PUENTE και ARCHIE SHEPP μπήκαν αντίστροφα. Ζητάμε συγγνώμη.

T.V.

● «Χρυσός», 1ο επεισόδιο σειράς 8 ντοκυμαντέρ με τίτλο «Σταίχνη του Τζακ Λόντον». Έτσι, για να δούμε πόσο δύσκολο είναι να αποκτήσουμε χρυσάφι. (ET-1, 15.45).

● «Χαρτοπαίχτης με ταλέντο», ιταλική κωμωδία του Λουίτζι Κομεταίνι. Αν διαπιστώσατε τη δυσκολία να γίνετε χρυσόθρες για προσπάθειες με την τράπουλα. Προσοχή όμως. (ET-1, 22.55).

● «Στρατηγός Μακρυγιάννης». Επετειακό. Α' μέρος (ET-2, 23.10).

Παπαστάμος (ιστορ. τέχνης, Δντής Εθνικής Πινακοθήκης), Α. Παπαϊωάννου (χαράκτρια). Παράλληλα λειτουργεί αναδρομική έκθεση έργων ζωγραφικής του Α. Κανακάκη. (Πολιτιστική Λέσχη ΚΝΕ. Πατησίων 63Β-20.00').

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

● ΓΚΑΛΕΡΙ ΤΙΤΑΝΙUM (Βασ. Κωνσταντίνου 44). Έκθεση ζωγραφικής της Ειρήνης Ηλιοπούλου (Διάρκεια μέχρι τις 26 Μαρτίου).

● ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΣΕΛΑΝΑ (Σίνα 38). Συνεχίζεται η ενδιαφέρουσα έκθεση με τίτλο «Κύριε σύζυγε...». Περιλαμβάνει γράμματα, μαρτυρίες, κείμενα γυναικών από το 1830 ως το 1980, παλιά και σπάνια βιβλία και σύγχρονες εκδόσεις που αποτελούν ένα αξιόλογο υλικό της ιστορίας των γυναικών. (Διάρκεια μέχρι τις 2 Απριλίου).

● ΓΚΑΛΕΡΙ ΖΥΓΟΣ, (Ιοφώντος 33). Εγκαίνια έκθεσης γλυπτών σε ξύλο και ζωγραφικής του Βρετανού καλλιτέχνη Ντέβιντ Γκράντ. — Επίσης εγκαίνια έκθεσης ζωγραφικής της Έρσης Χατζημυιάλη (Διάρκεια και των δύο εκθέσεων μέχρι τις 6 Απριλίου).

● ΓΚΑΛΕΡΙ ΝΕΕΣ ΜΟΡΦΕΣ (Βαλαωρίτου 9). Εγκαίνια έκθεσης χαρακτικών του Γιώργου Οικονομίδη. (Διάρκεια μέχρι τις 16 Απριλίου).

T.V.

● «Ο Μελλισσοκόμος», του Θ. Αγγελόπουλου με τους Μαρτσέλο Μαστρογιάννη, Νάντια Μουρούζη, Σερζ Ρετζιανί, Τζένη Ρουσσέα, Ντίνο Ηλιόπουλο (ET-1, 21.55').

ΤΡΙΤΗ

22
ΜΑΡΤΙΟΥ

ΣΙΝΕΜΑ

● «Ο Δράκος», του Ν. Κούνδουρου, 1956, με Ντίνο Ηλιόπουλο, Μαργ. Παπαγεωργίου, Γιάννη Αργύρη, Θ. Βέγγο, Ανέστη Βλάχο, Α. Ντούζο. (Ταινιοθήκη 19.00-21.00).

● «Τραπεζίτισσα», του Φράνσις Ζιρό, με Ρόμυ Σνάνιντερ, Κλωντ Μπρασσέ, Ζ.Α. Τρεντινιάν, Ζακ Φαμπρί. (Ταινιοθήκη 21.00-23.00).

ΔΕΥΤΕΡΑ

21
ΜΑΡΤΙΟΥ

ΖΩΝΤΑΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

● 127 db
Hard Beat

● ΡΟΔΟΝ
Mingus Dynasty

ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

● «ΒΟΣΠΟΡΟΣ», 10μελές τουρκικό συγκρότημα με παραδοσιακά όργανα. Α' μέρος: μουσική Ελλήνων συνθετών της Πόλης, Β' μέρος: τελετουργική μουσική των δερβισιδών (Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών - Οργάνωση: Κέντρο Έκφρασης ΟΜΙ).

ΣΙΝΕΜΑ

● «Στέλλα», του Μιχ. Κακογιάννη, 1955, με Μ. Μερκούρη, Γ. Φούντα, Αλ. Αλεξανδράκη, Β. Ζουμπουλάκη, Δ. Παπαγιαννόπουλο, Σ. Βέμπο, Τασώ Καββαδία. (Ταινιοθήκη 19.00-21.00).

● «Λούλου», του Βαλ. Μπορόβζικ, 1979, με Ανν Μπένετ, Μικέλε Πλάσιντο, Καρλ Έλριχ, Ζαν Ζακ Ντελμπώ. (Ταινιοθήκη 21.00-23.00).

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

● Συζήτηση για το έργο του Λεωτέρη Κανακάκη. Συμμετέχουν Χρ. Μπότσογλου (ζωγράφος), Σ. Μαθιόπουλος (κριτικός), Δ.

ΔΙΣΚΟΙ

Πολλοί καλοί δίσκοι στις αρχές του '88. Και προπάντων διαφορετικοί. Όλες οι τάσεις στην επιφάνεια και όλοι έχουν βαλθεί να ξεπεράσουν τον εαυτό τους. Αν θέλετε να τους μιμηθείτε, κάντε τώρα το δικό σας συγκρότημα. Δεν ξέρετε τι ωραία που είναι... Άντε για να μην αγοράζουμε όλο δίσκους εισαγωγής.

SILOS: Cuba (Rec. Collect)
Δεύτερος δίσκος για τους Νεοϋορκέζους Silos. Θυμίζουν όμως περισσότερο Δυτική Ακτή. Οι Green on Red πολύ θα ήθελαν αλλά δεν θα παίξουν ποτέ έτσι. Συν προσεγγμένες ενορχηστρώσεις με έγχορδα.

BLACK FLAG: Waisted Again (SST)
Όλα τα σινγκλάκια των Black Flag μαζί. Μια πορεία 10 σκληρών και δημιουργικών χρόνων για τους μεγάλους του hardcore.

NEGATIVE LAND: Escape from Noise (Rec. Rec.)
Με credits (κρατηθείτε): Jerry Garcia, Fred Frith, Jello Biafra, Residents. Όπου όλοι μαζί παίζουν τα πάντα. Από θόρυβο και ψυχεδέλεια μέχρι a-cappella διασκευή του Over the Rainbow από ένα κοριτσάκι με λόξιγκα!

BAND OF HOLY JOY: When stars came out and play (Flin Flam)
Τι τίτλος!!! Ποιητές ή ροκ εν ρολ stars; Σίγουρα είναι πιτα (αλκοόλ) και παίζουν casio. Πιο μεθυσμένοι και ηλεκτρονικοί και άγριοι Roques. Αριστουργηματικοί Εγγλέζοι. Βιολιά, αρμόνια και τόνοι ούισκι.

JAZZ BUTCHER: Fishcoteque (Creation)
Εδώ ο τίτλος είναι δανεισμένος από ένα μαγαζί fish + chips. Ο ροκ δίσκος που ονειρεύονται όλοι οι Βρετανοί. Ο Jazz Butcher ήταν πάντα μια ιδιοφυής, εκκεντρική περίπτωση.

ΑΡΒΑΝΙΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ ΜΤΙ 007

Οι Αρβανίτες είναι Έλληνες με διαφορετικό γλωσσικό ιδίωμα. Που — άσχετα απ' την αγνοία μας — αγωνίστηκαν το 1821 και που τραγούδησαν τις χαρές και τις λύπες τους, όπως οι υπόλοιποι Έλληνες.

Μια τέτοια διαπίστωση στην Ιταλία, για παράδειγμα, δεν θα προκαλούσε καμιά αντίδραση. Εκεί, τα διάφορα γλωσσικά ιδιώματα αντιτάθηκαν περισσότερο και επέζησαν. Στην Ελλάδα όμως όλα τα ιδιώματα «ελληνοποιήθηκαν» κι έσβησαν. Παρ' όλα αυτά, παρέμειναν τα τραγούδια τους.

Τέτοια είναι και τα «Αρβανίτικα Τραγούδια» που ερμηνεύει ο τραγουδιστής — Αρβανίτης στην καταγωγή — Θανάσης Μωραϊτής, γνωστός από τα τραγούδια του Μίκη Θεοδωράκη.

Ο διπλός δίσκος, που κυκλοφόρησε από την εταιρία ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ, είναι από τους πιο επιμελημένους της ελληνικής δισκογραφίας. Το έργο που συνοδεύει τους δύο δίσκους περιέχει: ένα γλαφυρό και μεστό σημείωμα του εθνολόγου-ερευνητή Αριστείδη Κόλλια πάνω στην καταγωγή των Αρβανιτών, μια ενδιαφέρουσα μουσική παρουσίαση των τραγουδιών απ' το συνθέτη Δημήτρη Λέκκα, που είχε και την ευθύνη της ενορχήστρωσης-διεύθυνσης ορχήστρας, καθώς και δυο σύντομα αλλά ουσιαστικά σημειώματα των Μ. Θεοδωράκη και Θανάση Μωραϊτή. Επιπλέον, το έργο περιλαμβάνει πληροφορίες και τους στίχους των τραγουδιών σε τρίγλωσση απόδοση. Η ηχογράφηση είναι ζωντανή από τη συναυλία στο θέατρο «Ορφέας», στις 15 Δεκεμβρίου 1986 στην Αθήνα.

CASSANDRA COMPLEX: Theomania (Play it again Sam)
Πολύ Dark, πολύ απόγνωση. Κάπου στο βάθος μια λάμπα των 10 Watts (το on των κιμπορντς). Αν βρουν το δρόμο τους, μπορεί και να βγουν ζωντανοί. Ποιος ξέρει. Πάντως έχουν ενδιαφέρον.

EUGENIE CHANBURN + CAMPER VAN BEETHOVEN: Camper Van Chanburn (Foundamental)
Οι άνθρωποι βρέθηκαν μαζί, μπήκαν στο στούντιο και πέρασαν ώρες ατελείωτου χαβαλέ, καταστρέφοντας σπάντα των Pink Floyd, της Soul και άλλων. Μαζί τους περνάμε πολύ καλά και άκρως διαστροφικά. Ο καλύτερος Ευγένιος (Shockabilly) και οι καλύτεροι Μπετόβεν.

UT: In Guts House (Blast Furs)
Πώς προτιμάτε τις γυναίκες, ήρεμες ή άγριες; Αυτές οι 3 κοπελιές, που είχαν στιγμές υστερίας παλιότερα, «ηρέμησαν». Κάπου οι φίλοι τους Sonic Youth συμφωνούν και κλείνουν το μάτι. Διπλό μάτι από Νέα Υόρκη. Ελεγχόμενος θόρυβος.

LUXURIA: Unserable Lust (Beqqars Banquet)
Ο Howard Deroto (βλέπε Magazine) σε συνεργασία με τον Όκο. Πολύ όμορφοι στίχοι, low mood, σοφιστικέ τάσεις. Τα παιδιά μεγαλώνουν, αν και αυτοί ήταν πάντα μεγάλοι. Και καπνά διασκευή Dylan για να μην ξεχνάμε τις ρίζες μας...

STEVE NIEVE: Playboy (Edsel)
Ο Steve Nieve, εκτός από κιμπορντίστας στους A Hrac-tions του Elvis Costello, είναι και ολοκληρωμένος συνθέτης. Λίγο πειραματικός, λίγο cool, διασκευές και άλλα ωραία. Ένα παιδί που αξίζει να το κάνετε παρέα.

Βασίλης Τζαβάρας

Με λίγα λόγια, οι συντελεστές αυτής της παραγωγής δίνουν την ευκαιρία — για πρώτη φορά απ' ό,τι γνωρίζουμε — στους Έλληνες να ακούσουν τραγούδια ελληνικά που η φυλετική μας ανοησία έκρυβε απ' τη δισκογραφία και το πλατύ κοινό για χρόνια.

ΒΑ.ΝΤΑ

ΣΤΟΝ ΣΕΡΙΟ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΠΑΙΔΙΑ. 1987-1988 ΣΕΙΡΙΟΣ

Άλμπουμ, με 3 δίσκους, που περιέχει ζωντανές ηχογραφίες από τα πέντε προγράμματα που ο «Σείριος» παρουσίασε στο Μουσικό Κέντρο Αθηνών στην Πλάκα, από τις 23 Οκτωβρίου 1987 έως τις 3 Φεβρουαρίου 1988.

Οι συμμετέχοντες ανήκουν στο ελληνικό τραγούδι, όπως αυτό εκφράζεται μέσα από τις μουσικές επιλογές του Μάνου Χατζιδάκι κι όχι μόνο.

Ενδιαφέρουσα πολιτιστική πρόταση για όσους δεν ασχολούνται με τα τραγουδιστικά σλόγκαν και το μουσικό εκχυδαϊσμό.

Το έργο που συνοδεύει την έκδοση επιμελημένο αλλά με ελλείψεις. Για παράδειγμα: το τραγούδι του Νότη Μαυρουδή, «Το Μήλο», δεν είναι φυσικά πάνω σε στίχους Λένα Πλάτωνος, όπως εσφαλμένα πληροφορεί το έργο, αλλά του αρχαίου ποιητή Πλάτωνα, που την απόδοσή του στα νεοελληνικά την έκανε ο Ηλίας Πετρόπουλος. Ακόμη, δεν κατανοούμε τη μη καταγραφή του Νότη Μαυρουδή στους συμμετέχοντες, αφού είναι γνωστό πως έλαβε μέρος, μαζί με τη Νένα Βενετσάνου, στο πρόγραμμα του Σείριου.

ΒΑ.ΝΤΑ

MINIMAL CUTS: The figure one cuts

Έκτος μεγάλης διάρκειας δίσκος των Minimal Compact όπου γίνεται φανερή η στροφή προς τις μικρές μελωδικές φόρμες. Ατμοσφαιρική διάθεση και χαμηλοί τόνοι — χαρακτηριστικό δείγμα το This Scent of Love — συμβαδίζουν σ' αυτή την άρτια παραγωγή.

I.P.

Το ΔΗΜΟΣΙΟΥΠΑΛΛΗΛΙΚΟ RETIPE κυκλοφόρησε τη δεύτερη κασέτα του. Η κασέτα βρίσκεται μέσα σ' ένα φάκελο μαζί με 3 βιβλιαράκια, καρφίτσα, κάρτες και διάφορα άλλα για τα οποία συνεργάστηκαν περίπου 20 «δημιουργοί». Η κασέτα-φάκελος κυκλοφόρησε σε 100 μόνο αντίτυπα και όποιος ενδιαφέρεται πρέπει να σπεύσει με 2.500 δρχ. να την αγοράσει από την «Άλλη Πόλη», Μ. Βίστα 19, 543 52 Θεσσαλονίκη, ή με 3.000 δρχ. από τα μαγαζιά όπου υπάρχει.

COLIN NEWMAN: Commercial Suicide

Ο τραγουδιστής και συνθέτης του βρετανικού γκρουπ Wire ενώνει τις δυνάμεις του με τον Maika Spigel των Minimal Compact και τον Sean Bonnar στο 4ο σόλο άλμπουμ του. Κάθε άλλο παρά αυτοκτονία και συνθηκολόγηση σε σχέση με την εμπορικότητα, ανακαλύπτουμε σε εννιά κομμάτια μια εδραιωμένη και αισθαντική προσωπική αντίληψη ενός μεγάλου μουσικού.

I.P.

**LORD JOHN · Six days of sound
THE STEPPES · Drop of the creature**

Η ανεξάρτητη εδώ εταιρεία Hith-Hyke μας παρουσιάζει δύο νέους καρπούς της νέας αμερικάνικης σκηνής. Είναι συνέχεια της συνεργασίας της με την εταιρεία Bomp/V-oxx και του θρυλικού της παραγωγού Greg Shaw που εδώ και 20 χρόνια προωθεί τα πρωτοποριακά ρεύματα του ροκ.

Παρόλο που και τα δύο άλμπουμ εμφανίζονται μέσα στις τάξεις της νεο-ψυχεδελίας, μου είναι δύσκολο να τα εντάξω μια κι έξω εκεί ή να τους κολλήσω όποια άλλη ετικέτα για τον απλό λόγο ότι και τα δύο γκρουπ ακολουθούν τελείως προσωπικές πορείες.

Η μουσική τους δεν ταυτίζεται με συγκεκριμένες φόρμες της ψυχεδελίας του '60, αλλά δημιουργεί εμπνευσμένα τη σημερινή ψυχεδελική άποψη. Άποψη που πάντα υπήρχε στις εξερευνητικές του ροκ και που σήμερα φανερώνεται σαν εξέλιξη και ανάγκη της συγχώνευσης των τάσεων μέσα στην παγκοσμιότητα της μουσικής. Και εδώ πρόκειται για κίνημα ενάντια στις περιοριστικές μόδες. Το να αντιδράς σήμερα στους βεβιασμένους μηχανικούς ρυθμούς, το να φεύγεις μέσα στα κύματα του οργασμού που η ίδια η κιθάρα σου δημιούργησε αξίζει όσο ποτέ άλλοτε.

Οι Νεοϋορκέζοι *Lord John* ξεκίνησαν από το 1981. Ο ήχος τους είναι φιλικός αλλά ποτέ εφησυχασμένος, γιατί περιέχει όλη τη ζεστή ενέργεια του ζωντανού ροκ. Η μουσική τους σε μεταφέρει συχνά σ' ένα φωτεινό πέλαγο, από ονειρικές εικόνες δοσμένες από τέσσερις δυνατούς μουσικούς και συνθέτες (Tom Gibson, Ray Normandy, Tom Stanton, John Figler).

Οι *Steppes* ξεκίνησαν το 83 από δύο αδέρφια, John και David Fallon, που ήρθαν από την Ιρλανδία στην ψυχεδελική Καλιφόρνια. Εκεί ενώθηκαν με τους Αμερικανούς Tim Gilman και Eric Denning. Οι αχανείς στέπες είναι ο χώρος της μουσικής και της όμορφης ποίησής τους. Διακριτικά απλοί και χαρούμενοι κρατιούνται στο τραγούδι. Αλλά εκεί που νομίζεις ότι η μελωδικότητα της φολκ είναι η κρυφή τους δύναμη, εμφανίζουν ξαφνικά φανταστικές διεξόδους σε παραισθησιακούς κόσμους.

Ευρηματικοί μέχρι ταλιστικοί κι εδώ οι ήχοι από τις κιθάρες.

A.K.

MAURICE JARRE: Fatal Attraction (soundtrack)

Το ενδιαφέρον στην κινηματογραφική μουσική είναι η πληθώρα εντυπώσεων που αντανακλούν τις καταστάσεις της ταινίας.

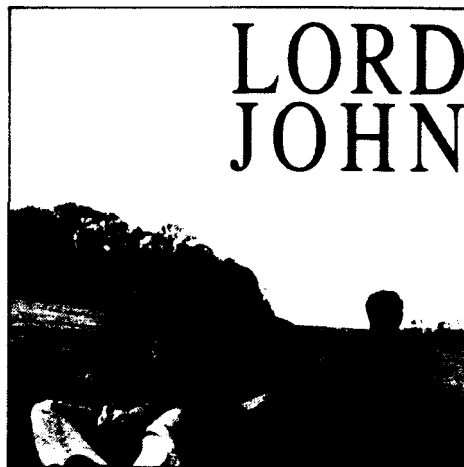
Ο Maurice Jarre, έμπειρος στον τομέα, χειρίζεται άνετα αυτές της «Ολέθριας Σχέσης» ακολουθώντας και πετυχημένες προ πολλού συνταγές που ξέρουν να συμβολίζουν και να υπογραμμίζουν καθαρά τις σκηνές. Έτσι ο ήχος του πιάνου στυλ Ραχμάνινωφ αντανακλά την αισθηματική πλευρά και γίνεται και συνδυαστικό θέμα στη μουσική της ταινίας, ο ήχος στυλ Στραβίνσκι περιγράφει αγωνία και ένταση, ενώ οι ηλεκτρονικοί ήχοι κολλάνε γενικότερα στο μυστήριο. Μαζί μ' αυτά οι επιπλέον συμφωνικές εντυπώσεις, κλασικά ηχοχρώματα και οι συνθετικές ιδέες του M. Jarre, τέλεια ενορχηστρωμένες παράγουν άλλο ένα άψογο soundtrack. Εγγύηση και για το επόμενο.

A.K.

THE ART OF NOISE: In No Sense? Nonsense!

Όταν χρησιμοποιείς το sampler με δημιουργικότητα και φαντασία όπως οι Art of Noise, τότε τα αποτελέσματα γίνονται πραγματικά *παράξενα*. Για όσους αγαπάτε το είδος, οι Ann Dudley, J.J. Jezalik σας έχουν προγραμματίσει τις πιο τρελές εξερευνητικές που περνούν από το χέρι τους.

Η μουσική εδώ γίνεται μουσικές-ήχοι ενός κολλάζ συχνά ντα-ντά γιατί δεν λείπει ούτε το χιούμορ αλλά ούτε και η θεατρική σοβαρόφανεα. Οι συγκεκριμένοι ήχοι ή θόρυβοι θυμίζουν τις πρώτες εποχές της πειραματικής μουσικής, ακολουθούμενοι από έξυπνες ρυθμικές συνθέσεις. Ο ρυθμός καταφέρνει να ξεφεύγει από τη στεγνή μηχανικότητα, γίνεται ο ίδιος, παράξενος γιατί οι Art of Noi-

se φτιάχνουν πολύπλοκους τονισμούς και διαλέγουν απίθανους ήχους στη θέση των ρυθμικών οργάνων.

Γνωστά ακούσματα καταλήγουν άγνωστα και προς το τέλος έχουμε μεταφερθεί σε χαρούμενους τεχνητούς πλανήτες με εξωτικά σκηνικά.

A.K.

TUXEDOMOON: You

Ολοκληρωμένα πειράματα για να κρατηθεί άθικτο το νήμα ανάμεσα στον οπτικό και ακουστικό κόσμο από τους ευφύεστατους ΤΜ. Το You θα μπορούσε να χαρακτηριστεί σαν μια συλλογή με τα τέλεια σινγκλς του μέλλοντος κι ως λείπει πια η σοβαρόφανεα με την οποία τόσο συχνά περιτυλίγουν το μυστήριο αλλά πολύ καθαρό αυτό πακέτο που λέγεται Tuxedomoon.

I.P.

TOM WAITS: Frank's Wilb Years

Το ακορντεόν στα χέρια του Φρανκ γίνεται το όργανο της νοσταλγίας κι εκφράζει όλη τη βραχνή πληθωρικότητα του Waits. Πρόκειται για τη μουσική επένδυσή του για το θεατρικό έργο της Kathleen Brennan που παρουσιάστηκε σε παγκόσμια πρεμιέρα στο Σικάγο την περσινή χρονιά. Μια σταθερή επιρροή από γερμανικές μελωδίες καμπαρέ και πιο φειδωλοί τόνοι blues (βλέπε το εκπληκτικό Way Down in the Hole) χαράζονται στο βινύλιο σαν υπενθύμιση της πρόσφατης αυτής ιδιοτυπίας του αντι-Σινάτρα της αμερικάνικης πόλης.

I.P.

ΚΑΡΠΕΝΗΣΙ

● **«Αδέσποτα σκυλιά»**, του Σαμ Πένκιπα, με Ντάστιν Χόφμαν, Σούζαν Τζορτζ, Πήτερ Βον. (Κινηματογραφική Λέσχη Καρπενησίου).

ΘΕΑΤΡΟ

● **Ζουβέ-Ελβίρα**. Ξαναρχίζουν οι παραστάσεις που παρουσιάζει η ΕΠΟΧΗ. Το Ζουβέ-Ελβίρα θα παίζεται εναλλάξ με τον **«Φιλοκτήτη»** που θα παρουσιάσει στο ίδιο θέατρο ο θίασος **«Παλκοσένικο»** σε σκηνοθεσία του Χρήστου Τσάγκα (Θέατρο Κνωσός).

ΧΟΡΟΣ

● **ΘΕΑΤΡΟ ΙΩΣΤΑ-ΣΤΟΥΝΤΙΟ** (Παπαδιαμαντοπούλου 4). Η ομάδα σύγχρονου χορού **«Ανάλια»** παρουσιάζει το θέαμα **«Ερωτοπλοΐα»**. Έργο για επτά χορευτές και μουσικό. Χορογραφίες: *Μαίρη Τσούτη* - 21.00'.

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

● **ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΓΚΑΙΤΕ** (Ομήρου 16) και **ΧΩΡΟΣ ΤΕΧΝΗΣ ΕΥΜΑΡΟΣ** (Φωκίδος 26). Εγκαίνια Έκθεσης του Φρεντ Έμεριχ με θέμα **«Σταθμοί στη Μάνη 1978-88»**. Θα γίνει και συζήτηση με εισηγητή τον καθηγητή *Σαράντο Καργάκο*. (Διάρκεια μέχρι τις 28 Απριλίου).

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

● **«Τα αυτόγραφα των συγγραφέων μας: Σύγχρονοι Κύπριοι λογοτέχνες»**. Έκθεση χειρογράφων. Παρουσίαση και εισήγηση από το λογοτέχνη Φοίβο Σταυρίδη και τον καθηγητή Γ.Κεχαγιόγλου. (Βαφοπούλειο Πνευματικό Κέντρο 20.30').

● **«Η ιστορία του Γυναικείου Κινήματος στην Ελλάδα»**. Οργάνωση: Συνδικάτο εργαζομένων στον Ιματισμό και η Ομάδα Γυναικείων σπουδών του Α.Π.Θ. Εισηγήτρια: Ζωΐγια Χρονάκη, δικηγόρος (Εργατικό Κέντρο Θεο/νίκης - 18.30').

T.V.

● **«Η ζωή στο βυθό της θάλασσας»**. Πολύ ωραίο σαν θέαμα με πολύ καλή φωτογραφία. (ΕΤ-2, 19.30').

● **«Σαν τα τρέλα πουλιά»**, τελευταίο επεισόδιο της τηλεοπτικής σειράς που βασίστηκε στο ομώνυμο μυθιστόρημα της Μαρίας Ιορδανίδου. (ΕΤ-1, 21.50').

TETARTH

23
ΜΑΡΤΙΟΥ

ΖΩΝΤΑΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

● 127 db
Βραδιά punk

ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

● Ρεσιτάλ αναγεννησιακού λαούτου και κλασικής κιθάρας. Ο *Πιερλουτζι Κολόννα* σε έργα Τζουλιάνι Ντε Φάλια, Αλμπενίθ, Μολιναρό, Ντούλαντ. (Ιταλικό Ινστιτούτο - Β. Όλγας 67 - 20.30').

ΣΙΝΕΜΑ

● **«Αλληγορία»**, του Κώστα Σφήκα, 1986, με Κ. Παπαζώη, Γ. Λάμπρο, Μ. Μοσχοπούλου, Π. Χάλκος (Ταινιοθήκη, 19.00-21.00).

● **«Ο πόλεμος τέλειωσε»**, του Αλαίν Ρενέ, με Υβ Μοντάν, Ίνγκριντ Τούλιν, Ζενεβιέβ Μπουζόλντ, Μισέλ Πικολί (Ταινιοθήκη, 21.00 - 23.00).

ΘΕΑΤΡΟ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

● **«Τι σημαίνει λοιπόν εδώ αγάπη»**. Έργο για νέους του θεάτρου «Κόκκινο μπληγούρι», ανεβασμένο από τη θεατρική ομάδα του Ινστιτούτου Γκαίτε Θεο/νίκης. (Ινστ. Γκαίτε. Νίκης 15-21.00').

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

● **ΓΚΑΛΕΡΙ DADA** (Νηρηίδων 6 και Πρατίνου). Εγκαίνια έκθεσης ζωγραφικής του *Μένη Τσολάκη* (Διάρκεια μέχρι τις 6 Απριλίου).

T.V.

● **Ποδοσφαιρικός αγώνας: Ελλάδα-Σοβιετική Ένωση**. Απευθείας μετάδοση απ' το Ολυμπιακό στάδιο (ΕΤ-2, 19.30').

● **Στρατηγός Μικρυγιάννης**. Επετειακή εκπομπή β' μέρος (ΕΤ-2, 23.00').

ΠΕΜΠΤΗ

24

MΑΡΤΙΟΥ

ΖΩΝΤΑΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

- 127 db
Blue Jeans

ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

- Κρατική ορχήστρα Θεσσαλονίκης, με διευθυντή το Δημήτρη Αγραφιώτη και σολίστ το Γιάννη Βακαρέλη (πιάνο), σε έργα Πετρίδη, Brahms, Dvorak. (Αίθουσα τελετών Α.Π.Θ. - 21.00').

ΣΙΝΕΜΑ

- «Χρώματα της Ίριδας», του Ν. Παναγιωτόπουλου, 1974, με Ν. Τσακίρογλου, Κ. Αρζόγλου, Κ. Σφήκα (Ταινιοθήκη 19.00-21.00).
- «Παιχνίδι της φωτιάς», του Αλβίν Ρομ Γκριγιέ, 1974, με Σιλβία Κριστέλ, Ζ.Λ. Τρεντινιάν. (Ταινιοθήκη 21.00-23.00).

T.V.

- «Ο Αχόρτατος» με τον Γιάννη Γκιωνάκη, σε ένα έργο κοινωνικής κριτικής (ΕΤ-1, 23.15').

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

25

MΑΡΤΙΟΥ

ΖΩΝΤΑΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

- 127 db
Villa 21
- ΡΟΔΟΝ
Manu Dibango
- CLUB VITRAUX
Εκών Άκων

ΣΙΝΕΜΑ

Μεταμεσονύχτιες προβολές:
ΑΛΦΑΒΙΑ (6480521), 01.15'
INTEAL (3626720), 01.00',
δύο ταινίες
ΡΙΑΛΤΟ (8827000), 01.10'

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Μεταμεσονύχτιες προβολές:
ΡΙΒΟΛΙ. Δύο ταινίες 01.30'-03.00' και 03.00'-05.00'.

ΘΕΑΤΡΟ

- Στήληπεργκ-Στήληπεργκ, μεταμεσονύχτια παράσταση από το θίασο «Διπλούς Έρωτες». (Θέατρο Ιλίσια-Στούντιο, Παπαδιαμαντοπούλου 4 - 00.00').

T.V.

Αν δεν πάτε στην παρέλαση επειδή βρέχει ή δεν θέλετε να σταθείτε με τις ώρες όρθιος, μπορείτε να παρακολουθήσετε απ' τη μικρή οθόνη όλα τα τεκταινόμενα για την εθνική μας γιορτή. Και από τα δύο κανάλια.

- Δοξολογία, από τη Μητρόπολη Αθηνών (10.00').
- Χορωδιακά δημοτικά τραγούδια (10.30').
- Κατάθεση στεφάνου - Παρέλαση ενόπλων δυνάμεων (11.00'). Κουράγιο.

- «Ο Ανίκητος», του μεγάλου Ινδού σκηνοθέτη Σατιαζίτ Ρέι, που πήρε το Χρυσό Λιοντάρι του Φεστιβάλ Βενετίας το 1957 (ΕΤ-1, 22.45').
- «Ούισκι και δόξα», δραματική αγγλική ταινία που διαδραματίζεται κυρίως σ' ένα στρατώνι με γνωστούς ηθοποιούς (ΕΤ-2, 00.10').

ΣΑΒΒΑΤΟ

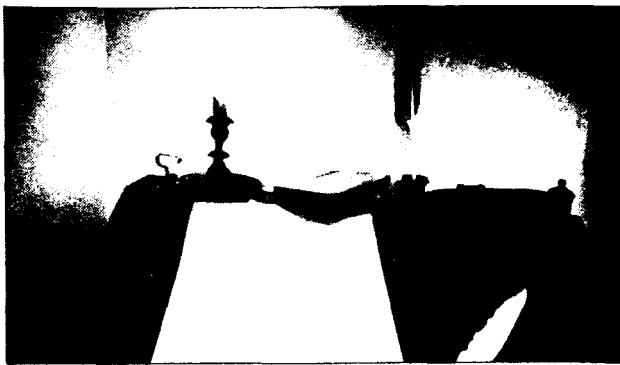
26

MΑΡΤΙΟΥ

ΖΩΝΤΑΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

- 127 db
Last Drive
- ΡΟΔΟΝ
Manu Dibango
- CLUB VITRAUX
Όνειρα και αυταπάτες

BIBΛΙΑ

■ **ΑΝΤΩΝΗΣ ΦΩΣΤΙΕΡΗΣ: Το Θα και το Να του Θανάτου** (ποίηση) Εκδόσεις ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ 1987.

Η καινούργια ποιητική συλλογή του Αντώνη Φωστιέρη είναι μια ευαίσθητη, πικρή περιπλάνηση μέσα σ' έναν κόσμο ανυποψίαστο:

«Στ' αλήθεια τι άπραγοι,
τι ανεπίδεκτοι αθανασίας οι θνητοί».
Είναι μια επώδυνη μέρα μιας ζωής που έχει προκαθορισμένο τέλος:

«Ν' αλλάξω και να μείνω ίδιος
Να καθαρίσω το μυαλό μου από τα αίματα, να πλύνω τους νεκρούς της Ιστορίας».

Είναι το δάκρυ, το τίμημα της παρουσίας του Έρωτα: «Δεν ξέρω άλλη αδικία παρά του έρωτα
Όταν ενήλικο το πνεύμα σέρνεται
Κουρέλι μπρος στη νήπια ορατή ωραιότητα».
Είναι τέλος τούτα τα ποιήματα κραυγής αγωνίας ενός ανθρώπου που γνώρισε καλά μέσα απ' την τέχνη του την ύπουλη πορεία του θανάτου:

«Με πόσα θα και πόσα να που ψιθυρίζει ο θάνατος
Σβήνει ασυλλόγιστα ολόκληρη ζωή
Αφού το ξέρεις, ένα μόλις δευτερόλεπτο αρκεί
ν' αλλάξουν τώρα δυο φτερά τη ρότα τους».

■ **ΤΑΣΟΣ ΚΟΡΦΗΣ: Πausίλυπα** (ποίηση) Εκδόσεις ΠΡΟΣΕΥΡΟΣ 1987.

Ένα ακόμη βιβλίο του Τάσου Κόρφη με δεκαεννέα σονέτα και είκοσι τέσσερα χαϊκού. Είναι στ' αλήθεια δύσκολο να κλείσει κανείς τον ποιητικό λόγο στην μορφή του σονέτου. Θέλει κουράγιο κι εμπνευστή αίσιασση. Θέλει αγωνία και γλώσσα ζωντανή. Ο Τάσος Κόρφης έπεσε στην παγίδα της στιχοπολοκίας. Διαβάζουμε:

«Εγώ μονάχος να γυρνάω στα χάρη
χωρίς μιλά ν' αντέχω φονική
κι εσύ στις 5 να καλείς για τσάι
κι η μάμ σου να φτιάχνει τα γλυκά».

ή παρακάτω:
«Μα εγώ απ' όλα τα ξένα περιμένω εσένα».
Από την άλλη μεριά τα 24 χαϊκού έχουν μια δύναμη κρυφή μέσα στη σύντομη κι ανάλαφρη γραφή τους. Εδώ ο ποιητής κάνει αισθητή την αγωνία του:

«Κάθου και μιλά με υπομονή στο βράχο,
θα σου αποκριθεί».

ή
«Χρόνια φευγάτη. Ανάμεσα στα χέρια μας
ένα ποτάμι»
και τέλος:
«Μεγάλη λέξη το ανικανοποίητο
νικάει το χρόνο».

■ **ΜΑΡΙΑ ΚΟΥΡΣΗ: Πιστό Αντίγραφο με Μαλλιά** (Ποίηση) Εκδόσεις ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ - Α.Α. ΛΙΒΑΝΗ 1987

Συνεχίζει και σ' αυτό το βιβλίο της η Μαρία Κούρση να ξεχειλίζει από ένα λυρισμό που δύσκολα μπορείς να βρεις στην εποχή μας. Ξέρει η ποιήτρια πόσο άγρια είναι η εποχή και ξέρει το αντίδοτο. Όμορφα, γρήγορα ποιήματα που αφήνουν χαρακιές ακόμα και σε επιφάνειες σκληρές: «Βούτηξα με το κεφάλι στη ζωή σου
... Ένα ποίημα ναυαγοσωστικό με περιμάζεψε».

κι ακόμα:
«Σ' άφησα έξω από το ποίημα
και θα κρώσεις
Χειμωνιάζει μωρό μου».

■ **ΑΝΤΡΕΑΣ ΜΠΕΛΕΖΙΝΗΣ: Η «Νεολιθική νυχτωδία στην Κροστάνδη» του Νίκου Καρούζου** (Κριτική) Εκδόσεις «ΣΠΕΙΡΑ» 1987.

Έμπειρος και διαβασμένος φιλόλογος ο Αντρέας Μπελεζίνης, επιχειρεί μια κριτική ανάγνωση του ποιήματος του Νίκου Καρούζου. Και το διαβάσει αναλύοντάς το και δίνοντας τόσες πολλές πληροφορίες, που τελικά το ποίημα χάνεται κι ό,τι απομένει είναι η ανάγνωση της ανάγνωσης. Κρίμα! Ένα τόσο ωραίο ποίημα...

■ **YVON GARLAN: Η δουλειά στην Αρχαία Ελλάδα** (Μελέτη) Εκδόσεις GUTENBERG 1987.

Στη σειρά της Κοινωνιολογικής Βιβλιοθήκης οι εκδόσεις Gutenberg κυκλοφόρησαν το βιβλίο τούτο σε μετάφραση του Αλέξη Χατζηδάκη και επιμέλεια του Ζαχαρία Δεμαθά. Αξιοσημείωτη είναι εδώ η μέθοδος των μεταφράσεων. Χρησιμοποίησαν όπου ήταν επιτρεπτό τις μεταφράσεις κι αλλού πάλι, όπου δεν υπήρχαν μεταφράσεις, προχώρησαν σε μια νέα απόδοση των κειμένων της αρχαίας ελληνικής. Χρήσιμο τελικά βιβλίο γι' αυτούς που θέλουν να γνωρίσουν τη δουλειά στην Αρχαία Ελλάδα, μια και στη Νέα Ελλάδα έχει προ πολλού καταργηθεί!!!

■ **ΣΩΤΗΡΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ: Ντιαλίτ' ιμ, Χριστάκη** (Διηγήματα) Εκδόσεις Ύψιλον 1987.

Ένα βιβλίο με μικρά, όμορφα, γεμάτα ζωντάνια διηγήματα. Εικόνες κι ιστορίες των διπλανών μας ή ίσως δικές μας. Και γλώσσα ζωντανή.

Ακόμα λάβαμε:

■ **ΡΙΤΣΑ ΦΡΑΓΚΟΥ-ΚΙΚΙΛΙΑ: Αντιμάταλο** (Διηγήματα) Εκδόσεις ΦΙΛΙΠΠΟΤΗ 1987.

Δείγμα γραφής:
«Όταν ανάβουν τα φώτα βγάζω την καρδιά μου σεργιάνι. Το πρωί είμαι ωραία, ο ήλιος λάμπει, το βράδυ είναι που θέλω να σώσω τους ανθρώπους».

■ **ΙΟΥΛΙΑΤΑ ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ: Καλούς Ένισαυούς Μάρκο** (Πεζά ποιήματα) Εκδόσεις Ύψιλον 1987.

Δείγμα γραφής:
«... άλλα καράβια δε θα πάνε άστρα πετούμενα στο στήθος μου πουλιά να φέρουν λασούρια και χρυσόξυλα... αν δεν μπορείς άλλο να υποφέρεις την αλήθεια μου τότε τι».

■ **ΣΠΥΡΟΣ ΚΑΤΣΙΜΗΣ: Το κίτρινο** (Ποίηση) Εκδόσεις Καστανιώτη 1987.

Δείγμα γραφής:
«Ζούσε σ' ένα κίτρινο δωμάτιο με το θαμπό κίτρινο φως και στο γραφείο του κίτρινα χειρόγραφα ποιημάτων. Κάποτε διάβηκε γρήγορα την πόλη ανέβηκε στο βουνό, έδειξε το κίτρινο πρόσωπό του στον ήλιο. Κι όταν επέστρεψε ακτινοβολούσε».

■ **ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΥΛΩΝΟΓΙΑΝΝΗΣ (Γ. ΠΕΡΑΣΤΙΚΟΣ): Πορτραίτα**. Εκδόσεις ΚΑΡΑΝΑΣΗ 1987.

Πρόκειται για συνεντεύξεις που με τον τίτλο «Πορτραίτα Συγγραφέων» δημοσίευσε ο Γ. Μυλωνογιάννης ή Γ. Περαστικός στο περιοδικό «Νέα Γράμματα» από το 1937 έως το 1941. Πορτραίτα πνευματικών ανθρώπων με αλματώδη εξέλιξη. Διαβάζουμε: «Οι κόσμοι των θλίψεων, διαλύονται σ' ένα απέραντο φως, στο οποίο η ψυχή μου επιστρέφει και εγκαταλείπεται σε πλήρη ευδαιμονία. Καμιά δύναμη δε φαντάζομαι ικανή για να μου συντρίψει την αισιοδοξία μου. Είμαι ακόμα ευτυχισμένος, όπως ήμουν πάντοτε». Συνέντευξη — Νικηφόρος Βρεττάκος 13.7.1940.

Γιάννης Νασούρης

■ Το 6ο τεύχος του περιοδικού «**ΜΗ ΠΩΣ**» κυκλοφόρησε πρόσφατα με αφιέρωση στις φοιτητικές και σπουδαστικές καταλήψεις του φθινοπώρου. Τα άρθρα του περιοδικού δίνουν μια ολοκληρωμένη (ιδίως χωροταξικά) εικόνα της αναταραχής: κείμενα από τις περισσότερες πόλεις (Πάτρα, Γιάννενα, Ξάνθη, Θεσ/νίκη, Ρέθυμνο, Μεσολόγγι κ.λπ.) παρουσιάζουν τα γεγονότα και την πορεία τους και δίνουν μια ξεχωριστή ζωντάνια στο αφιέρωμα.

A.N.

■ «Ένα τεύχος αφιερωμένο ολοκληρωτικά στην πόλη. Διαφορετικές οπτικές γωνίες. Θέματα φαινομενικά δευτερεύοντα. Βιωματικές καταστάσεις. Αναμνήσεις. Ευαισθητοποιήσεις». Όλα αυτά δοσμένα με ένα λόγο αυθεντικό και ζωντανό από τους συντάκτες του περιοδικού «**ΑΚΡΟΒΑΣΙΑ ΣΤΟ ΧΑΛΑΝΔΡΙ...**» που μόλις κυκλοφόρησε το 9ο τεύχος του.

Εκτός από το αφιέρωμα μπορεί κανείς να διαβάσει κείμενα για τη ΓΣΕΕ, το οικολογικό ζήτημα και τις μουσικές κολλεκτίβες της Βρετανίας, καθώς και τη «λογοτεχνική ΑΚΡΟΒΑΣΙΑ».

A.N.

■ Οι προεδρικές εκλογές στην Κύπρο κυριαρχούν και στα εκτός των τειχών κυπριακά έντυπα. Στο 4ο τεύχος της, η «**ΑΡΚΟΥΔΑ**» (απόπειρα προθέσεων εξαιρετικών) επικεντρώνει την κριτική της στην υποστήριξη που δόθηκε στο δεύτερο γύρο στον κ. Βασιλείου, εκδηλώνοντας έτσι τη διαφάνεια της.

A.N.

■ Κυκλοφόρησε το 2ο τεύχος του Θεσσαλονικιώτικου λογοτεχνικού περιοδικού **ΕΝΤΕΥΚΤΗΡΙΟΣ**. Κύριο θέμα του οι «**Σελίδες για τον Γιώργο Ιωάννου**» με κείμενα του Γιώργου Ιωάννου, Γιώργου Κορδομενίδη, Κώστα Τσιβιλικά, Γιώργου Καϊτατζή, Αρλέτας, Βαγγέλη Χεκίμογλου, Κατερίνας Κουριζήνη-Χεκίμογλου, Αλέξανδρου Ίσαρη, Ντίνου Χριστιανόπουλου.

Άλλα ενδιαφέροντα θέματα: Για την πρώτη δημοσίευση ποιήματος του Καβάφη στη Θεσσαλονίκη, για το σύγχρονο ανθρωπισμό, για τις Πρωτοπόρους Ελληνίδες ζωγράφους κ.λπ.

G.P.

■ **ΤΑ ΣΚΥΛΑΚΙΑ ΤΟΥ ΠΑΥΛΩΦ**, το καινούργιο τεύχος του ιδιαίτερου αυτού περιοδικού κυκλοφόρησε από την ομώνυμη ομάδα της Φιλοσοφικής Θεσσαλονίκης. Ένα τεύχος που καταφέρνει να μην επαναλάβει τίποτα από τα χίλιες: πωμένα από τα περιοδικά του είδους και να μη μοιάζει με κανένα άλλο. Μερικά από τα θέματά του: Η κατάληψη της φιλοσοφικής, τα ψυχιατρεία, τα πειράματα και τα πειραματόζωα, οικονεολακτικά και πολλά ωραία κόμικς. Και όλα αυτά σ' ένα καφέ χαρτί περιτυλίγματος για εξώφυλλα, που δίνει μια ιδιάζουσα αισθητική.

G.P.

■ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ Τεύχος 30

• **Η νομοθεσία της ΕΟΚ για το περιβάλλον και τα δικαιώματα του Έλληνα πολίτη.** Με οδηγό την έκδοση από την Ένωση Δικαίου Περιβάλλοντος, η εφημερίδα πληροφορεί για δύο δικαιώματα του Έλληνα πολίτη όταν πια βρίσκεται σε αδιέξοδο με τις ελληνικές αρχές: τον Δικαίωμα υποβολής καταγγελίας στην Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. 2ον Δικαίωμα αναφοράς στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

• **Η αντίρρηση συνειδήσεως νομοθετικά, κοινοβουλευτικά.** Μετά την καταδική και νέα φυλάκιση του Μιχ. Μαραγκάκη και τον αριθμό των 10 πλέον αντιρρησιών συνειδήσεως για μη θρησκευτικούς λόγους στην Ελλάδα.

• **Έντεκα θέσεις για έναν Οικολογικό Υλισμό** του Γερμανού «Πράσινου» Carl Amery, όπου η πρόσδος μέσα από τις θέσεις του δεν μπορεί να βασίζεται πια στην αρπακτική πρακτική «η φύση ως πρώτη ύλη που πρόκειται να εξευμενισουμε» και που οδηγεί στην ερήμωση, αλλά αντίθετα ν' ακολουθεί τις ιδιότητες των βιολογικών νόμων της ζωής (αποκεντρωτική λειτουργία, πολυπλοκότητα, μετατροπή των λεγόμενων «ενοχλητικών παραγόντων» σε συμπληρωματική πληροφορία).

• **Πυρηνική ενέργεια οι παρανομίες έχουν μέλλον.**

• **Παγκόσμιο δίκτυο αντιπυρηνικής πληροφόρησης.**

• **Το Σκάνδαλο της ραδιενέργειας και ο βρώμικος ρόλος της Ελλάδας.** Όπου στους νέους κανονισμούς της προετοιμασμένης για το επόμενο πυρηνικό ατύχημα ΕΟΚ προβλέπονται οριακές τιμές ραδιενεργούς μόλυνσης μέχρι και τρεις φορές ψηλότερες από την εποχή του Τσέρνομπιλ και όπου η Ελλάδα όχι μόνο συμπεριετέθηκε με τους σκληροπυρηνικούς εταίρους της αλλά και πρωτοτύπησε με το αίτημα να γίνουν οι μετρήσεις στο τελικό προϊόν, έτσι ώστε να διακινούνται και να καταναλώνονται τα αρχικά προϊόντα με μεγαλύτερες ακόμα ποσότητες ακτινοβολίας.

• **Για μια οικολογική πολεοδομία.**

• **Η αλλιώς για μια οικολογική και κοινωνική προσαρμογή του ούτως ή άλλως ισοπεδωτικού ΓΟΚ.**

A.K.

ΣΙΝΕΜΑ

Μεταμεσονύχτιες προβολές:

ΑΛΦΑΒΙΑ (6460521), 01.15'
ΑΝΤΕΛΑ (2282121), 01.00'
ΙΝΤΕΑΛ (3626720), 01.00'
ΡΙΑΛΤΟ (8827000), 01.10'
ΠΛΑΖΑ (6917722), 01.10'

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Μεταμεσονύχτιες προβολές:

• **ΗΛΥΣΙΑ:** 01.00'-03.00'

ΚΥΡΙΑΚΗ

27

ΜΑΡΤΙΟΥ

T.V.

• **«Το αδιέξοδο»**, από τις πρώτες ταινίες που πρωταγωνιστεί ο Χάμφρεϊ Μπόγκαρτ. Αμερικανικής παραγωγής κοινωνικό δράμα του 1937 (ΕΤ-2).

ΔΕΥΤΕΡΑ

28

ΜΑΡΤΙΟΥ

ΖΩΝΤΑΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

• **RADIO CITY**
Manu Dibango

ΣΙΝΕΜΑ

• **«Τελευταίο φέμα»**, του Μ. Κακογιάννη, 1958, με Ελένη Λαμπάκη, Γ. Παππά, Μ. Νικολινάκο. (Ταινιοθήκη 19.00-21.00).

• **«Έρωτας το απόγευμα»**, του Ερίκ Ρομέρ, 1972, με Μπενάρ Βερλαί, Φρανσουά Βερλαί, Ζουζού (Ταινιοθήκη 21.00-23.00).

ΘΕΑΤΡΟ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

• **«Η πραγματική ζωή του Γιάκομπ Γκέχερντ»**. Σε γερμανική γλώσσα (Θέατρο Άνετον - 20.30').

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

• **ΠΑΛΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ** (Β. Όλγας 67). Εγκαίνια έκθεσης ζωγραφικής του Αρμάντο Αρλάτα (διάρκεια μέχρι τις 15 Απριλίου).

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

• **«Η πορεία της εικαστικής σκέψης του Χαλέπα»**. Εισηγήτρια η Αλεξάνδρα Γουλάκη-Βουτιρά, καθηγήτρια ιστορίας τέχνης (Βαφοπούλειο - 20.30).

ΤΡΙΤΗ

29

ΜΑΡΤΙΟΥ

ΣΙΝΕΜΑ

• **«Τρεις συμπαθητικοί κατεργαριοί»**, του Φρ. Ζιρό, με Μισέλ Πικολί, Ζεράρ Ντεπαρντιέ. (Ταινιοθήκη 19.00-21.00).

• **«Μαύρη Τουλίπα»**, του Κριστιάν Ζακ, 1965 με τον Αλβίν Ντελόν (Ταινιοθήκη 21.00-23.00).

ΚΑΡΠΕΝΗΣΙ

• **«Το δέντρο που πληγώσαμε»**, του Δ. Αβδελιώτη με τους Γ. Αβδελιώτη, Ν. Μιοτέρη, Μ. Ντελιβοριά. (Κιν/κή Λέσχη Καρπενησίου).

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

• **«Αφιέρωμα στο σύγχρονο Κυπριακό βιβλίο: η παιδική λογοτεχνία»**. Εισηγήτρια: Μαρία Πυλιώτου (Βαφοπούλειο - 20.30').

ΧΟΡΟΣ

• **ΘΕΑΤΡΟ ΚΩΣΙΑΣΤΟΥΠΟ** (Παπαδιαμαντοπούλου 4). Η ομάδα σύγχρονου χορού «Ανάγια» παρουσιάζει το θέαμα «**Ερωτοπλοΐα**». Έργο για επτά χορευτές: μουσικό. Χορογραφίες: Μαίρη Τσοϋτή - 21.00'.

ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ

Οι απόψεις του ΚΚΕ για το περιβάλλον και την οικολογία

Κατάληψη του Μουσείου Μοννακάσι σε 26 μέρες από το λαό: Στρατηγικός Αξίονας

Πολιτιστική Οργάνωση αντιστάσεων

Για μια οικολογία

Ο ΤΣΑΡΛΥ ΤΣΑΠΛΙΝ ΕΙΝΑΙ Ο ΠΙΟ ΑΣΤΕΙΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Νοσταλγική βουβή κωμωδία, όπου υπάρχουν μερικές από τις μεγαλύτερες κλασικές στιγμές του Τσάπλιν.

Στην ταινία περιλαμβάνονται clips διάφορων εποχών. Πρωταγωνιστούν: Μέιμπλ Νόρμαντ, Έντνα Πουρβάνς, Μακ Σουέν, Μπεν Τσέρπιν, Τσέστερ Κόνκλιν, Μαρί Ντλέρσερ Φοντν, Στέρλιγκ, Φατν Αρμπάκλ. Αφηγητής: Ντάγκλας Φέρμπανκς τζούνιορ. (Cannon - MTC).

ΤΟ ΓΟΥΡΟΥΝΙ ΤΗΣ ΑΥΤΗΣ ΜΕΓΑΛΕΙΟΤΗΤΑΣ

Το 1947 είναι για τους Βρετανούς εποχή «ισχνών αγελάδων». Η τροφή αγοράζεται με κουπόνια. Οι κανονισμοί των επιθεωρητών του υπουργείου Τροφίμων αγνοούνται από τη μαύρη αγορά, που οργιάζει.

Κι ενώ η διατήρηση λαθραίων γουρουνιών είναι άφθονη, ο πεντικουρίστας Γκίλμπερτ Τσίλμπερς, καθοδηγούμενος από τη γυναίκα του, κλέβει την Μπέτυ, το γουρούνι που μεγάλωναν οι Αρχές της επαρχιακής πόλης για το γιορτασμό των γάμων της πριγκίπισσας Ελισάβετ.

Η αγγλική κωμωδία, που έχει πάρει 3 βραβεία της Βρετανικής Ακαδημίας, σκηνοθετήθηκε από τον Μάλκομ Μόουμπρι. Παίζουν: Μάικλ Πάλιν, Μάγκυ Σμιθ, Ντένομ Έλλιοτ. (Thorn Emi - M.T.C.).

ΚΟΝΣΕΡΤΟ ΓΙΑ ΤΟ ΜΠΑΓΚΛΑΝΤΕΣ

Πρόκειται για τη συναυλία που έγινε το 1971 στην πλατεία Madison Square Gardens, υπό την αιγίδα της Unisef. Παίρνουν μέρος οι: George Harrison, Ringo Starr, Eric Clapton, Bob Dylan, Leon Russell, Billy Preston, Ravi Shankar και Ali Akbar Khan. (Thorn Emi - M.T.C.).

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ

Η ταινία προβλήθηκε στους κινηματογράφους το 1978 με τον τίτλο «Γυρισμός».

Η Σάλλυ Χαντ (Τζέην Φόντα), γυναίκα αξιωματικού, προσφέρεται εθελοντικά να δουλέψει σε νοσοκομείο με τραυματίες, βετεράνους του πολέμου του Βιετνάμ, ενώ ο άντρας της πολεμά ακόμη. Εκεί γνωρίζει τον Λιουκ Μάρτιν (Γιον Βόιτ), στον οποίο ο πόλεμος έχει αφήσει αγιάτρευτα ψυχικά τραύματα. Η γνωριμία της με τον Λιουκ είναι το έναυσμα για την πολιτική αφύπνισή. Η ερωτική τους σχέση θα την αλλάξει ριζικά σαν γυναίκα.

Όταν ο Μπομπ γυρίζει πίσω, θα βρει έναν κόσμο που δεν καταλαβαίνει πια.

Σκηνοθεσία: Χαλ Άσμπι. Πρωταγωνιστούν: Τζ. Φόντα, Γιον Βόιτ, Μπρους Ντερν. (Warner home video - Audio Visual Enterprises).

ΣΙΔΕΡΕΝΙΕΣ ΓΡΟΘΙΕΣ

Να πάμε στη δεκαετία του '50, όπου όλος ο αμερικάνικος κινηματογράφος σηματοδοτήθηκε από τη χαρακτηριστική φιγούρα του Χάμφρεϋ Μπόγκαρτ.

Ο κόσμος της επαγγελματικής πυγμαχίας περιγράφεται μέσω του άνεργου αθλητικογράφου Μπόγκαρτ, που η Μαφία του αναθέτει να «φροντίσει» έναν πυγμάχο.

Σκηνοθεσία: Μαρκ Ρόμπσον. Σενάριο: Φίλιπ Γιόρνταν. Παίζουν: Ροντ Στάιγκερ, Γιαν Στέρλιγκ, Μάικ Λέιν, Τζέρσεϋ Τζο Ουάλκοτ, Έντουαρτ Άντριους. (Columbia Pictures - Video Sonic).

ΜΠΑΡΡΥ ΛΥΝΤΟΝ

Ταινία εποχής που σκιαγραφεί τη ζωή ενός φιλόδοξου νέου, που μετά από κάποια μονομαχία για μια ερωτική απίστα φεύγει κυνηγημένος από τις Αρχές και κατατάσσεται στο στρατό, για να δραπετεύσει, μετά την πρώτη μάχη.

Το έργο είναι βασισμένο στη νουβέλα του Γουίλλιαμ Μέλκμης Θακέρου.

Σκηνοθεσία: Στάνλεϋ Κιούμπρικ. Πρωταγωνιστούν: Ράιαν Ο' Νηλ, Μαρίζα Μπέρνσον, Πάτρικ Μαγκή, Χάρντυ Κρούγκερ.

Η παραγωγή (ως κινηματογραφική ταινία) έγινε το 1975. (Warner Bros inc. - Audio Visual Enterprises).

ΥΠΟΘΕΣΗ ΤΟΜΑΣ ΚΡΑΟΥΝ

Αστυνομική ταινία με τον Στηβ Μακ Κουήν, στο ρόλο ενός εκκεντρικού εκατομμυριούχου που δοκιμάζει τις ικανότητές του σχεδιάζοντας μια πετυχημένη ληστεία. Μαζί του η Φαίη Νταναγουέη. Σκηνοθεσία: Νόρμαν Τζούισον. (Warner home video - Audio Visual Enterprises).

ΑΘΩΟΣ ΕΚ ΠΡΟΜΕΛΕΤΗΣ

Ο δρ. Κάλγκαρυ, επιστρέφοντας στην πατρίδα του την Αγγλία μετά από χρόνια, ανακαλύπτει ότι ο νεαρός Τζακ, τον οποίο μετέφερε κάποτε με το αυτοκίνητό του, καταδικάστηκε για το φόνο της μητέρας του. Επειδή είναι το μοναδικό άλλοθι του νεαρού, επιχειρεί την απελευθέρωσή του, αλλά πολύ αργά, μια και ο Τζακ έχει ήδη κρεμαστεί.

Το έργο υπογράφεται από την Αγκάθα Κρίστι. Πρωταγωνιστούν: Ντόναλντ Σάδερλαντ, Φαίη Νταναγουέη, Σα-

ρα Μάιλς. Η σκηνοθεσία είναι του Ντέσμοντ Ντέιβς. (Cannon - M.T.C.).

Η ΒΙΤΡΙΝΑ

Σ' αυτή την ταινία του 1976, ο Γούντνι Άλλεν συμμετέχει μόνο ως ηθοποιός.

Η ιστορία της, που εκτυλίσσεται στη δεκαετία του '50, είναι καθαρά πολιτική, αφού αναφέρεται στις διώξεις των φιλελεύθερων και αριστερών διανοούμενων από την Επιτροπή Αντιαμερικανικών Ενεργειών του Μακάρθου.

Ο Γούντνι Άλλεν, ένας τύπος που κάνει μικρές παρανομίες για να επιζήσει, υπογράφει τα έργα ενός σεναριογράφου της μαύρης λίστας.

Σκηνοθεσία: Μάρτιν Ρητ. Σενάριο: Γουώλτερ Μπερνστάιν. Παίζουν: Ζήρο Μόστελ, Χέρσελ Μπέρναντι, Μάικλ Μάρφου, Άντρια Μαρκοβίτσι. (Columbia - Video Sonic).

K.X.

ΚΛΑΜΠ

ΧΩΡΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΡΟΚ

Τις τελευταίες μέρες όλο και πιο πολύς κόσμος περνάει από την *Οικονόμου 5* στα Εξάρχεια. Τα 127 *ντεσιμπέλ* ξανά ανοιχτά, με νέα διεύθυνση και σαφώς βελτιωμένη ηχητική, είναι μια νέα όαση. Πολλά συγκροτήματα επαναστατηριοποιήθηκαν και σίγουρα κάτι καλό θα βγει ξανά. Εντυπώσεις από το μέχρι τώρα πρόγραμμα, με *Last Drive*: πιο κοντά στις ρίζες, ροκ εν ρόλ με ένταση και ζωντάνια και πρόγραμμα μαμούθ, *No Man's Land*: πολύ δεμένοι με τη φωνή της Εύης να ξεδιπλώνει τις δυνατότητές της, *Γενιά του Χάους*: με τρία καινούργια μέλη, συγκρότημα πολιτικού πανκ της Ελλάδας, *Yeah*: τριμελείς και με ωραία δουλεμένες κιθάρες, *Purple Overdaze*: επιστροφή στο 67, ψυχεδέλεια με άποψη, *General Van Gong*: μέλη από Femmes Fatales και Moist Device, φανκ αποχρώσεις, *Melting Ashes*: ηχητικά ταξίδια, έκπληξη πόσο έχουν προοδεύσει, και *Black Mist*: το μέλλον, πολύ νεανικό speed συγκρότημα. Και πολλοί άλλοι που εμφανίζονται συχνά αυτές τις μέρες, δείχνοντας τις δυνατότητες και την πολυμορφία της αθηναϊκής σκηνής. Περισσότερα για ότι γίνεται εξακριβώστε τα με τα δικά σας αισθητήρια. Μοναδική παραφωνία η συχνή παρουσία της αστυνομίας με διάφορες δικαιολογίες στο χώρο που φιλόξενα παρέχει μέσα στα άστεγα συγκροτήματα. Τόσο πολύ ενοχλούν τέτοιοι χώροι και όχι τα παρακείμενα ρεμπεταδικά. Ελπίζουμε ότι όλα θα πάνε καλά στο μέλλον και τα όποια μικροπροβλήματα θα ξεπεραστούν. Γιατί χώρους έκφρασης και ψυχαγωγίας τους έχουμε όλοι ανάγκη.

B.T.

TZAZ

■ **HALF NOTE** (Μιχαλακοπούλου 56, τηλ. 7214348) *Κουαρτέτο Mathias Baumann*. Ένα από τα πιο γνωστά κουαρτέτα στην Ελβετία παίζει μέχρι τις 31/3 στο Half Note.

Στο ρεπερτόριο τους μουσική των Coltrane, Bob Berg, Cedar Walton και πολλές δικές τους συνθέσεις. Οι μουσικοί: Mathias Baumann (σαξόφωνο), Christof Baumann (πιάνο), Fernando Fontanilles (μπάσο), Guido Parini (ντραμς).

■ **CAFE PALLETE** (Ιπποκράτους 171, τηλ. 6433466). Παίζουν οι SAX-S μπλουζ και σόουλ.

Τάκης Λιαρμακόπουλος: τύμπανο, Δ. Δημήτρης: μπάσο, Τάσος Κατσάρης: σαξόφωνο, Μιχ. Νικόλ: τζιζ: κιθάρα, Γιάννης Μόνος: πιάνο, φωνή.

ΖΩΝΤΑΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

Στα μαγαζιά που προσφέρουν ζωντανή μουσική προστέθηκε και το γνωστό μπαρ **ΕΝΑΛΛΑΞ** (Μαυρομιχάλη 139, τηλ. 6437416). Και μάλιστα με ποικιλία μουσικής.

Κατά καιρούς θα εμφανίζονται ενδεικτικά οι *Γιώργος Μακρής*, *Yeah*, *Ανω Κάτω* απ' τη Θεσσαλονίκη, *Μοντέλλο 63*, *Libido Bloume*, *Γιώργος Σταυρούλιας*, *Κρίστη Στασινοπούλου* και άλλοι. Καλή επιτυχία και... καλή διασκέδαση.

ΜΠΡΙΤΖ

Επιμέλεια: Λίλη ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ

ΝΕΑ ΤΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ

Συγκροτήθηκε η εθνική ομάδα Νέων για τους Πανερωπαϊκούς Αγώνες Νέων 1988 από τα εξής ζευγάρια: Αγγελόπουλος - Νίνος, Βλαχάκη - Βυρβιδάκης, Καπαγιαννίδης

- Λιαράκος. Αυτό το δεκαπενθήμερο έχουν προγραμματιστεί οι εξής αγώνες:
— Μικτά ζεύγη 18-20/3/88 στη Φιλοθέη (τηλ. 6312557)
— Μικτές ομάδες 25-27/3/88 στον Ο.Α.Μ. (τηλ. 3642283)
Δείτε τώρα την πιο κάτω διανομή.

ΜΟΝΟ ΑΣΟΙ

(Από το βιβλίο *More deadly than the Male* της Rixi Markus)
Ο παρτενέρ σας μοιράζει, είστε στην πρώτη και οι αντίπαλοι στη δεύτερη, και ανοίγει τρεις πίκες. Ο επόμενος παίκτης πασάρει κι εσείς κρατάτε:

♦ 10 4
♥ K Q J 10 7
♦ K J 5 2
♦ K Q

Τι απαντάτε;

3 χωρίς ατού; Λυπάμαι, χάσατε. Εκτός από το γεγονός ότι μπορεί να σας επιτεθούν στα σπαθιά, μπορεί να μην τρέχουν οι πίκες του συντρόφου. Είναι γεγονός ότι οι περισσότεροι παρτενέρ θα γύριζαν στις τέσσερις πίκες, αλλά αυτό θα είναι οριακό συμβόλαιο στην καλύτερη περίπτωση.

Να ανεβάσετε στις τέσσερις πίκες; Μπορεί να βγαίνουν, αν ο παρτενέρ σας κρατάει κάτι σαν AQJ XXX και περνάει η εμπάς. Αλλά δεν έχετε πολλές πιθανότητες για μανς.

Όταν ο σύντροφός σας ανοίγει στο επίπεδο των τριών, χρειάζεστε άσους για να ανεβάσετε — οι ρηγάδες και οι ντάμες έχουν μια τάση να πηγαίνουν χαμένες.

Αυτή ήταν η διανομή:

♦ 10 4
♥ K Q J 10 7
♦ K J 5 2
♦ K Q

♦ Q 3
♥ A 8 5
♦ A 4
♦ J 9 8 7 3 2

♦ A
♥ 3 6 3 2
♦ Q 10 8 7 3
♦ A 10 5

♦ K J 9 8 7 6 5 2
♥ 4
♦ 9 6
♦ 6 4

Σε έναν αγώνα ομάδων στο ένα τραπέζι, ο Βορράς απάντησε 3 χωρίς ατού. Μη έχοντας απόλυτη εμπιστοσύνη στο σύντροφό του, ο Νότος γύρισε στις τέσσερις πίκες και έπεσε μια κάτω, δίνοντας τους τέσσερις άσους.

Στο άλλο τραπέζι ο Βορράς πασάρισε τις τέσσερις πίκες. Η Δύση άρχισε με άσο και λιμό καρώ. Βλέποντας τον κίνδυνο να γίνει προμόσιον στα ατού, ο Νότος πήρε το ρήγα σπαθι από τον μορ σκοπεύοντας να κόψει την επικοινωνία των αμυνόμενων. Η Ανατολή κέρδισε και είχε προβλημα.

Μικρό καρώ δεν ήταν σκόπιμο να παίζει, γιατί ο εκτελεστής θα ξεσκάραρε την κούπα που έχανε από το χέρι του. Η ντάμα καρώ έδειχνε καλύτερη, αλλά ο Νότος έχει ακόμα μια ελπίδα. Μπορεί να τσακίσει με το ρήγα πίκας, να κατέβει στην ντάμα σπαθι και να ξεσκαρτάρει τη μοναδική του κούπα στο βαλέ καρώ.

Η σωστή άμυνα θέλει πάντα να παίρνουμε τις λεβές που κερδίζουμε στα άλλα χρώματα πριν επιδιώξουμε προμόσιον στα ατού. Η Ανατολή έπαιξε σωστά λιμή κούπα στον άσο του συντρόφου της. Όταν πήρε χέρι με τον άσο πίκας, έπαιξε μικρό καρώ, κερδίζοντας μια πέμπτη λεβέ με τη ντάμα πίκας και βάζοντας μια μέσα το συμβόλαιο.

ΤΕΤΑΡΤΗ

30
ΜΑΡΤΙΟΥ

ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

● Βασίλεια Ευσταθιάδου. ρεσιτάλ πιάνου σε έργα Μπαχ, Σκαρλάτι, Μέντελσον, Μπραμς, Μπετόβεν. (Ιταλικό Ινστιτούτο - 20.30').

ΣΙΝΕΜΑ

● «**Εφτά θανάσιμα σμαρτάκια**». Συμπαράγωγη εφτά σκηνοθετών, Γκοντάρ, Ντεμού Μπροκά, Ντομ, Βαντίμ, Σαμπρόλ, Μολιναρό, 1962, με τους Μαρ. Βλαντύ, Ντανιέλ Νταριέ, Ζαν Πιερ Ωμόν, Πιερ Κασσέλ. (Ταινιοθήκη 19.00-21.00).
● «**Εραστές**», του Λουί Μαλλ, 1958, με Ζαν Μορώ, Αλαιν Κυνύ, Χοσέ Λουί ντε Βιλλαλόνγκα, Ζαν Μαρκ Μπορύ. (Ταινιοθήκη 21.00 - 23.00).

ΘΕΑΤΡΟ

● «**Η πραγματική ζωή του Γιάκομπ Γκεχέρντα**». Πρόκειται για ένα θεατρικό απόσπασμα του Μπέρτολντ Μπρεχτ για νέους άνω των 15 ετών από την τοπική σκηνή της Βυρτεμβέργης στο Νέκαρ. Εσθλινγκεν υπό τη διεύθυνση του Κλάους Μάγερ. Στο πιάνο ο Καρλ-Χάιντς Οττ. (Ινστιτούτο Γκαίτε, Ομήρου 14-16 σε γεωμανική γλώσσα, ώρα 19.00').

ΠΕΜΠΤΗ

31
ΜΑΡΤΙΟΥ

ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

● Σοφία Ματτιόττο-Σκάνο, σε έργα Ντονιτσέτι, Μπραμς, Πουλένκ. (Κρατικό Ωδείο, Λέοντος Σοφού 16 - 20.30').
● Κρατική Ορχήστρα Βόρειας Ελλάδας, θα εκτελέσει το Ρέκβιεμ του Λ. Χερουμπίνι (Αίθουσα Τελετών Α.Π.Θ. - 21.00').

ΣΙΝΕΜΑ

● **Μεγαλέξανδρος**, του Θ. Αγγελόπουλου 1980, με Ομέρο Αντονούτσι, Εύα Κοταμανίδου, Γρηγ. Ευαγγελάτος, Χρ. Νέζερ. Τούλα Σταθοπούλου. (Ταινιοθήκη 19.00-22.00).

ΘΕΑΤΡΟ

● «**Η πραγματική ζωή του γιάκομπ Γκεχέρντα**» (Βλέπε 30/3) (Ινστιτούτο Γκαίτε 19.00').

T.V.

● «**Ο Μπούφαλο Μπιλ και οι Ινδιάνοι**». Κοινωνική σατίρα του 1976 σε σκηνοθεσία Ρόμπερτ Όλνιμαν. Παίζουν Πολ Νιούμαν, Μπιαρτ Λάγκαστερ, Τζέραλντιν Τσάπλιν (ET-2).

ΕΣΧΟΛΙΑΣΤΙΣ

Δεκαπενθήμερο
περιοδικό

Τιμολόγος Φιλήμονος 13
Αθήνα 115 21
Τηλ.: 6460827 - 6461380
κυκλοφορεί
κάθε δεύτερη Παρασκευή

Β' Περίοδος
τ. 63, 18 Μαρτίου 1988
Δρχ. 200

Εκδίδεται από τους:
Κ. Βουρνά
Π. Παναγιώτου
Γ. Πιτουρόπουλο
Δ. Ψαρρά
Φωτοσύνθεση
Βιβλιοσυνεργατική Συν.Π.Ε.
Φειδίου 18
Φωτολитоγραφική
αναπαραγωγή
RAY ΕΠΕ, Διδότου 26
Εκτύπωση
ΛΙΘΟ-ΟΦΣΕΤ ΕΛΛΑΣ
Ακαδημίου 13 - Αθήνα

Υπεύθυνος έκδοσης:
Γ. Πιτουρόπουλος

Διευθυντής:
Δ. Ψαρράς

Σύνταξη:
Τ. Κατιντσάρος

Γ. Κόκακος
Χ. Μαχαιράς

Π. Λινάρδος - Ρυλμόν
Δ. Τρίμης

Σελιδοποίηση:
Σ. Παντελάκης

Τακτικοί συνεργάτες:
Ν. Βαλαωρίτης

Γ. Βότσης
Α. Κελπέκης

Π. Κοροβέσης
Τ. Κωστόπουλος

Γ. Μακρής
Γ. Μητράλιας

Χ. Μόσιαλος
Β. Ντάκουρη

Δ. Οικονομάκης
Η. Πετρόπουλος

Θ. Πλατής
Ρ. Πόλε

Ι. Ραλλίδης
Μ.Ν. Ράπτης

Α. Ρουμελιώτης
Γ. Ρουμελιώτης

Χ. Σακελλαρόπουλος
Β. Τζαβάρας

Α. Τύρος
Γελοιογραφία:
Γ. Ιωάννου

Κόμικς:
Αρκάς

Σκίτσος:
Γ. Χατζάκος

Διοφήμιση:
Κέλλυ Κοντονή

Συνδρομές:
Εσωτερικοί:

ετήσια: 4.800
εξαμηνιαία: 2.400

Ευρώπη:
ετήσια: 6.000

εξαμηνιαία: 3.000
Άλλες ήπειροι:

ετήσια: 6.800
εξαμηνιαία: 3.400

Δημ. οργανισμοί:
ετήσια: 12.000

Εμβόματα-Επταγές:
Γιώργος Πιτουρόπουλος

ΕΣΧΟΛΙΑ ΤΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

ΙΣΟΠΕΔΩΣΗ

Στέλνω αυτή την επιστολή για να επισημάνω άλλη μια «λεπτή» μορφή κρατικού αυταρχισμού και τρομοκρατίας, που εκδηλώνεται καθημερινά σ' όλες τις φάσεις της πολιτικής και κοινωνικής ζωής, στην οικονομία, το συνδικαλισμό, την πληροφόρηση, την έκφραση, ακόμη και τη διασκέδαση, είτε απευθείας απ' τα κεντρικά νομοθετικά και εκτελεστικά σώματα είτε απ' τα όργανα πρόληψης και καταστολής.

Την Πέμπτη, 25 του Φλεβάρη, στις 03.00 περίπου το πρωί, ενώ βάδιζα μ' ένα φίλο σε δρόμο κοντά στην κεντρική πλατεία της πόλης, συναντήσαμε δυο αστυνομικούς. Ο φίλος μου τους πλησίασε και τους ζήτησε τσιγάρο. Αφού απάντησαν πως δεν έχουν, στη συνέχεια μας ρωτούν: «δεν είστε από δω, από που είστε;» Ακολουθεί μια μίνι ανάκριση με τη συνεχή επανάληψη της υπαινικτικής απειλής: «πάμε στο Τμήμα για εξακρίβωση στοιχείων». Αφού τους είπαμε τα ονόματά μας, μια και δεν είχαμε την ταυτότητα μαζί μας, μας είπαν ότι φαινόμαστε καλά παιδιά, να πάμε σπίτι μας κι ότι στο μαγαζί που βρισκόμασταν υπήρχαν ύποπτα στοιχεία(;).

Πάντως η συμπεριφορά των συγκεκριμένων οργάνων ήταν ήπια και σχετικά ευγενική.

Αλλά ρωτάω: μήπως υπάρχει κανονισμός να κυκλοφορούμε νυχθημερόν κρατώντας την ταυτότητά μας ανάμεσα στα δόντια; Δεν μπορεί ο κάθε πολίτης να βαδίζει οποιαδήποτε ώρα στις πλατείες ή τους δρόμους της πόλης τη νύχτα, εφόσον δεν ενοχλεί; Ως τότε τα δικαιώματά μας θα καθορίζονται από αόρατους υπηρεσιακούς λόγους και θα ερμηνεύονται αυθαίρετα απ' την αμφιβολή γι' αυτό ικανότητα (λόγω επίλογής και παιδείας τους) των οργάνων της τάξης;

Το κράτος και οι μηχανισμοί του προσπαθούν να μας ισοπεδώσουν σε κάποιες προδιαγραφές. Δεν θέλουν εργάτες απεργούς, μαθητές-φοιτητές πολιτικοποιημένους, φαντάρους σε πορείες ή με εφημερίδες, νέους με παράξενο κούρεμα ή που δεν κοιμούνται μετά το τέλος του προγράμματος της TV. Θέλουν νέους «φρόνιμους», μαθητές μελετηρούς, εργάτες παραγωγικούς, φαντάρους ετοιμοπόλεμους.

Κι όσο η οικονομική και πολιτική κρίση θα οξύνεται, τόσο θα εντείνεται η βία και η αστυνόμευση, ακόμη και στα ήθη, τη διασκέδαση και την ιδιωτική ζωή (όχι βέβαια των ανώτερων κοινωνικών στρωμάτων).

Αλέξανδρος ΚΟΣΜΑΣ

Αλμυρός - Βόλου

ΜΙΑ ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Παρά «την υπόσχεση που έδωσε στον εαυτό του» ο Μιχάλης Τρεμόπουλος, «να μην παρέμβει — τουλάχιστον με κριτικό κείμενο — στις προσπάθειες στησίματος της "Οικολογικής Συνεργασίας"» πριν ακόμη αυτή ολοκληρωθεί το πρόσωπό της», βιάστηκε να εκσφενδονίσει όλη του την εμπάθεια για το παραπάνω σχήμα και για το περιοδικό «Νέα Οικολογία» στο πρόσωπό μου. Ως γνωστόν, η «Οικολογική Συνεργασία» δεν ολοκλήρωσε με γράμμα στη δημοσιότητα ακόμη το πρόσωπό της, πράγμα άλλωστε που τονίστηκε και σε συνάντηση στην οποία παραβρέθηκε και ο ίδιος.

Θα συμφωνήσω εν τούτοις μαζί του για το ότι ο τίτλος του κειμένου μου, που δημοσιεύτηκε στο παραπάνω περιοδικό και αποτέλεσε την αφορμή, ήταν βαρύς. Θα συμπληρώσω δε πως ήταν και άστοχος. Ήμουν βέβαια ο πρώτος που αντέδρασε σ' αυτό. Το κείμενο αυτό, εκφράζον την προσωπική μου άποψη, στάλθηκε, με την προοπτική ν' αποτελέσει μέρος της όλης αναφοράς για τη συνάντηση της Θεσ/νίκης, άτιτλο. Η πρόσθεση του τίτλου στο κείμενό μου από τους υπεύθυνους των σελίδων αυτών, ως εκ τούτου, δεν είναι ευθύνη δική μου. Το γεγονός αυτό αποτέλεσε και την αιτία έντονης διαμαρτυρίας μου προς τους υπεύθυνους. Είναι προφανές εξάλλου για όποιον το διαβάσει πως ο τίτλος αυτός καμιά σχέση δεν έχει με το περιεχόμενο και πολύ περισσότερο με το πνεύμα του κειμένου μου.

Ας δούμε όμως τα πράγματα και λίγο πίσω από το γράμμα του Μ. Τρεμόπουλου.

Το Νοέμβ. 87 στη Θεσ/νίκη διοργανώθηκε ανοιχτή συζήτηση με θέμα τις «Ενδιάμεσες μορφές οργάνωσης», στην οποία οι δύο κύριοι εκφραστές των προτάσεων είχαν την ευκαιρία ν' αναπτύξουν και να συζητήσουν με τους φίλους τις θέσεις τους γύρω απ' το γνωστό θέμα οργάνωσης του οικολογικού χώρου. Καταφτάνοντας λίγο πριν το τέλος, ο Μ. Τρεμόπουλος έχασε την ευκαιρία ν' ακούσει την άλλη άποψη και να συμμετάσχει στον προβληματισμό που ακολούθησε. Παρ' όλα αυτά όμως και μετά από πίεση συναδέλφου του, όπως εκ προοιμίου ο ίδιος δήλωσε, πήρε το λόγο για να υπερασπίσει τις θέσεις του, επαναλαμβάνοντας δυστυχώς τα ήδη συζητημένα. Καλά θα έκανε, έστω και μετά την πάροδο 4 μηνών, να φροντίσει να ενημερωθεί για την εξέλιξη της συζήτησης και του προβληματισμού της, ώστε στο μέλλον τουλάχιστον ν' αποφεύγει επαναλήψεις όπως αυτές

του εν λόγω γράμματός του. Εφόσον δεν προτάθηκε να τοκοθετηθεί τα κακώς κείμενα στη θέση τους, καλό θα ήταν επίσης να μάθει για το τι και από ποιον ειπώθηκε, για να μην επιρρίπτει ευθύνες εκεί που δεν ανοίκουν (π.χ. οι οικολογικές ομάδες ξεφουτρώνουν «ακόμη και σε χωριά»).

Όσο αφορά δε την ταύτιση του ονόματός μου με τη «Ν.Ο.», προδίδει άγνοια, αν όχι σκοπιμότητα.

Πέρα όμως της βιασύνης και της ελλειπούς του ενημέρωσης, αν όχι εσκεμμένης άγνοιας, ο Μ. Τρεμόπουλος με τον τρόπο που αντέδρασε στο κείμενό μου, την πρώτη εκτίσημη συμμετοχή στη συζήτηση που επιθυμείται πάνω στις θέσεις της ομοσπονδιοποίησης — αυτό τουλάχιστο διαδίδεται — κάθε άλλο παρά διάθεση για συζήτηση (για να περιοριστώ μόνο σ' αυτό) προδίδει. Αναρωτώμαι πραγματικά για το ποιος είναι αυτός που «εδραιώνει ένα αρνητικό, ανταγωνιστικό και καθόλου ειλικρινές κλίμα».

Αν λοιπόν ποτέ ο Τρεμόπουλος έχει διάθεση για ουσιαστική και εποικοδομητική συζήτηση, θέτοντας νέα στοιχεία και προβληματισμούς ώστε να υπάρχει και κάποια εξέλιξη σ' αυτή και αφού αποδεσμευτεί από τις προκαταλήψεις, εμπάθειες, συγχύσεις και διαστρεβλώσεις ονομάτων και πραγμάτων, θα έβρισκε ανταπόκριση, τουλάχιστον εκ μέρους μου.

Θέλω να πιστεύω πως το γράμμα του εξέφρασε τη δική του και μόνο άποψη, διάθεση και σκοπιμότητα.

Ας σημειωθεί τέλος πως ο Τρεμόπουλος ήταν από τους πρώτους που ζήτησε τη βοήθεια της «Οικολογικής Συνεργασίας», επιβεβαιώνοντας έμπρακτα την αναγκαιότητα ύπαρξης και προσφοράς μας, ζητώντας μου τον κατάλογο των οικολογικών ομάδων της χώρας που συντάξαμε. Πράγμα που φυσικά με ευχαρίστησε έστειλα.

Ευχαριστώ για τη φιλοξενία

Τάκης ΠΡΟΧΜΗΣ

Η ΑΝΤΙΠΡΗΞΗ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗΣ

Στην εποχή μας, παρ' όλη την ανάπτυξη όσον αφορά τη γνώση του ανθρώπου για τον κόσμο που τον περιβάλλει, παρ' όλη την εξέλιξη των επιστημών και της τεχνολογίας που δίνουν στον άνθρωπο τη δυνατότητα να αναπτύξει τον πολιτισμό του μακριά από τις βαρβαρότητες του παρελθόντος και να αναπτύξει την έννοια του πολίτη ως τις πιο ανθρώπινες διαστάσεις του, η ανθρωπότητα έχει να παλέψει μεταξύ της κοινωνίας και της συνέχισης της ζωής στον πλανήτη ή της βαρβαρότητας και

του αφανισμού της.

Μετά το τέλος του δεύτερου παγκόσμιου καπιταλιστικού πολέμου, επιβλήθηκε στην ανθρωπότητα μια «νέα» σχέση μέσα από το πλέγμα εξάρτησης που δημιούργησε το μοίρασμα του κόσμου σε ζώνες επιρροής. Οι μοντέρνες αυτοκρατορίες (υπερδυνάμεις) με τους δορυφόρους τους έπεσαν σε διαδικασίες λαφυραγώγησης των προσδοκίων του λαού για χειραφέτηση και αυτοδιάθεση των λαών της Ευρώπης και του λεγόμενου Τρίτου Κόσμου. Αυτή η νέα τάξη πραγμάτων που επέβαλαν οι ιμπεριαλιστές, Δυτικοί και Ανατολικοί, δε διαφέρει στην ουσία, παρά στις λεπτομέρειές της από τη συμφωνία του στάτους κβο που είχε επιβάλει η Αυστροουγγρική αυτοκρατορία μαζί με τη Ρώσικη και τη μοναρχία της Ευρώπης στις αρχές του περασμένου αιώνα. Η милитарιστική τεχνολογία που αναπτύχθηκε κύρια από την ανακάλυψη της ατομικής βόμβας και τη δημιουργία της ισορροπίας του τρόμου, μέσα από τους πυρηνικούς εξοπλισμούς, έδωσε τη δυνατότητα στους ιμπεριαλιστές - милитаристы (μέσα από την τεράστια δύναμη που διαθέτουν) να μιλούν και να αποφασίζουν για τις τύχες της ανθρωπότητας πίσω από τις πλάτες της. Οι διαπραγματεύσεις και αποφάσεις των Ρήγκαν - Γκορμπατσόφ (πέρα από τις μικροδιαφορές του καθενός) είναι συνομιλίες και αποφάσεις που αφορούν τις τύχες του πλανήτη μας, από δυο κυβερνήτες που «εκπροσωπούν» το 1/3 του πληθυσμού και αποφασίζουν εν αγνοία μας και ντε φάκτο για τα υπόλοιπα 2/3, φαντάζοντας σαν υπερκυβερνήτες, πέρα από την ανάλυση συσχετισμών στον παγκόσμιο καταμερισμό της εργασίας και της πολιτικής. Τα παραπάνω είναι η πραγματική ουσία της κατάστασης στον πλανήτη μας, κάνοντας φανερό το παιχνίδι που παίζεται πίσω από τις πλάτες των λαών αλλά και υπενθυμίζοντας ότι όποια διαδικασία κινείται για αμφισβήτηση του ρόλου των υπερδυνάμεων για ηγεμονία σε παγκόσμιο επίπεδο, αυτή αντιμετωπίζεται κατάλληλα. Οι επεμβάσεις, ανά τον κόσμο, των Αμερικανών ιμπεριαλιστών, όσο και των σοσιαλϊμπεριαλιστών (δεν χρειάζεται να αναφέρουμε ιστορικά παραδείγματα), μαρτυρούν του λόγου το αληθές. Στα τέλη του αιώνα που διανύουμε, θα πρέπει σίγουρα να μας προβληματίσει και να θέσουμε σε έντονη αμφισβήτηση όλο το πλέγμα των δομών, οικονομικών όσο και θεσμικών, που επέβαλε ο καπιταλισμός σε παγκόσμιο επίπεδο, δημιουργώντας τα σημερινά αδιέξοδα. Σε έναν αιώνα που η χειραγώγηση της εργατικής τάξης αλλά και του φυσικού περιβάλλοντος και του ζωικού «βασιλείου» και της κοινωνίας από την οικονομία των μεγεθών και των αυτοσκοπών που επέβαλε η καπιταλιστική τάξη, πάνω και έξω από τις αναγκαιότητες της ίδιας της κοινωνίας, το να μιλάς έτσι γενικά και αόριστα για ειρήνη είναι φαρσίσμας, με την έννοια ότι οι επικυρίαρχοι είναι σε

διαρκή ετοιμότητα και δράση.

Όταν αναλογούν 48 κιλά δυναμίτη σε κάθε κάτοικο του πλανήτη και δαπανούνται αστρονομικά ποσά και φυσικοί πόροι για τους στρατιωτικούς εξοπλισμούς, όταν το πυρηνικό οπλοστάσιο των υπερδυνάμεων είναι ικανό να καταστρέψει εκατό φορές τον πλανήτη μας, όταν έχει προχωρήσει η διαδικασία милитаризации του διαστήματος, όταν τα σύνορα των κρατών είναι τόσο συμπαγή και απροσπέλαστα όσο ποτέ άλλοτε στην ιστορία του ανθρώπου, όταν τέλος μετά τους δύο παγκόσμιους ιμπεριαλιστικούς πολέμους συνεχίζονται οι σφαγές με αμείωτη ένταση, με αυτό που ονομάζεται «περιφερειακές διενέξεις», πόλεμοι που στοιχισαν και στοιχίζουν στην ανθρωπότητα το δεκαπλάσιο σε φυσικές καταστροφές, οικονομικούς πόρους και ανθρώπινα θύματα και ο στρατός καθεαυτός έχει αποκτήσει τεράστια οικονομική σημασία μέσα από το στρατιωτικό βιομηχανικό σύμπλεγμα και στηρίζει τα προβλήματα κύρια των καπιταλιστικών οικονομιών στις μητροπόλεις, εμείς δεν μπορούμε να μιλάμε για ειρήνη, χωρίς να θέτουμε σε αμφισβήτηση έναν από τους κυριότερους θεσμούς της καπιταλιστικής κοινωνίας, το στρατό και το милитаризм σαν άποψη, γιατί για μας το θέμα της ειρήνης, πέρα από συσχετισμούς και μεταβλητές, είναι ένα θέμα που εντάσσεται μέσα στις ταξικές διεργασίες.

Σαν προλετάριοι αναρχικοί, είμαστε πολίτες αυτής της χώρας αλλά και πολίτες του κόσμου και κατά επέκταση πολίτες του σύμπαντος και όχι υπήκοοι της σημερινής τάξης πραγμάτων.

Για τους παραπάνω λόγους και γι' αυτούς που θα αναφέρουμε συνοπτικά παρακάτω, εμείς, οι Μεριζιώτες Θόδωρος και Γιάννης ΑΡΝΟΥΜΑΣΤΕ να υπηρετήσουμε στο στρατό και σε οποιοδήποτε μηχανισμό που προωθεί το милитаризм. Αυτή μας η άρνηση είναι μια συνειδητή πράξη που πηγάζει μέσα από τις φιλοσοφικές μας πεποιθήσεις για την κοινωνία και την ατομική μας υπόσταση σαν φυσικά πρόσωπα μέσα σε αυτήν και δεν είναι μια άρνηση της κοινωνίας, αλλά ενός θεσμού που επιβλήθηκε σ' αυτήν από την κυρίαρχη τάξη. Γιατί ο στρατός είναι ο σημαντικότερος κρατικός θεσμός για τη διατήρηση και διεύρυνση της ταξικής κοινωνίας και της εκμετάλλευσης ανθρώπου από άνθρωπο. Είναι θεσμοθετημένος

και δομημένος πάνω στις αξίες της αστικής τάξης. Είναι μηχανισμός που στο εσωτερικό του προωθεί τις αξίες της αστικής τάξης στις πιο ακραίες της μορφές. Ο αυταρχισμός, ο σεξισμός, η έντονη ιεραρχία, η ομοιομορφία της ανθρώπινης συμπεριφοράς και γούστου, η διαδικασία μαζικοποίησης των φαντάρων, η τυφλή υπακοή προς τους ανωτέρους, το ομαδικό όσο και το ατομικό καθήκον, το ρουσφέτι, το γλείψιμο, τα σκάνδαλα και οι κομπίνες από τις προμήθειες, ο καριερισμός και τόσα άλλα είναι χαρακτηριστικά γνωρίσματα του στρατού, αλλά κατ'επέκταση και της σημερινής «κοινωνίας». Είναι όργανο στήριξης και επιβολής του ιμπεριαλισμού, π.χ. βλέπε από την επέμβαση στο Βιετνάμ μέχρι την επέμβαση στη Λιβύη και από την επέμβαση στην Ουγγαρία μέχρι στο Αφγανιστάν. Είναι άμεσα συνδεδεμένος με την καπιταλιστική οικονομία μέσα από τη σύνδεση και σχέση αλληλοεξάρτησης με το στρατιωτικό βιομηχανικό σύμπλεγμα των ΗΠΑ, βλέπε τις σχέσεις του αμερικανικού κράτους με την Τζένεραλ Ελέκτρικ, Τζένεραλ Νταϊνάμικ κ.λπ. και έλλειμμα κρατικού προϋπολογισμού των ΗΠΑ. Αυτό το σύμπλεγμα τύπου «καρτέλ», μέσα από τις «περιφερειακές εντάσεις και συγκρούσεις», δημιουργεί την ανάγκη τεράστιων δαπανών για τους λαούς από τον ξέφρενο ανταγωνισμό των εξοπλισμών που αυτό επιβάλει σε συνεργασία με τις κυβερνήσεις των ιμπεριαλιστών για ανακύκλωση του κεφαλαίου και διατήρηση και εξάπλωση της ηγεμονίας τους.

Στη χώρα μας (θα αναφερθούμε συνοπτικά γιατί ο χώρος μιας προκήρυξης είναι πολύ πιο περιορισμένος), μέχρι τη μεταπολίτευση ο στρατός ήταν ο κυριότερος ρυθμιστής του πολιτεύματος αυτονομημένος πολλές φορές από το οικονομικό πολιτικό κατεστημένο, βλέπε στρατιωτικά πραξικοπήματα και επεμβάσεις. Η στρατοκρατία από τη μεταπολίτευση και μετά αποκτά μορφή περισσότερο «συντεχνιακή» και κινείται μέσα στα πλαίσια της συταγματικότητας. Έχει μετασχηματιστεί σε τεράστιο απεργοσπαστικό μηχανισμό και φορέα φτηνής εργατικής δύναμης. Είναι απόλυτα εξαρτημένος εξοπλιστικά και τεχνολογικά από τους Αμερικάνους. Συμμετέχει και εξαρτάται από την ιμπεριαλιστική συμμαχία ΝΑΤΟ.

Για εμάς το όραμα για μια άλλη κοινωνία αυτοδευθυνόμενη από τα εργασιακά και τα κοινωνικά συμβούλια δεν συμβιβάζεται σε καμιά περίπτωση με την έννοια του στρατού ή οποιοδήποτε άλλου πραιτωριανού σώματος, πάνω και έξω από την κοινωνία, γιατί την υπεράσπιση αυτής θα αναλάβει ο κάθε πολίτης μέσα από τη δημιουργία πολιτοφυλακών αναπόσπαστων από τη λαϊκή μάζα. Τα συνδικαλιστικά αιτήματα μέσα στο στρατό, αν και μερικά, μας βρίσκουν αλληλέγγυους, με την έννοια ότι εσωτερικά στο στρατό διεξάγεται η ταξική σύγκρουση: από τη μια οι φαντάροι και οι εργαζόμενοι και από την άλλη τα μεσσία και ανώτερα στελέχη με τα συγκεκριμένα συμφέροντα και προνόμια. Κατ'αυτή την έννοια είμαστε συμπαραστάτες σε όποια προσπάθεια γίνεται από φαντάρους στο στρατό και η οποία υπονομεύει την πειθαρχία και τον καταναγκασμό που επιβάλλουν οι στρατοκράτες με τη δικαιολογία του «αξιόμαχου». Είμαστε αλληλέγγυοι τόσο στους αυθόρμητους αρνητές του στρατού (τρελόχαρτο), όσο και στους συνειδητά αρνητές όπως ο Μαραγκάκης και σε κάθε προσπάθεια και διαδικασία που γίνεται αυτή τη στιγμή για την ανάπτυξη αντιμилитарιστικής συνειδησης στη χώρα μας. Τέλος είμαστε ενάντια στο αντιδραστικό στρατολογικό νομοσχέδιο που προώθησε το ΠΑΣΟΚ και αντανάκλα την ταξικότητά του. Όπως και στη συζήτηση που γίνεται να αναγνωριστεί η κοινωνική θητεία μόνο για μερικούς διανοούμενους και τεχνοκράτες, η οποία ουσιαστικά αποκρύβει και μυθοποιεί το ρόλο των θεσμών και το χαρακτήρα των εργασιακών σχέσεων που είναι ταξικοί. Θέλουμε να βοηθήσουμε με τη στάση μας να προωθηθεί στις σημερινές συνθήκες το αίτημα της κοινωνικής θητείας στη χώρα για κάθε Έλληνα, ανεξάρτητα από πολιτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις, όπως και ανεξάρτητα από γνώσεις ή επάγγελμα που εξασκεί. Σαν προλετάριοι στους μόνους θεσμούς που βλέπουμε ότι μπορούμε να ανταλλάσουμε τη θητεία με (χωρίς να τους μυθοποιούμε) με ίσο χρόνο, είναι αυτοί της τοπικής αυτοδιοίκησης και της υγείας (μάλλον δύσκολο γιατί και αυτοί οι θεσμοί δεν είναι έξω από την κομματικοποίηση και τα εκλογικιστικά παζάρια για θέσεις και ανεύρεσης εκλογικής πελατείας).

— Να καθιερωθεί και στη χώρα μας ο θεσμός της κοινωνικής θητείας...

— Να αποφυλακιστεί αμέσως ο αντιμилитарιστής αγωνιστής Μαραγκάκης.

Φόρος τιμής στον παλαιστινιακό λαό που δοκιμάζεται αυτή τη στιγμή από την μπότα των στρατοκρατών φασιστών του Ισραήλ.

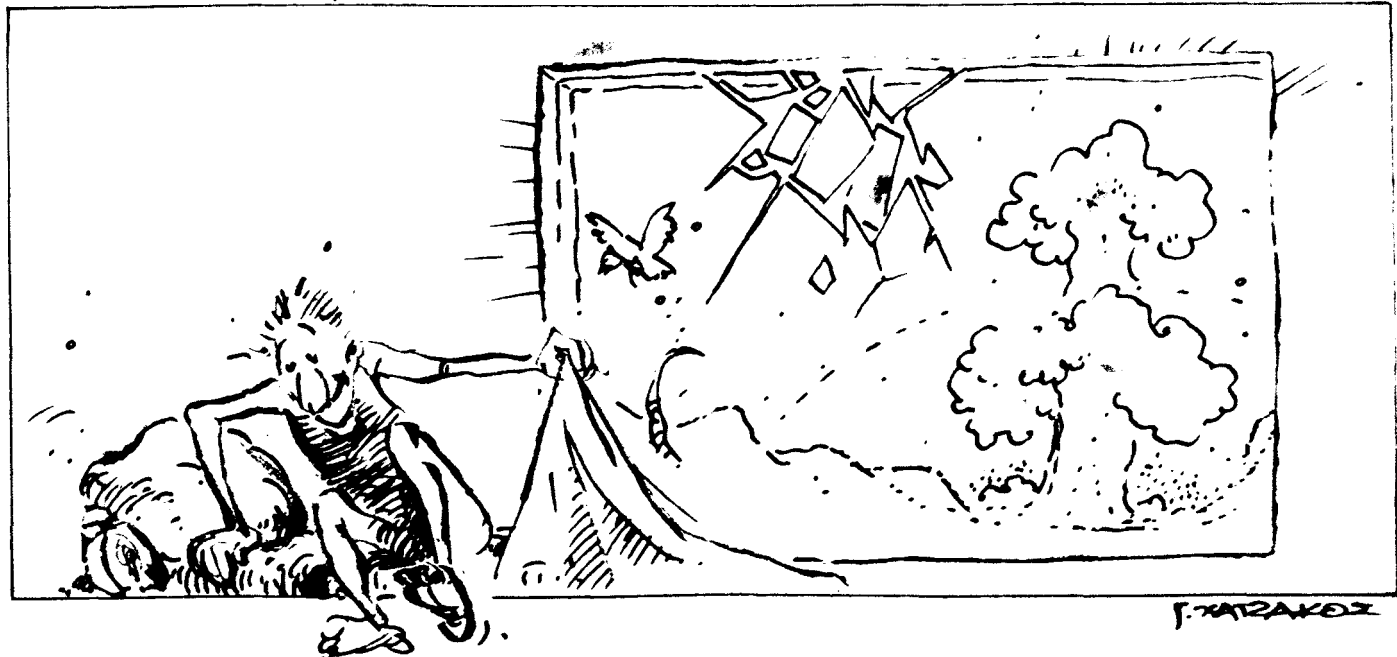
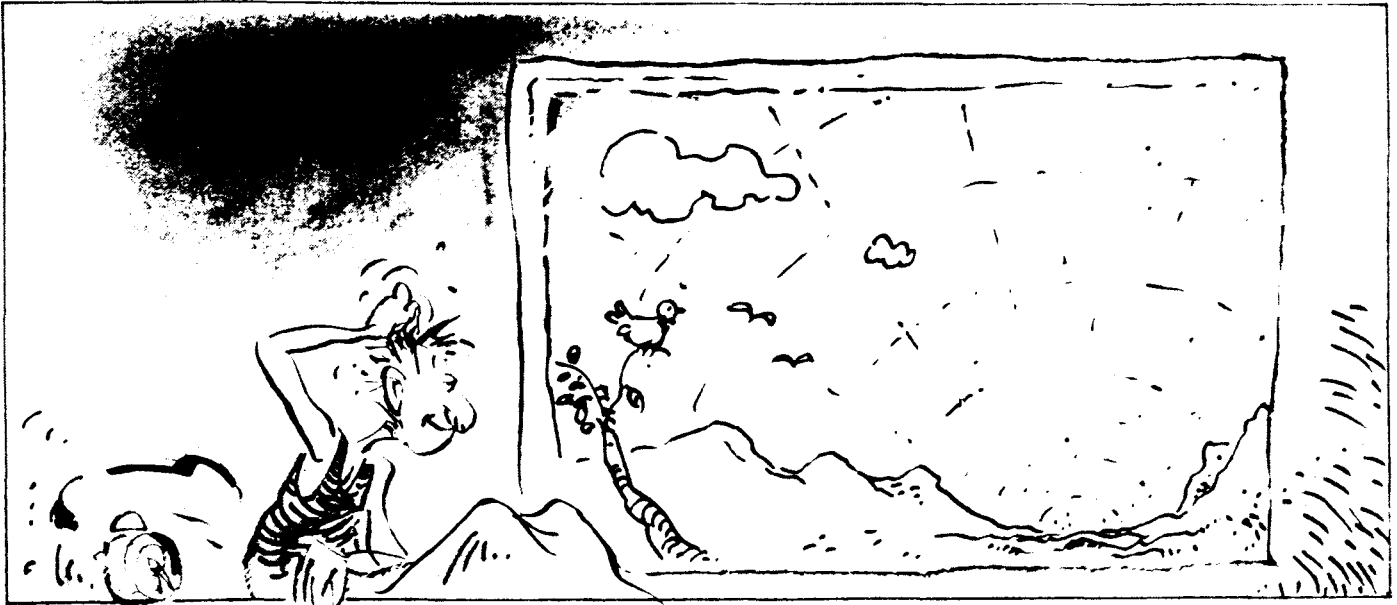
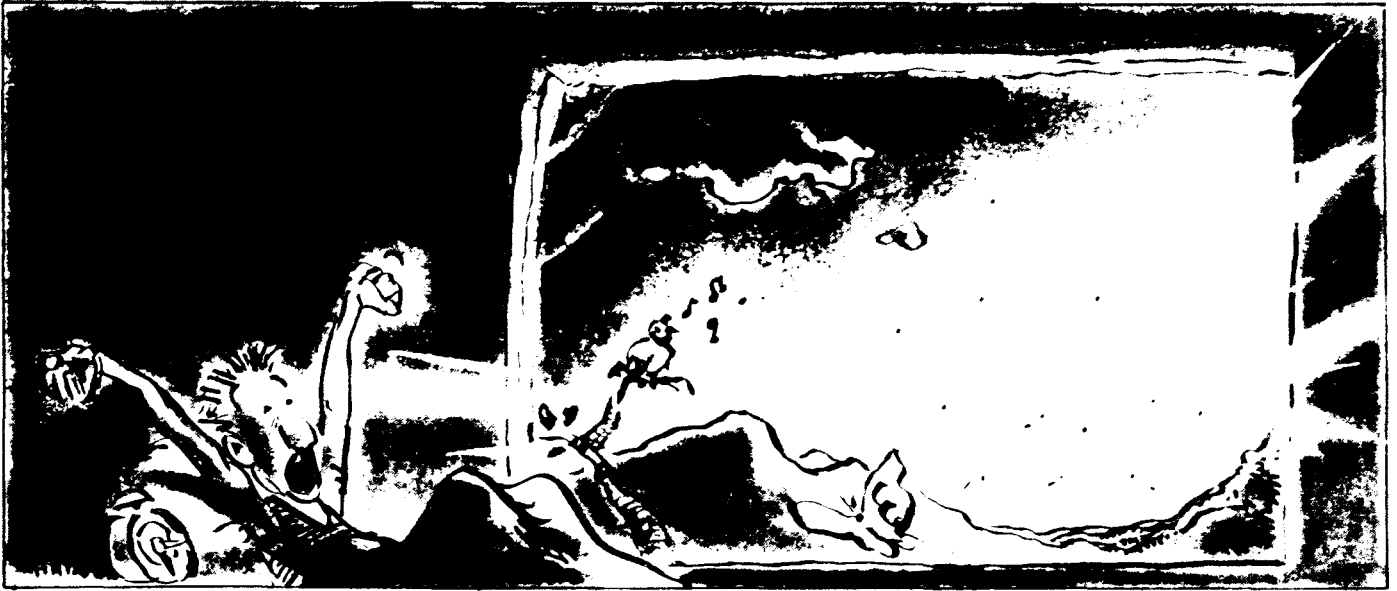
Υ.Γ. Όσοι θέλουν να στείλουν επιστολές και υπογραφές συμπαραστάσης παρακαλούνται να τις στείλουν στην «Αντιμилитарιστική Δράση» Τ.Θ. 31791, Τ.Κ. 100 35 Αθήνα.

Ανω Λίδια 7/3/88.

Θόδωρος και Γιάννης Μεριζιώτες
Αντιμилитарιστές προλετάριοι

Γιάννη Χατζάκου

ΤΣΟΝΤΕΣ

Πρόωρη στράτευση

Πολλοί είχαν καταλάβει ότι κάτι πήγαινε στραβά με το στρατολογικό νομοσχέδιο, κανένας όμως δεν αντέδρασε ώστε να αποτραπεί η ψήφισή του στη Βουλή.

Φαίνεται ωστόσο πως αυτοί που καλούνται να νιώσουν στο πετσί τους τα αποτελέσματα από την εφαρμογή του νέου νόμου δεν βλέπουν το θέμα το ίδιο ακαδημαϊκά. Πίσω από τις τελευταίες μαθητικές κινητοποιήσεις δεν βρίσκονται μόνο τα οξυμένα προβλήματα στο χώρο της παιδείας. Αντίθετα, όλο και πιο ξεκάθαρα προβάλλει η αγωνία μπροστά στην επικείμενη πρόωρη στράτευση που ο καινούργιος νόμος επιβάλλει...

Μακάρι ο νόμος για τη στρατολογία να πυροδοτήσει το νεολαϊστικό

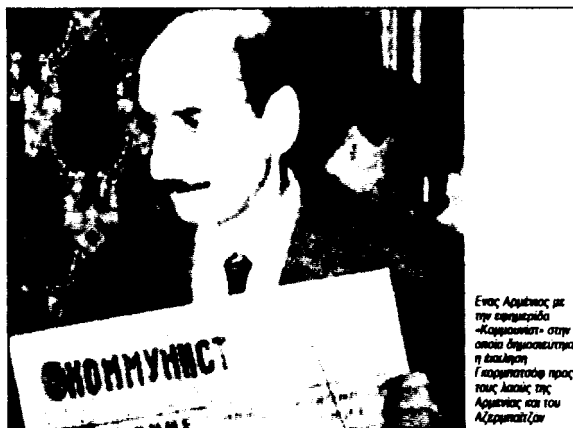
ΚΟΙΝΩΝΙΑ

κίνημα, που τόσο φανερά και με τέτοιο άκομφο τρόπο επιχειρεί να καταστείλει...

Κ.Β.

■ Κι ενώ ο Μιχάλης Μαργακάκης, που βρίσκεται φυλακισμένος στις στρατιωτικές φυλακές Αυλώνας, συνεχίζει την απεργία πείνας που έχει ξεκινήσει από τις 22 του Φλεβάρη, νέος αντιρρησίας εμφανίστηκε, για να διευρυνθεί περισσότερο η λίστα αυτών που αρνούνται να υπηρετήσουν ένοπλη θητεία. Βέβαια οι απόψεις του Μπάμπη Μπίκα απ' τη Θεσσαλονίκη αποκλίνουν αρκετά των υ-

πόλοιπων αντιρρησιών, μια κι ονοματίζει τον εαυτό του «ολικό αρνητή στράτευσης» και δεν δέχεται να υπηρετήσει καμιά θητεία, είτε στρατιωτική είτε κοινωνική. Έτσι ή αλλιώς όμως, το πρόβλημα της αντίρρησης συνείδησης έχει τεθεί και αποκτά όλο και ευρύτερες διαστάσεις. Για πόσο θα κωφεύουν ακόμα στρατός και κυβέρνηση;

Ένας Αρμένιος με την εφημερίδα «Κομμουνιστική» στην οποία δημοσιεύτηκε η διακήρυξη Γ' παρασημοφόρησης προς τους λαούς της Αρμενίας και του Αζερμπαϊτζάν

Ποιος να 'ναι άραγε

Μπορεί να φαίνεται απίστευτο, αλλά συνέβη κι αυτό: ο Ριζοσπάστης δημοσίευσε τη φωτογραφία του Σεργάκι Γκριγκοριάντς, του γνωστότερου ίσως σήμερα Σοβιετικού αντιπροσυνήγου, που διευθύνει το παράνομο περιοδικό «Γκλάσνοστ»! Θα είχαμε κάθε λόγο να γιορτάσουμε το γεγονός όπως του αξίζει, αν ο Ριζος της Κυριακής 6 Μαρτίου (σελ. 53)... δεν παρέλειπε από τη λεζάντα της φωτογραφίας του μια σημαντική λεπτο-

μέρεια: το όνομα και την ιδιότητα του φωτογραφιζόμενου...

Επειδή εμείς δεν σκοπεύουμε να ακολουθήσουμε το παράδειγμα του Ριζοσπάστη, που περιορίζεται να σημειώσει «ένας Αρμένιος με την εφημερίδα Κομμουνιστική», γι' αυτό δηλώνουμε ότι ποτέ δεν θα γράψουμε κάτω από μια φωτογραφία του Μιχαήλ Γκορμπατσόφ «ένας Σοβιετικός πολίτης με ρεπούμπλικα και γυαλιά»...

Γ.ΜΗΤ.

Ειρήνη και όπλα

Σκηνή πρώτη

Μετά το Νταβός ο κ. Παπανδρέου δηλώνει: «Η πορεία τώρα είναι σαφώς Ειρηνική. Όσον αφορά τους δυο λαούς, πρέπει να ανατραπούν τα στερεότυπα του παρελθόντος και να οικοδομηθούν νέα. Αρχή νέας Ελληνο-Τουρκικής φιλίας».

Δεν αναφέρεται βέβαια στις προσωπικές σχέσεις του με τον κ. Οζάλ.

Η σαφώς ειρηνική πορεία έχει ακόλουθο την άρση των καρπών της ψυχροπολεμικής περιόδου. Την παράλληλη πορεία σε δυο δρόμους. Ο πρώτος ανάπτυξης της αλληλοβοήθειας πολιτιστικών ανταλλαγών, πολιτιστικής, τεχνολογικής, οικονομικής συνεργασίας και ανταλλαγών. Ο δεύτερος της σταδιακής αποστρατιωτικοποίησης, απαγκίστρωσης από το κινήγι των εξοπλισμών. Μαζί είναι που θα φέρουν τη συναιδέλφωση των λαών, την ειρηνική ανάπτυξη των επιτευγμάτων τους με την πολιτιστική αναγέννηση, την εναλλακτική κοινωνική οργάνωση.

Έτσι εκτός από τις δηλώσεις θέλω να δω αυτούς τους δρόμους στην οικονομική ανάπτυξη, την προσέγγιση με τους γείτονές μας, την ανάπτυξη κοινωνικής δικαιοσύνης. Εδώ όμως στήνουμε χωρίς συνείδηση πολεμικές βιομηχανίες, συμμετέχοντας στο διεθνές εμπόριο όπλων. Ανύπαρκτα τα προγράμματα προσέγγισης γνωριμίας για τη συναιδέλφωση των λαών που θα έρθει με τον ιδεολογικό αφοπλισμό των λαών. Την απόρριψη της βίας, του σωβινισμού, του εθνικού και φυλετικού εγωισμού που οικοδομείται δεκαετίες. Όσο για την κοινωνική δικαιοσύνη, αγνοώντας τις συστάσεις του Ο.Η.Ε., της Ε.Ο.Κ., παραβιάζουμε τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Διαλέγετε το σωματικό και πνευματικό μαρασμό των αντιρρησιών συνείδησης στις φυλακές αγνοώντας τη θέλησή μας να προσφέρουμε έργο σε εναλλακτικές κοινωνικές υπηρεσίες.

Για ποιον, επιτέλους, είμαι χρήσιμος στη φυλακή; Ένα χρόνο τώρα διεκδικώ δημόσια μια ρύθμιση που στηρίζει τη δημοκρατία, την κοινωνική συμμετοχή και πρόνοια, την πολιτιστική, οικονομική ανάπτυξη, την ειρήνη, κερδίζοντας την παγκόσμια

απήχηση και αποδοχή. Δεν μπορώ άλλο να σιωπώ, ούτε να δεχτώ απολυτήριο στρατού μετά λίγο ή πολύ χρόνο φυλάκισης.

Σκηνή δεύτερη

Όχι, κύριοι. Δεν θα δεχτώ ούτε αυτή τη μειωμένη καταδίκη. Γιατί το κάνετε για τα μάτια του κόσμου. Τρομαγμένοι μπροστά στη διεθνή καταδίκη. Και ξέρετε ότι είμαι υπόχρεος στράτευσης 7 μηνών. Ξέρετε, ζήτησα να προσφέρω στις ανάγκες του λαού μας, μέσω μιας εναλλακτικής υπηρεσίας έξω από το στρατό, όπως γίνεται σε όλα τα ευρωπαϊκά κράτη. Εσείς διαλέξατε να παραμένω άχρηστος σε ένα κελί 26 μήνες, ζώντας την κοινωνική και βιολογική μου εξόντωση όπως συμβαίνει σε όλα τα φασιστικά, ρατσιστικά καθεστώτα. Όμως δεν είναι ο χώρος μου, δεν μου πρέπει φυλακή. Έτσι πρώτα αναίρεση στον Άρειο Πάγο και μετά Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης. Όμως το καλύτερο είναι το σόου (SHOW) που ετοιμάζω, να φανεί η γύμνια σας, η υποκρισία. Τώρα που μπήκε η Σαρακοστή και σηματοδοτούμενοι θα πηγαίνετε στα Βάγια, τους Επιτάφιους, την Ανάσταση. Την Ανάσταση, το κορυφαίο γεγονός του χριστιανικού κόσμου που πλημμυρίζει από αγάπη και αδελφότητα.

Τι σχέση έχετε εσείς οι «ειρηνιστές» έμποροι όπλων με αυτά; Αυτή η γιορτή ανήκει σε μας. Έτσι εγώ, που παραβιάζετε την ελευθερία της πολιτικής και θρησκευτικής συνείδησής μου, ξεκινώ τη δική μου Σαρακοστήνη νηστεία. Μια άρνηση να δεχτώ τροφή μέχρι να μου επιτρέψετε να είμαι άνθρωπος. Μέχρι να το κατακτήσω δηλαδή με τα ίδια τα χέρια μου.

Να θυμάστε. Σπείρατε μακρόχρονης ατιμωτικής φυλακίσεως. Θα θερίσετε αστείρευτες θυσελώδεις καταδίκες. Αν δεν προχωρήσετε σε δίκαια λύση αμέσως, θα σας βγει «ξυνη από τη μύτη» η προεδρία της Ε.Ο.Κ. Καλή Ανάσταση, αδελφοί μου. Καλή φώτιση.

Μιχάλης ΜΑΡΓΑΚΑΚΗΣ

Ο Έρασμος στη Θεσ/νίκη

Λίγες μέρες πριν από τις φοιτητικές εκλογές και οι παρατάξεις θέλησαν να παράξουν το υποτονικό κλίμα του Α.Π.Θ. Το Κεντρικό Συμβούλιο της ΦΕΑΠΘ ψήφισε απόφαση με την οποία ζητείται η συμμετοχή του Α.Π.Θ. στα κοινοτικά προγράμματα COMMET και ERASMUS.

Η πρόταση υποστηρίχτηκε από την ΠΑΣΠ, τη ΔΑΠ και τη Δ.Ε. (οι εκπρόσωποι της πρόσκεινται στην ΕΑΡ).

Σε αντίδραση, η ΠΣΚ, μέσα από μια διαδικασία άμαζων συνελεύσεων, οργάνωσε πορεία και κατάληψη του γραφείου του υπουργού Βόρειας Ελλάδας.

Παραμονές εκλογών κι ο καθένας προσπαθεί να ανασυντάξει τις θέσεις του, αλλά δυστυχώς οι αντιστάσεις στο φοιτητικό κίνημα της Θεσσαλονίκης μετά τις καταλήψεις φαίνονται υποτονικές.

Γ.Ρ.

Τα Γιάννενα, η ανάπτυξη, το ΚΚΕ...

Στη συγκέντρωση του ΠΑΣΟΚ στα Γιάννενα (20.2) ο Α. Παπανδρέου τοποθετήθηκε στην πολύχρονη αποψη από δεξιούς κι αριστερούς της πόλης, για τον παραγκωνισμό και την υπανάπτυξη της Ηπείρου. Δήλωσε ότι «η κυβέρνηση έχει προσανατολιστεί στο να ξεπεράσει την τοπική απομόνωση... να την ενώσει με την υπόλοιπη χώρα, για να την ξανακάνει πύλη από την οποία θα περνούν οι εμπορικοί δρόμοι, μέσω της Ελλάδας για τη Δ. Ευρώπη...»

Είναι γνωστή η στρατηγική της πολιτικής εξουσίας για αυτοδύναμη καπιταλιστική ανάπτυξη στη χώρα μας. Άλλωστε τα αστικά συμφέροντα έχουν επιλέξει τα Γιάννενα σαν εμπορικό διαμετακομιστικό κέντρο που θα ενώσει μέσω της σήραγγας Κατάρας (που ήδη γίνεται) το Βόλο με τη Μ. Ανατολή.

Τα σχέδια για επέκταση των λιμανιών της Πρέβεζας, της Πάργας και της Ηγουμενίτσας ακριβώς αυτόν το σκοπό έρχονται να υλοποιήσουν. Εμπρός, λοιπόν, για τη με καλύτερους τρόπους πρόσδεση της Ελλάδας στη διεθνή ιμπεριαλιστική αλυσίδα.

Ως εδώ όλα είναι φυσιολογικά στα Γιάννενα αλλά και σε όλη την Ήπειρο έχει αρχίσει μια καμπάνια για

την «ανάπτυξη της Ηπείρου», προεξάρχοντας του δημάρχου της πόλης (ΚΚΕ).

Είναι φανερό ότι η όποια αντιπολίτευση σε τοπικό επίπεδο, αλλά κι όχι μόνο, του ΚΚΕ στην κυβέρνηση παίζει σε ξένο ταμπλό. Νομίζω πως είναι πασιφανής η απουσία αριστερής αντιπολίτευσης, αφού επιχειρείται με το οπλοστάσιο της καπιταλιστικής ανάπτυξης «του λαού και του τόπου» να κοντράρει το ΠΑΣΟΚ στο ίδιο του το σπίτι.

Πιστεύω ότι είναι φανερή η ηγεμονία στο ιδεολογικό και πολιτικό επίπεδο της στρατηγικής της «ανάπτυξης».

Και κάτι, τέλος, που έχει ιδιαίτερη σημασία για το ΚΚΕ στα Γιάννενα. Ήταν ο νομός που στις εκλογές του '85 είχε πλησιάσει πολύ κοντά (200 ψήφοι του έλειπαν) για την εκλογή του πρώτου κομμουνιστή βουλευτή στην περιοχή. Αλλά με τέτοια αντιπολίτευση (πορείες για εσωτερική κατανάλωση του ΚΚΕ Ιωαννίνων) και κριτική (που αποδέχεται την ιδεολογία της καπιταλιστικής ανάπτυξης), τα αποτελέσματα θα είναι δυσοίωνα για το ΚΚΕ.

Γιάννενα
Θεόφιλος ΓΑΛΑΝΗΣ

Αναρχικοί και άθεοι!

Μετά από δυο χρόνια περίπου φτάνει στο ακροατήριο και μια ακόμη «περιεργή» δίκη. Κατηγορούμενοι οι γνωστοί Γ. Καραμπελιάς, Ν. Γιαννόπουλος, Χ. Σταματοπούλου και Χ. Σιμόπουλος για αντίσταση και περιύβριση αρχής.

Ας θυμηθούμε λίγο την ιστορία. Παραμονή της μεγάλης διαδήλωσης διαμαρτυρίας για το Τσέρνομπιλ, 12/5/86, η Αντιπυρηνική Πρωτοβουλία, μέλη της οποίας ήταν και οι κατηγορούμενοι, κάλεσε σε προπαγανδιστική πορεία μηχανών απ' τα Προπύλαια σ' όλο το κέντρο της Αθήνας. Τα ΜΑΤ όμως των Τσιτάκ και Αρκουδέα έχουν αποκλείσει όλο το χώρο και απαγορεύουν την οποιαδήποτε διαμαρτυρία. Οι τέσσερις αγωνιστές ανεβαίνοντας στα Προπύλαια δέχονται ανελέητο ξυλοδαρμό, ο οποίος συνεχίζεται και κατά τη μεταφορά τους και στην προσαγωγή τους στην Ασφάλεια, ώ-

που αφήνονται τη νύχτα της ίδιας μέρας.

Βέβαια η αγωγή που κατέθεσαν ενάντια στους υπεύθυνους του ξυλοδαρμού τους Τσιτάκ, Αρκουδέα και άντρες των ΜΑΤ και ΜΕΑ δε θα φτάσει στο ακροατήριο, γιατί οι αστυνομικοί απαλλάχθηκαν με βούλευμα. Ενδιαφέρον όμως έχει η απαλλακτική πρόταση του εισαγγελέα για το εν λόγω βούλευμα, γιατί ζητούσε, εκτός απ' την απαλλαγή των αστυνομικών, την παραπομπή των μηνυτών αγωνιστών (!) γιατί είναι άτομα κατωτέρως πνευματικής υποστάθμης, γιατί έβαλαν σε κίνδυνο τη ζωή πολιτών και επειδή είναι αναρχικοί και άθεοι!!

Ιδού λοιπόν οι καταλήξεις του Τσέρνομπιλ για τους διαδηλωτές. Απ' τη μια ο Μπαλής περιμένει το πότε θα γίνει η δίκη του κι απ' την άλλη δικάζονται κι άλλοι αντιπυρηνικοί διαδηλωτές... Τ.Κ.

Το ΠΑΣΟΚ φαίνεται ότι έχει καταλάβει απόλυτα τη σύνδεση του νομοθετικού πλαισίου με την εκάστοτε κοινωνικο-πολιτική συγκυρία. Έτσι, αφού ψήφισε στη Βουλή το άρθρο 4 του ν. 1365/83 για να καταστείλει το τότε ογκούμενο απεργιακό κύμα στην Κοινή Ωφέλεια, σήμερα, που το μέτωπο των απεργιακών αγώνων έχει ατονήσει, το καταργεί με την ίδια ευκολία. Εξάλλου, το ίδιο δεν έκανε και με τη ΓΣΕΕ; Όταν έπρεπε να περάσει έστω και με το ζόρι η εισοδηματική πολιτική, το 1985 με δικαστικό πραξικόπημα καταργήθηκε η νόμιμη ηγεσία της. Τώρα, που έχουν α-

ποκατασταθεί οι ισορροπίες και ελλείπουν οι τριβές, βαίνομεν ολοταχώς προς νέο «δημοκρατικό συνέδριο»...

Μη νομιστεί όμως ότι μπαίνουμε και σε ολοσχερή «δημοκρατική συγκυρία»... Το νέο άρθρο 4 για τις επιχειρήσεις και τους οργανισμούς, που επιζητά υπερβολικά αυξημένα ποσοστά προσωπικού ασφαλείας σε περιπτώσεις απεργιών, κάνει διάφανους τους μόνιμους στόχους του ΠΑΣΟΚ: την απαγόρευση ουσιαστικά της δυνατότητας να γίνει ποτέ απεργία... Τ.Κ.

■ Για πρώτη φορά στους οικοδόμους, η Αριστερά εκτός ΚΚΕ συγκροτεί συνδικαλιστική κίνηση, η οποία σκοπεύει να κατέβει στις επόμενες εκλογές. Σε προκήρυξη που κυκλοφόρησε πρόσφατα, αναφέρεται ότι η «Ανεξάρτητη Ταξική Ενότητα Οικοδόμων», που δημιουργήθηκε από μέλη του ΑΕΜ, της ΤΑΣ, της ΕΜΑΣ και ανεξάρτητους συνδικαλιστές, θεωρεί «προϋπόθεση για την ανάπτυξη των αγώνων, την κατάκτηση της αυτονομίας του κινήματος από το κράτος, την εργοδοσία και τα κόμματα και την κατοχύρωση των δημοκρατικών διαδικασιών μέσα στις συνδικαλιστικές οργανώσεις».

Η «Ανεξάρτητη Ταξική Ενότητα Οικοδόμων» καλεί τους οικοδόμους να συσπειρωθούν γύρω της για να αποκρούσουν την αντεργατική επίθεση του κράτους και να βρουν τη διέξοδο στην κρίση που έχει οδηγήσει το συνδικάτο η πολιτική των κυρίαρχων παρατάξεων.

■ Δεν του έφτανε του «Ελεύθερου Τύπου» που βρίσκεται υπόδικος γιατί αναγόρευσε τους Σερίφη και Κασίμη «τρομοκράτες», όπως επίσης και η δυσάρεσκέιά του γιατί ο Κουτσόγιωργας ελευθέρωσε τον Φολί-νι, τώρα βιάζεται (8/3/88) να καταστήσει και τον Γερ. Μπουκουβάλα μέλος της «Αντικρατικής Πάλης», ενώ είναι τοις πάσι γνωστό ότι αυτός αρνείται το κατηγορητήριο που του προσάπτει η Ασφάλεια και έχει κάνει αίτηση αποφυλάκισης γιατί δεν υπάρχει αποδεικτικό υλικό εναντίον του.

Θα ήταν αφέλεια να συμβουλευάμε τον τρομολάγνο «Ε.Τ.» να περιμένει τουλάχιστον την απόφαση του δικαστηρίου για να χαρακτηρίζει συγκεκριμένα άτομα...

Καλό θα ήταν όμως ο Μπουκουβάλας να ζητούσε, όπως οι Σερίφης και Κασίμης, κάποια εκατομμύρια για ηθική βλάβη... Τ.Κ.

Η ιδιωτική πρωτοβουλή στην Αστυνομία

■ Όσοι είδαν πρόσφατα την ταινία «Robocop» κι αναρωτήθηκαν ή θαύμασαν τη φαντασία του σκηνοθέτη, που παρουσίαζε ιδιωτικές εταιρείες να αναλαμβάνουν εργολαβικά και κατ' αποκλειστικότητα την αστυνόμευση των πόλεων, είναι μάλλον άσχημα πληροφορημένοι αν πιστεύουν ότι κάτι τέτοιο ανάγονται σε κάποιο μακρινό μέλλον. Οι ιδιωτικές εταιρείες αυτού του είδους υπάρχουν και προσφέρουν τις —ευτυχώς περιορισμένες προς το παρόν— υπηρεσίες τους έναντι αδρών αμοιβών. Μιλάμε για την «GROUP 4», την «KATPANTZOS-security», την «Ε.ΔΥ.Π.» (επίλεκτες δυνάμεις προστασίας), την «Brinks Hellas» (θυγατρική της ομώνυμης αμερικάνικης) κι άλλες. Όλες αυτές οι «ιδιωτικές επιχειρήσεις παροχής

υπηρεσιών» (όπως επιμένουν να αυτοαποκαλούνται με... μετριοφροσύνη) έχουν γίνει γνωστές για τις οργανωμένες χρηματοποστολές τους, προσφέρουν όμως και υπηρεσίες πολλών άλλων ειδών. Ας ρίξουμε μια πιο αναλυτική ματιά.

Σε μια κοινωνία όπου η ένταση και η διάρκεια της κρίσης δημιουργεί όλο και περισσότερους απεγνωσμένους, πρόθυμους να ρισκάρουν το 70% μιας φυλάκισης για το 30% μιας πετυχημένης ληστείας και διαφυγής και όπου είναι δεδομένη και γνωστή η διόγκωση των σχετικών εγχειρημάτων από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, είναι επόμενο να δημιουργείται ένα κλίμα ανασφάλειας στους εξασφαλισμένους οποιουδήποτε μεγέθους, από μικρομε-

σαιούς έως μεγαλομεγάλους. Υπάρχουν αρκετοί, λοιπόν, πρόθυμοι να διαθέσουν ένα περισσευμα του πλούτου τους σε μια «μη παραγωγική» επένδυση, ελπίζοντας στην εξασφάλιση των υπόλοιπων κεφαλαίων, εγκαταστάσεων ή και ατομικών περιουσιακών στοιχείων. Αυτή την (σε ένα μεγάλο βαθμό τεχνητή) ανάγκη έρχονται να καλύψουν οι «ιδιωτικές αστυνομίες». Διαθέτοντας μια πλούσια γκάμα συστημάτων συναγερμού και φύλαξης, τροχοφόρων μέσων και... γενικών εργαλείων, αναλαμβάνουν να περιφρουρούν καταστήματα, εργοστάσια, χρηματοποστολές αλλά και ιδιωτικές κατοικίες ή και την ίδια την πρεσβεία των Η.Π.Α. Δεν είναι καθόλου άγνωστο το περιστατικό, κατά το οποίο υπάλληλοι της «GROUP-4»

ήρθαν σε συμπλοκή με απεργούς εργαζομένους, «υπερασπιζόμενοι» το εργοστάσιο κατ' εντολή της διεύθυνσης. Βλέπουμε λοιπόν ότι οι επιχειρήσεις αυτού του είδους υποκαθιστούν την αστυνομία σε πολύ περισσότερους τομείς απ' όσους οι ίδιες παραδέχονται.

Αναφορικά με τους εργαζομένους σ' αυτές, το μόνο που ενδιαφέρει ίσως είναι ότι δεν βρίσκονται σε πολύ διαφορετική θέση από εκείνη των αστυφυλάκων (ίσως δε στην αστυνομία να ήθελαν να μπουν οι άνθρωποι και να μην τα κατάφεραν). Κάποιες δηλώσεις υπευθύνων μιας απ' αυτές τις εταιρείες στη Λιάνα Κανέλλη (Βήμα 13.12.87), «οι νέοι που έρχονται σε μας είναι αυξημένης ευφυΐας, έχουν μια κλίση προς το αστυνομικό επάγγελμα, ίσως γοητεύονται

Μακεδονικό ζήτημα στην Αυστραλία

■ Από τις 4 έως τις 12 Φεβρουαρίου πραγματοποιήθηκε στη Μελβούρνη της Αυστραλίας το «Πρώτο Διεθνές Συνέδριο Μακεδονικών Σπουδών». Θέμα του συνεδρίου ο πολιτισμός της ελληνικής Μακεδονίας από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Η Μακεδονία είναι γνωστή ως πυριτιδαποθήκη των Βαλκανίων. Λόγω της πολυεθνικής σύνθεσης του πληθυσμού και της στρατηγικής της θέσης μεταβλήθηκε στα τέλη του 19ου αιώνα σε χώρο εθνικιστικών διαπληκτισμών των ανερχόμενων εθνικών κρατών των Βαλκανίων. Και σήμερα το «Μακεδονικό ζήτημα» εξακολουθεί να διαιρεί τους λαούς αυτούς. Γι' αυτό δεν είναι εύκολο να οργανωθεί ένα καθαρά επιστημονικό συνέδριο, που να εξετάζει όλες τις πτυχές του θέματος. Δεν ξέρουμε ποιες ήταν οι αρχικές προθέσεις των διοργανωτών του συνεδρίου. Η ανοιχτή στάση του εμπνευστή του, κ. Τάμης, προέδρου του νεοσύστατου «Ινστιτούτου Μακεδονικών Σπουδών» της Αυστραλίας (Μακεδονία σταυροδρόμι των λαών) αντιφάσκει με δημοσίευμα στη «Μακεδονική Ζωή» (Γενάρης 1987), σύμφωνα με το οποίο στόχος του ινστιτούτου, και άρα και του συνεδρίου που οργανώνει, είναι μεταξύ άλλων «να αντιμετωπίσει την οργανωμένη προπαγάνδα των Σλάβων που ενθάρρυνε κατά την ανοχή και ενθάρρυνση της γιουγκοσλαβικής κυβέρνησης».

Γεγονός είναι πάντως ότι το όλο συνέδριο πήρε έντονο πολιτικό χαρακτήρα και από την παρέμβαση πολιτικών προσωπικοτήτων από την Ελλάδα και από τη στάση των ιδίων των συνέδρων. Έτσι ο Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας, κ. Σαρτζετάκης, ανέφερε στο χαιρετισμό του ότι το συνέδριο καλείται να αποκαταστήσει την αλήθεια για τη μακεδονική ι-

στορία, που πλαστογραφήθηκε χάρη στη «μοχθηρή δράση ξένων ιμπεριαλιστικών δυνάμεων» και ότι οι Μακεδόνες είναι μια «αποκλειστικά ελληνική φυλή με αναλλοίωτη ελληνική συνείδηση ανά τους αιώνες». Στο ίδιο πνεύμα γράφτηκε και το μήνυμα του υφυπουργού Πολιτισμού, κ. Πετσάλνικου. Ο υπουργός Βόρειας Ελλάδας, κ. Παπαθεμελής, ο οποίος παραβρέθηκε, θέλησε να προκαθορίσει κι αυτός τα πορίσματα του συνεδρίου, λέγοντας ότι είναι «βέβαιος ότι το συνέδριο θα επιβεβαιώσει ότι η Μακεδονία ήταν, είναι και θα είναι πάντα ελληνική». Τέλος, η φαιδρή, αντιεπιστημονική και εμπρηστική παρέμβαση του τέως υπουργού Βόρειας Ελλάδας, κ. Μάρτη, ο οποίος μάλιστα μίλησε δύο φορές στο πλαίσιο του συνεδρίου, είχε σαν κύριο σκοπό να διαψεύσει την ύπαρξη μακεδονικής γλώσσας και μακεδονικού έθνους.

Είναι φανερό ότι σ' ένα τέτοιο κλίμα δεν μπορεί να υπάρξει η απαραίτητη νηφαλιότητα και αντικειμενικότητα που να επιτρέψει μια επιστημονική συζήτηση. Το θλιβερό δεν είναι μόνο ότι οι οργανωτές του συνεδρίου επέτρεψαν τέτοιου είδους παρεμβάσεις, είναι, κυρίως, ότι κανένας από τους παραβρισκόμενους Έλληνες ακαδημαϊκούς δεν διαμαρτυρήθηκε.

Ο περιορισμένος χώρος δεν μου επιτρέπει να αναφερθώ λεπτομερώς στο περιεχόμενο των ανακοινώσεων. Οι περισσότερες πάντως — η θαύμα του θαύματος — ήρθαν να υποστηρίξουν τις θέσεις που εκφράστηκαν από τους πολιτικούς παράγοντες. Έτσι ο κύριος στόχος φάνηκε να είναι να αποδειχθεί η ελληνικότητα της Μακεδονίας, πράγμα που επιδιώκεται με την αναφορά είτε στην αρχαία Ελλάδα είτε στη νεφελώ-

από τη στολή, το κράνος, την... "εξουσία", αλλά γρήγορα συνειδητοποιούν ότι δεν έχουν καμιά εξουσία αστυνομικού και τεράστιες ευθύνες...», θεωρούνται ότι δεν ξεφεύγουν από τη συνταγή του «αν δεν παινέσεις το σπίτι σου, θα πέσει να σε πλακώσει», μια και οι άντρες αυτών των ιδιωτικών υπηρεσιών δεν διαφέρουν σχεδόν σε τίποτα από τους αστυνομικούς, εκτός —ίσως— από το πιστόλι. Κατά τα άλλα έχουν το δικαίωμα να βιαιοπραγούν (αφού αυτή είναι... η δουλειά τους!) και σε περίπτωση σωματικής βλάβης σε τρίτους η εταιρεία αναλαμβάνει να καθαρίσει. Αναφορικά με την οπλοφορία του προσωπικού αυτών των επιχειρήσεων, το θέμα είναι κάπως σκοτεινό. Προσπαθήσαμε να πληροφορηθούμε μερικά στοιχεία από το σχετικό γραφείο της αστυνομίας και αφού, με τα πολλά, βρήκαμε κάποιον υπεύθυνο, που έδωσε να μας πει το όνομά του, μας δήλωσε ότι οι συγκεκριμένες εταιρείες δεν έχουν άδειες οπλοφορίας (τουλάχιστον, δεν έβγαλαν τέτοιες τα τρία τελευταία χρόνια, που ο ίδιος βρίσκεται σ' αυτό το πόστο), οποιαδήποτε όμως εταιρεία ή οργανισμός μπορεί, αν θέλει κι έχει αρκετά σημαντικούς λόγους γι' αυτό, να πάρει άδεια οπλοκατοχής στο όνομα του διευθυντή ή του προέδρου του διοικητικού συμβουλίου της (που θα είναι και τυπικά υπεύθυνος για τα όπλα) και άδεια οπλοφορίας στο όνομα του υπαλλήλου που θα φέρει το όπλο την ώρα της υπηρεσίας του και θα παίζει το ρόλο του φύλακα εφόσον έχει εκπαιδευτεί (για μια δυο βδομάδες) στα καθήκοντά του. Αυτή τη διαδικασία μπορεί να την ακολουθήσει οποιαδήποτε εταιρεία (από αλυσίδα σούπερ μάρκετ έως... περιπτερά). Αν επανέλθουμε όμως στο κατά πόσο οπλοφορούν ή όχι οι υπάλληλοι των ιδιωτικών αστυνομιών. Επίσημα είδαμε ότι δεν έχουν άδειες οπλοφορίας — παλιότερα, όμως, η GROUP-4 είχε μερικές τέτοιες άδειες, που της αφαιρέθηκαν όταν άρχισαν να εμφανίζονται και άλλες ανταγωνίστριες εταιρείες. Το πρώτο ερώτημα, που δημιουργείται, είναι τι έγιναν εκείνα τα όπλα που αντιστοιχούσαν στις άδειες που αφαιρέθηκαν; Προφανώς θα πρέπει να υπάρχουν ακόμη και να μην έχουν καταστραφεί. Ένα δεύτερο σχετικό ερώτημα δημιουργείται, όταν διαβάζουμε στις εφημερίδες (ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ 25.2.88): «...η GROUP-4 κέρδισε το διαγωνισμό του υπουργείου Οικονομικών, που είχε γίνει

το Γενάρη του '88 για την ανάθεση σε ιδιωτική επιχείρηση των χρηματοποστολών από τα εκατό δημόσια ταμεία της Αττικής στην Τράπεζα της Ελλάδας...»

Μέχρι τώρα αυτές οι χρηματοποστολές (του επιπέδου των 200.000.000 την ημέρα) γίνονταν από τους ίδιους τους υπαλλήλους των ταμείων με τη συνοδεία (προφανώς ένοπλων) αστυνομικών. Είναι λογικότατο, λοιπόν, να αναρωτηθεί κανείς για την ποιότητα των προτάσεων της GROUP-4, μια και φαίνεται λιγάκι δύσκολο να προτίμησε το υπουργείο Οικονομικών την ακριβή λύση των άοπλων χρηματοποστολών από τη φτηνή λύση των ένοπλων τέτοιων, που μέχρι τώρα χρησιμοποιούσε. Πάντως, πέρα από το γεγονός ότι μπορεί να κυκλοφορούν πυροβόλα όπλα και χωρίς τις σχετικές άδειες («κι αν δημιουργηθεί κανένα πρόβλημα, βλέπουμε...») πρέπει να θυμηθούμε ότι υπάρχουν κι άλλα —εξίσου οδυνηρά— όπλα, όπως συσκευές ηλεκτροπληξίας, αναισθητικά αέρια, πλαστικές σφαίρες, που χρησιμοποιούνται ευρύτατα στο εξωτερικό από αντίστοιχες εταιρείες και που μπορεί να κυκλοφορούν αδέσποτα και στην Αθήνα στα χέρια διάφορων ανευθύνων, που ανά πάσα στιγμή μπορεί να θελήσουν να το παίξουν μικροί σερίφηδες.

Έχουμε φτάσει, λοιπόν, στην κατάσταση όπου οι ιδιωτικές αστυνομικές εταιρείες αποκαθιστούν ένα (επιπλέον) δίκτυο αστυνόμευσης στην πόλη, πρόθυμες να περάσουν από τον παθητικό ρόλο του φύλακα των χρηματοποστολών στον ενεργητικό ρόλο των περιπολιών στους δρόμους (υπάρχουν και τέτοια προγράμματα στη λίστα «προσφερόμενων υπηρεσιών», που όμως έχουν σκοντάψει προς το παρόν στη δυσaréσκεια της αστυνομίας). Οι ιδιωτικές αστυνομίες, έχοντας και το... ζήλο της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, μπορούν να καταστείλουν εξίσου άγρια με την αστυνομία μια εργατική κινητοποίηση ή μια διαδήλωση (άλλωστε, λειτουργώντας σύμφωνα με τις διαταγές κάποιου ιδιώτη, μπορούν να αναλάβουν πρωτοβουλίες, σε περιπτώσεις που η αστυνομία —για λόγους πολιτικούς ή νομικούς— θα δισταζε).

Δεδομένου, λοιπόν, ότι αυτή η κοινωνία δεν χρειάζεται και ιδιωτικές αστυνομίες που να της δημιουργούν περισσότερα προβλήματα απ' όσα της λύνουν, μήπως θα έπρεπε να αρχίσουμε να απαιτούμε την κατάργησή τους;

Αρίστος ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

δη έννοια της «εθνικής συνειδήσης». Ο πολιτικός χαρακτήρας του συνεδρίου δεν φάνηκε μόνο στη θεματογραφία και στην ως επί το πλείστον εθνοκεντρική αντιμετώπιση των θεμάτων, αλλά και στις καθαρά πολιτικές δηλώσεις με τις οποίες ορισμένοι σύνεδροι συνόδευσαν τις ανακοινώσεις τους. Εξάλλου, υπήρχαν και ορισμένες ανακοινώσεις που δεν είχαν επιστημονικό χαρακτήρα, αλλά εμπίπτουν στην κατηγορία του πατριωτικού κηρύγματος.

Ας είμαστε σαφείς. Δεν θέλω να αμφισβητήσω ότι σήμερα το τμήμα της Μακεδονίας που βρίσκεται εντός των ελληνικών συνόρων είναι ελληνική. Ούτε αμφισβητεί κανείς, βέβαια, το δικαίωμα των συνέδρων να διαλέξουν το θέμα της ανακοίνωσής τους και τον τρόπο που το πραγματεύονται. Αλλά, αν θέλουμε να αναζητήσουμε την επιστημονική αλήθεια, τότε είμαστε υποχρεωμένοι να εξετάσουμε το αντικείμενο της μελέτης μας απ' όλες τις πλευρές και δεν επιτρέπεται να αφήσουμε απ' έξω εκείνες τις διαστάσεις που δεν ταιριάζουν με τις απόψεις μας. Σ' αυτό το συνέδριο, εκτός από ελάχιστες εξαιρέσεις, έλειπαν χαρακτηριστικά ορισμένες διαστάσεις που είναι απαραίτητες για να κατανοήσουμε μέσα από ποιες πολύπλοκες διαδικασίες διαμορφώθηκε αυτός ο ιστορικός χώρος που λέγεται Μακεδονία. Συγκεκριμένα, αποσιωπήθηκε το γεγονός ότι ως την εγκατάσταση των προσφύγων ο πληθυσμός της Μακεδονίας δεν ήταν αμιγώς ελληνικός και ότι το ελληνικό στοιχείο αποτελούσε μάλιστα μειοψηφία. Αναφορές στην ύστερη τουρκοκρατία έγιναν μόνο για να εξαρθεί η πατριωτική δράση των Ελλήνων. Η πολυτάραχη περίοδος του μεσοπολέμου έλειπε σχεδόν ολοκληρωτικά. Το ίδιο ισχύει και για την κοινωνική διάσταση του προβλήματος. Ποιες ήταν οι κοινωνικές σχέσεις μεταξύ Ελλήνων, ποια ήταν η στάση τους απέναντι στο ελληνικό κράτος, ποιες ήταν οι σχέσεις μεταξύ των διάφορων εθνικών ομάδων (Βλάχοι, σλαβόφωνοι, Αλβανοί, Τούρκοι) και μεταξύ ντόπιων και προσφύγων; Τα ερωτήματα αυτά συσχετίζονται και με το θέμα της εθνικής συνειδήσης. Ποια είναι τα κριτήρια που την καθορίζουν; Είναι γνωστό ότι από το 18ο αιώνα η ελληνική γλώσσα ήταν κυρίαρχη στα Βαλκάνια ως γλώσσα του εμπορίου και της εκπαίδευσης και ότι τα μέλη άλλων εθνικών ομάδων υιοθετούσαν συχνά ελληνικά ονόματα, γιατί έ-

Dr. A. Tamis
Convenor General
First International Congress On Macedonian Studies
Greek Studies Unit
La Trobe University
Bundoora
Vic. 3083

Dear Dr. Tamis,

11.2.1988

We appreciate the sentiments you express in your introductory message to the Congress. You state there that Macedonia has been for hundreds of years a multilingual and multicultural area. We also appreciate your efforts during the Congress to maintain academic objectivity.

If these perspectives had, in fact, characterized the entire Congress, we would have been pleased and honoured to participate, because they would have enabled open academic discussion to take place. However, we have found that academic discussion was hindered by inappropriate politicization such as the introductory messages offered in the program by several eminent political and religious figures, and equally by the presentations to the Congress of the present and past Ministers for Northern Greece.

The most obvious example of this politicization was the comment offered by the present Minister for Northern Greece that he was sure that "the Congress would prove that Macedonia was, is, and will always be Greek". A statement such as this clearly precludes any academic discussion of the issues it raises. As such it prejudices the outcomes of the Congress and renders participation by academics irrelevant.

We wish to dissociate ourselves from the political views expressed by such claims and to reserve the right to question their fundamental assumptions.

Yours sincerely,

Loring M. Danforth

Loring M. Danforth, PhD.
Assoc. Professor of
Anthropology
Bates College
Lewiston, ME 04240
USA

H.R. Nicholas

Howard Nicholas, PhD.
Lecturer in Education
La Trobe University
Bundoora
Vic. 3083
Australia

Riki Van Boeschoten

Riki Van Boeschoten, PhD.
Council of Ministers
of the EEC.
Boul. Deserviens 105
1040 Brussels
Belgium

cc. Department of Greek Studies, Victoria College
Department of Archaeology and History, University of Thessaloniki
Greek Studies Unit, Footscray Institute of Technology
Greek Studies Unit, Phillip Institute of Technology
Department of Classical Studies (MC Section), University of Melbourne
Department of Classical Studies (MC Section), Monash University

Με την επιστολή αυτή, η συνεργατίδα μας Ρίκι Βαν Μπουσχότεν και άλλοι δύο σύνεδροι του Συνεδρίου «Μακεδονικών Σπουδών» στην Αυστραλία διαχωρίζουν τη θέση τους απ' τις πολιτικές σκοπιμότητες που επικράτησαν.

φερναν γόητρο. Δεν μπορούμε όμως να συμπεράνουμε ασυζητητί ότι όλοι αυτοί είχαν «ελληνική εθνική συνειδηση». Το θέμα της εθνικής συνειδήσης είναι περίπλοκο και δεν μπορούμε να το συζητήσουμε εδώ, αλλά δεν πρέπει να ξεχάσουμε ότι συχνά δεν διαμορφώνεται από «αγνό πατριωτισμό», αλλά από πιο πεζά κίνητρα, και γι' αυτό είναι και ευμετάβλητη.

Το γενικό συμπέρασμα που βγαίνει από τη θεματογραφία του συνεδρίου είναι ότι, επειδή δόθηκε τέτοια έμφαση στα στοιχεία που συνδέουν τη Μακεδονία με την υπόλοιπη Ελλάδα, δεν φωτίστηκε καθόλου η ιδιαιτερότητα της περιοχής αυτής.

Δεν μπορούμε να κλείσουμε το σημείωμα αυτό χωρίς να αναφερθούμε στην «άλλη πλευρά», δηλαδή στους Μακεδόνες (Σλαβομακεδόνες σύμφωνα με την ελληνική ορολογία) της Αυστραλίας. Το συνέδριο προκάλεσε την αγανάκτηση της μακεδονικής κοινότητας, η οποία οργάνωσε δύο διαδηλώσεις για να εκφράσει τη δυσαρέ-

σκειά της. Είναι βέβαια εύκολο να πει κανείς ότι οι διαμαρτυρίες αυτές υποκινήθηκαν από το «σλαβικό δάχτυλο». Τα πράγματα όμως δεν είναι τόσο απλά. Στην Αυστραλία υπάρχει μεγάλη κοινότητα Μακεδόνων που προέρχονται και από το γιουγκοσλαβικό και από το ελληνικό τμήμα της Μακεδονίας. Όσο αφορά τους Μακεδόνες τους προερχόμενους από την Ελλάδα, οι περισσότεροι έφυγαν μετά τον πόλεμο με πικρές αναμνήσεις οικονομικής και γλωσσικής καταπίεσης εκ μέρους του ελληνικού κράτους. Η Αυστραλία ακολουθεί εδώ και είκοσι χρόνια μια πολιτική πολυεθνικής και πολυπολιτισμικής συμβίωσης. Έτσι οι Μακεδόνες αυτοί βρήκαν στην καινούργια τους πατρίδα όχι μόνο τη δυνατότητα να βελτιώσουν το οικονομικό και μορφωτικό τους επίπεδο, αλλά και το σεβασμό της ιδιαιτερότητάς τους ως εθνικής ομάδας. Για πρώτη φορά απέκτησαν το δικαίωμα να διδάσκονται και να εκφράζονται στη γλώσσα τους και να έχουν τις δικές τους καθημερινές εκπομπές στο ραδιό-

φωνο. Είναι η αμφισβήτηση της ιδιαιτερότητας αυτής εκ μέρους των Ελλήνων που τους ενοχλεί. Βέβαια, όταν λένε ότι το συνέδριο θα έπρεπε να έχει ως κύριο στόχο την επιβεβαίωση της ύπαρξης του μακεδονικού λαού, είναι εξίσου απόλυτοι όπως οι Έλληνες. Ούτε παραγνωρίζουμε ότι μερικά από τα συνθήματα της διαδήλωσης ήταν αδικαιολόγητα και εξτρεμιστικά (εδαφικές διεκδικήσεις, ο Μεγαλέξανδρος Μακεδόνας). Όπως κάθε κίνημα, και οι Μακεδόνες χωρίζονται σε διάφορες τάσεις. Απ' όσα μπορέσαμε να διαπιστώσουμε, η κυρίαρχη τάση, τουλάχιστον στην Αυστραλία, φαίνεται να είναι εκείνη που αγωνίζεται υπέρ του σεβασμού των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Και δεν μπορούμε παρά να συμφωνήσουμε με την κεντρική ιδέα που εκφράζεται στη δήλωση της μακεδονικής κοινότητας προς τον αυστραλιανό Τύπο, από την οποία παραθέτουμε το εξής απόσπασμα:

«Αντί να διαμαρτυρηθούν οι αντιπρόσωποι της ελληνικής κυβέρνησης προς την αυστραλιανή κυβέρνηση για την αναγνώριση της μακεδονικής εθνικής ομάδας, θα ήταν προτιμότερο να ακολουθήσει η Ελλάδα το παράδειγμα της Αυστραλίας όσο αφορά την επίλυση προβλημάτων σε μια πολυεθνική κοινωνία. Κατ' αυτό τον τρόπο η Ελλάδα θα μπορούσε να εμπλουτίσει και να αναπτύξει την πολιτιστική της κληρονομιά και να εφαρμόσει στην πράξη τις δήθεν πρωτοβουλίες της για ειρηνική συνύπαρξη στα Βαλκάνια. Ως μετανάστες, αγωνιστήκαμε μαζί με τους Έλληνες για την ευημερία όλων των μεταναστών στην Αυστραλία. Έτσι πρέπει να συνεχίσουμε και στο μέλλον, προς όφελος της Αυστραλίας ως έθνους, όπου διαλέξαμε να ζήσουμε και να συνεργαστούμε σε ισότιμη βάση. Όμως δεν μπορεί να υπάρχει συνεργασία χωρίς αμοιβαία κατανόηση, σεβασμό και αναγνώριση. Δεν είναι ότι χρειαζόμαστε την αναγνώριση αυτή για μας, αλλά χωρίς αυτή είναι αδύνατο να υπάρξουν αρμονικές σχέσεις μεταξύ των εθνικών ομάδων της χώρας». (Εφ. THE AGE, 2.2.1988).

Ευχόμαστε ότι το επόμενο συνέδριο για τη Μακεδονία θα οργανωθεί σε διαφορετική, λιγότερο εθνοκεντρική βάση, με συμμετοχή αντιπροσώπων όλων των λαών που συνυπήλξαν σ' αυτόν το χώρο και να συμβάλει έτσι στην επιστημονική γνώση και αμοιβαία κατανόηση των λαών αυτών.

Ρίκι Βαν ΜΠΟΥΣΧΟΤΕΝ

Αρκάς

Ο Παιτέλης και το Λιοντάρι

Το 2010 είναι μακριά

Για δεύτερη συνεχή χρονιά, το μαθητικό κίνημα βγήκε ξανά στο προσκήνιο κερδίζοντας τα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων. Ένα μετά το άλλο, τα περισσότερα Τεχνικά Λύκεια έχουν ήδη καταληφθεί· στα Πολυκλαδικά καθώς και σε πολλά Γενικά Λύκεια, οι προτάσεις για καταλήψεις κερδίζουν έδαφος· οι διαδηλώσεις στο Υπουργείο πλησιάζουν την περσινή, πρωτόγνωρη, μαζικότητα και ενθουσιασμό...

■ Το σίγουρο είναι πως η σημερινή έκρηξη δεν είναι κεραυνός εν αιθρία. Μετά από 10 χρόνια ανυπαρξίας, το μαθητικό κίνημα κατάφερε πέρσι να θυμίσει ότι, μέσα από τα προβλήματα και τις αντιθέσεις ενός κοινωνικού χώρου, πολλές φορές πέρα και σε αντίθεση με τη θέληση των κρατικών επιτελείων και των έγκυρων αναλυτών, μπορεί να συγκροτηθεί μια ελπιδοφόρα κοινωνική δυναμική. Οι φετινές κινητοποιήσεις, παρά τις υπαρκτές (και ορατές) διαφορές τους με τις περσινές, έχουν ωστόσο ένα νήμα που τις συνδέει: είναι η κοινωνική κρίση που εντείνεται, η προοπτική της ανεργίας που πλησιάζει, ο μύθος του βολέματος με την εισαγωγή στα ΑΕΙ που καταρρέει· είναι το σήμερα της καταστολής και της περιθωριοποίησης που δεν μπορεί να καλυφθεί από τα οράματα για το 1992 και το 2000· είναι η πρόθεση μιας γενιάς να καταθέσει τις αγωνίες της και να αναγνωριστεί η ύπαρξή της· είναι το ψήλασμα μιας νέας σχέσης με την κοινωνία που τους περιθωριοποιεί και την πολιτική που τους απορρίπτει.

Οι φετινές κινητοποιήσεις αφορούν καταρχήν τα Τεχνικά Λύκεια. Ο νέος νόμος για τη στρατολογία που ψηφίστηκε πρόσφατα, καθώς και το νομοσχέδιο για την εισαγωγή στα ΑΕΙ και ΤΕΙ που συζητήθηκε αυτή την εβδομάδα στη Βουλή, αποτελούν τις αιχμές των μαθητικών αιτημάτων. Η στράτευση στα 18 με 19 ήταν βέβαια στις κυβερνητικές προθέσεις από το 1983. Σήμερα, ωστόσο, προβάλλει ως άμεση προοπτική για κάθε νέο που τελειώνει το Λύκειο και δεν μπαίνει στο Πανεπιστήμιο. Οι δραστηριότητες περικοπές των αναβολών ξεκινούν από τη Μέση Εκπαίδευση, τον αδύνατο, υποτίθεται, κρίκο στο νεολαϊστικό κίνημα. Δεν πρόκειται για ένα θέμα που περιορίζεται στην ηλικία της στράτευ-

σης. Μέσα από το αίτημα «τρίτους αναβολής στους αποφοίτους του Λυκείου» εκφράζεται η ριζική αντίθεση των νέων στην εξοντωτική διάρκεια και μορφή της θητείας. Άλλωστε, σε πολλές περιπτώσεις το αίτημα για τη μείωση της θητείας εκφράζεται από τις ίδιες τις μαθητικές συνελεύσεις.

Οι ρυθμίσεις που προωθεί το υ-

πουργείο Παιδείας συναντούν σε πολλά σημεία την πλήρη μαθητική αντίθεση. Περιορίζεται, από την επόμενη χρονιά, η δυνατότητα των αποφοίτων των Τεχνικών Λυκείων να μπαίνουν, σε ποσοστό 35%, στα ΤΕΙ. Εφαρμόζεται, πάλι από το 1988-89, το 4ο έτος ειδικότητας στα Τεχνικά Λύκεια. Πρόκειται για ρυθμίσεις που εξηγούν γιατί οι

φετινές κινητοποιήσεις αφορούν κυρίως την Τεχνική Μέση Εκπαίδευση. Η διάκριση Γενικής/Τεχνικής εκπαίδευσης, που θεσμοθετήθηκε ήδη από το 1976 με τα μέτρα του Γ. Ράλλη, σήμερα βαθαίνει και παίρνει νέες μορφές. Η πολιτική της αναβάθμισης, που εφαρμόζεται ήδη σ' όλο το φάσμα της εκπαίδευσης, δημιουργεί πολλές κατηγορίες εκπαιδευομένων, αυξομειώνοντας το ειδικό βάρος ορισμένων τύπων σχολείων και δίνοντας ιδιαίτερη σημασία στην εξειδίκευση μετά από επιλογή. Ακόμα και αυτό το απολύτηριο του Τεχνικού Λυκείου χάνει την οποιαδήποτε αξία του στην αγορά εργασίας. Οι μαθητές των ΤΕΛ διαχωρίζονται σ' εκείνους που έχουν ακολουθήσει το 4ο έτος και σ' εκείνους της τριετούς φοίτησης. Από την άλλη πλευρά, η μείωση του ποσοστού με το οποίο οι απόφοιτοι των ΤΕΛ εισάγονται στα ΤΕΙ εντείνει τις σχέσεις εξουσίας και τη βαθμοθηρία στο σχολείο, εφόσον η εισαγωγή εξαρτάται από το βαθμό του απολυτηρίου.

Υπάρχουν, ωστόσο, στο νομοσχέδιο (και στη γενικότερη πολιτική) του υπ. Παιδείας και άλλα θέματα που αγγίζουν και τους μαθητές των Γενικών και των Πολυκλαδικών Λυκείων. Εκτός από τις ρυθμίσεις για τη στράτευση που ήδη αναφέραμε, η τάση διαρκούς μείωσης των εισακτέων στα ΑΕΙ-ΤΕΙ δίνει τη δυνατότητα έκφρασης της μαθητικής αγανάκτησης. Όσο η προοπτική της ανεργίας είναι μονόδρομος για τους αποφοίτους της Μέσης Εκπαίδευσης, τόσο η πίεση για την εισαγωγή στο Πανεπιστήμιο φαντάζει σαν η λύση στο πρόβλημα της επαγγελματικής αποκατάστασης και της κοινωνικής προοπτικής. Οι μαθητές, και καλά κάνουν, δεν μπορούν να συμμεριστούν τις αγωνίες του κ. Μαρίνου και του κ. Πεπελάση για την ορθολογική λειτουργία των ΑΕΙ και τη δραστηκή μείωση του αριθμού των

Προκήρυξη που κυκλοφόρησε η «ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΜΑΘΗΤΩΝ»

1. Ο αγώνας των μαθητών των ΤΕΛ δείχνει τη μεγάλη αγωνιστική διάθεση του κινήματος. Παρά τη «συνωμοσία σιωπής» του αστικού τύπου, το κίνημα των καταλήψεων συνεχίζεται(...).

2. Οι αστοί, ο Τρίτσης και η κυβέρνηση κρατούν μια προκλητική στάση. Με θράσος απάντησαν, μετά τη δεύτερη πορεία των μαθητών, ότι «επιμένουν στις προηγούμενες θέσεις τους». Σε μια χωρίς ιστορικό προηγούμενο κίνηση, ο Τρίτσης αποφάσισε τη χρησιμοποίηση των γνώστων δηλώσεων του ν. 105. Μόνο με παραπέρα κλιμάκωση των αγώνων είναι δυνατό να πετύχουμε ικανοποίηση των αιτημάτων μας. Ο αγώνας βρίσκεται σήμερα σε μια φάση που αν δεν προχωρήσει σε ουσιαστική κλιμάκωση θα ηττηθεί(...).

3. Αυτό που χρειάζεται σ' αυτή τη φάση ο αγώνας μας είναι να διευρυνθεί... και να συμπεριλάβει όλους τους μαθητές των ΤΕΛ, ΕΠΛ, Γενικών καθώς και τους εκπαιδευτικούς(...)

5. (...) Τα επιμέρους αιτήματα των ΤΕΛ (...) πρέπει να πλαισιωθούν (...) με αιτήματα ευρύτερα που να ενώνουν όλους τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς(...)

Κύρια αιτήματα πρέπει να είναι:

- γενική αύξηση των εισακτέων σε ΑΕΙ και ΤΕΙ(...)
- άμεσος διπλασιασμός των δαπανών για την παιδεία(...)
- όχι απουσίες για συνδικαλιστικούς λόγους(...)
- όχι στο στρατολογικό νομοσχέδιο. Μείωση της θητείας στους 12 μήνες.
- όχι στο 4ο έτος ειδικότητας

6. (...) Οι καταλήψεις πρέπει να συνεχιστούν αλλά να γίνουν λειτουργικότερες(...)

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟ

Οι Ισπανοί μαθητές χαιρετίζουν τον αγώνα των Ελλήνων

Η Πανισπανική Ένωση Μαθητών χαιρετίζει τις μεγάλες κινητοποιήσεις των Ελλήνων μαθητών των Τεχνικών Επαγγελματικών Σχολείων και εκφράζει την πιο θερμή συμπαράσταση στον αγώνα τους.

Όλη η νεολαία του κόσμου είναι στον αγώνα για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων της. Για ένα καλύτερο μέλλον.

Η μαζική συμμετοχή στον αγώνα, η δημοκρατία στις αποφάσεις, ο συντονισμός του αγώνα με όλο το μαθητικό κίνημα, την εργατική τάξη και τους εργαζομένους στην εκπαίδευση, μπορούν να οδηγήσουν στη νίκη.

Μπορείτε να υπολογίζετε στην αδελφική συμπαράσταση των Ισπανών μαθητών για κάθε βοήθεια και αλληλεγγύη στον αγώνα σας.

ΙΣΠΑΝΙΑ - ΕΛΛΑΔΑ ΚΟΙΝΟΣ ΑΓΩΝΑΣ, ΚΟΙΝΗ ΝΙΚΗ.

Χουάν Ιγνάθιο Ράμμος

Πρόεδρος

Πανισπανικής Ένωσης Μαθητών

φοιτητών. Το μέλλον που τους υπόσχονται φαντάζει, και είναι, μακρινό...

Με αυτά τα κύρια αιτήματα (όχι 4ο έτος ειδικεύσης στα ΤΕΛ, όχι κατάργηση του 35%, αύξηση των εισακτέων σε ΑΕΙ-ΤΕΙ, 3ετής αναβολή στράτευσης) οι μαθητικές καταλήψεις πήραν έναν πανελλαδικό χαρακτήρα.

Αυτή τη φορά η ΚΝΕ δεν αρνήθηκε τη συμμετοχή της στις καταλήψεις, όπως έκανε πέρσι στα Πολυκλαδικά. Συμμετέχει, αν και πολλές φορές είναι μειοψηφία, στις συντονιστικές επιτροπές κατάληψης. Δίνει «από τα μέσα» τη δική της μάχη, αυτή του πολιτικού ελέγχου των κινητοποιήσεων. Πριμοδοτεί το «συντονισμό» των Λυκείων μέσα από τα Γενικά Συμβούλια, αρνείται να αποδεχθεί μια προοπτική κλιμάκωσης των κινητοποιήσεων, προωθεί το διαχωρισμό των Τεχνικών Λυκείων από τα Γενικά και τα Πολυκλαδικά και προσανατολίζεται στο «μέτωπο Παιδείας»: γονείς, καθηγητές, μαθητές. Χαρακτηριστικό μιας τέτοιας λογικής είναι η συμμετοχή στην Πανελλαδική Σύσκεψη των Τεχνικών Λυκείων (13 Μαρτίου) του ΣΕΜΜΕ (εργαζόμενοι μαθητές νυκτερινών σχολείων) τη στιγμή που κάθε πρόταση για συμμετοχή και συντονισμό των άλλων Λυκείων συναντούσε την κάθετη άρνηση των οργανωτών.

Σ' αντίθεση μ' αυτή την, κυρίαρχη μέχρι σήμερα, λογική αρχίζει να συσπειρώνεται μια ομάδα Λυκείων (Τεχνικών αλλά και Γενικών και Πολυκλαδικών) ανιχνεύοντας ένα διαφορετικό προσανατολισμό. Η προτεραιότητα στις συντονιστικές επιτροπές και τις μαθητικές συνελεύσεις, η προοπτική κλιμάκωσης του αγώνα τους, η αντίθεση σε διαδικασίες κορυφής και ο συντονισμός των κινητοποιήσεων σε όλα τα Λύκεια είναι κάποια στοιχεία αυτού του προσανατολισμού. Δεν αναφερόμαστε σε μια

«περιθωριακή» (από άποψη απεύθυνσης και αποδοχής) λογική. Σ' έναν τέτοιο προσανατολισμό κινούνται δεκάδες Λύκεια απ' όλη την Αθήνα. Αναφέρουμε ενδεικτικά: Δραπετσώνας, Χαλανδρίου (1ο, 2ο, 3ο, 5ο), Αγίας Παρασκευής, Αθηνών (1ο, 2ο, 3ο), Γκράβας (1ο), Κυψέλης (30δ, 60δ), Αλίμου, Ηλιούπολης, Υμηττού, Φιλαδέλφειας (1ο, 2ο), Χαϊδαρίου, Αμαρουσίου (1ο, 2ο), Αιγάλεω, Περιστερίου (1ο, 2ο, 3ο), Πετρούπολης.

Ωστόσο, η σημερινή κατάσταση στο μαθητικό χώρο, ακόμα και στα κατελημμένα σχολεία, πολύ απέχει από το να χαρακτηρίζεται από τη ρητή αντίθεση και σύγκρουση πολιτικών λογικών. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο «ποκινητής» των μαθητικών κινητοποιήσεων είναι περισσότερο η αυθόρμητη αναζήτηση μιας προοπτικής διαφορετικής απ' αυτή που προσφέρει ο κ. Τρίτσης, παρά ένα επίπεδο πολιτικής συνείδησης, που άλλωστε είναι ζητούμενο σήμερα. Θα ήταν όμως, από την άλλη

πλευρά, λάθος να μη δούμε τη δυναμική που περικλείει η σημερινή κατάσταση στη Μέση Εκπαίδευση, τον καθοριστικό ρόλο που παίζουν οι ίδιες οι κινητοποιήσεις στην πολιτικοποίηση των μαθητών. Είναι αυτή η δυναμική που πολλαπλασίασε τις καταλήψεις και τις εξάπλωσε σ' όλη την Ελλάδα, που ανάγκασε την ΚΝΕ να κινητοποιείται, την ανάγκη φιλοτιμίας που ουσίως ποιομένη.

Το υπουργείο Παιδείας στην αρχή επιχείρησε να δείξει αδιάφορο μπροστά στις καταλήψεις. Ο κ. Τρίτσης ζήτησε για άλλη μια φορά από «την εκπαιδευτική κοινότητα να επιδείξει την πρέπουσα ψυχραιμία» και παρέπεμψε τους ενδιαφερομένους στο «διάλογο για την Παιδεία», που κάθε χρόνο οργανώνει το υπουργείο. Στη συνέχεια επιστρατεύτηκαν οι απειλές για το χάσιμο της χρονιάς λόγω απουσιών: οι δηλώσεις του ν. 105 από όσους μαθητές δεν ήθελαν να χάσουν τη χρονιά ήταν το επόμενο βήμα. Παράλληλα οι εφη-

μερίδες πριμοδοτούν την κινδυνολογία και απευθύνονται στους γονείς για να νουθετήσουν τα παρασυρμένα παιδιά τους και στη σιωπηλή μειοψηφία για να απομονώσει τους ταραξίες. Φυσικά το θέμα της απώλειας της χρονιάς έχει απλώς τρομοκρατικό χαρακτήρα και δεν αντιμετωπίζεται σαν πιθανή προοπτική. Άλλωστε μιλάμε για 50.000 μαθητές.

Η απάντηση των μαθητικών καταλήψεων, στη συντονισμένη επίθεση που δέχονται σήμερα, είναι ένα κρίσιμο ζήτημα, από το οποίο εν πολλοίς θα εξαρτηθεί και η έκβαση του αγώνα τους. Θα κατορθώσει το μαθητικό κίνημα να αξιοποιήσει την εμπειρία των καταλήψεων στα Πολυκλαδικά, να αναπτύξει την εσωτερική του αλληλεγγύη, να προωθήσει το συντονισμό του, να κατοχυρώσει την αυτονομία του απέναντι στο κράτος και την επίσημη πολιτική, να συνολικοποιήσει τον αγώνα του απλώνοντάς τον σ' όλη τη Μέση Εκπαίδευση; Φυσικά δεν λείπουν στο εσωτερικό του εκείνες οι φωνές που επιζητούν το «ρεαλισμό» και την αυτοσυγκράτηση. Τι θα μπορούσε όμως να προσδοκά κανείς από εκείνον το «ρεαλισμό» που υποτάσσει τις κοινωνικές αντιθέσεις στις κοινοβουλευτικές προτεραιότητες; Και πόσο θα μπορούσε να αποδεχθεί κανείς χάρη στο «1992» και το «2000» να περιθωριοποιείται, να απορρίπτεται και να καταστέλλεται; Άλλωστε, όπως οι ίδιοι οι μαθητές λένε στις καταλήψεις, «αν η πραγματικότητα είναι αυτή που μας επιβάλλουν, τότε δεν είμαστε ρεαλιστές»...

Άρης ΝΤΑΤΣΗΣ

Σημ.: Το κείμενο αυτό γράφτηκε πριν την Πανεκπαιδευτική Κινητοποίηση της 16/3, ημερομηνία «κορύφωσης» κατά τους φορείς (ΟΛΜΕ, φοιτ. σύλλογοι) των κινητοποιήσεων. Αναμένεται πως στη συνέχεια το ΚΚΕ θα «επανεξετάσει» τη στάση του (θα έχουν παρέλθει οι φοιτητικές εκλογές και θα πλησιάζουν οι διακοπές).

Η Ολυμπιάδα και το παραμύθι του ΠΑΣΟΚ

■ Τόσα πολλά παραμύθια γύρω απ' το ίδιο θέμα σπάνια έχουμε την ευκαιρία ν' απολαύσουμε. Μιλάμε βέβαια για την Ολυμπιάδα του '96 και όλα τα ιδεολογήματα που πλασάρονται απ' τους φανατικούς υποστηρικτές της. Απ' την αναβίωση του αρχαίου αθλητικού πνεύματος, την ειρηνική συναδέλφωση των λαών μέσω του Ολυμπισμού, το ξένο συνάλλαγμα που θα συρρεύσει και πολλά άλλα σοβαρά και συνάμα γελοία. Εμείς θ' ασχοληθούμε μόνο μ' ένα από αυτά. Με το παραμύθι ότι η Χρυσή Ολυμπιάδα και τα αθλητικά έργα που θα γίνουν θα αποτελέσουν σταθμό για τον αθλητισμό και θα πυροδοτήσουν την παραπέρα ανάπτυξή του.

Το αθλητικό γκέτο των πρωταθλητών

Και όμως. Η επιλογή για την υπερσυγκέντρωση των αθλητικών έργων στην Καλογρέζα, όπως προτείνει ο προφάκελος, μια και μόνη λογική ανάπτυξης του αθλητισμού εξυπηρετεί και δεν σηκώνει διφορούμενες ερμηνείες. Τη λογική της δημιουργίας ενός γκέτο, αποκλειστικά μάλιστα αθλητικού, αποκομμένου απ' τις ανάγκες της νεολαίας για άθληση και διασκέδαση. Απομακρυσμένου απ' όλες τις λαϊκές συνιστώσες και επιρροές, έστω και των γραφειοκρατικοποιημένων, των δήμων, των αθλητικών σωματείων, των παντός είδους συλλόγων.

Η χρήση και ο καθορισμός των αθλητικών προτεραιοτήτων και δραστηριοτήτων θα είναι αποκλειστικά στα χέρια της κρατικής εξουσίας που θα ελέγχει το χώρο, το δικό της χώρο. Μια ματιά στην

ανύπαρκτη σημερινή χρήση του Σταδίου Ειρήνης και Φιλίας απ' τα σωματεία της περιοχής αρκεί για να πειστούμε. Έχουμε δηλαδή να κάνουμε με το μεγαλείο που αποπνέει ένα σύγχρονο αθλητικό γκέτο των πρωταθλητών που ορθώνεται δίπλα στην καρδιά αυτής της πόλης. Έχουμε να κάνουμε με τη συνειδητή επιλογή ενός κράτους να προκαλεί δέος στους πολίτες του αρνούμενο την αποκέντρωση και τη διάσπαρτη τοποθέτηση των έργων μέσα στη βρώμα των λαϊκών συνοικιών. Επιλέγοντας προφανώς να αφήσει τις μεν συνοικίες μέσα στη βρώμα και την εξαθλίωση και να βάλει τον αθλητισμό μέσα σε μια ωραία βιτρίνα, μακριά απ' αυτούς που μπορεί να τη σπάσουν. Έχουμε τέλος να κάνουμε μ' έναν πολεοδομικό σχεδιασμό, γιατί τα μεγάλα έργα διαμορφώνουν το χώρο και όχι βέβαια ο ΓΟΚ, που διαψεύδει στη γέννησή τους τις δήθεν προσπάθειες για αποκέντρωση της πόλης, για αντιμετώπιση της ρύπανσης και του κυκλοφοριακού χάους.

Και το ερώτημα είναι: καλά όλα αυτά, αλλά υπήρχε άλλη επιλογή; ΝΑΙ, ΥΠΗΡΧΕ. Την είχε το ίδιο το ΠΑΣΟΚ την εποχή που φλερτάριζε με το λαϊκισμό και την αποκέντρωση και την ξέχασε πολύ γρήγορα, τότε που ερωτεύτηκε τον Βαρδινογιάννη, τον Κοσκωτά και τον αθλητισμό τους.

Αθλητικό πάρκο και όχι μόνο αθλητικό

Ας δούμε όμως στοιχεία αυτής της διαφορετικής επιλογής που χρονολογείται απ' το '82 μέχρι το '84. Πρόκειται για τη μακέτα διαμόρφωσης του αθλητικού πάρκου του Αγ. Κοσμά. Η μακέτα ήταν

Στις φωτογραφίες εικονίζεται η μακέτα του «Αθλητικού πάρκου του Αγ. Κοσμά». Ένα έργο που δεν θα πραγματοποιηθεί, εφόσον δεν μπορεί να συμβαδίσει με τη «Νέα Μεγάλη Ιδέα», την Ολυμπιάδα του '96.

προϊόν μελέτης των τεχνικών υπηρεσιών της Γ.Γ.Α. Χωρίς βέβαια να πρόκειται για την «επαναστατική» λύση (τέτοια δεν χωρά στον αθλητισμό), εύκολα μπορεί να διακρίνει κανείς ότι ήταν μια επιλογή απόλυτα εχθρική και αντίπαλη στην προοπτική δημιουργίας ενός αθλητικού γκέτο μακριά απ' τον κόσμο. Και θα πρέπει σ' αυτό το σημείο να παρατηρήσουμε ότι δεν είχαμε να κάνουμε με το «ρομαντισμό» των πρώτων χρόνων, ούτε με μια ανέξοδη παροχή υποσχέσεων. Απλούστατα γιατί αυτή η κατεύθυνση είχε στοιχεία υλοποίησης, με πιο σημαντικό απ' αυτά τη μελέτη για την κατασκευή του πιο δύσκολου τεχνικά έργου, του ποδηλατοδρόμιου. Μελέτη ολοκληρωμένη που θα έπαιρνε σάρκα και οστά μέχρι το 1988!!! (Για το ποδηλατοδρόμιο θα επανέλθουμε σε επόμενο τεύχος, γιατί συμπυκνώνει με τον πιο χαρακτηριστικό τρόπο την ποιότητα της στροφής του ΠΑΣΟΚ).

Το θράσος όμως της εξουσίας είναι απεριόριστο, γι' αυτό εξάλλου είναι και εξουσία. Η μακέτα βρίσκεται ακόμη στον Άγιο Κοσμά!!! Περάστε να τη δείτε. Είναι ό,τι έχει απομείνει απ' τα χρόνια του λαϊκισμού.

Τα βασικά έργα που περιέχονται στη μακέτα

1. Ναυταθλητικό κέντρο.

2. Πίστα για móτο-κρος.
3. Πλατφόρμα για την εγκατάσταση τσίρκων.
4. Κωπηλατήριο.
5. Ποδηλατοδρόμιο (χώρος ξιφασκίας, αίθουσες γυμναστικής, χώρος προβολών).
6. Τεχνητός βράχος για εκμάθηση αλпинισμού.
7. Χώρος αερομοντελισμού.
8. Γήπεδα τένις-βόλεϊ-μπάσκετ.
9. Προπονητήριο στίβου (200 μέτρων).
10. Πατινάζ.
11. Χώρος για Roller skating (πατινία).
12. Εργομετρικό κέντρο.
13. Ενυδρείο.
14. Πισίνες (μία απ' αυτές κλειστή).
15. Κάρτινγκ.
16. Χωριό υποτρόφων.
17. Αίθουσα βαρέων αθλημάτων.
18. Χώροι αποδυτηρίων (διάσπαρτοι μέσα στο πάρκο).
19. Χώρος για συναυλίες.
20. Εκθεσιακός χώρος.
21. Μπαρ-καφενεία-εστιατόρια (διάσπαρτα μέσα στο πάρκο).
22. Παιδικός αθλητισμός (μίνι μπάσκετ κ.λπ.).
23. Χωριό για αθλητικές εκπροσωπήσεις (200 ατόμων).

Το συνταγολόγιο μιας αποκατάστασης

Τα δεδομένα της υπόθεσης είναι γνωστά. Εδώ και τέσσερις περίπου μήνες λειτουργεί η Επιτροπή Πρωτοβουλίας για την Αποκατάσταση της Μνήμης των αδικώς εξοντωθέντων από το ίδιο το κίνημα Αγωνιστών της Αριστεράς. Πριν από ένα μήνα πάλι, το ΚΚΕ με απόφαση της ΚΕ έσπευσε να εξαγγείλει τη σύνταξη γιγαντιαίου *Μαρτυρολογίου*, το οποίο περιλαμβάνει ήδη περισσότερα από τριάντα χιλιάδες ονόματα¹. Απολύτως δικαιολογημένα, η κίνηση αυτή του ΚΚΕ χαρακτηρίστηκε αντιπερισπασμός στις δραστηριότητες της Επιτροπής Πρωτοβουλίας, πόσο μάλλον που δεν είναι ακόμη σαφές αν το *Μαρτυρολόγιο* θα περιλάβει και ορισμένα «αιρετικά» ονόματα². Βρισκόμαστε επομένως σε μια περίοδο παράλληλης συλλογής ονομάτων και σύνταξης καταλόγων με ονόματα μαρτύρων, δικαίως ή αδικώς, εντός ή εκτός Αριστεράς εξοντωθέντων.

Αν για το ΚΚΕ τα πράγματα είναι αρκετά σαφή —προετοιμασία μιας ακόμη μνημειώδους έκδοσης αφιερωμένης στη μνήμη των νεκρών του κόμματος, δηλαδή προς τιμήν του ίδιου του κόμματος και της αυστηρά επιλεκτικής του μνήμης — δεν συμβαίνει σε καμία περίπτωση το ίδιο με την Επιτροπή Πρωτοβουλίας. Οι δραστηριότητές της, αλλά και τα κείμενά της —συλλογικά ή ατομικά— που έχουν ως σήμερα δημοσιευτεί, θα έπρεπε πιστεύω να έχουν προκαλέσει μια συζήτηση στην Αριστερά που να υπερβαίνει την αυτονόητη συναίνεση σε μια πράξη δικαίου. Δεν αναφέρομαι στις αναμφισβήτητες καλές προθέσεις. Αλλά συχνά οι προθέσεις δεν αρκούν και εν πάση περιπτώσει δεν μπορούν να μπαίνουν εμπόδιο στην κριτική. Πιο συγκεκριμένα: Τα κείμενα της Επιτροπής Πρωτοβουλίας μαρτυρούν με σαφήνεια τα όρια της κίνησης και προδιαγράφουν την πορεία του όλου εγχειρήματος. Μολαταύτα, η υποδοχή της προσπάθειας από το πλήρες φάσμα της ανανεωτικής, σκεπτόμενης ή όπως αλλιώς Αριστεράς

είναι ενιαία και περιορίζεται στην ασχολίαση — και δυστυχώς ατάρεσκη — αποδοχή της «συντελούμενης προόδου».

Και σε μια πρώτη ματιά η πρόδος είναι πράγματι υπαρκτή: Τμήματα της Αριστεράς, εκπροσωπούμενα κατά κύριο λόγο από ιστορικές φυσιογνωμίες του κινήματος, αναλαμβάνουν — επιτέλους — να αποκαταστήσουν, δηλαδή να αποκαλύψουν και να κατονομάσουν δημόσια τους ιδιότυπους νεκρούς κάποιων «σκοτεινών περιόδων».³ (Σταλινικές εκκαθαρίσεις 1935-1940, Κατοχή και Δεκέμβρης, Εμφύλιος, Μπούλκες, 7η Μεραρχία του Δημοκρατικού Στρατού. Στη δημοσιότητα έχει ήδη δοθεί κατάλογος εβδομήντα περίπου νεκρών των τεσσάρων πρώτων περιόδων). Γρήγορα ωστόσο αρχίζουν να ερωτήματα. Ερωτήματα μεθοδολογίας, περιεχομένου, ορολογίας. Και δεν είναι μόνο εκείνο το πολύ ενοχλητικό «άδικα εξοντωθέντες» ή «άδικα δολοφονηθέντες» που εμφανίζεται σε κάθε περίπου σχετικό άρθρο, υπονοώντας ότι υπάρχει ή θα μπορούσε να υπάρχει μια άλλη κατηγορία, οι «δικαία εξοντωθέντες από το ίδιο το κίνημα αγωνιστές της Αριστεράς», που, αυτή, δεν χρήζει αποκατάστασης.⁴ Τα κείμενα της Επιτροπής Πρωτοβουλίας διαπνέονται ως ένα βαθμό από την παράδοση που έρχονται να καταγγείλουν...

Δύο εύγλωττα παραδείγματα: Σε άρθρο του με τίτλο «Μεγάλο ηθικό και πολιτικό θέμα η αποκατάσταση της μνήμης των άδικα εξοντωθέντων αγωνιστών» και προφανή στόχο την παρουσίαση της Επιτροπής, ο Βασίλης Νεφελούδης συναρτά άμεσα την όλη προσπάθεια με τα τεκταινόμενα στη Σοβιετική Ένωση και τις μεταρρυθμίσεις Γκορμπατσόφ.⁵ Το κείμενο αναφέρεται αποκλειστικά στις εξελίξεις αυτές για να καταλήξει στο αυτονόητο συμπέρασμα: «Είναι καιρός πια να αποδοθεί δικαιοσύνη και στους Έλληνες αγωνιστές που συκοφαντήθηκαν αισχρά και εξοντώθηκαν άδικα». Δεν είναι διόλου υπερβολικό να παρατηρή-

σει κανείς ότι στο κείμενο του Νεφελούδη η έννοια του διεθνούς κέντρου συνεχίζει — χωρίς μάλιστα προφανή αιτία — να είναι δρώσα, διαμορφώνοντας το πολιτικό κλίμα και υποβάλλοντας τις προτεραιότητες. Και δεν θα ήταν νομιζω σωστό να εκληφθεί το άρθρο αυτό ως διδακτικό άνοιγμα προς το ΚΚΕ, το φορέα που ούτως ή άλλως καλείται να διαχειριστεί τις ελληνικές τύχες της περεστρόικα και δεν έχει αποτολμήσει να συμμετάσχει στην Επιτροπή Αποκατάστασης. Η αναφορά στην ΕΣΣΔ και τις εκεί εξελίξεις αποτελεί το συνεκτικό ιστό του συγκεκριμένου κειμένου, αλλά πολύ περισσότερο αιτιολογεί πολιτικά την πρωτοβουλία και εξηγεί γιατί προκύπτει τώρα η ανάγκη της αποκατάστασης. Στο κέντρο δόθηκε το πράσινο φως, οι Έλληνες κομμουνιστές δεν έχουν παρά να ακολουθήσουν. Είναι εξάλλου πολύ ενδιαφέρον ότι η ίδια προσήλωση στο κέντρο παρατηρείται τον καιρό αυτό και σε τάσεις της Αριστεράς με πολύ διαφορετική ιστορική εμπειρία...

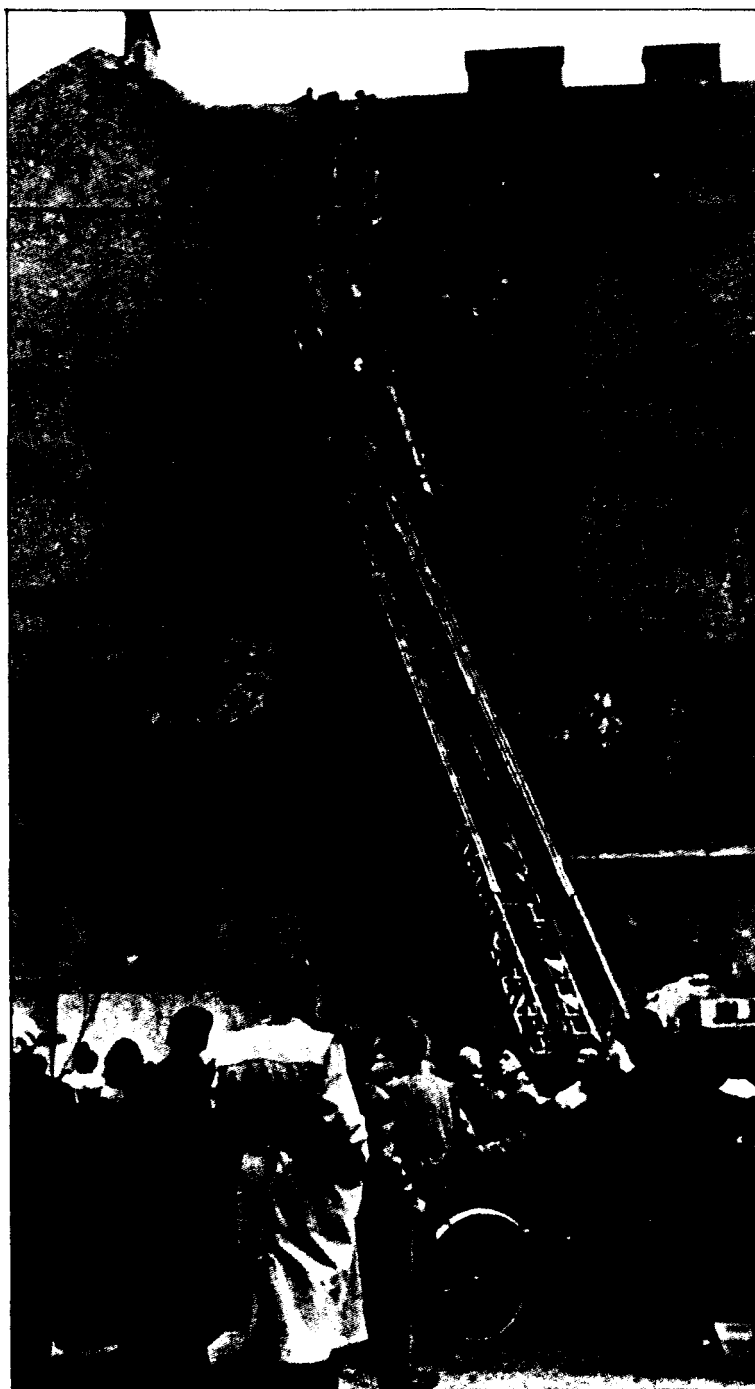
Και το δεύτερο κείμενο: «Στόχος μας είναι να αναγνωριστούν τα λάθη της από την ίδια την Αριστερά και να προβεί σε ικανοποιητική και πανηγυρική αποκατάσταση των θυμάτων, ώστε η μνήμη τους να παραμείνει εκεί στο *μαρτυρολόγιο* των αγώνων και η ίδια η Αριστερά να αποκτήσει την αίγλη που της ανήκει», έγραφε πρόσφατα στο *Σχολιαστή* ο Τάσος Βουρνάς.⁶ Είναι βέβαια δύσκολο να φανταστούμε την Αριστερά (και ποια Αριστερά άραγε;) να αντλεί αίγλη από την απარიθμηση των εγκλημάτων της. Μια κίνηση που διεκδικεί ανατρεπτικό περιεχόμενο δεν μπορεί να προδικάζει το εφησυχαστικό της τέλος. Η αίγλη ή η αυτοσυνείδηση θα ήταν το ζητούμενο μιας κριτικής αντιμετώπισης του παρελθόντος; Αλλά και η έννοια της αναδρομικής επανόρθωσης των λαθών είναι προβληματική ως ιστορική αντίληψη. Το κύριο ωστόσο πρόβλημα βρίσκεται στη χρήση της λέξης *Μαρτυρολόγιο*, η οποία όπως είδαμε

χρησιμοποιείται και από το ΚΚΕ για να χαρακτηρίσει την αγωνιστική του επετηρίδα. Η άμεση θρησκευτική συνδήλωση της λέξης — «*Μαρτυρολόγιον*: ιστορία, περιγραφή του βίου και του μαρτυρίου αγίου μάρτυρος ή το περιέχον τοιαύτας περιγραφάς βιβλίων» — παραπέμπει εξίσου αυτόματα στη σταλινική ορολογία. Δύσκολα μπορεί να βοηθήσει στην ανατροπή της. Εξάλλου η Αριστερά — υποτίθεται ότι — έχει πάψει να θεωρεί το παρελθόν της σαν μια τεράστια αγιογραφία, οπότε αποκατάσταση δεν θα σήμαινε τίποτε περισσότερο από την ένταξη κάποιου αποκλεισμένου στο στερέωμα των αγίων, τη μετεγγραφή του από την Κόλαση στον Παράδεισο...

Ας μη μείνουμε ωστόσο στις παγίδες που μας στήνουν οι λέξεις. Πολλά τα ερωτήματα που παραμένουν έως σήμερα αναπάντητα —ή μάλλον δεν έχουν ακόμα τεθεί— και θα ήθελα να απαριθμήσω μερικά από αυτά που θεωρώ ιδιαίτερα σημαντικά: Η αποκατάσταση των θυμάτων περιορίζεται στην αναγνώριση της ιδιότητάς τους αυτής και μόνης, δηλαδή της ιδιότητας του θύματος; Αν όχι, για ποια ακριβώς αποκατάσταση γίνεται λόγος; Τι υπαγορεύει τις προτεραιότητες, δηλαδή τη σειρά των προς αποκατάσταση νεκρών, καθώς ο χρόνος επείγει και οι αυτόπτες λιγοστεύουν; Και αν ο στόχος είναι αποκλειστικά η αποκάλυψη και δημοσιοποίηση ονομάτων, με ποια λογική η αναζήτηση θα περιοριστεί στα θύματα και δεν θα προχωρήσει και στους θύτες, ορισμένοι από τους οποίους ενδέχεται και να κληθούν να συνυπογράψουν την τελική πράξη της αποκατάστασης; Με άλλα λόγια: Ποιες ηγεσίες νομιμοποιούνται σήμερα να προχωρήσουν στην αποκατάσταση, να προχωρήσουν δηλαδή σε μια πράξη νομιμοποιητική εντέλει και για τις ίδιες; Ποια η σχέση τους με την ιστορία του ΚΚΕ που τους το επιτρέπει, ώστε να πρόκειται για κίνηση θαρραλέα και όχι για εύκολη επικύρωση πολιτικών επιλογών;

Η αποκατάσταση που θα περιοριστεί στη δημοσίευση καταλόγων, οι οποίοι θα δοθούν στη συνέχεια για έγκριση στις σημερινές ηγεσίες κομματιών της Αριστεράς που έχουν κάποια — μικρή ή μεγάλη — σχέση με το άλλοτε ενιαίο ΚΚΕ, είναι αποκατάσταση ψευδώνυμη, εφησυχαστική για τις συνειδήσεις, πλασματική. Αυτό δεν σημαίνει πως οι κατάλογοι δεν πρέπει να συνταχθούν, πως οι οικογένειες των θυμάτων που ζητούν ικανοποίηση δεν πρέπει να εισακουστούν, πως οι ηγεσίες δεν πρέπει να βρεθούν αντιμέτωπες με τους νεκρούς (τους;).

Αλλά η διαδικασία που έχει υιοθετηθεί δεν αποτελεί εγγύηση για μια κριτική αντιμετώπιση του παρελθόντος, τη στιγμή που σημερινές πολιτικές επιλογές υπαγορεύουν σε μεγάλο βαθμό τη σύνθεση, τις κινήσεις και τους τελικούς στόχους της Επιτροπής. Και όπως ακριβώς δεν μπορεί να θεωρηθεί επιθυμητή η αστυνομική εκείνη αντίληψη που θα αναζητούσε απλώς θύτες και θύματα, έτσι δεν μπορεί να επαρκέσει μια έρευνα που θυμίζει την εκ μέρους του κράτους συλλογή στοιχείων για τη συνταξιοδότηση των αντιστασιακών. Μόνο η υπέρβαση της λογικής που εξέθρεψε και έκανε θεμιτές τις σταλινικές εκκαθαρίσεις θα ήταν σε θέση να καταργήσει τον παραμορφωτικό φακό που ονομάστηκε «ιδεολογική μνήμη». Και μόνο αυτή θα έδινε νόημα, θα κατανοούσε τη ζωή και το θάνατο — κυρίως αυτόν — ανθρώπων που δολοφονήθηκαν από το χέρι των συντρόφων τους. Χωρίς αυτήν οι νεκροί θα παραμένουν μετέωροι, δίχως λόγο, θύματα εσαεί της ιδίας τους της μισερής αποκατάστασης. Με τους καταλόγους δεν καταργείται σε καμία περίπτωση η ανάπηρη συλλογική μνήμη, δεν βρίσκεται κανείς — πόσο μάλλον οι ηγεσίες — αντιμέτωπος με το σταλινισμό. Το σταλινισμό όχι ως αιμοσταγές παρελθόν που εύκολα αποκηρύσσεται μετά βδελυγμίας, αλλά ως συνολικό σύστημα που *μεταξύ άλλων* επέτρεψε σε κομμουνιστές να μετατραπούν σε βασανιστές και δολοφόνους. Δυστυχώς, μια τέτοια τάση δεν είναι ακόμη ορατή ως συλλογική πολιτική βούληση. Αλλά και πολύ δύσκολα ανιχνεύεται και στις ατομικές πρωτοβουλίες. Πόσες φορές βρεθήκαμε μπροστά σε αφηγήσεις που δεν τηρούσαν κατά γράμμα το χρυσό κανόνα της επιλεκτικής μνήμης, των δικαιωματικών μύθων, των διχοτομιών σε καλό και κακό, σωστό και λάθος; Πόσο

συχνά η ιστορική ματιά κατόρθωσε να υπερβεί την εκ γενετής τάση του ΚΚΕ για διαγραφή του ίδιου του παρελθόντος; Και για πόσο καιρό ακόμη θα είμαστε — οι σχετικά νεότεροι — υποχρεωμένοι να παρακολουθούμε την κατά βαθμίδες αποκατάσταση αγωνιστών, όπως βλέπουμε να γίνεται στην περίπτωση του Παντελή Δαμασκόπουλου;

Γιατί δεν είναι μόνο οι δολοφονημένοι νεκροί που περιμένουν. Είναι και εκείνοι και εκείνες που είδαν εν ζωή τη δράση τους να ακυρώνεται, και μάλιστα τόσο αποτελεσματικά, ώστε τα ίχνη τους να έχουν για πάντα ίσως εξαφανιστεί, σβησμένα από μια συλλογική μνήμη που έμαθε να λειτουργεί πειθήνια, χαμένα σε κάτι πολυκα-

ρισμένα έντυπα που κι αυτά περιμένουν κάποια άνωθεν απόφαση για να γίνουν προσிடά στους αμύητους. Άλλωστε και η διάκριση των ιστορικών υποκειμένων σε θύτες και θύματα είναι κι αυτή απλουστευτική, αγνοεί την πολυπλοκότητα των παραγόντων που δημιούργησαν τις δύο κατηγορίες. Πόσοι θύτες της δεκαετίας του '30 δεν μετατράπηκαν στα θύματα της επόμενης περιόδου; Γι' αυτές τις ιστορικές πραγματικότητες, τις τόσο σύνθετες, είναι ανίκανοι να μαρτυρήσουν οι κατάλογοι και τα προσκλητήρια των νεκρών, είναι ανεπαρκείς οι ηθικολογικές προσεγγίσεις, τόσο του *συρμού* στις ημέρες μας. Μια μη ηθικολογική οπτική, για παράδειγμα, δεν θα επέλεγε να αφήσει

έξω από τα χρονικά πλαίσια της αναζήτησης την τόσο σημαντική για τη διαμόρφωση του ΚΚΕ δεκαετία του '20. Με άλλα λόγια: Αποκατάσταση δεν οφείλουμε μόνο στους νεκρούς, οφείλουμε και στις ιδέες τους. Και μια και ο κατάλογος που έχει δημοσιευτεί περιλαμβάνει *συμπτωματικά* μόνο άντρες, αποκατάσταση οφείλουμε και στις γυναίκες, αλλά και σε κάποιες λησμονημένες απόπειρες για συγκρότηση μιας κομμουνιστικής εκδοχής για τη γυναικεία απελευθέρωση...

Αν λοιπόν υπάρχει σε τμήματα της Αριστεράς — ή και σε άτομα — η επιθυμία για μια αναζήτηση που να ξεπερνά τη σύνταξη καταλόγων, ας γίνουν άμεσα κάποιες κινήσεις που να μαρτυρούν πραγματική τόλμη. Ας μαγνητοφωνηθούν μαρτυρίες των επιζώντων, ας συγκροτηθεί ένα πρώτο αρχείο (φωτοτυπημένων) εντύπων, ας δημοσιοποιηθούν όσα στοιχεία υπάρχουν για τις τύχες των αρχείων του ΚΚΕ. Αλλιώς, όσες ληξιαρχικές πράξεις αποκατάστασης κι αν υπογραφούν, όσο λιβάκι κι αν καεί στο όνομα της περεστρόικα, θα συνεχίσουμε να περιμένουμε να «ωριμάσουν οι συνθήκες» για να δεήσουν οι παρά της ΚΕ του ΚΚΕ ιστορικοί να μας ξεγελάσουν με ένα ακόμη ξεροκόμματο από το παρελθόν μας. Και η ιδεολογική χρήση της ιστορίας θα συνεχίσει να ανθεί, με το ΚΚΕ να αντιστέκεται προσφέροντας άλλοθι τόλμης στους υπόλοιπους και κάποιους άλλους να επαίρονται για τη γενναιότητά τους προσυπογράφοντας καταλόγους με την ίδια αναδρομική ευκολία που προσυπέγραφαν την *ΕΛΕΝΗ* του Gage. Δεν αναφέρομαι βέβαια στα μέλη της Επιτροπής Πρωτοβουλίας. Αλλά και αυτοί πρέπει πιστεύω να γνωρίζουν ότι υπάρχει σήμερα μια νεόκοπη τάση που επιχειρεί, με επιστημονίζουσες μάστιχα φιλοδοξίες, να στηρίξει τη ρήξη της με το παρελθόν σε μια νέα ιδεολογική ανάγνωσή του...

Αγγέλικα ΨΑΡΡΑ

1. Κυριακάτικος Ριζοσπάστης, 7/2/88
2. Σχολιαστής, τεύχος 61 (19 Φεβρουαρίου 1988)
3. Στην Επιτροπή συμμετέχουν στελέχη της ΕΑΡ και του ΚΚΕ εσωτερικού· Ανανεωτική Αριστερά
4. Βλ. Γαβριήλ Λαμπάτου, «Ποιοι φοβούνται την Ιστορία», ΚΑΠΑ, τεύχος 23 (Ιανουάριος '88). Βασίλη Νεφέλουδη, «Μεγάλο ηθικό και πολιτικό θέμα η αποκατάσταση της μνήμης των άδικα εξοντωθέντων αγωνιστών», *ΑΝΤΙ*, τεύχος 361 (4 Δεκ '87), κ.α
5. Βασίλη Νεφέλουδη, ό.π
6. Τάσου Βουρνά, «Λειτουργία και στοχοί της Επιτροπής Αποκατάστασης της μνήμης αγωνιστών», *Σχολιαστής*, τεύχος 61 (19 Φεβ '88)

Ο Βάλντχαϊμ στην όπερα

■ «Το συνέδριο χορεύει» ήταν σύνθημα της εποχής του Συνεδρίου της Βιέννης στις αρχές του προηγούμενου αιώνα. Στην πραγματικότητα όμως, παρέλαυνε η αντίδραση. Η αντίδραση στο παγκόσμιο επαναστατικό κίνημα που είχε προκληθεί μετά τη γαλλική επανάσταση. Στα παρασκήνια των μεθυστικών γλεντιών, το παλιό ευρωπαϊκό κρατικό σύστημα έμπαινε βήμα βήμα... στην παρανομία: Μυστικές αστυνομίες, μυστικοί στρατοί με μυστικούς πολέμους, λογοκρισία, απαγόρευση εργασίας για πολιτικούς λόγους, μετενρίχεια διπλωματία με μυστικούς πράκτορες.

«Να κάνουμε τα πράγματα να χορεύουν παίζοντάς τους το δικό τους το χαβά», έλεγε στα μέσα του περασμένου αιώνα κάποιος σχετικά με τις καταστάσεις αυτές, με τον τρόπο που παρουσιαζόταν τότε το κράτος, για την υποκρισία της συγκάλυψης των πραγματικών κατόχων της εξουσίας και της κυβέρνησης και για το πώς μπορούν να αλλάξουν όλα αυτά: ήταν ο Καρλ Μαρξ, καθόλου συμπτωματικό το γεγονός ότι ήταν Γερμανός Εβραίος: αυτός που, όπως είναι γνωστό, ήταν από εκείνους που επιχείρησαν και έχασαν την επανάσταση του 1848: αυτός που στάθηκε στα οδοφράγματα της Δρέσδης μαζί με τον Μπακούνιν και τον... Ρίχαρδο Βάγκνερ.

Στο τέλος της γραφής, ο Ντοστογιέφσκι ήταν που στο «Έγκλημα και Τιμωρία» διαπίστωνε: «Οι άνθρωποι αγνοούν ότι αυτοί φταίνε για όλα. Αν το γνώριζαν, ο παράδεισος θα ήταν επί γης».

Και σήμερα; Σήμερα ζούμε στο σύστημα της ολοκληρωτικής ανευθυνότητας. Ο Όλιβερ Νορθ μπορεί επί μέρες να κόπτεται ώστε να βγάλει ασπροπρόσωπος τόσο τον εαυτό του και άλλους πράκτορες όσο και υπουργούς, ιδιαίτερα δε το αφεντικό του τον Ρήγκαν: ότι δεν είναι υπεύθυνοι για το «Ιρανγκέιτ». Ο Νορθ ανακηρύσσεται εθνικός ήρωας κι ο Ρήγκαν ψεύδεται από τηλεοράσεως όσο του επιτρέπει η υποκριτική του: Όχι και πάρα πολύ, ευτυχώς. Και δεν είναι τυχαίο που το σύστημα,

παραμορφωμένο από τα ψέματά του, γίνεται και πάλι αναγνωρίσιμο. Οι πράκτορες της παρανομίας σαν τον Γιούρι Αντρόποφ (αρχηγό της ΚαΓκεΜπε) και τον Τζορτζ Μπους (αρχηγό της Σία) έχουν και πάλι ζήτηση — σαν αρχηγοί κρατών. Οι ηθοποιοί του Χόλιγουντ αποστρατεύθηκαν και μας τελείωσαν.

Βάλντχαϊμ και Βάιτσεκερ

Ο μυστικός πράκτορας Βάλντχαϊμ, ορμημένος και εκπαιδευμένος στη δεκαετία του '30 στη σχολή πρακτόρων-διπλωμάτων της Βιέννης, είναι μόνο ένα από τα πολλά παραδείγματα. Με το δικό του ο άνθρωπος εξηγεί ότι ο Δυτικογερμανός Πρόεδρος Βάιτσεκερ είχε τον ίδιο βαθμό μ' αυτόν, ως «αξιωματικός αγγελιοφόρος» στη Ρωσία, όπου ο πόλεμος κόστισε 20 εκατομμύρια νεκρούς Σοβιετικούς, με τα «αντίποινα» κατά των αμάχων και με τη διαταγή οι λεγόμενοι «πολιτικοί επίτροποι» του Κόκκινου Στρατού καθώς και οι αντάρτες να μη συλλαμβάνονται, αλλά να εκτελούνται επιτόπου. Ο πατέρας μου, ανθυπολοχαγός και αργότερα λοχαγός πεζικού στο Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, είχε τέτοιο βάρος στη συνείδησή του ώστε να μου ιστορήσει μόλις με γνώρισε, στα έξι μου χρόνια μόλις, πως παρέκαμπτε τη διαταγή αυτή και «απλώς» τους συλλαμβανε και τους προωθούσε στη μεραρχία: «Ήξερα, βέβαια, πως εκεί θα τους εκτελούσαν». Από τον πατέρα μου έμαθα ακόμη πως οι «αξιωματικοί πληροφοριών» = μυστικοί πράκτορες, ήταν οι χειρότεροι απ' όλους. Αν ήταν και ο Βάιτσεκερ «αξιωματικός πληροφοριών/αγγελιοφόρος», όπως ο Βάλντχαϊμ, δεν μας το έχει αποκαλύψει ακόμα. Το μόνο που είναι γνωστό είναι η λύπη του πως ο Χίτλερ σταμάτησε το ναζιστικό στρατό τόσο κοντά στη Μόσχα το 1941. Είναι επίσης γνωστό πως ο Βάιτσεκερ δεν θα είχε χειρότερη ενημέρωση από ό,τι ο Βάλντχαϊμ, γιατί ο πατέρας του ήταν αναπληρωτής υπουργός Εξωτερικών του

Χίτλερ. Γνωστό είναι ακόμα ότι χωρίς τον πατέρα αυτόν, χωρίς τη θέση του δικηγόρου υπεράσπισης στη δίκη της Νυρεμβέργης (για τους εγκληματίες πολέμου), δεν θα τα κατάφερνε να κάνει στη μεταπολεμική Γερμανία καριέρα στην οικονομία και την πολιτική, μέχρι το αξίωμα του Δυτικογερμανού Προέδρου. Πέραν αυτού, γνωστό είναι και ότι ο Βάιτσεκερ, σαν μάνατζερ της εταιρείας Μπέρινγκερ, διέθετε στις ΗΠΑ την πρώτη ύλη για την παραγωγή ναπάλμ για τα αμερικάνικα εγκλήματα πολέμου στην Ινδοκίνα. Είναι τέλος γνωστό ότι ο Βάιτσεκερ, από τη θέση του ως δήμαρχος-κυβερνήτης του Δυτικού Βερολίνου, δε βρήκε ούτε λέξη συμπόνιας για τους έξι Τούρκους πολιτικούς πρόσφυγες που κήκαν ζων-

τανοί μέσα στη φυλακή, στο Βερολίνο. (Λεπτομέρειες για τη ζωή και τη δράση του Ρίχαρντ φον Βάιτσεκερ θα βρείτε, κατ' αποκλειστικότητα για την Ελλάδα, στο Σχολιαστή, τεύχη 51 και 52, Ιούνιος-Ιούλιος '87).

Δεν είναι όμως ο Βάιτσεκερ ένας μεταμελημένος ανανήψας τρομοκράτης-ναζί; Δεν υποστηρίζει τώρα την ειρήνη με τη Ρωσία, τον αφοπλισμό; Δεν κατέθεσε κατά την επίσημη επίσκεψή του στην Ελλάδα ένα στεφάνι στην Καισαριανή;

Αυτό το τελευταίο σίγουρα το έκανε. Η Ελευθεροτυπία μάλιστα έβαλε το στεφάνι πολύχρωμο και πρωτοσέλιδο. Ο Βάιτσεκερ είχε καταθέσει πάντως τρία στεφάνια: ένα στο μνημείο του άγνωστου στρατιώτη (ο άγνωστος στρατιώ-

της έχει το προτέρημα ότι κανείς δεν μπορεί να μάθει εάν έχει διαπράξει κανένα... έγκλημα πολέμου), ένα δεύτερο στο «Γερμανικό Στρατιωτικό Νεκροταφείο» και τέλος το τρίτο που αναφέραμε ήδη, στην Καισαριανή. Έτσι τα διάβασα, σε δυτικογερμανικές εφημερίδες, και όχι σε ελληνικές. Δεν έχω πληροφορίες αν στο Γερμανικό Στρατιωτικό Νεκροταφείο κοντά στην Αθήνα είναι θαμμένοι καλύτεροι εγκληματίες πολέμου απ' ό,τι λόγου χάρη στο Μπίτμπουργκ. Και γι' αυτό δεν μπορώ να εννοήσω την αναστάτωση που προκάλεσαν οι καταθέσεις στεφάνων του Ρήγκαν και του Κολ στο Μπίτμπουργκ καθώς και η αποσιώπηση του στεφανιού του Βάιτσεκερ στο γερμανικό νεκροταφείο στην Ελλάδα. Μπορεί να στράφηκε αλλού η προσοχή της *Ελευθεροτυπίας* από την καλοαδωμένη προπαγανδιστική μηχανή για την προετοιμασία της επίσημης επίσκεψης — μερικοί Έλληνες δημοσιογράφοι είχαν π.χ. προσκληθεί στη Βόννη πριν από το ταξίδι του Βάιτσεκερ. Θα ενδιέφερε ασφαλώς τους αναγνώστες της εφημερίδας να δουν και τα τρία στεφάνια να φιγουράρουν πολύχρωμα στην πρώτη σελίδα, για να μπορέσουν να επιλέξουν το ομορφότερο. Κι αν ήταν και τα τρία το ίδιο ωραία ή άσχημα: Το Μπίτμπουργκ απομιμήθηκε συγκαλυμμένα ο Δυτικογερμανός Πρόεδρος.

Κι όσο για την «αφοπλιστική» του πλευρά: Ακόμα κι αν υποστήριζε τη θέση των Πράσινων, «αποπυρηνικοποιημένη ζώνη σ' ολόκληρη την Ευρώπη, απ' τον Ατλαντικό ως τα Ουράλια», και τότε θα 'ταν η θέση του βαθιά ρατσιστική: Για πυρηνικούς πολέμους παρακαλώ στον Τρίτο Κόσμο, όχι εδώ σε μας! Άγιε μου Γιώργη, φύλαγε το σπίτι μας και κάθε τα ξένα!

Στο κάτω κάτω, πίσω από τη δηλωμένη μεταμέλεια, πολλά μπορούν να κρύβονται, π.χ. κάποια τακτική ή ορπορουνισμός. Μήπως τώρα η Δύση μάχεται την Ινδοκίνα, ας πούμε, σκληρότερα από τον πόλεμο που τέλειωσε επίσημα το 1975 — με την οικονομία, την προ-

παγάνδα κ.λπ.; Και μήπως καταπολεμά η Δύση σήμερα κάθε σοσιαλιστική απόπειρα (για να μη μιλάμε για κομμουνισμό ή αναρχία) σ' ολόκληρο τον κόσμο καλύτερα από τους ναζί και χωρίς να κηρύξει επίσημα πόλεμο;

Απλώς «εγνώριζε» — δεν συνέπραξε

Από τη θέση του ως δεύτερος ή τρίτος στην ιεραρχία πράκτορας των μυστικών υπηρεσιών της στρατιάς, είναι σαφές ότι ο Βάλντχαϊμ είχε σημαντικό μερίδιο ευθύνης στα εγκλήματα πολέμου που διαπράχθηκαν — σημαντικότερο από αυτό των αξιωματικών και στρατιωτών που εκτέλεσαν βασανισμούς, φόνους και λουτρά αίματος. Αλλά και από νομική άπο-

ψη είναι σαφής η περίπτωση ακόμα και, όπως αναμένεται, όλα τα γραπτά ντοκουμέντα που αφορούν τον Βάλντχαϊμ, είτε θα έχουν χαθεί είτε θα βρίσκονται στα χέρια συναδέλφων από τις μυστικές υπηρεσίες προς χρήση υστερότερων εκβιασμών του ίδιου ή της Αυστρίας, όπως συνηθίζεται στους κύκλους αυτούς. Οι περισσότερες λεπτομέρειες για τις «δραστηριότητές» του στη Γιουγκοσλαβία και την Ελλάδα που τώρα τις ξαναβγάζουν στην επιφάνεια εν χορδαίς και οργάνοις είναι γνωστές από διετίας ήδη, τουλάχιστον στους αναγνώστες του *Σχολιαστή*.

Σύμφωνα με τα όσα ισχύουν παγκόσμια σε δίκες ενάντια στην αντίσταση, ο Βάλντχαϊμ θα 'πρεπε από το '86 κιόλας να αναφέρεται

στους τίτλους των εφημερίδων όλου του κόσμου σαν «εγκληματίας πολέμου» και όχι σαν «γνώστης» ή το πολύ «συμπράξας». Ένα παράδειγμα: Σ' ένα δυτικογερμανικό δικαστήριο άρκεσε το γεγονός ότι ένας Γερμανός είχε νοικιάσει ένα αυτοκίνητο που χρησιμοποιήθηκε αργότερα από τη RAF το Σεπτέμβριο του '77 για την απαγωγή του Σλάιερ (που, μετά τους φόνους στο Στάμχαϊμ, φονεύτηκε κι αυτός — όταν πάντως ο κατηγορούμενος δεν ήταν πια μέλος της RAF), για να τον καταδικάσει σε «συνέργεια σε φόνο». Ο Βάλντχαϊμ οργάνωσε εκατοντάδες, αν όχι χιλιάδες, δρομολόγια αυτοκινήτων και τρένων για τη μεταφορά σε στρατόπεδα συγκέντρωσης και «πράξεις αντιποίνων».

Όμως, ο Βάλντχαϊμ δεν έχει ξοφλήσει επειδή ήταν εγκληματίας πολέμου, αλλά επειδή έχει αμαυρώσει την εικόνα του Βάιτσεκερ που στηνόταν σ' ολόκληρη την Ευρώπη κι ακόμα παραπέρα, σαν «Βίλυ Μπραντ της δεκαετίας του '90». Αναντικατάστατη είναι αυτή η εικόνα του καινούργιου Γερμανού που γελάει πάντα ειρωνικά και φιλικά! Κι επειδή συνεχίζει να υπάρχει ο κίνδυνος, 43 χρόνια μετά τη συνθηκολόγηση των ναζί (που ακόμα με ντροπή ονομάζεται «κατάρρευση»), να βγει επιτέλους στην επιφάνεια το ότι στις θέσεις-κλειδιά της οικονομικής, πολιτικής, εκκλησιαστικής και πνευματικής εξουσίας στη Δυτική Γερμανία και την Αυστρία βρίσκονται οι ίδιοι άνθρωποι (ή οι ευεπίδεκτοι μαθησείς διάδοχοί τους) που έφεραν και διατήρησαν το ναζιστικό σύστημα στην εξουσία, στη βάση στρατηγικών του ήδη διεθνοποιημένου τότε κεφαλαίου.

Δεν είχε καλά καλά προλάβει η Ουλρίκε Μάινχοφ το 1976 να παρουσιάσει αυτήν ακριβώς την ιστορία της μεταπολεμικής Γερμανίας, με τη μορφή μιας αποδεικτικής διαδικασίας στη δίκη του Στάμχαϊμ, και μόλις είχε αρχίσει να την επεξεργάζεται με λεπτομέρεια γραπτά, ήταν κιόλας νεκρή: στις 8 Μαΐου 1976, την 31η επέτειο της «κατάρρευσης». **Ρολφ ΠΟΛΕ**

Η ώρα της νέας σοβιετικής αριστεράς

του Μπόρις ΚΑΓΚΑΡΛΙΤΣΚΙ

(ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗ ΤΩΝ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΛΕΣΧΩΝ ΤΗΣ ΕΕΣΔ)

Το κείμενο που ακολουθεί υπογράφεται από τον Μπόρις Καγκαρλίτσκι που είναι συντονιστής στην οργανωτική επιτροπή της Ομοσπονδίας των Σοσιαλιστικών Λεσχών της Σοβιετικής Ένωσης. Πρόκειται αναμφίβολα για ένα ιστορικό ντοκουμέντο όχι μόνο επειδή προέρχεται από τη νέα σοβιετική αριστερά των εκατοντάδων ανεξάρτητων σοσιαλιστικών οργανώσεων, αλλά κυρίως επειδή απευθύνεται — για πρώτη φορά μετά από πολλές δεκαετίες — στην αριστερά της Δύσης. Η μοναδική του αξία έγκειται στο ότι βάζει τα πράγματα στη θέση τους, αποκαλύπτοντας μια νέα, δυναμική και ελπιδοφόρα πολιτική πραγματικότητα στη μητρόπολη του υπαρκτού σοσιαλισμού, όπου σύμφωνα με τους διάφορους (αριστερούς και δεξιούς) δυτικούς «σοβιετολόγους» είχε δήθεν εκλείψει προ πολλού κάθε ελπίδα αναγέννησης του επαναστατικού μαρξισμού! Τώρα είναι η χειροπιαστή πραγματικότητα που διαψεύδει οικτρά όλους αυτούς τους επαγγελματίες της βοοιοποίησης των Σοβιετικών πολιτών...

Το ωραίο είναι μάλιστα ότι αυτή η τάχα «μονολιθική» και «από τη φύση της αντιδημοκρατική» κοινωνία γεννάει τώρα ένα κίνημα που χαρακτηρίζεται από τα πρώτα κιόλας βήματά του όχι από τον εθνικιστικό επαρχιωτισμό του μεγαλύτερου μέρους της δυτικής αριστεράς, αλλά από έναν πολλά υποσχόμενο διεθνισμό που καταργεί ντε φάκτο τα «παραπετάσματα» που χωρίζουν ακόμα τη Γηραιά Ήπειρο. Να λοιπόν, που ανατρέπονται τα «δεδομένα» και τείνει ν' αλλάξει ριζικά η εικόνα του κόσμου μας. Μια υπόθεση που είχε αποκλειστεί σαν αγιάτρευτα ουτοπική από τους «ρεαλιστές» μοιρολάτρες των κάθε λογής αντιμαρξιστικών αναθεωρήσεων, μπορεί πια να γίνει πραγματικότητα: κι αν η δυτική αριστερά ξανάβρισκε το χαμένο δυναμισμό της χάρη στο κέντρισμα των σοβιετικών επαναστατικών αλλαγών;

Γ.Μητ.

■ Η σοβιετική κοινωνία μπαίνει σε μια φάση αποφασιστικών αλλαγών. Αυτό είναι ένα γεγονός που αναγνωρίζουν τόσο οι υποστηρικτές, όσο και οι αντίπαλοι αυτών των μεταβολών.

Οι μεν τονίζουν την ανάγκη να αποκτήσουν η περεστρόικα και ο εκδημοκρατισμός — αμετακίνητες βάσεις, οι δε να τερματιστεί η έλλειψη πειθαρχίας, η ανεκτικότητα, οι συκοφαντίες — λέξεις που στο σταλινικό ιδίωμα χρησιμεύουν για να καυτηριαστεί κάθε μορφή κριτικής στην εξουσία. Ταυτόχρονα, σημειώνονται τελευταία, στα κατώτερα επίπεδα της κοινωνικής ιεραρχίας, μια σειρά από αλλαγές από τις οποίες θα εξαρτηθεί πιθανόν η τύχη της περεστρόικα.

Από τη μια πλευρά είναι οι αντιδραστικές τάσεις της κοινωνίας μας που εκδηλώνουν δημόσια τις αντισημιτικές, εθνικιστικές ή ακόμα και φασιστικές τάσεις τους. Η οργάνωση «Παμιάτ» (μνήμη) που έχει για σκοπό να υπερασπιστεί τη ρώσικη κουλτούρα από τις δυτικές και, κυρίως, από τις εβραϊκές επιρροές, πέτυχε να νομιμοποιηθεί και προσπαθεί τώρα να κερδίσει τις μάζες. Τμήματα αυτής της οργάνωσης ή ομάδες που μοιάζουν πολύ στις τάσεις της — «Οτιέτσσετσο» (πατρίδα) στο Σβερντλόβσκ, «Πατριότ» (πατριώτης) στο Λένινγκραντ, κ.λπ. — έκαναν την εμφάνισή τους σε όλη τη χώρα. Τα μέλη αυτών των οργανώσεων παίρνουν δημόσια το λόγο για να καταγγείλουν «την εβραϊκή συνωμοσία» και οργάνωνουν διαδηλώσεις για να απαιτήσουν την απομάκρυνση των πιο γνωστών εκπροσώπων του επίσημου ρεφορμισμού: του ακαδημαϊκού Α. Αγκανμπεγκιάν, του μέλους του Πολιτικού Γραφείου Α. Γιάκοβλεφ και του διευθυντή του δημοφιλούς περιοδικού Αγκανιόκ Β. Κόροτιτς. Ακούγονται επίσης οι φωνές των πιο παραδοσιακών

σταλινικών. Οι εφημερίδες δέχονται επιστολές που απαιτούν να σταματήσει η κριτική στον Στάλιν και στις «αναμφισβήτητες επιτυχίες της πολιτικής του». Σε πολλές περιπτώσεις, αυτές οι επιστολές δημοσιεύονται, πράγμα που είναι λογικό στην περίοδο εκδημοκρατισμού που ζει η χώρα μας, αλλά συνοδεύονται συχνά από ευνοϊκά σχόλια μερικών δημοσιογράφων, πράγμα που δεν μπορεί να είναι απλή σύμπτωση.

Από την άλλη πλευρά, πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη η πραγματική δύναμη που αντιπροσωπεύουν οι πολυάριθμες ομάδες που ανήκουν στη νέα σοβιετική αριστερά και που συσπειρώθηκαν τον Αύγουστο του 1987 σε δύο σημαντικούς συνασπισμούς: τον Όμιλο Κοινωνικών Πρωτοβουλιών και την Ομοσπονδία Σοσιαλιστικών Λεσχών. Αυτές οι δύο οργανώσεις, που συγγενεύουν μεταξύ τους, κατάφεραν μέσα σε σχετικά λίγο χρόνο να κερδίσουν μεγάλο μέρος της κοινής γνώμης και να αναγνωριστούν σε επίσημο επίπεδο. Καινούργιες ομάδες παίρνουν συνεχώς επαφή με την Ομοσπονδία ή με τον Όμιλο. Στο Λένινγκραντ, η επιθεώρηση «Μερκούριο», που δεν είναι επίσημη και υποστηρίζει τους προσανατολισμούς της νέας αριστεράς, έφτασε να κυκλοφορεί σε 1.000 αντίτυπα, γεγονός πρωτοφανές στην ιστορία των Σαμιζντάτ (παράνομων δημοσιεύσεων). Το κίνημα, παρ' όλα αυτά, είναι τώρα εντελώς νόμιμο.

Η άνοδος των Λεσχών

Για πολλά χρόνια, οι αντιφρονούντες που μετανάστευαν στη Δύση μπορούσαν να ισχυρίζονται ότι η σοσιαλιστική ιδεολογία ήταν νεκρή στην ΕΣΣΔ και ότι στη Σοβιετική Ένωση δεν υπήρχαν πια μαρξιστές, ότι οι θέσεις της δυτι-

κής αριστεράς δεν είχαν καμιά απήχηση στη ρώσικη διάνοηση. Αυτό που συνέβη σ' αυτά τα δύο τελευταία χρόνια αποδειχνει το αντίθετο. Αυτή η άνθιση λεσχών κάθε λογής, που έκανε δυνατή η περεστρόικα του Γκορμπατσόφ, φέρνει στο νου με εκπληκτικό τρόπο το κίνημα των αριστερών ρευμάτων της δεκαετίας του 1960 στη Δύση.

Στις αρχές του 1987 υπήρχαν στη Μόσχα περίπου 300 κοινωνικοπολιτικές και πολιτιστικές λέσχες. Στο τέλος του χρόνου, ο αριθμός τους έφτασε στις 500. Τα μέλη αυτών των λεσχών είναι στην πλειονότητά τους φοιτητές ή άτομα που μόλις τέλειωσαν το πανεπιστήμιο. Μπορούν να περάσουν ώρες συζητώντας για τον Μαρξ, τον Γκράμσι ή τον Μπακούιν και μετά να ριχτούν με την ίδια ενεργητικότητα σε μια εκστρατεία διαμαρτυρίας ενάντια στην καταστροφή κάποιου παλιού μνημείου. Αυτού του είδους οι ενέργειες αποδείχνονται όλο και πιο αποτελεσματικές. Για παράδειγμα, η ομάδα του Κ. Παρφιδόνωφ κατάφερε να σώσει το μέγαρο Σεμπάρκοφ του 17ου αιώνα και η Λέσχη Κοινωνικών Πρωτοβουλιών δημοσίευσε πολλά άρθρα στις εφημερίδες με τη μεγαλύτερη κυκλοφορία πάνω στις συγκεκριμένες ομάδες που επιδιόχονται στο σαμποτάζ της περεστρόικα.

Σε ορισμένες επιχειρήσεις της Μόσχας τα μέλη αυτής της λέσχης εργάζονται από κοινού με τους εκπροσώπους των εργατικών ενώσεων, βοηθώντας τους να δημιουργήσουν όργανα αυτοδιαχείρισης. Η νεολαιίστικη λέσχη «Όμπσιν» (κοινότητα) οργανώνει συναντήσεις στις οποίες συζητιέται και απαιτείται ο σεβασμός των δικαιωμάτων των φοιτητών, οι πανεπιστημιακές μεταρρυθμίσεις και οι αλλαγές στις μεθόδους διδασκαλίας της ιστορίας. Για όλες αυτές τις ομάδες, ο σοσιαλισμός δεν είναι μια λέξη που ανήκει σε ένα τελετουργικό. Η ιστορία της επαναστατικής παράδοσης και η πείρα των δυνάμεων της δυτικής αριστεράς τους προκαλούν μεγάλο ενδιαφέρον. Αυτή η νεολαία ρίχνεται στην ανάγνωση του Μαρξ ή του Γκράμσι για να βρει ακριβώς στη μαρξιστική ανάλυση το «γιατί» των αντιφάσεων του σταλινισμού.

Φυσικά, το ζήτημα δεν είναι να αποστηθίσουν τις πιο κατάλληλες διατυπώσεις, αλλά να κατανοήσουν το μαρξισμό πριν απ' όλα σαν μια κριτική θεωρία που μπορεί να βασίσει την εμφάνιση μιας

αληθινής κουλτούρας της αριστεράς.

Η Ομοσπονδία Σοσιαλιστικών Λεσχών, που συσπειρώνει τις πιο σημαντικές ομάδες τόσο ως προς τον αριθμό τους όσο και ως προς την απήχηση τους —η «Περεστρόικα» στη Μόσχα και στο Λένινγκραντ, η Λέσχη Κοινωνικών Πρωτοβουλιών, η «Όμπσιν», η «Λεσνόι Ναρόντ», κ.λπ. — έχει πολύ συγκεκριμένους κοινωνικοπολιτικούς στόχους.

— Τον εκδημοκρατισμό του εκλογικού συστήματος, το δικαίωμα για όλες τις κοινωνικοπολιτικές λέσχες και για τις κάθε λογής οργανώσεις να προτείνουν τους δικούς τους υποψηφίους στις εκλογές των Σοβιέτ σε οποιοδήποτε επίπεδο, τη μεγαλύτερη διάρκεια των συνόδων των Σοβιέτ ώστε να

μπορούν να ολοκληρώνουν αληθινές συζητήσεις.

— Την οικονομική μεταρρύθμιση και τη δημοκρατία στην παραγωγή, τις αλλαγές και την απογραφειοκρατικοποίηση στο σύστημα κεντρικού σχεδιασμού, την ανάπτυξη της οικονομίας της αγοράς με την παράλληλη διατήρηση των κοινωνικών εγγυήσεων και του βιοτικού επιπέδου των εργαζομένων (όχι όμως και της γραφειοκρατίας).

— Τον εκδημοκρατισμό της κουλτούρας, την κατάργηση της λογοκρισίας, την εξάλειψη των «ειδικών διαμερισμάτων», που απαγορεύονται στο κοινό, στα αρχεία και στις βιβλιοθήκες, την υποστήριξη στη δημιουργία ενός δικτύου εκδοτικών συνεταιρισμών.

Η άλλη οργάνωση, ο Όμιλος

Κοινωνικών Πρωτοβουλιών, δημιουργήθηκε για να πετύχει συγκεκριμένους στόχους όπως, για παράδειγμα, να ανεγερθεί ένα μνημείο στη μνήμη των θυμάτων του σταλινισμού. Αυτός ο Όμιλος υπερασπίζεται τις ίδιες αξίες με την Ομοσπονδία των Σοσιαλιστικών Λεσχών, και μερικές από τις σημαντικότερες οργανώσεις ανήκουν τόσο στη μια, όσο και στην άλλη. Όμως, μπορούμε να πούμε πως ο προσανατολισμός αυτού του ομίλου δεν είναι τόσο ιδεολογικός: αποσκοπεί απλώς να προσελκύσει όσο γίνεται περισσότερους ανθρώπους στην πραγμάτωση των σχεδίων του. Έτσι, ο Όμιλος παραμένει ανοιχτός στους πολίτες που για τον έναν ή τον άλλο λόγο δεν έχουν αποφασίσει να υπογράψουν το μανιφέστο της Ομοσπονδίας των Σοσιαλιστικών Λεσχών.

Τα Δυτικά Αριστερά Ρεύματα

Τα δυτικά αριστερά ρεύματα μπορούν εύκολα να αναγνωρίσουν σ' όλα αυτά ένα κίνημα πολύ πιο συγγενικό σ' εκείνο που αυτά δημιούργησαν στη δεκαετία του 1960 παρά στην αμφίβολη σημερινή πορεία τους. Σχετικά με αυτό πρέπει να τονιστεί πως ο ριζοσπαστισμός και ο ιδεαλισμός πολλών σοβιετικών σοσιαλιστικών ομάδων διακρίνονται θετικά από τον πραγματισμό των πιο αντιπροσωπευτικών δυνάμεων της δυτικής αριστεράς. Οι οπαδοί της σοβιετικής αριστεράς είναι πεπεισμένοι ότι οι τύχες του σοσιαλιστικού ιδεώδους όχι μόνο στην Ανατολή, αλλά και στη Δύση, εξαρτώνται από το πώς θα συνεχιστεί η ανάπτυξη του εκδημοκρατισμού στην ΕΣΣΔ.

Είναι εντελώς απαραίτητο να αλλάξει η σοβιετική κοινωνία, όχι μόνο για να μεταβληθεί σε μια πιο σύγχρονη και πιο δυναμική κοινωνία, αλλά και για να αναγεννηθούν οι αρχέτυπες επαναστατικές αξίες, για να αποκατασταθεί η ίδια η έννοια του σοσιαλισμού.

Επαναστατικές αλλαγές στη Σοβιετική Ένωση θα μπορούσαν κάλλιστα να χρησιμεύσουν σαν κέντρισμα στις δυτικές δυνάμεις της αριστεράς, να τις βοηθήσουν να ενισχύσουν την πίστη τους στο κίνημα, να τους ξαναδώσουν τον παλιό τους δυναμισμό.

ΜΠΟΡΙΣ ΚΑΓΚΑΡΛΙΤΣΚΙ

(Το άρθρο του Μπ. Καγκαρλίτσκι δημοσιεύτηκε στην ισπανική *El País*. Για το θέμα των ανεξάρτητων σοβιετικών οργανώσεων βλ. *Σχολιαστής* τ. 58, σελ. 28).

**ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ
ΟΙ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ
ΣΟΒΙΕΤΙΚΕΣ
ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ
ΑΠΕΥΘΥΝΟΝΤΑΙ
ΣΤΗ ΔΥΤΙΚΗ
ΑΡΙΣΤΕΡΑ**

Ο αρμένικος Φλέβάρης που συγκλόνισε το Κρεμλίνο

«Το εθνικό ζήτημα, με όλα τα προβλήματα που προκαλούσε τη στιγμή που τα κληρονομήσαμε, επιλύθηκε πλήρως και οριστικά».

Λεονίντ Μπρέζνιεφ (1972)

■ Τίποτα δεν δίνει καλύτερα το στίγμα της σημερινής κατάστασης της Σοβιετικής Ένωσης από τη διαπίστωση ότι, για πρώτη φορά εδώ και έξι δεκαετίες, η γραφειοκρατία του Κρεμλίνου αναγκάστηκε να διαπραγματευτεί μέσα στη χώρα της με ένα άλλο κέντρο εξουσίας, με μια αντιεξουσία!

Αυτό το —μέχρι πριν λίγους μήνες— εντελώς απίστευτο γεγονός συνέβη στις μέρες μας, ανατρέποντας μεμιάς όλα τα «δεδομένα» για το ακαταμάχητο του σοβιετικού καθεστώτος και την «παράδοσιακή» απάθεια της κοινωνίας του. Από δω και πέρα κανείς δεν θα μπορεί να αποκλείει το ενδεχόμενο επαναστατικών κρίσεων ακόμα και σ' αυτή τη χώρα...

Ας δούμε όμως, τι ακριβώς συνέβη σ' αυτή τη μικρή «επανάσταση του Φλεβάρη», που είχε για επίκεντρο την πλατεία της όπερας του Γιεριβάν.

Πριν απ' όλα, αυτό που εντυπωσιάζει είναι το μέγεθος του λαϊκού ξεσηκωμού. Από τη μια μέρα στην άλλη, περάσαμε από τις μερικές εκατοντάδες ή, έστω, χιλιάδες διαδηλωτές, στην κινητοποίηση διαρκείας πολλών εκατομμυρίων! Πρόκειται για ένα φαινόμενο που δεν έχουμε συνήθεισε να βλέπουμε στη Δύση, με εξαίρεση τρεις ή τέσσερις σύντομες περιόδους επαναστατικών σπασμών σ' έναν αιώνα. Αντίθετα, στον κόσμο του υπαρκτού σοσιαλισμού, αυτές οι «αιφνίδιες» μαζικές εξεγέρσεις είναι πολύ πιο συχνές (Ανατολική Γερμανία το 1953, Ουγγαρία και Πολωνία το 1956, Τσεχοσλοβακία το 1968, Πολωνία το 1970 και 1980). Να λοιπόν που, έστω και με τη βοήθεια της απλής στατιστικής, είναι δυνατό να καταλήξουμε σ' έ-

να πρώτο συμπέρασμα: οι επαναστατικές κρίσεις είναι πολύ πιο συχνές στην Ανατολή παρά στη Δύση!

Δεν πρόκειται για μια απλή σύμπτωση. Αυτό που προκαλεί αυτή την ταχύτατη μετεξέλιξη των πιο στοιχειωδών και φαινομενικά ανώδυνων κινητοποιήσεων σε λαϊκούς ξεσηκωμούς, που βάζουν —έμμεσα ή άμεσα— το ζήτημα της δημιουργίας μιας εναλλακτικής εξουσίας, είναι η παντελής απουσία οποιωνδήποτε ασφαλιστικών δικλίδων. Είναι η αδυναμία του καθεστώτος να επιτρέψει την ύπαρξη και της παραμικρής διαμεσολάβησης ανάμεσα σ' αυτό και την κοινωνία, πράγμα που το φέρνει αυτόματα αντιμέτωπο με κάθε αίτημα (οικονομικό, θεσμικό, κοινωνικό, οικολογικό ή εθνικό) των υπηκόων του.

Αυτή η «ιδιοτυπία» των κοινωνιών του υπαρκτού σοσιαλισμού (που είναι καθοριστικής σημασίας για την πρόβλεψη και την κατανόηση των ρυθμών ανάπτυξης της κρίσης τους) επιβεβαιώθηκε, για μια ακόμα φορά στην περίπτωση των κινητοποιήσεων στη Σοβιετική Αρμενία. Όμως, ας μη νομιστεί ότι όλοι αυτοί οι εκατοντάδες χιλιάδες οργανωμένοι και πειθαρχημένοι διαδηλωτές έπεσαν από τον ουρανό. Δεν επρόκειτο για... κεραυνό εν αιθρία.

Και σ' αυτό το σημείο φτάνουμε στο δεύτερο μεγάλο δίδαγμα των πρόσφατων εξελίξεων: ήταν δεκάδες οι μικρές και μεγάλες ανεξάρτητες πολιτικές και οικολογικές οργανώσεις που προετοιμάσαν για μήνες το έδαφος για να καταλήξουμε τελικά στη λαϊκή έκρηξη του Φλεβάρη! Για παράδειγμα, το οικολογικό κίνημα στην Αρμενία (τη σοβιετική δημο-

κρατία με τα περισσότερα περιβαλλοντικά προβλήματα και τη μεγαλύτερη ατμοσφαιρική ρύπανση στο Γιεριβάν) κατέβαζε χιλιάδες διαδηλωτές στους δρόμους τουλάχιστον μια φορά την εβδομάδα και για πολλούς μήνες! Ταυτόχρονα, ανθούσαν ποικίλες πολιτιστικές ανεξάρτητες ομάδες, ενώ έκαναν όλο και πιο έντονη την παρουσία τους οι πιο καθαρόαιμες πολιτικοεθνικές οργανώσεις με τα πιο ριζοσπαστικά αιτήματα (με κυριότερη την Ένωση για την Εθνική Αυτοδιάθεση του Παρούσι Αϊρκιάν). Και όπως ήταν φυσικό, όλη αυτή η κοινωνική αναταραχή δεν άργησε να συνδυαστεί με μια πρωτοφανή κρίση του τοπικού κομματικού μηχανισμού. Μόλις πριν από δύο μήνες, ο Γ.Γ. του Κ.Κ. Αρμενίας Καρέλ Ντερμιτζιάν (η «αυλή» του δέχονταν τις σφοδρές και δημόσιες επικρίσεις του ανώτερου στελέχους Χατσατριάν, του επιλεγόμενου και «Αρμένη Γέλτσιν»...

Κι ας έρθουμε τώρα στις ίδιες τις κινητοποιήσεις. Παρ' όλο που οι πληροφορίες είναι πάντα αποσπασματικές, μπορούμε ήδη να μιλήσουμε (όπως εξάλλου και οι πιο έγκυροι ξένοι ανταποκριτές στη Μόσχα) για ένα αληθινό «πυκνό δίκτυο σοβιέτ» (συμβουλίων) που έκαναν τη ραχοκοκαλιά του λαϊκού ξεσηκωμού! Αυτές οι «οργανωτικές επιτροπές» («τα μικρά σοβιέτ») συσπειρώσαν στις τάξεις τους σχεδόν όλο τον πληθυσμό, από τους φοιτητές που πρωτοστάτησαν έως τους παλαιμάχους του Αφγανιστάν που απειλήσαν να στείλουν στη Μόσχα τα μετάλλια και τα ξύλινα πόδια τους! Κι όπως θα έπρεπε να αναμένεται, αυτή η τόσο μαζική και δημοκρατική οργάνωση ανέδειξε τελικά μια κεν-

τρική οργανωτική επιτροπή που συνεδρίαζε καθημερινά και αποτελούνταν από —ούτε λίγο ούτε πολύ— 1.800 μέλη!!

Και το κόμμα; Οι «αρχές»; Πώς αντέδρασαν μπροστά σ' αυτό τον κοινωνικό σεισμό; Αντίθετα απ' ό,τι θα πίστευαν οι γνώστοί μας υπέρμαχοι της «μονολιθικότητας» του σοβιετικού κομματικού μηχανισμού, το αρμένικο Κ.Κ. προτίμησε να κατέβει κι αυτό στους δρόμους, παρά να χάσει την αξιοπιστία που του απομένει. Το φαινόμενο είναι μεν σπάνιο, αλλά όχι και μοναδικό — βλέπε Ουγγαρία το 1956, Τσεχοσλοβακία το 1968.

Ενδιαφέρον όμως παρουσιάζει και η ανίχνευση των πολιτικών δυνάμεων που μπήκαν επικεφαλής των διαδηλώσεων ή τουλάχιστον έπαιξαν έναν αξιοπρόσεκτο ρόλο. Σύμφωνα με όλες τις υπάρχουσες πληροφορίες, η οργάνωση του Αϊρκιάν κατάφερε, παρά τη μικρή αριθμητική της δύναμη, να αναγνωριστεί από τα πλήθη σάν η πρωτοπορία τους. Είναι κι αυτό ένα φαινόμενο που χαρακτηρίζει τις επαναστατικές περιόδους... Όσο για τον ίδιο τον Αϊρκιάν, που έχει περάσει σχεδόν είκοσι χρόνια(!) σε φυλακές και εξορίες, ήταν και είναι η ώρα της δικαίωσης μιας ζωής γεμάτης αγώνες!

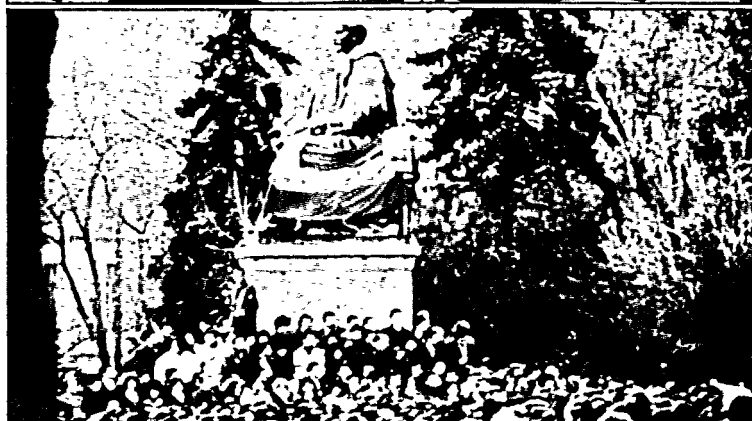
Όλοι οι αυτόπτες μάρτυρες του «αρμένικου Φλεβάρη» συμφώνησαν πως όλες οι λαϊκές κινητοποιήσεις συνδύασαν την ατμόσφαιρα χαράς και πανηγυριού, που θύμιζε το γαλλικό Μάη του '68, με μια πρωτοφανή πειθαρχία, που οφειλόταν στην αυτοοργάνωση και την πολιτική ωριμότητα των διαδηλωτών. Σε τι όμως οφείλεται π.χ. η εκπληκτική αποχή εκατοντάδων χιλιάδων απεργών

και διαδηλωτών από την κατάναλωση βότκας; Μα, απλούστατα, στον τρόπο οργάνωσής τους, στην ίδια τη δημοκρατική λειτουργία του κινήματός τους! Να λοιπόν που ακόμα και η απαγόρευση του αλκοολισμού —αυτής της μεγαλύτερης μάστιγας της σοβιετικής κοινωνίας— δεν είναι υπόθεση κάποιων δρακόντεινων διοικητικών μέτρων, αλλά σχετίζεται άμεσα με την απελευθέρωση των πολιτών από την καθημερινή αλλοτρίωση και μιζέρια που προκαλεί η εξατομίκευσή τους...

Το εκρηκτικό Εθνικό Ζήτημα

Υπάρχει όμως και το πολιτικό περιεχόμενο του «αρμένικου Φλεβάρη». Κατ' αρχήν, αφελής όποιος νομίζει ότι όλα αυτά προκλήθηκαν από μια απλή εδαφική διαφορά μεταξύ Αρμενίων και Αζερμπαϊτζανών. Πέρα από το συγκεκριμένο (και ζωτικής σημασίας) ζήτημα της επιστροφής στην Αρμενία της περιοχής του ορεινού Καραμπάχ, υπάρχει η ίδια η τραγική περιπέτεια της επανάστασης του 1917. Όπως και στην περίπτωση των Τατάρων, των Ποντίων της ΕΣΣΔ ή ακόμα και των πληθυσμών των χωρών της Βαλτικής, έτσι κι εδώ, στην αφετηρία των σημερινών και χτεσινών δεινών υπάρχει ο σταλινισμός και ο ίδιος ο Ιωσήφ Στάλιν. Όταν οι Αρμένιοι διαδηλωτές και οι οργανώσεις τους ζητούν την επιστροφή στις κατάκτησεις των πρώτων μετεπαναστατικών χρόνων, δεν το κάνουν για αφηρημένους «ιδεολογικούς» λόγους. Το κάνουν επειδή το ορεινό Καραμπάχ (που είναι το λίκνο του αρμένικου έθνους) είχε αποδοθεί στη Σοβιετική Δημοκρατία της Αρμενίας στις 12 Ιουνίου του 1921 με απόφαση του Π.Γ. της Υπερκαυκασίας που έφερε τις υπογραφές του Κίρωφ, του Ορτζονικίτζε και του Παριμάνωφ! Και η αλλεργία που νιώθουν για το σταλινισμό οφείλεται μεταξύ άλλων —όπως π.χ. στη φοβερή σφαγή όλων των Αρμενίων μολοσεβίκων στη δεκαετία του 1930— και στο γεγονός ότι, εντελώς πρᾶξικοπηματικά, ο Στάλιν ανέτρεψε αυτή την απόφαση μόλις 23 μέρες αργότερα (5 Ιουλίου 1921) με την ιδιότητα του Λαϊκού Επιτρόπου για τις Εθνότητες!

Τι έκανε όμως τον Στάλιν να μεταβάλει το ορεινό Καραμπάχ από «αναφαίρετο τμήμα της Σοβιετικής Δημοκρατίας της Αρμενίας» (κατά την απόφαση του Κίρωφ) σε μόνιμο σημείο τριβής στις σχέσεις Αρμενίων και Αζερμπαϊτζανών;

Από πρώτη άποψη, δεν υπάρχει κανένα κίνητρο. Ωστόσο, η ιστορική έρευνα αποδειχνει ότι σ' αυτή την «ακατανόητη» πράξη ενυπάρχουν ήδη σε εμβρυακή μορφή όλα τα στοιχεία της κατόπιν αγριοανθρωπικής πολιτικής του. Κατ' αρχήν, υπάρχει η διαρκής επιδίωξή του να επιβάλει την κυριαρχία της εξουσίας μέσα από την εφαρμογή της αρχής του «διαίρει και βασίλευε». Υπάρχει η ίδια περιφρόνηση προς τα εθνικά αισθήματα των διάφορων εθνοτήτων που επέδειξε (σχεδόν ταυτόχρονα) και στην περίπτωση των Γεωργιανών κομμουνιστών. Τέλος, και ίσως σημαντικότερο, υπάρχει σε μικρογραφία η περίφημη «θεωρία» του για τις επαναστατικές αρετές των λεγόμενων εθνικών αστικών τάξεων, που προκάλεσε τόσες καταστροφές στις κατοπινές δεκαετίες. Στην προκειμένη περίπτωση, το ορεινό Καραμπάχ (καθώς και η άλλη αρμενική επαρχία του Καχίτσεβάν) απο-

χωρίστηκαν από την Αρμενία μετά από απαίτηση του Κεμάλ Ατατούρκ, που δεν ήθελε με τίποτα μια ισχυρή Σοβιετική Αρμενία στα σύνορά του!! Για τα ωραία «αντιιμπεριαλιστικά» μάτια του Κεμάλ —που την ίδια ώρα φουντάριζε στο Βόσπορο τους δικούς του κομμουνιστές— το ορεινό Καραμπάχ και ο αρμένικος πληθυσμός του αποδόθηκαν λοιπόν στο Αζερμπαϊτζάν... Οι «άτακτοι» Αρμένιοι έπρεπε να τιμωρηθούν.

Το σημερινό εκρηκτικό εθνικό ζήτημα είναι βέβαια κληρονομία του παρελθόντος, όπως τονίζει τον τελευταίο καιρό ο Μιχαήλ Γκορμπατσόφ. Ωστόσο, η οξύτητά του δεν μπορεί να εξηγηθεί μόνον από τον περίφημο μεγαλωρωσικό σωβινισμό του δικτάτορα και των επιγόνων του. Στην πραγματικότητα, αποκαλύπτει με τον πιο γλαφυρό τρόπο την αποτυχία της γραφειοκρατίας και του υπαρκτού σοσιαλισμού της να αμβλύνουν τις παραδοσιακές εθνικές αντιθέ-

σεις των λαών της τσαρικής αυτοκρατορίας μέσα από την οικοδόμηση μιας πιο διεθνιστικής κοινωνίας. Για ποιον όμως «διεθνισμό» μπορούμε να μιλάμε, όταν επί δεκαετίες η μόνιμη τακτική των αρχόντων του Κρεμλίνου ήταν να «τιμωρούν» ολόκληρους λαούς με ομαδικές εκτοπίσεις και γενοκτονίες; Όταν η πιο δοκιμασμένη μέθοδος που χρησιμοποιούσαν για να δικαιολογήσουν τις αποτυχίες τους ήταν να εφευρίσκουν αποδιοπομπαίους τράγους; Σε τελευταία ανάλυση, ποιος μπορεί να είναι ο απολογισμός αυτής της γραφειοκρατίας, όταν λίγο πριν το 2000 ξαναζούμε τα φοβερά πογκρόμ του καιρού των Τσάρων, όχι μόνο στο μακρινό Σουμγκάιτ και το Μπακού, αλλά και στο κέντρο της Μόσχας;

Παρ' όλο ότι εδώ και δυο χρόνια είχαμε εντοπίσει επανειλημμένα στο εθνικό ζήτημα την κυριότερη εστία ανάφλεξης της σοβιετικής κοινωνίας (κάνοντας μάλιστα ιδιαίτερη αναφορά στο αρμενικό πρόβλημα), οφείλουμε να ομολογήσουμε ότι μέχρι πριν λίγες βδομάδες εκτιμούσαμε πως οι αποφασιστικές εξελίξεις θα συνέβαιναν στην ΕΣΣΔ με την ευκαιρία της Πανσοβιετικής (έκτακτης) Διάσκεψης στις 28 Ιουνίου. Εξακολουθούμε να πιστεύουμε στην τεράστια σημασία αυτής της Διάσκεψης για την πορεία που θα ακολουθήσουν οι προσεχείς εξελίξεις. Ωστόσο, δεν μπορούμε παρά να διαπιστώσουμε ότι το σοβιετικό κοινωνικό και πολιτικό σκηνικό αλλάζει τώρα τελευταία τόσο γρήγορα, ώστε να μην είναι πια δυνατό να γίνει η παραμικρή πρόβλεψη ακόμα και για το τι θα συμβεί την επόμενη βδομάδα. Τα πάντα είναι πια δυνατά! Η μέχρι προ τινος «ακίνητη», αποτελεσματική κοινωνία —όπως επίσης και οι άλλες χώρες της Ανατολικής Ευρώπης— δείχνει τώρα πως θέλει να κερδίσει το χαμένο καιρό, να ζήσει μέσα σε λίγους μήνες τις εμπειρίες που εμείς στη Δυτική Ευρώπη ζούμε μέσα σε πολλές δεκαετίες.

Να λοιπόν που τα γεγονότα πάνε πολύ πιο γρήγορα απ' ό,τι νομίζαμε και μας γλιτώνουν από τον κόπο να κάνουμε κάποια πρόβλεψη. Τώρα πρόκειται για διαπίστωση: όλες αυτές οι αλληπάλληλες σεισμικές δονήσεις, που αυξάνονται με γεωμετρική πρόοδο, δεν μπορεί να είναι ούτε τυχαίες ούτε απλές συμπτώσεις. Μάλλον αναγγέλλουν το μεγάλο σεισμό που δεν είναι πια μακριά μας...

Γιώργος ΜΗΤΡΑΛΙΑΣ

ΣΧΟΛΙΑ

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

■ **Ανταλλαγές:** Ως τώρα είχαμε τους λογιής λογιής καλλιτέχνες, ηθοποιούς, τραγουδιστές που χτυπούσαν πολιτικές καριέρες, ιδίως στο χώρο της αυτοδιοίκησης. Να όμως που τα πράγματα αντιστρέφονται: Ο κ. Παλαιοκρασάς της ΝΔ, βουλευτής Κυκλάδων, αποφάσισε για πρώτη φορά να εκτεθεί και στην Αθήνα, μέσω των ζωγραφικών του έργων. Η απόφαση αυτή του χαρακτηρισμένου ως *κατεξοχήν τεχνοκράτη* πολιτικού δεν έγινε πάντως για να ανταποδώσει τα ίσα στους καλλιτέχνες που λυμαινούνται το χώρο της πολιτικής. Όπως (ίσως αυτοκριτικά;) δηλώνει, «η ζωγραφική μου δίνει το εντονότερο συναίσθημα της δημιουργίας».

Από την έκθεση λείπει η «φωβ» περίοδος: «Στα πέμπτα του γενέθλια... ξαπλωμένος μπρούμυτα και βγάζοντας διάφορες κραυγές σχετικές με το θέμα που ζωγράφιζα, 'δημιούργησα' τα πρώτα μου έργα. σώζεται κανένα από τα έργα εκείνης της εποχής». Παρουσιάζονται αντ'

αυτού ακουαρέλλες και αφηρημένες συνθέσεις που συχνά «αντανakλούν και στιγμές συγκρούσεων ή αγώνων. Δένουν έτσι με τις πολιτικές ανησυχίες και αναζητήσεις μου». Πολιτικοποιημένη τέχνη.

Ποιος τον θυμάται;

«Επιστροφή του Οδυσσέα», «36 ελληνικοί χοροί», «σουίτες», μερικά απ' τα έργα για ορχήστρα που έγραψε ο Ν. Σκαλκώτας. Η δημιουργικότητά του δεν περιορίστηκε μόνο στη σύνθεση έργων για ορχήστρα ή μουσική μπαλέτου και δωματίου, αλλά έχει να παρουσιάσει και ένα σημαντικό συγγραφικό έργο, καταθέτοντας ό,τι πιο πρωτοποριακό μουσικά έχει να επιδείξει η εποχή του μεσοπολέμου.

Αφορμή για αυτή την αναφορά στάθηκε ένα τυχαίο γεγονός που δεν έχει να κάνει με τα ετήσια πολιτιστικά μνημόσυνα που οργανώνουν κάθε τόσο οι τυμβωρύχοι της τέχνης ανακαλύπτοντας ξαφνικά τη

μεγαλοφυΐα του ενός ή του άλλου πνευματικού ανθρώπου στα εκάστοτε μουσικά στέκια της πρωτεύουσας, αλλά με την παρατήρησή μου στα κουδούνια μιας πολυκατοικίας της οδού Καλλιδρομίου του ονόματος Σκαλκώτα. Πραγματικά εκεί ζει σήμερα εγκαταλειμμένη η 80χρονη χήρα του Έλληνα μουσουργού, ξεχασμένη απ' την πολιτεία του θεάματος ανάμεσα σε μνημες και εικόνες από ένα λαμπρό παρελθόν ενός ανθρώπου, που είχε την «τύχη» να πεθάνει σαν δεύτερο βιολί της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών και την ατυχία να έχει δάσκαλο στο δωδεκαφθογγισμό τον Άρνολντ Σάινμπεργκ. Δ.Π.

Ωραία ραδιόφωνα, ωραιές κυρίες!

Νύχτες μαγικές στο Intercontinental! Πλούσιο καλλιτεχνικό πρόγραμμα, λαμπερές παρουσίες, φώτα πολλά! Μετά από αρκετά χρόνια η διοργάνωση των καλλιστείων άλλαξε χέρια. Τώρα, είναι το περιοδικό «Ντισκομόδα IN» που ανακήρυξε τη βασιλίσσα της ομορφιάς! Κοντά μας σ' αυτή την υπέροχη βραδιά, γνωστοί κοσμικοί, αστέρες του πενταγράμμου και του θεάματος. «Και μια πανέμορφη, πανύψηλη Τουρκάλα (1.84μ.) η Σιμπέλ Τζιραγιάλη, που εξελέγη το περασμένο καλοκαίρι IN

Μανεκέν Ευρώπη 1987»! Ψώνιο!

Ο κόσμος παίζει το παιχνίδι του. Ζυγίζει, μετράει, προκρίνει τις υποψήφιες. Η νικήτρια δηλώνει ότι «θα δουλέψει σκληρά για να τιμήσει και το περιοδικό με τον τίτλο αυτό και τον εαυτό της». Τη ραδιοφωνική αναμετάδοση του γεγονότος (αφού οι «πρασινοφρουροί» το κόψανε από τα κρατικά κανάλια) είχε αναλάβει ο «984». Να! Εκείνος ο σταθμός που διαμαρτύρεται γιατί τον λένε «δεξιό»! Μετά τους πολιτικούς αρχηγούς και τους γνωστούς ηθοποιούς,

αποφάσισε να ρίξει στην αρένα της ακροαστικότητας ένα καινούργιο χαρτί: Ψυχαγωγία για τις μάζες! Κρίμα που δεν είναι ακόμη τηλεοπτικό κανάλι. Το θέαμα θα ήταν βασιλικό!

Αλλά κάπου σκάλωσαν τα πράγματα. Λίγες μέρες πριν τα καλλιστεία, σε σχετικό γκάλοπ, 17 στους 20 ακροατές δήλωσαν κατά της διοργάνωσης. Οι ίδιοι οι συντελεστές του σταθμού έμοιαζαν φανερά αμήχανοι. Είναι και που τα καλλιστεία τελειώνουν ξημερώματα 8

Μαρτίου, την «Ημέρα της Γυναίκας»! Στο τέλος ένας μόνο δημοσιογράφος (κι αυτός με βαριά καρδιά) στάλθηκε στην εκδήλωση! Μετέδωσε πολύ συνοπτικά τα αποτελέσματα, δηλώνοντας τη διαφωνία του με το θεσμό, και αποχώρησε αξιοπρεπώς, σώζοντας τα προσχήματα. Παρά λίγο όλη η ιστορία να 'ρθει τελικά ανάποδα. Ο κόσμος δεν φαίνεται δυστυχώς να τέρπεται τόσο εύκολα. Η ώρα του Berlusconi ίσως θα πρέπει να περιμένει λίγο ακόμα!

Χ. ΜΟΣ.

Jazz, μύθος και πραγματικότητα

Πέρασαν κιάλας 10 χρόνια αφότου κυκλοφόρησε στα τέλη του '77 ένα ασπρόμαυτο ισχνό περιοδικό με την επωνυμία Jazz. Οι λιγοστοί τότε φίλοι της αποκτούσαν ένα βήμα αναφοράς και έκφρασης που ερχόταν να προστεθεί στη φτωχή για την εποχή δισκογραφία, στην ύπαρξη ενός ή δύο μουσικών χώρων και στις ραδιοφωνικές αναφορές από ανάλογες εκπομπές, όπως και στις ελάχιστες μετακλήσεις ξένων μουσικών που εμφανίζονταν κύρια στο ένα απ' τα δύο Jazz Club.

Από τότε μέχρι σήμερα σίγουρα πολλά άλλαξαν προς όφελος της αυτοσχεδιαζόμενης δημιουργίας σύγχρονης μουσικής, όπως καθιερώθηκε κάπως επιστημονικά να ονομάζεται η Jazz αλλά και όλες οι σύγχρονες μουσικές γλώσσες που δομικά και μορφολογικά έχουν σχέση μαζί της.

Στις μέρες μας υπάρχει μια πλούσια δισκογραφία, ίσως κάπως απρόσιτη οικονομικά, αλλά μην ξεχνάμε ότι το 90% της παραγωγής είναι ει-

σαγωγές. Οι συναυλίες κάθε χρόνο πληθαίνουν και εκτός του καλοκαιρινού οργανισμού στα πλαίσια του Φεστιβάλ Αθηνών, έχουμε σε μόνιμη σχεδόν βάση το φεστιβάλ Praxis του Φλεβάρη - Μάρτη, τις εμφανίσεις εφέτος στο Ρόδο σπουδαίων μουσικών, τις ραδιοφωνικές εκπομπές Jazz, καθώς και κάποιες σποραδικές σχετικές τηλεοπτικές σειρές. Έτσι, βλέποντας προς τα πίσω, διαπιστώνουμε ότι πέρασαν απ' την Ελλάδα οι D. Gordon, S. Rivers, K. Jarett, D. Richmond, A. Braxton, Mc Coy Tyner και άλλοι πολλοί σπουδαίοι μουσικοί.

Όλα αυτά συνέβαλαν, τελικά, στο να τροποποιηθεί η εντύπωση που είχε ο κόσμος ότι αυτό το μουσικό είδος που παίζουν κάποιοι μαύροι και ενίοτε λευκοί καλλιτέχνες δεν είναι μουσική φαγητού ή ηρεμίας ούτε κοινωνικής ευφορίας, αλλά μια γροθιά στο στομάχι της Ευρώπης και της Αμερικής απ' τη Μαύρη Ήπειρο.

Δημήτρης ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ

■ Δυο μήνες πέρασαν και η υπόθεση των κρατικών βραβείων κινηματογράφου μοιάζει να έχει ξεχαστεί. Οι απειλούμενες προσφυγές σκηνοθετών στο Συμβούλιο Επικρατείας για την ανατροπή των αποφάσεων του ΥΠΠΟ είναι άγνωστο αν τελικά έγιναν και μόνο η Εταιρεία Σκηνοθετών επιμένει — σαν να μη συνέβη τίποτα — ότι τα χρήματα των βραβείων δεν φτάνουν στους δικαιούχους τους.

Όλ' αυτά στην επιφάνεια. Και από κάτω; Από κάτω — πάντα! — βρίσκεται η αδιαφορία όλων των «αρμόδιων υπευθύνων» για κάποιους που το ζήτημα τους καίει. Ο λόγος για τους δημιουργούς των ταινιών μικρού μήκους και, πιο συγκεκριμένα, για εκείνους που διάβασαν στις εφημερίδες πως προτάθηκαν για βράβευση.

Στη συνεδρίαση των δύο επιτροπών για τις βραβεύσεις και λίγο πριν τις οριστικές αποφάσεις, κάποιοι επικαλέστηκαν ζήτημα απαρτίας και η συνεδρίαση διακόπηκε.

Κάποιες επόμενες συνεδριάσεις δεν πραγματοποιήθηκαν και, τέλος, έληξε ο χρόνος ισχύος του γνωμοδοτικού συμβουλίου.

Το μόνο που απέμεινε σήμερα είναι η αγώνια και το άγχος των δημιουργών των ταινιών μικρού μήκους μαζί με τις ανάγκες εξόφλησης χρεών, που βέβαια δεν συνηθίζουν να περιμένουν το ξύπνημα των συμβουλίων. Και φυσικά και οι διακηρύξεις όλων — παλαιότερων καλλιτεχνών και πολιτείας — για προστασία, βοήθεια και στήριξη προς τους νέους.

Ποιος θα μας σώσει απ' τους στοργικούς προστάτες;

ΔΡΩΜΕΝΑ '88

ή κάνει το καλό και ριξ' το στο γιαλό...

Τα φεστιβάλ είναι οπωσδήποτε πολύ ωραίο πράγμα, κι ο κόσμος χαίρεται, κι οι διοργανωτές χαίρονται κι αυτοί γιατί και έργο πραγματοποιούν και χαιρούν της γενικής εκτίμησης! Βέβαια όλ' αυτά συνδυάζονται και με λίγη τουριστική κίνηση, οπότε ιδανικότερος χρόνος για την πραγματοποίησή τους είναι το καλοκαίρι, βλέπε Φεστιβάλ Αθηνών, Πάτρας κ.λπ. Έτσι ο χειμώνας μένει απελπιστικά φτωχός.

Ίσως αυτά σκέφτηκε ο υπεύθυνος του Δήμου Αθηναίων, Σταύρος Ξαρχάκος, κι αποφάσισε να ξεστάνει τις κρύες μέρες του Φλεβάρη.

Διοργάνωσε λοιπόν μια ομάδα εκδηλώσεων με τίτλο «Δρώμενα '88», κυρίως με μουσική, καλύπτοντας ένα αρκετά μεγάλο φάσμα, από δημοτική έως ηλεκτρονική μουσική. Και με μια φανερή προσπάθεια οι συμμετοχές να μη στηρίζονται στην εμπορικότητα, αλλά στην ποιότητα ή την ιδιαιτερότητά τους.

Μέχρι στιγμής όλα καλά και μπράβο στον κ. Ξαρχάκο. Οι εκδηλώσεις έγιναν, οι μουσικοί βρήκαν ένα χώρο να εκφραστούν και στο κάτω κάτω ενισχύθηκαν κι από ένα ποσό χρημάτων, που στο σύνολό του είναι σεβαστό.

Γι' αυτό όμως που πραγματικά αμφιβάλλω είναι για το αν έμαθε κανείς, εκτός από τους φίλους των συμμετεχόντων κι όσους περνούσαν τυχαία απ' έξω, ότι έγιναν περίπου... 50 εκδηλώσεις στη διάρκεια του Φλεβάρη, και μάλιστα όλες με κάποιο ειδικό ενδιαφέρον.

«Δρώμενα '88», κι ο νους μας πάει στη... «δράση»! Απαντώντες δημοσιεύσεις, συνεντεύξεις Τύπου, συζητήσεις κι ανακοινώσεις στο ραδιόφωνο, και χιλιάδες νεολαίοι του κ. Έμπερτ να κολλούν αφίσες για τον κ. Οικονομάκη που είχε την τιμή να συμμετέχει! Αυτά είναι υπερβολές, θα μου πείτε. Σύμφωνα. Αλλά μια ανακοίνωση στις εφημερίδες ήταν τόσο δύσκολο να μπει; Μια στοιχειώδης αφίσα που να πληροφορεί τους... ανυποψίαστους διαβάτες!

Ο δήμος αδιαφόρησε τελείως στο να κάνει γνωστές τις εκδηλώσεις του. Σε τέτοιο βαθμό, που νομίζω ότι κι οι ίδιοι οι υπεύθυνοι του δήμου τις αγνοούσαν!

Είναι χαρακτηριστικό ότι στις εκδηλώσεις, που τουλάχιστον έχω εγώ υπόψη μου, δεν υπήρχε ούτε ένας εκπρόσωπος των διοργανωτών να... καλησπερίσει τους μουσικούς.

Υποθέτω πως, αν οι τελευταίοι δεν πήγαιναν στις συναυλίες τους, κανείς δεν θα το έπαιρνε ειδηση!

Και δεν έφτανε το πέπλο της μυστικότητας που έριξε ο δήμος πάνω από τις εκδηλώσεις του, αλλά φρόντισε να τις κρύψει ακόμη καλύτερα κάνοντάς τες σε διάφορα απόμακρα πολιτιστικά κέντρα, στον Κολωνό, στα Πετράλωνα κ.λπ. ώστε ακόμα κι αυτοί που το μάθαιναν να μην μπορούν να έρθουν. Εκτός αν ο στόχος ήταν η ενίσχυση του πολιτιστικού επιπέδου της γειτονιάς.

Ευγενική σκέψη, αλλά όταν αυτό συνοδεύεται από παντελή έλλειψη διαφήμισης και έτσι στοιχειώδους πληροφόρησης μετατρέπεται σε άγριο νοσημόκοσμο των κατοίκων της γειτονιάς. Γιατί μπορεί η κυρά Μαρία να πάει ν' ακούσει, έτσι από μόνη της, τον Μίμη Πλέσσα που τον βλέπει και στην τηλεόραση, αλλά πώς έχουμε την απαίτηση να τρέξει στον Βαγγέλη Κατσούλη με τα συνθεσάιζερ του, ή το συγκρότημα μουσικής δωματίου «Νικόλαος Μάντζαρος»; Άμα θέλει ο δήμος να βάλει υψηλή κουλούρα στις γειτονιές, ας δημιουργήσει κάποιο ανάλογο κλίμα πρώτα, ώστε να ξέρουν οι άνθρωποι τι και γιατί πάνε να ακούσουν. Αλλιώς ας στείλει τους γνωστούς «δημοφιλείς» καλλιτέχνες, ώστε να είναι όλοι ευχαριστημένοι.

Το αποτέλεσμα ήταν, βέβαια, όσοι από τους συμμετέχοντες μουσικούς δεν ανήκαν στις φίρμες ή το είδος της μουσικής τους να μην είναι ιδιαίτερα πρόσφορο για λαϊκή κατανάλωση, να φωνάζουν φίλους και γνωστούς από διάφορα μέρη της Αθήνας, για να κατακτήσουν το πολιτιστικό κέντρο Πετράλων! Εκτός αν προτιμούσαν να παίζουν προ κενών καθισμάτων.

Το τρίπτυχο της κακής διοργάνωσης συμπλήρώσαν οι κακοί, από πλευράς ακουστικής, χώροι, οι κακές ηχητικές εγκαταστάσεις που, με την απουσία ηχολήπτη, μετατρέπονταν σε δραματικές και τα ακούρδια πιάνο του κ. Νάκα (τα 2 από τα 3 που υπήρχαν απλώς δεν παίζονταν), που όμως ήταν... ευγενική προσφορά!

Τόσοι κόποι λοιπόν, τόση φασαρία και τόσα λεφτά, με ποιο αποτέλεσμα; Τελικά αυτό που έμεινε ήταν η αμοιβή που πήραν... οι μουσικοί, που σε πολύ λίγες στιγμές αισθάνθηκαν ότι συμμετέχουν σ' ένα συνολικό πολιτιστικό γεγονός. Κάπως έτσι καλλιεργείται κι η ιδεολογία της «αρπαχτής»!

Ας με συγχωρέσει ο κ. Ξαρχάκος για την κριτική, όμως όλ' αυτά λέγονται γιατί έχουμε πραγματικά ανάγκη από πολιτιστικές εκδηλώσεις, ιδιαίτερα το χειμώνα που συνήθως τίποτα δεν γίνεται.

Όταν όμως αποφασίζουμε να την κάνουμε, ας την κάνουμε σωστά. Μόνο έτσι θα υπάρχει και νόημα και συνέχεια!

Δημήτρης ΟΙΚΟΝΟΜΑΚΗΣ

Μπουκόφσκι και αντεστραμμένα είδωλα

■ «Αυτός συμβολίζει, ό,τι σιχαίνομαι περισσότερο: την κάλπικη φαλλοκρατική ενέργεια», ωρύεται ο Χένρι Τσινάσκι, ήρωας της ταινίας Barfly, στη φίλη του Γουάνα, αφού αυτή τον έχει απατήσει με τον αντίζηλό του Έντι. Σε μια ταινία χαμηλού κόστους όπως του Μπάρμπετ Σρέντερ, τα πάντα είναι τοποθετημένα σε μία παρά-

δοξα σωστή θέση: ο αιώνιος τσαμπουκάς ανάμεσα στο διανοούμενο νεαρό Τσινάσκι και το σκληροτράχηλο μπάρμαν Έντι (που υποδύεται ο αδερφός του Σταλόνε) γίνεται, αντί για άσκοπη κίνηση απόγνωσης, ένα κωμικό εφέ που ανοίγει και κλείνει το χαλαρό κύκλο της πλοκής, η κλασική δύστοκία του ποιητή θεωρείται μια αβία-

στη πράξη, όπου ο εν τω γίνεσθαι δημιουργός δεν αγωνιά για το αποτέλεσμα της γραφής ούτε τρέχει πίσω από εκδότες, η καταρακωμένη μεσήλικη Γουάνα - Νταναγουέη που τη θρέφει (ή μάλλον την «ποτίζει» ο πλούσιος εραστής της, μια κι είναι πέρα από κάθε ελπίδα αλκοολική) δεν βγαίνει σαν πουτάνα, αλλά σαν κυριαρχημένο

θηλυκό που γυρεύει - δεν γυρεύει άντρα για μια νύχτα, ενώ το αλκοόλ, ο αθέατος σχεδόν πρωταγωνιστής, αντί για δηλητήριο του αίματος και αιτία μιας σειράς από κραιπάλες, χρησιμοποιείται σαν έξυπνο γκαγκ ή σαν καταλύτης μιας κωμικής ατμόσφαιρας, όλο αντεστραμμένα, αλλά εξαιρετικά, είδωλα.

ΓΟΥΝΤΣΤΟΚ ΚΑΙ ΡΟΔΟΝ

Άλβιν Λη Ο ρόκερ σαν αθλητής

■ «Ο έρωτας είναι μια πράξη χωρίς σημασία γιατί μπορεί να γίνεται επ' αόριστον», λέει ένας χαρακτήρας από το μυθιστόρημα του Άλφρεντ Ζαρρύ «Το Υπερ-αρσενικό», κι αν ο Άλβιν Λη, κιθαρίστας, τραγουδιστής και συνθέτης του ροκ από το Νότιγχαμ, που από το 1967 και μετά έγραψε ιστορία με το συγκρότημα που σχημάτισε τότε, τους Ten Years After, έκανε μια θεαματική ρητορική παραλλαγή το '88, θα έλεγε ότι το ροκ εντ ρολ είναι μια πράξη με σημασία γιατί μπορεί να γίνεται επ' άπειρον. Μόνο που σαν επαγγελματίας με συνείδηση των ορίων, αυτός ο πιο γνωστός γρήγορος κιθαρίστας, ίδιας κλίμακας με τους Χέντριξ και Κλάπτον, παρ' όλη τη λιγότερη σε σχέση με αυτούς έμπνευση, θα έπρεπε να έχει υπόψη του τον κίνδυνο που εγκυμονεί η παράτασή του speed, έστω κι αν είναι απόφια και χωρίς τις ενισχύσεις οποιουδήποτε ναρκωτικού (όπως δήλωσε στον Αλέξανδρο Γιώτη και στην Μπ. Τσουκαλά σε ραδιοφωνική συνέντευξη στα 98.4 FM, το να παίζει μουσική είναι γι' αυτόν natural high, κάτι σαν να κάνει σκι σε βουνοπλαγιές).

Η μεταφορά της προσπάθειας του ρόκερ, που αγωνίζεται να υπερβεί την αντοχή του και το χρόνο δίνοντάς τα όλα για την πρωτιά, θυμίζει κλασικό τύπο αθλητή με το τεράστιο άγχος του ρεκόρ.

Επειδή όμως θα ήταν άδικο να πούμε ότι μέσα στα χρόνια έχει γίνει κακός κιθαρίστας, σημειώνουμε μόνο πως είναι μάλλον κουραστικό, όχι για τον ίδιο, αλλά τουλάχιστον για το κοινό του να τον βλέπει σαν άλλο μαρathonοδρόμο με κιθάρα που δεν έχει δυστυχώς να αντιτάξει μουσικά τίποτα περισσότερο από την αναμφίβολη διαχρονική δεξιότητα μέσα στα 3 περίπου χρόνια που πέρασαν από τις πρώτες του εμφανίσεις στη Θεσσαλονίκη και στην Αθήνα στον κινηματογράφο «Όπερα».

Ίσως η φιγούρα του αθλητή να μην είναι και τόσο τυχαίο εύρημα για το μεσήλικα Λη, που τότε βγήκε στη σκηνή με παντελόνι τζόγκιν ενώ στο «Ρόδον» στις 26 και 27 Φεβρουαρίου διατηρούσε

τα αθλητικά του παπούτσια, το ροδαλό χρώμα του υγιούς Άγγλου και την καλή σωματική φόρμα. Αυτά όμως μαζί με ένα στάνταρ ρεπερτόριο ροκ-μπλουζ κομματιών δεν είναι αρκετά για να κρατήσουν το ενδιαφέρον αδιάπτωτο, όσο κι αν η φυσική κατάσταση και τα δοκιμασμένα τραγούδια είναι μια από τις δικλίδες ασφαλείας των παλαιμάχων και μια από τις απαιτήσεις της σόου μπίζνες.

Σαν μουσική βάση τώρα, ο Λη μας είπε παλιά ότι θεωρεί αξεπέραστο τον Τσακ Μπέρρι, αλλά, χωρίς διάθεση να επανέλθουμε στο ίδιο θέμα, μήπως το πάλοο κρασί ξεθυμαίνει κάποτε αντί να γίνεται καλύτερο, όσο κι η ανατροφοδότηση του περφόρμερ που δεν έχει νέο υλικό; Άραγε εκείνο το «τώρα

αφήστε με να σας πάω πίσω στο Γούντστοκ», που επαναλαμβάνει στα κονσέρτα του, δεν τον κάνει να νιώθει το βάρος των δεκαετιών, χωρίς —έστω— το θρυλικό «I'm Going Home» να ηχεί χειρότερο τη δισεκατομμύριοστή φορά που παίζεται σε ζωντανή εκτέλεση;

Είναι καλό να διατηρεί κάποιος ένα μάντζερ επί 20 χρόνια, όπως μας είπε ο ίδιος ο Τζων Χέμπερου, όταν τον ρωτήσαμε μετά την τωρινή δεύτερη συναυλία του Λη, όπως είναι καλό να διαπιστώνεις σαν θεατής ότι η απίθανη εκείνη σουφρωμένη γκριμάτσα που κάνει ο σολίστας από την εποχή του φιλμ «Γούντστοκ» δεν είναι μανιέρα αλλά αστραπιαίο αντανάκλαστικό. Από την άλλη μεριά, μήπως τα παντελόνια-καμπάνα, οι ίσιες κόκκινες φράντζες και τα ορθοπεδικά τσόκαρα στα οποία κατέληγε η στενή φιγούρα δεν θα 'ταν ακόμα καλύτερα αν είχαν κρυσταλλωθεί στο χρόνο χωρίς τις αέναες επαναλήψεις, έστω κι αν η ταχύτητα είναι από τις μεγαλύτερες ανθρώπινες αρετές; Ακόμα κι ο Αντρέ Μαρκέιγ, κεντρικός ήρωας του «Υπεραρσενικού», κήκε τελικά ζωντανός επειδή υπερτίμησε τις βιολογικές του δυνάμεις. Κι οι συνετοί αθλητές σταματούν να αντιμάχονται το Χρόνο, πριν τους μετατρέψει σε καρικατούρα του παλιού τους εαυτού.

Ιουλία ΠΑΛΛΙΔΗ

Τελικά ποιος ευθύνεται για όλα αυτά πέρα από τον «πολύ» Τσαρλς Μπουκόφσκι, που αποφασισμένος να κάνει μια θεαματική παρουσία σαν σεναριογράφος, πετυχαίνει ένα φλασμπάκ στη νεότητά του και αυτοβιογραφείται όχι σαν ξεπεσμένος «υπαρξιακός» ήρωας, αλλά σαν ανθρώπινος χαρακτήρας για τον οποίο οι υπερβολικοί χαρακτηρισμοί θα ήταν παρακινδυνευμένοι; Ο Μπάρμπιτ Σρέντερ δήλωσε για την ταινία του: «Το Barfly είναι μια κωμωδία. Το όραμα που έχει ο Μπουκόφσκι με τράβηξε. Είναι απεγνωσμένο και αστείο, κι αυτό είναι κάτι που οι Αμερικάνοι ίσως δεν θέλουν να βλέπουν». Αν όμως αυτοί δεν θέλουν να βλέπουν γενικά την άλλη όψη του αμερικάνικου ονείρου, άλλο τόσο ισχύει ότι κι οι Ευρωπαίοι υπερτίμησαν ή σμίκρυναν, ανάλογα, τον 68χρονο σήμερα ποιητή, ζωγράφο και πεζογράφο της Δυτικής Ακτής, με αποτέλεσμα τα βιβλία του να έχουν μεγαλύτερη απήχηση σε χώρες όπως η Γερμανία, όπου κυκλοφορεί σαν ζωντανός λογοτεχνικός θρύλος, παρά στις ΗΠΑ, όπου θεωρείται περιθωριακός και cult — κι ας μη φανταστεί κανείς ότι βρισκόμαστε αντιμέτωποι με ένα φαινόμενο «Χαμένης Γενιάς», τύπου Χέμινγουεϊ ή Φιτζέραλντ, άσχετο βέβαια αν οι σημερινοί εκδότες και βιβλιόκριτικοί πόνταραν με τον ίδιο τρόπο που ο πραγματικός Μπουκόφσκι ποντάρει στα άλογα του ιπποδρόμου και τελικά κέρδισαν.

Το θέμα όμως δεν είναι πόσο μεγάλος συγγραφέας είναι για τη Γηραιά Ήπειρο, όσο το πόσο χώρες που κατατράχονται από την ιδέα της αμαρτίας του σεξ και της ευτυχίας αιφνιδιάστηκαν, στάθηκαν ανίκανες να τη διαβάσουν με την απλότητα και την απογύμνωση που επιβάλλει το ίδιο το κείμενο και καθηλώθηκαν έτσι σε έναν ξεφτισμένο φαλλοκρατισμό και στο βύθισμα που προκαλεί το οινόπνευμα. Απόδειξη του πόσο λάθος είδαν οι ενοχοποιημένοι Ιταλοί το συγγραφέα στις αρχές της δεκαετίας του '80 είναι η κινηματογραφική εκδοχή που βαρύνει τον Μάρκο Φερέρι στις «Ερωτικές Ιστορίες Καθημερινής Τρέλας», όπου ο Μπεν Γκαζάρα-Μπουκόφσκι αργεί επικίνδυνα να εκτιμήσει τους θησαυρούς του πισινού της Ορνέλα Μούτι, με αποτέλεσμα όχι μόνο να αργήσει ο θεατής να μπει στο νόημα, αλλά τελικά να βαρεθεί μέχρι θανάτου, χωρίς να του επιτραπεί να πιει στάλα αλκοόλ μες στη σκοτεινή αίθουσα. Η ενοχή του μεσογειακού δεν είναι παρ' ό-

Ο Μίκι Ρουρκ (Χένρι Τσινάσκι) με το σεναριογράφο και πραγματικό ήρωα του «Barfly» Τσαρλς Μπουκόφσκι, στη διάρκεια των γυρισμάτων της ταινίας.

λα αυτά τόσο σημαντική όσο το πώς η Ευρώπη παρερμηνεύει συχνά την Αμερική επενδύοντάς τη με ένα μύθο βαριάς κι ασήκωτης αρρενωπότητας, τη στιγμή που αυτή η τελευταία ήταν μάλλον πιο ανάλαφρη, μποέμικη και τρεχαλητή — με λίγα λόγια, γεμάτη αφέλεια και χιούμορ, όπως η περίπτωση Τσαρλς Μπουκόφσκι. Μήπως όμως έτσι η σοφή Ευρώπη δεν πέφτει στην παγίδα του εξορκισμού των φαντασμάτων της; Μήπως τις τελευταίες δεκαετίες αρχίζει, εκτός από λαθεμένη φιλοαμερικανική διάθεση σε θέματα αισθητικά, να χάνει η ίδια και σε χιούμορ και σε φλέγμα;

Ας έρθουμε όμως σε πιο πρόσφατες πληροφορίες: ο Μπουκόφσκι, κριτικάροντας την κινηματογραφική του persona, τον Μίκι Ρουρκ, δήλωσε απλά και χωρίς απογοήτευση, «ο Μίκι είναι κάπως υπερβολικά Νεάντερταλ. Δεν πειράζει όμως. Αν και εγώ δεν ήμουν τόσο κακός» — εννοώντας

όχι την ηθοποιία του αναντίρρητα μεγάλου Ρουρκ αλλά ίσως το πόσο έντονα αυτός μπήκε στο πετσί του ρόλου έχοντας άλλους χαρακτηριστικούς γνώμονες. Ο αυτοβιογραφικός σεναριογράφος ήταν αυτός που αρνήθηκε να δοθεί ο ρόλος σε έναν κατώτερο ηθοποιό, τον Σον Πεν, γνωστό για τους αδρεναλικούς καβγάδες του και την άχρηστη βία με την οποία επιμένει να κατασκευάζει μύθο σαν νεόκοπος στάρ (αν και ήταν έτοιμος να παίξει το ρόλο του Χένρι με εξευτελιστική αμοιβή) με μόνη τη λογική ότι θα καταντούσε το φιλμ κλοτσοπατινάδα κι ο πρωταγωνιστής, από Αμερικάνος μποέμ αλήτης, ένα ακόμη σκληρό αντράκι του Χόλιγουντ.

Άραγε ποιες ενστάσεις θα μπορούσε να έχει ο μάλλον πιο έξυπνος κι από τα πιο έξυπνα γραπτά του Μπουκόφσκι αν είχε υπόψη του τι έμελλε να πάθει στα χέρια μιας σίγουρα δεινοπαθημένης γενιάς στη μακρινή Αθήνα στα τέ-

λη της δεκαετίας του '70 και στις αρχές του '80; Μιλάμε για τη γενιά που έκανε τον κόπο να τον περάσει μια ανάγνωση στα γρήγορα και να αρκεστεί να ενστερνιστεί το λάθος μύθο του macho που πίνει, γαμάει και ξερνάει (πότε άραγε πρόλαβαν να ανδρωθούν τα μαμόθρεφτα των προαστίων;) μετά μαζεύει τον εμετό του και τον μετατρέπει σε υπεραξία ρητορίας και παρακμιακής επαναστατικής διαλέκτου, την άλλη μέρα ακριβώς στη γνωστή πλατεία. Σίγουρα ήταν συχνά μια καταγραφή στον εγκέφαλο, παρά στην καθημερινή συμπεριφορά, που ήταν και είναι μετρημένη κι εξαργυρωμένη σε μόδα και στο «νόημα του στυλ», με τον ίδιο τρόπο που οι θαυμαστές των ροκ στάρ πηγαίνουν στις συναυλίες των ειδώλων τους ντυμένοι και βαμμένοι σαν κι αυτά. Οι κόπιες όμως παραμένουν κόπιες και τα είδωλα παγιδεύουν στον καθρέφτη χωρίς να εκπέμπουν.

Υπάρχουν πολλοί απ' αυτή τη γενιά που προσπαθούν ακόμη να πάρουν πτυχίο από τα μαρ εϊσπράττοντας το τίποτα από τα μαθήματα του αλκοόλ, της ανάτασης, του ντελρίου, του ξερατού και της αρπαχτής με γυναίκες κι άντρες, σήμερα που οι παλιές οργανώσεις δεν έχουν δρόμο γυρισμού, χωρίς καν να έχει βρεθεί το καινούργιο υποκατάστατο. Η λαϊκή κυνική παροιμία «Γιάννης κερνά, Γιάννης πίνει» δεν θα μπορούσε να έχει καλύτερη αντιστοιχία. Όπως ο Μπουκόφσκι θυμάται με τρυφερότητα και χιούμορ τα νιάτα του, εμείς θυμόμαστε με τρυφερότητα και σεβασμό προς την αιώνια νεότητα τα σπασίματα των πρώτων μπαρ των επαναστατών (δόξα και τίμη στον «Ιπποπόταμο») που ξαναεπισκεπτόμαστε με άλλα μυαλά ίσως, κάνοντας σκέψεις κάθε άλλο παρά μπουκοφσκικής καθημερινής τρέλας.

Επειδή πριν δέκα περίπου χρόνια ήταν η εποχή που τα πάντα όφειλαν να θρυμματιστούν πάση θυσία, ακόμα κι η ίδια η επαναστατικότητα, επειδή δεν είχε κανείς σχεδόν καταποντιστεί στις τοξίνες, άρα τα σπασίματα-θύελλες δεν ήταν χημική συνέπειά τους, επειδή σ' ένα άλλου είδους νοητικό νεφέλωμα τα πανεπιστήμια ήταν ισότιμα των μπαρ, ο ζεν πατέρας Μπουκόφσκι και να μας αντίκριζε δεν θα μας έκανε αυστηρή κριτική σαν άλλος στεγνός ινστρούκτορας. Το πολύ πολύ να έπνιγε τον πόνο του για τα παθήματα μιας εξαίσιας γενιάς, καταβάζοντας ένα ολόκληρο κασόνι αμερικάνικη μπίρα.

Ιουλία ΠΑΛΛΙΔΗ

Σε μια δύσκολη «Εποχή»

Βασίλης Παπαβασιλείου: Λουί Ζουβέ
Μάνια Παποδημητρίου: Κλαούντια (Ελβίρα)

ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ: Ας αρχίσουμε από την παράστασή σας που παίζεται αυτή την περίοδο στο θέατρο Κνωσός.

Βασίλης ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ: Το «Ζουβέ-Ελβίρα» δεν ήταν στο ρεπερτόριο που ανακοινώσαμε όταν ξεκινούσαμε το '86. Ήταν μια λύση ανάγκης, στην οποία οδηγηθήκαμε αναγκασμένοι να κάνουμε μια παράκαμψη από το ρεπερτόριο που είχαμε αναγγείλει. Κι αυτό για λόγους οικονομικούς και στέγης. Μια λύση ανάγκης, που ελπίζω όμως ότι οδήγησε σε ένα θέαμα που δεν σφραγίζεται από τα χαρακτηριστικά που έχουμε μάθει ότι συνοδεύουν τις αναγκαστικές κινήσεις συνήθως. Δηλαδή τη μιζέρια, κ.λπ. Κι αυτό γιατί υπήρξε αντικείμενο αγάπης, χωρίς κάτι τέτοιο να είναι περίεργο, μια και από ανάγκη οδηγείσαι στα πράγματα που αγαπάς.

■ **Ποια είναι η θέση του «Ζουβέ-Ελβίρα» στη μέχρι τώρα διαδρομή σας;**

— Το «Ζουβέ-Ελβίρα» παίρνει τη θέση του μέσα σε μία ακολουθία της δουλειάς της «Εποχής». Δηλαδή το πρώτο μας έργο, το «Καινούργιο σπίτι» του Γκολντόνι, ήταν μια συγκεκριμένη κατασκευή, δηλαδή ένα κείμενο φτιαγμένο με κάποιους δραματουργικούς κανόνες. Κατόπιν, η «Κλυταίμνηστρα» του Στάικου ήταν ένα κείμενο ανοιχτό, προβληματικό ως προς την υφή του. Και τώρα ένα υλικό που μπορείς να το χαρακτηρίσεις ντοκουμέντο, μπορείς επίσης να

το χαρακτηρίσεις δοκιμακό ως προς το περιεχόμενό του. Πιστεύω λοιπόν πως μ' αυτά τα τρία έργα αποτυπώνεται μια αίσθηση εξελικτικής πορείας της «Εποχής». Μάλιστα το «Ζουβέ-Ελβίρα» είναι ένας οριακός σταθμός. Είμαστε σε μια στιγμή άκρας αδυναμίας από άποψη προβλημάτων οικονομικών — και μόνο οικονομικών. Έπρεπε λοιπόν να αντιστρέψουμε την αδυναμία μας σε δύναμη, επειδή οι φτωχοί δεν δικαιούνται σε καμία περίπτωση να είναι μίζεροι. Γι' αυτό νομίζω ότι αυτό το θέαμα έχει μια σημασία πολλαπλή.

■ **Η σημασία που υπαινίσσεσαι αφορά ίσως και τη σημερινή κατάσταση του θεάτρου — ενταγμένου στην κοινωνία;**

— Τα μαθήματα του Ζουβέ γίνονται σε ατμόσφαιρα παραμονών της ναζιστικής κατοχής στο Παρίσι και κατόπιν στην αρχή της. Αυτό δίνει στο κείμενο μια διαχρονική επικαιρότητα, όσο κι αν αυτό ηχεί οξύμωρο. Μας δίνει το δικαίωμα να υπαινιχθούμε δημόσια ότι το θέατρο είναι μια τέχνη που γίνεται υπό συνθήκες πολιορκίας, απειλούμενη από κάποιο κακό. Είναι μια απειλούμενη τέχνη το θέατρο. Κι αυτό μας οδήγησε στην ανάγκη να δώσουμε μια μαρτυρία για το παρόν της θεατρικής τέχνης.

■ **Μήπως η επιλογή του «Ζουβέ-Ελβίρα» αποκαλύπτει αυτή καθεαυτή και ένα μέρος της φυσιογνωμίας της «Εποχής»;**

Ο Θεατρικός Οργανισμός ΕΠΟΧΗ είναι ένα από τα λίγα εκείνα σχήματα που, σε πείσμα των καιρών, επιμένουν να δημιουργούν με βάση τους δικούς τους όρους, έξω από τις λογικές μιας θεατρικής πράξης ως είδους καταναλώσιμου στα πλαίσια της αγοράς του θεάματος.

Για πρώτη φορά εμφανίστηκε το 1986 και αμέσως έδωσε δείγματα μιας ιδιαίτερης θεατρικής φυσιογνωμίας.

Με τη συνέντευξη που ακολουθεί με τον ηθοποιό και σκηνοθέτη Βασίλη Παπαβασιλείου, ιδρυτή της ΕΠΟΧΗΣ, επιχειρείται η σκιαγράφηση της φυσιογνωμίας του θιάσου.

— Νομίζω ότι το θέαμα αυτό ενέχει το χαρακτήρα μιας μαρτυρίας, μιας ομολογίας πίστης, αν θέλεις, στη δύναμη του θεάτρου να αντιμετωπίσει την δυσκολία του να υπάρχει. Κι αυτό έχει μεγάλη σημασία σήμερα που το θέατρο είναι σαν την Κλαούντια του «Ζουβέ-Ελβίρα», μια ηττημένη τέχνη. Μέσα σε έναν αιώνα κατέπεσε από την κατάσταση της θριαμβούσας τέχνης στην κατάσταση της περιθωριακής τέχνης. Σήμερα τη διασκέδαση των μαζών ή, καλύτερα, του εξοικειωμένου μαζανθρώπου την έχουν αναλάβει οι ηλεκτρονικές εικόνες. Λοιπόν, αυτή καθεαυτή η επιλογή του συγκεκριμένου κειμένου επαναλαμβάνω πως είναι μια ομολογία πίστης της «Εποχής» στη δύναμη του θεάτρου, εφόσον ξαναδεχτεί να πάρει το δρόμο της διεκδίκησης της ιδιαιτερότητάς του μέσα στον ωρυμαγμό της κυριαρχίας των ηλεκτρονικών μέσων.

■ **Το «Ζουβέ-Ελβίρα» φέρνει στην επιφάνεια και κάτι άλλο. Την παράδοση των μεγάλων δασκάλων του θεάτρου. Μια παράδοση που σήμερα έχει εκλείψει.**

— Σε μια κοινωνία ηττημένη από άποψη παραγωγική - δημιουργική, σε μια κοινωνία καταναλωτών προϊόντων παραγομένων αλλού, που δε θα μπορεί αύριο να παράγει ούτε μια καρφίτσα, οι δάσκαλοι δεν έχουν λόγο ύπαρξης. Δεν πρέπει κανείς να εκπλήσσεται. Γιατί η ελληνική κοινωνία, όπως φτιάχτηκε, δεν τους χρειάζεται.

Δεν ξέρει τι να κάνει την έννοια και την πράξη της μαθητείας, σε κανένα επίπεδο. Είμαστε εννέα εκατομμύρια και τα οκτώμισι ζούμε με όνειρα ατομικής δόξας, σε επίπεδο κοιμόμαστε ανώνυμοι και ξυπνάμε διάσημοι. Χωρίς καμία κουλτούρα της πορείας, χωρίς καμία κοινωνική παιδεία που να πριμοδοτεί τον ίδιο τον αγώνα. Ας μην εκπλησσομάστε λοιπόν για την απουσία δασκάλων. Δεν τους χρειαζόμαστε, γι' αυτό και δεν τους έχουμε.

■ **Με τις τρεις παραστάσεις, βλέπει κανείς μια ειδική σχέση του θιάσου με το κείμενο. Δηλαδή φορές και της ίδιας της σκηνοθεσίας παρουσιάζεται ο λόγος.**

— Στην περίπτωση του Γκολντόνι είχαμε ένα κείμενο που είχε το χαρακτήρα ενός κώδικα θεατρικά μυθιστορηματικού, όπου πάνω σ' αυτόν εμείς δημιουργήσαμε έναν άλλο κώδικα, σχολιαστικό. Κατόπιν στο κείμενο του Στάικου, που ήταν ένα κείμενο ποιητικό, βάλαμε την κόντρα ενός κώδικα σε επίπεδο θεάματος. Εδώ τώρα, που έχουμε να κάνουμε μ' έναν κώδικα δοκιμακό σε επίπεδο περιεχομένου, υπήρξε στην παράσταση μια σύνθετη προσπάθεια για να αποφύγουμε την παγίδα της απόκαθόδρας αναπαραγωγής και κάνουμε ένα είδος μυθιστορηματικού και ταυτόχρονα ποιητικού σχολιασμού.

Και στις τρεις περιπτώσεις, όμως, οι λέξεις αποτελούν για μας

το μείζον ορυχείο της αλήθειας. Πριν από χρόνια όποιος έλεγε λέξεις στο θέατρο, έλεγε όχι σώμα. Πιστεύω ότι στα θεάματα της «Εποχής» η έγνοια είναι διττή. Είναι για τη λέξη, αλλά διά του σώματος. Για να υπάρχει ο λόγος, πρέπει να υπάρχει το σώμα.

■ **Μιλάμε δηλαδή για επιστροφή στο κείμενο, στο λόγο;**

— Νομίζω ότι δεν είναι τυχαία η επιστροφή στο κείμενο, μετά όμως την εμπειρία της διεκδίκησης της σωματικότητας. Το θέατρο είναι σήμερα, στην ένταξή του στον κοινωνικό χώρο, τόπος συνάντησης ανθρώπων όπου παράγεται μια ειδική ποιότητα προσοχής, όπου αναβαθμίζονται οι αισθήσεις, η όραση και η ακοή. Ένα είδος δηλαδή κολυμβήθρας του Σιλβάμ των αισθήσεων, με το δεδομένο βομβαρδισμό της πληθώρας ερεθισμάτων που δεχόμαστε καθημερινά. Γι' αυτό πιστεύω ότι σήμερα περνάμε την τρίτη φάση. Δηλαδή μετά την πρωτοκαθεδρία του λόγου που σήμαινε κατάργηση του σώματος και το σώμα που εξοβέλισε τη λέξη, η ανάγκη σήμερα είναι για αυτή την ισορροπία. Αυτό είναι κάτι πολύ σημαντικό σήμερα που υπάρχει στο ελληνικό θέατρο μια πρωτοδοτική των λεγόμενων εικαστικών στοιχείων μίας παράστασης. Εγώ πιστεύω ότι το θέατρο είναι εικαστικό φαινόμενο, με την έννοια ότι κινητοποιεί την εικαστική φαντασία των θεατών του. Δεν είναι χώρος έκθεσης της εικαστικής φαντασίας των συντελεστών του. Και φοβάμαι ότι πολλές φορές στο θέατρο χρησιμοποιείται η λέξη εικαστικός αντί για τη λέξη οπτικός. Εννοούν δηλαδή ότι το θέατρο είναι χώρος ερεθισμάτων για το οπτικό νεύρο. Πιστεύω ότι στο θέατρο η όραση λειτουργεί ως παγίδα. Η παγίδα της συνειδησης του βασιλιά, που λέει ο Άμλετ. «Με την παράσταση θηλεία, θα πιάσω τη συνειδηση του βασιλιά». Η παράσταση είναι μοχλός αναγωγής στο χώρο του αοράτου. Μ' αυτή την έννοια η εικαστικότητα της μετριέται με κριτήριο το πόσο ενεργοποιεί τη φαντασία των θεατών. Υπάρχει ένας τρόπος να καταπνίξεις αυτή τη φαντασία έχοντας πολλή «φанта-

Από την «Κλυταιμνήστρα» του Α. Σταίκου. Όλια Λαζαρίδου και Αλεξάνδρα Σακελλαροπούλου. (Θεατρικός Οργανισμός ΕΠΟΧΗ).

Από το «Καινούργιο Σπίτι» του Κ. Γκολντόνι. Θωδωρής Γκόνης, Τάσος Υφάντης, Βασίλης Παπαβασιλείου και Υβόννη Μαλτέζου. (Θεατρικός Οργανισμός ΕΠΟΧΗ).

σία» ο ίδιος. Αλλά το θέατρο είναι μια πολιτική τέχνη, είναι μια τέχνη του σύνομιλιν — γι' αυτό μίλησα πριν και για μία ποιότητα προσοχής — όπου η ποιότητα της φαντασίας της σκηνης πρέπει να

επικαλείται μια αντίστοιχη ποιότητα αισθητικής και πολιτικής φαντασίας της πλατείας.

■ **Πώς βλέπει η «Εποχή» τη συνέχεια της παρουσίας της στο χώρο του ελληνικού θεάτρου;**

— Βέβαια το ελληνικό θέατρο δεν πρέπει να το φανταζόμαστε σαν ένα χώρο ενιαίο και αδιαίρετο. Η «Εποχή» είναι μία ιδιωτική επιχείρηση καλλιτεχνικού θεάτρου. Έχει αναλάβει, μαζί με μια σειρά άλλες προσπάθειες που υπάρχουν, να συμβιβάσει τα ασυμβίβαστα: ιδιωτική επιχείρηση και καλλιτεχνικό θέατρο. Ποιο είναι το μέλλον της; Άγνωστο. Είναι ένα θέατρο που νομίζω έχει αποδείξει πως θέτει στον εαυτό του στοιχήματα καλλιτεχνικά, πολιτικά και πνευματικά, που το καθιστούν θα 'λεγα θέατρο δημόσιου συμφέροντος που γίνεται όμως από κάποιον ιδιώτη. Όντας εξαρτημένη από το ταμείο η ΕΠΟΧΗ — κι αυτή την εξάρτηση βέβαια δεν την διασκεδάσαν οι επιχορηγήσεις του ΥΠΠΟ όπως δίνονται ανά πάσα στιγμή είναι μια επιχείρηση εύθραυστη. Αυτό όμως που θα 'θελα να τονίσω είναι ότι στην Ελλάδα το θέατρο του δημόσιου συμφέροντος γίνεται εκτός του δημόσιου τομέα. Των κρατικών δηλαδή σκηνών που έχουν ηττηθεί κατά κράτος σε καλλιτεχνικό επίπεδο, σε επίπεδο πολιτικής και αισθητικής αναζήτησης, από τα ιδιωτικά καλλιτεχνικά σχήματα. Βέβαια εξακολουθούν να λειτουργούν πρωτίστως υπέρ ενός κομματικού - συντεχνιακού πλέγματος και τριτευόντως υπέρ ενός κοινού. Αυτό το σκάνδαλο θα έπρεπε να έχει συνεγείρει τους πάντες, αλλά η μη υπάρχουσα αντίδραση σηματοδοτεί νομίζω και το βαθμό ατονίας των ανακλαστικών μιας κοινωνίας. Είναι φοβερό αυτό το φαινόμενο τωγ τριών δισεκατομμυρίων που παράγουν το τίποτα έναντι των εκατό εκατομμυρίων που παράγουν το παν. Η «Εποχή» γνωρίζει πολύ καλά ότι ανήκει σ' ένα χώρο όπου η διεκδίκηση του καλού τιμωρείται διά του στριμώγματος στη γωνία.

■ **Ποια είναι τα άμεσα σχέδια του θιάσου;**

— Σκοπεύουμε να συνεχίσουμε με δύο έργα απ' τα οποία το ένα είχαμε στο παρελθόν ανακοινώσει. Πρόκειται για το «Λεόντιος και Λένα» του Γκέοργκ Μπύχνερ και το «Πίστη, Αγάπη, Ελπίδα» του Έντεν Φον Χόρβατ.

Γιώργος ΜΑΚΡΗΣ

Ο Παναίτε Ιστράτι στην Αθήνα του 1928

Πριν λίγες μέρες κυκλοφόρησε για πρώτη φορά στα ελληνικά το μόνο «πολιτικό» έργο του Παναίτε Ιστράτι. Ενώ τα λογοτεχνικά του κείμενα έχουν γνωρίσει αλληπάλληλες εκδόσεις, αυτό το τελευταίο, μετά την πρώτη του δημοσίευση στα γαλλικά το 1929, «ξεχάστηκε» και ανασύρθηκε πάλι μόνο το 1977. Πρόκειται για το «Προς μια άλλη φλόγα», όπου καταγράφονται οι εμπειρίες και διαπιστώσεις του Ιστράτι από μια πολύμηνη επίσκεψή του στην ΕΣΣΔ (μετάφραση: Κώστας Κριτσίνης, Εκδόσεις ΚΑΛΒΟΣ).

Στην επίσκεψη αυτή γνώρισε και τον Νίκο Καζαντζάκη, με τον οποίο συνδέθηκε μέχρι το τέλος της ζωής του (1935). Η μέχρι σήμερα αποσιώπηση της «Άλλης Φλόγας» εξηγείται απ' το περιεχόμενο του βιβλίου. Γιατί πρόκειται για μια δριμυτάτη καταγγελία του ανερχόμενου σταλινισμού και μια προσπάθεια «να ξεκινήσει μέσα στη Ρωσία και μέσα στη Διεθνή ο απαγορευμένος διάλογος». Αν και επίσημος καλεσμένος της σοβιετικής κυβέρνησης, ο Ιστράτι δε διστάζει να πει τα πράγματα με το όνομά τους. Και είναι από τους πρώτους αριστερούς συγγραφείς που το κάνει.

Στο βιβλίο περιγράφεται και η σύντομη αλλά επεισοδιακή επίσκεψή του στην Αθήνα, ακριβώς πριν από 60 χρόνια. Στις 11 Ιανουαρίου 1928 έδωσε μαζί με τον Καζαντζάκη διάλεξη για την κατάσταση στη Ρωσία στο θέατρο «Αλάμπρα», με οργανωτή τον «Εκπαιδευτικό Όμιλο» και υπεύθυνο το Δημήτρη Γληνό. Δεν είχε ακόμα ωριμάσει η κριτική του στάση απέναντι στο σοβιετικό καθεστώς. Έτσι η διάλεξη κατέληξε σ' έναν ύμνο προς τον μπολσεβικισμό, με αποτέλεσμα το ενθουσιώδες κοινό να σχηματίσει ανθόρμητα διαδήλωση και να συγκρουστεί με την αστυνομία. Η αντίδραση κράτους και εκκλησίας ήταν ακαριαία. Ο Ιστράτι απελάθηκε και ο Γληνός παραπέμφθηκε σε δίκη, ενώ η Ιερά Σύνοδος τον κάλεσε σε απολογία. Όπως λέει ο ίδιος ο Ιστράτι, «το θέαμα της τρομοκρατικής Ελλάδας έκανε να υποχωρήσουν μέσα μου λίγα σοβιετικά κακά που γνώρισα στις αρχές του 1928». Στο νέο του ταξίδι, βέβαια, επρόκειτο να γνωρίσει και άλλα πολλά «σοβιετικά κακά». Στη συνέχεια δημοσιεύουμε την αφήγηση του Π. Ιστράτι.

Σ.

□ Η Ελλάδα; Ένας λαός γενναίος, όπως όλοι οι λαοί, πιο γενναϊόδωρος και πιο φειδωλός συγχρόνως παρά όλοι οι άλλοι, ανάλογα από το τι του ζητάτε. Δεν του ζήτησα τίποτα. Τίποτα παρά να τον ξαναδώ ύστερα από 15 χρόνια απουσίας, να γνωρίσω τις νέες πληγές του και να του πω τη σκέψη μου ως προς τα φάρμακα. Δεν μπορεί πια να πει κανείς τις σκέψεις του στον καιρό μας;

Όχι. Δεν μπορεί.

Για ν' αρχίσω, σχεδόν όλος ο αθηναϊκός τύπος ήλθε να με χαιρετήσει, όπως δεν μου το έκανε ποτέ κανείς, ούτε στη Μόσχα. Χαιρέτησα, με τη σειρά μου, την πατρίδα του πατέρα μου, τους φυλακισμένους της, τους εξοριστούς της, τον πόνο της. Έγιναν εδώ τα ευγενικά μου μπλιέτα για την ελληνική πρωτοχρονιά, στα οποία εκείνοι που τους ευχήθηκαν απαντήσανε με ένα χειμαρο τηλεγραφημάτων και επιστολών και με προσκαλούσαν να μιλήσω.

Πήγα πρώτα να μιλήσω στο «Ελεύθερο Βήμα», τη μεγαλύτερη ελληνική εφημερίδα. Ο διευθυντής του με ανακήρυξε φιλοξενούμενό του. Τιμήθηκα, όπως στη Μόσχα. Μου αρέσουν τα μεγάλα φερέφωνα, υπό τον όρο να με αφήνουν να ουρλιάζω. Το «Βήμα» το έκανε με μια ισχυρή σούρντινα. Μπασταρδεμένη μεταχείριση. Παρ' όλα αυτά, το αυτοκίνητο της εφημερίδας, μετά τα μπολσεβικά αυτοκίνητα, μου έδωσε την ευχέρεια να γνωρίσω τις ομορφιές των περιχώρων, μετά με άφησε στο ξενοδοχείο μου, που, από την άλλη μέρα, έγινε ο στόχος των πιο άγριων επιθέσεων.

Ποτέ στη διάρκεια της ζωής μου δεν με έβρισαν έτσι.

Καμιά εφημερίδα ή σχεδόν καμιά για να με υπερασπιστεί. Το επίσημο κυβερνητικό όργανο, η «Εστία», με χαρακτήρισε στο κύριο άρθρο της «πούστη», δηλαδή παθητικό παιδεραστή. Καθώς δεν είμαι καθόλου ούτε ενεργητικός ούτε παθητικός πούστης, αρνήθηκα να πιστέψω αυτά που διάβαζαν τα μάτια μου, παρά την εμπειρία μου στα βαλκανικά ήθη και κυρίως στα ελληνικά, όπου η λέξη «πούστη» πετιέται στα μούτρα μεταξύ των παιδιών των καλύτερων οικογενειών, κάτω από τα μάτια των γονιών τους, σαν να πρόκειται για φούσικια.

Από τον Τύπο, οι βρισιές πέρασαν στο Κοινοβούλιο. Εκεί, για να

μου αποδείξουν ότι δεν συμφωνούσε όλη η Ελλάδα, ο υπουργός Γεωργίας Παπαναστασίου, με υπερασπίστηκε στο βήμα, κρατώντας στο χέρι του τον πρόλογο του Ρομαίν Ρολάν, έπειτα με προσκάλεσε σε μια ιδιωτική βραδιά που έδωσε προς τιμή μου.

Του έφερα ατυχία! Με τη σύμπραξη μιας πολιτικής μνησικακίας, ο γενναίος αυτός άνθρωπος έχασε το χαρτοφυλάκιό του.

Συνέχισα με τη δική μου αξία που κανείς δεν την αποδεχόταν πια. Και έγινε η διάλεξή μου στο θέατρο «Αλάμπρα», που παρ'αίτιο να εκφυλιστεί με συμπλοκή μέσα στο δρόμο. Μια επίσκεψη στους φυλακισμένους κομμουνιστές που διαδήλωσαν την πίστη τους στους αγώνες του προλεταριάτου, μια άλλη στη «Σωτηρία», σπίτι νεκρών που δεν γνώρισε ο Ντοστογιέφσκι, ρίξανε λάδι στη φωτιά. Μια δικαστική έρευνα ανοίχτηκε εναντίον μου, καθώς και εναντίον του Κρητικού και του εκπαιδευτικού Γληνού, οργανωτή της διάλεξης. Αυτή μας επέτρεψε να κάνουμε μια καλή απαγγελία πίστης στον μπολσεβικισμό, αλλά η αστυνομία μας έδωσε διαταγή να εγκαταλείψουμε τη χώρα μέσα σε οκτώ μέρες.

Άφησα εκεί πόνο που δεν θα μπορέσουν να βρουν μια θέση αντάξιά τους παρά μέσα σε μια μεγάλη εποποιία της σύγχρονης τρομοκρατίας. Προς τι να μιλάμε για πολιτισμό, όταν στους πρόποδες της Ακρόπολης, άνθρωποι ρίχνονται στα ξερονήσια, τα κατοικημένα μόνο από μερικούς δυστυχιμένους βοσκούς, στους οποίους εμπιστεύτηκαν τη διαταγή να αφήσουν να πεθάνουν από πείνα αυτοί οι εξόριστοι, αυτοί οι κομμουνιστές, αυτοί οι άνθρωποι «που κοιμούνται με τις αδελφές τους» και που βεβαιώνουν ότι η Παρθένος δεν ήταν παρά μια «απλή γυναίκα»; Προς τι να μιλάμε για επιστήμη, για οίκτο, για βοήθεια στους αρρώστους, όταν, κοντά στην Αθήνα, η «Σωτηρία» δεν είναι παρά μια σειρά παράγκες ετοιμοθάνατων, όπου εκατοντάδες φυματικών όλων των βαθμών, φτύνονται στο πρόσωπο, αγωνίζονται με τη βροχή και το κρύο, τρέφονται όπως δεν τρέφονται ούτε τα γουρούνια, κυνηγούν τα σκουλήκια και τους ποντικούς, ουρλιάζουν ματαίως την απελπισία τους σαν φαντάσματα και περιμένουν αθιοθρήνητα τη στιγμή της υπέρτατης λύτρωσης;

Γιατί λοιπόν, αδελφέ μου εργάτη, να μη θέλεις να βάλεις φωτιά σ' αυτόν τον κόμο και να αναδειχθείς άξιος να δημιουργήσεις έναν καλύτερο, αν εσύ πληρώνεις τον μεγαλύτερο φόρο στον πόνο, στη φυλακή και στον ατιμωτικό θάνατο;

Π.Ι.

(Απόσπασμα από το βιβλίο του Παναίτε Ιστράτι «Προς την άλλη φλόγα», μετάφραση Κώστας Κριτσίνης, εκδόσεις ΚΑΛΒΟΣ, σελ. 73, 74).

Τρελοί παραγωγοί,

Από τότε που οι πρωτοεμφανιζόμενες βιντεοσυσκευές άφησαν έκπληκτους τους καταναλωτές, έχει περάσει σχεδόν μια δεκαετία. Σήμερα, το βίντεο, μπαίνοντας καθημερινά σε όλο και περισσότερα σπίτια, γίνεται αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινότητας πάρα πολλών ανθρώπων, δημιουργώντας παράλληλα και μια τεράστια αγορά. Από τις 80.000 συσκευές βίντεο που είχαν αγοραστεί το 1980, φτάσαμε αισίως στις 800.000, ενώ ταυτόχρονα 2.500 βιντεοκλάμπ και διακόσιες περίπου βιντεοπαραγωγικές εταιρείες αναπτύσσουν σ' όλη την επικράτεια τις αποδοτικότες οικονομικές δραστηριότητές τους.

απίθανα μανούλια

■ Μια συσκευή, που πριν μερικά χρόνια ήταν για τους περισσότερους είδος πολυτελείας, κατακλύζει τα νοικοκυριά των αστικών κέντρων και της ελληνικής επαρχίας, που έμαθαν να ξυπνούν και να κοιμούνται συντροφιά με τον Σταλόνε, την Μπάσιντζερ και τον Πιατά.

Η προσέγγιση, βέβαια, της υπόθεσης-βίντεο, μια και απαιτεί την αντιμετώπιση των πολύπλευρων συνεπειών της εισβολής της συσκευής στην ελληνική κοινωνία, δεν θα μπορούσε να είναι αντικείμενο αυτής της παρουσίασης. Οι ενστάσεις για το «αντικοινωνικό μέσο» και τον απομονωτισμό που διαφημίζει ή οι απόψεις για τις επιπτώσεις της «εύκολης τέχνης» στην κινηματογραφία θα μπορούσαν να αποτελέσουν αυτοτελή κείμενα. Εδώ θα δοκιμάσουμε να παρουσιάσουμε μερικές μόνο πλευρές της βιντεοαγοράς, που, παρά τις αιτιάσεις, συνεχίζει, και απ' ό,τι φαίνεται θα συνεχίσει για καιρό, να μας βομβαρδίζει με τα προϊόντα ή και με τα υποπροϊόντα της.

Κουρσάροι...

Ας ξεκινήσουμε, λοιπόν, με τα είδη των βιντεοταινιών που κυκλοφορούν και τις δυνατότητες που έχουν οι θεατές να επιλέξουν. Από τη μια η πολιτική των εταίρειών και από την άλλη η έλλειψη κινηματογραφικής παράδοσης και κινηματογραφικής παιδείας της πλειοψηφίας του καταναλωτικού κοινού, κατακλύζει τα βιντεοκλάμπ με παραγωγές τύπου Ράμπο, καράτε, σκληρών και μαλακών πορνό, καθώς και εκατοντάδων πολεμικών ή αστυνομικών βιντεοκασετών που τις περισσότερες φορές, έχοντας ίδια αρχή και τέλος, αλλάζουν απλώς τα πρόσωπα των πρωταγωνιστών τους. Δίπλα τους και η ελληνική βιντεοταινία — ιδιαίτερα δημοφιλής μαζί με τα τούρκικα μελό στην επαρχία — μοχθεί να εξυπηρετήσει τις ελληνικές αψινίες με «κωμωδίες» που γυρίζονται το πολύ σε έξι μέρες. «Αν ήταν το βιολί... πουλί», «Ο γύφτος και η Πόντια», «Άλλος Χαβάει κι άλλος πληρώνει» ή «Τρελοί παραγωγοί, απίθανο μανούλια», που αποδίδει ιδιαίτερα επιτυχημένα όλη αυτή την «κινητικότητα».

Ανάμεσά τους, βέβαια, στιβάζονται στα ράφια των βιντεολεσχών και αρκετές πολύ καλές

ταινίες, αναγκαστικό συμπλήρωμα της εφεύρεσης των βιντεοεταρειών που λέγεται «πακέτο».

Τι είναι όμως, τελικά, αυτό το περίφημο πακέτο, στο οποίο πολλοί φορτώνουν την προσφερόμενη ποιότητα της βιντεοαγοράς; Οι βιντεοπαραγωγικές εται-

Ζητήσαμε από τον Κώστα Φέρρη και τον Κώστα Βρετάκο, δυο σύγχρονους Έλληνες σκηνοθέτες, να μας πουν τη γνώμη τους για το βίντεο και γι' αυτά που συνεπάγεται κατά τη γνώμη τους ο «οικογενειακός κινηματογράφος». Η διαφορά των απόψεών τους νομίζουμε ότι απηχεί σε γενικές γραμμές τους προβληματισμούς που αναπτύσσονται στο χώρο τους, αν εξαιρέσουμε φυσικά την τρίτη «άποψη», που διαβλέπει στο βίντεο την ευκαιρία μιας αποδοτικότητας διεξόδου.

ΚΩΣΤΑΣ ΦΕΡΡΗΣ

Πολιτιστική δυσκοιλιότητα ο πανικός

■ Πρέπει να το ξεκαθαρίσουμε μια για πάντα. Το βίντεο, όπως και όλα τ' άλλα σύγχρονα μέσα επικοινωνίας, είναι μέσο μετάδοσης και όχι εργαλείο δημιουργίας. Το οπτικοακουστικό έργο ήταν, είναι και θα είναι ενιαίο και αδιαίρετο.

Κουράστηκα να μιλάω για καλά και κακά έργα ανεξάρτητα από το είδος και την κατηγορία και που οφείλονται απλώς και μόνο στο μεγαλύτερο ή μικρότερο ταλέντο των δημιουργών. Τα νέα μέσα επικοινωνίας φυσικά έχουν αυξήσει σε τεράστιο βαθμό το κοινό της αποδοχής του οπτικοακουστικού έργου. Τα ποσοστά όμως στις προτιμήσεις παραμένουν τα ίδια.

Εάν, δηλαδή, ένα λαϊκίστικο έργο το έβλεπαν 100.000 άνθρωποι, σήμερα το βλέπουν 1 εκατομμύριο. Αντίστοιχα ένα έργο τέχνης που το έβλεπαν μόνο 1000 άνθρωποι, σήμερα το βλέπουν 100.000.

Η ποιότητα του οπτικοακουστικού έργου, είτε αυτό λέγεται κινηματογραφικό, είτε τηλεταινία, είτε σίριαλ, εξαρτάται αποκλειστικά και μόνο από το ήθος, την πρόθεση, τις γνώσεις, την ικανότητα και το ταλέντο του δημιουργού.

Αντίθετα απ' ό,τι λέγεται, εγώ πιστεύω ότι το βίντεο σαν μέσο μετάδοσης θα δώσει την ευκαιρία σε νέες γενιές σκηνοθετών να μάθουν καλύτερο σινεμά απ' αυτό που μάθαμε εμείς. Όσο για την κινηματογραφική αίσθηση, σαν χώρος συνάθροισης κοινωνικής μερίδας ανθρώπων, αυτή νομίζω ότι όχι μόνο δεν θα χάσει ποιότητα, αλλά θα αναβαθμιστεί και θα ισχυροποιηθεί στο μέλλον. Όλος ο πανικός που εκδηλώνεται δεξιά κι αριστερά σε σχέση με την τεχνολογική επανάσταση δεν είναι παρά πολιτιστική δυσκοιλιότητα. Τα υποπροϊόντα τύπου ελληνικών βιντεοταινιών είναι συνέχεια των παλιών υποπροϊόντων που είδαμε και οφείλονται στη σημερινή οικονομική δυσπραγία.

ρείες έχουν ανακαλύψει έναν πρωτότυπο τρόπο, με τον οποίο μπορούν και συνδυάζουν μια καλή ταινία με άλλες τέσσερις μέτριες και πέντε απαράδεκτες. Αν και νομικά η άρνηση πώλησης απαγορεύεται, κανένας ιδιοκτήτης βιντεοκλάμπ δεν μπορεί

να πάρει κάποια συγκεκριμένη ταινία, αν δεν αγοράσει και όλες τις υπόλοιπες που κυκλοφόρησε η τάδε εταιρεία το συγκεκριμένο μήνα. Υπολογίζοντας ότι δεν υπάρχει εταιρεία που να μην κυκλοφορεί σε μηνιαία βάση το λιγότερο τέσσερις παρα-

Ευρηματικότητα...

■ Μπορεί οι ελληνικές παραγωγές να αποκλείουν συνήθως τη δυνατότητα οποιασδήποτε κριτικής, θα ήταν άδικο όμως να μη σταθεί κανείς στους ιδιαίτερα προσεγμένους τίτλους τους.

«Της αρβύλας το κάγγελο» υπόσχεται μια βιντεοκασέτα, ενώ «Τρίκυκλο, κομπίνα και... κομπινεζόν» διαφημίζει μια άλλη. «Δον Λινάτσα», «Οι γκόμενες του Τσάρλυ», «Ο νταβατζής με τα ριγέ σώβρακα», «Η τρελογκόμενα», «Τσιτσιολίνα εναντίον Μελίντας», «Κρουστάλω Κιντ» και εν γένει «Τούφες, λούφες, έρωτες»...

Τα ευρήματα, βέβαια, δεν αφορούν μόνο τον «Ράμπο, τον Κοντό και την Τάπα» ή την «Κόμπρα του σουπερ μάρκετ» που λέει στον «Κουμπάρο τον ξεφτίλα», «Έλα τώρα που λείπει ο άντρας μου», αλλά αναφέρονται και σε μια ευρύτατη πολιτική θεματολογία: «Κλαδική εραστών», «Αναρχικές καλόγριες», «Ο Παπάς και τα κορμούνια», «Ο Πρασινοφρουρός», «Εδώ και τώρα λιτότητα», «Εθνικό Σύστημα Υστερίας»...

«Κλασική περίπτωση βλάβης» ή απλώς «Η εκδίκηση της Νίτσας» και της «Μαντόνα απ' τα Πετράλωνα»;

ΚΩΣΤΑΣ ΒΡΕΤΑΚΟΣ

Περνάμε στο μεσαιώνα του θεάματος

■ Η εισβολή του βίντεο στη χώρα μας νομίζω πως κοντεύει να γίνει πια παρελθόν. Θα πρέπει κανείς να αναρωτιέται για τη μετά βίντεο εποχή και τη μετά βίντεο νοοτροπία. Οι οποιοσδήποτε προβλέψεις μοιάζουν μ' ένα είδος μελλοντολογίας.

Η «αποκάλυψη» στο χώρο του οπτικοακουστικού θα έρθει μέσα από τους μετασχηματισμούς που επιβάλλει η αδιάκοπη πρόοδος της τεχνολογίας, δημιουργώντας μια εντελώς νέα αντίληψη του θεάματος. Ο κινηματογράφος αποτελεί ένα μέρος αυτού του θεάματος, το πιο κοντινό σαν έκφραση τουλάχιστον εξωτερικά (με το βίντεο) και χρησιμοποιήθηκε σαν πρώτη ύλη για να τροφοδοτήσει αυτή την εξαπλώση της «ατομικής» οθόνης.

Όμως, κι αν ακόμη όλη η κινηματογραφική παραγωγή μεταγραφεί σε βιντεοκασέτες, δεν φτάνει για να καλύψει τις τεράστιες ανάγκες που δημιούργησε η έκρηξη του βίντεο.

Τα αποτελέσματα αυτής της ανεπάρκειας άρχισαν κιόλας να φαίνονται. Τα αποθέματα εξαντλούνται, το ενδιαφέρον του κοινού πέφτει. Τα υποκατάστατα των κινηματογραφικών έργων που πέρασαν σε βίντεο, οι φτηνές βιντεοπαραγωγές που έγιναν στη χώρα μας προσέκρουσαν πάνω στην ποιοτική και τεχνική ανυπαρξία.

Τρία χρόνια μόλις αργότερα περνούν στη φάση της συρρίκνωσής τους. Ήδη τα βιντεοκλάμπ κλείνουν κατά δεκάδες.

Ο κινηματογράφος υπήρξε βασικό θύμα της τηλεόρασης που συνεχίζει ακάθεκτα την εξαπλώσή της. Η κινηματογραφική βιομηχανία κατέρρευσε αφού δεν μπορούσε να υπάρξει οικονομικά έξω από την τηλεόραση (και δεν μιλάμε για τις εθνικές τηλεοράσεις, αλλά γι' αυτές που κατευθύνονται από τις μεγάλες πολυεθνικές εταιρείες).

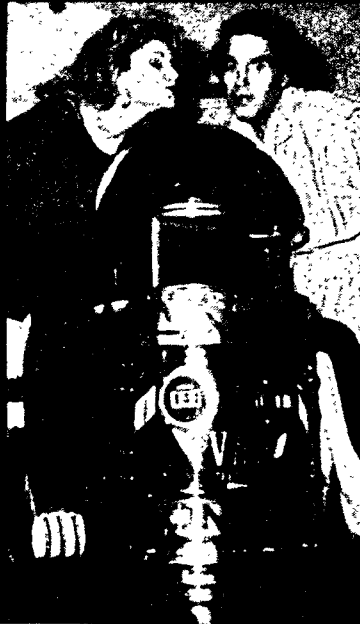
Η ελληνική κινηματογραφία και η κάθε κινηματογραφία είναι καταδικασμένες, αφού κανείς δεν μπορεί να αναλάβει το κόστος της συντήρησής τους. Περνάμε στους σκοτεινούς χρόνους του θεάματος. Σ' ένα μεσαιώνα που κανείς δεν μπορεί να προβλέψει πόσο θα διαρκέσει.

Θα 'ταν κοινότοπο να πει κανείς πως μόνο μια γενναία κρατική παρέμβαση θα περισώσει εκείνες τις μορφές του θεάματος που ζητούν απ' το θεατή όχι μόνο την παρουσία του αλλά και τη συμμετοχή του.

γωγές, είναι προφανές ότι ο έλεγχος και ο καθορισμός των βιντεοταινιών που κυκλοφορούν είναι μια πολύ εύκολη υπόθεση.

«Έτσι κινείται όλο το κύκλωμα του κινηματογράφου και κατ' επέκταση του βίντεο», μας είπε ο κύριος Άγης Μεταξόπουλος,

πρόεδρος της ΕΠΙΒΕ, δηλαδή του οργάνου προστασίας των συμφερόντων των μεγαλύτερων εταιρειών. Παραδεχόμενος την ύπαρξη του «πακέτου», μας τόνισε, ότι «αν λειτουργούσε διαφορετικά ο χώρος του βίντεο, τότε όλες οι καλλιτεχνικές ταινίες

...και πειρατές

Η κασετοπειρατεία, λοιπόν, εμφανίζεται σαν ο κύριος λόγος που επιβάλλει τη διατήρηση του «πακέτου» και αναστατώνει τον ομαλό ρυθμό της αγοράς. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της ΕΠΙΒΕ, ο τζίρος των επτά εταιρειών της θα μπορούσε από 7 δισεκατομμύρια που είναι σήμερα να διπλασιαστεί, αν υπήρχε η δυνατότητα να σταματήσει η παράνομη αντιγραφή βιντεοκασετών, που γίνεται τόσο από ιδιοκτήτες βιντεολεσχών όσο και από οργανωμένα εργαστήρια που τις διαθέτουν πανελλαδικά.

Το περίεργο όμως είναι ότι παράνομες κασέτες δεν φαίνεται ότι διακινούν μόνο οι «πειρατές», αλλά και διάφορες εταιρείες. Από τις πολλές σχετικές περιπτώσεις που είδαν το φως της δημοσιότητας, μια δημιουργήσε μάλιστα ιδιαίτερη εντύπωση, αφού ο «πειρατής» που πρόσφατα καταδικάστηκε πρωτόδικα από το δικαστήριο ήταν μέλος... της ίδιας της ΕΠΙΒΕ και μια από τις δυο μεγαλύτερες εταιρείες βίντεο στην Ελλάδα.

Ρωτήσαμε το δικηγόρο κύριο Πετρακάκο που υπέβαλε τη μήνυση κατά της εταιρείας-μέλους της ΕΠΙΒΕ και μας είπε ότι «το δικαστήριο έκρινε πειρατική την επίδικη βιντεοκασέτα και αποφάσισε ότι κυκλοφόρησε με δόλο στην αγορά από τους εναγόμενους». Αντίθετα, ο κύριος Μεταξόπουλος υποστηρίζει ότι «πιθανόν έγινε διπλοπώληση από την ξένη εταιρεία που πούλησε τα δικαιώματα στην ελληνική και ότι σε καμία περίπτωση δεν πρόκειται για πειρατεία». Διαλέγετε και παίρνετε...

★ Με πακέτα, πάντως, εταιρειών ή πειρατών, το βίντεο συνεχίζει την πορεία του, κάμπτοντας σταδιακά και τους τελευταίους δισταγμούς όσων προσπάθησαν αρχικά να αντισταθούν στην εισβολή του. Τον τελευταίο καιρό, όλο και περισσότεροι σκηνοθέτες και ηθοποιοί μαθαίνουν τις διευθύνσεις των βιντεοπαραγωγικών εταιρειών και συμφιλιώνονται με την ιδέα ότι θ' αναγκαστούν να αποδεχτούν τις προδιαγραφές τους. Κάπως έτσι άλλωστε δεν έγινε πριν από είκοσι περίπου χρόνια, όταν κάποιοι άλλοι συναδέλφοί τους ορκίζονταν ότι δεν πρόκειται να συμβάλουν στην «αισθητική βαρβαρότητα» της τηλεόρασης;

Κυβέλη ΧΑΤΖΗΖΗΣΗ

δεν θα κυκλοφορούσαν. Μόνο αν παταχθεί η κασετοπειρατεία θα υπάρξει η δυνατότητα να πωλούν οι εταιρείες χωριστά τις βιντεοκασέτες τους και να σταματήσει η συνδυασμένη πώληση. Βέβαια, κάτι τέτοιο», συμπλήρωσε, «για μένα είναι ανέφικτο...»